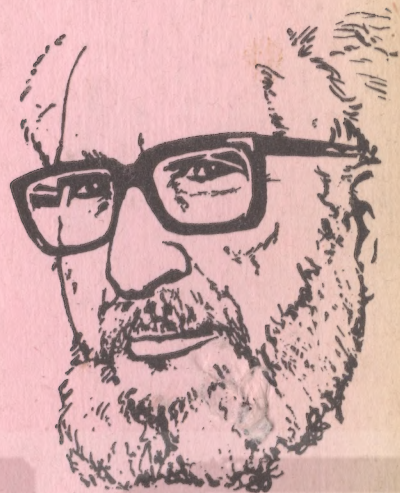

ivan martinov

1296

«Cronicar inconfundabil, atent la prefacerile sociale, cu privirea sa lucidă și pătrunzătoare, Ivan Martinov surprinde momentele cele mai arzătoare ale contemporaneității noastre. În fața lor nu se putea naște nici prozatorul și dramaturgul, și nici publicistul și memorialistul Martinov, a cărui pană ne-a dăruit atâtea cărți de neuitat, cuceritoare prin frumusețea și prospețimea lor, prin varietatea stilistică, prin insolitul lor. În paginile acestor cărți sînt zugrăvite cu măiestrie năzuințele epocii și forțele și contradicțiile, peste care se impun ideile progresiste și comuniste.»

IVAN TVETKOV

Lei 8

editura minerva

ivan martinov

portret după natură •
veselovski

ivan martinov

Ilustrația copertei : *Anton Slavnicu*

ivan martinov

portret după natură •
veselovski

ROMANE

TRADUCERE ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
MIHAELA DEȘLIU
PREFAȚĂ DE VALENTIN DEȘLIU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1983

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Pentru versiunea românească,
toate drepturile rezervate Editurii Minerva (B.P.T.)

Enciklopedija na nraivite
Izbrani proizvedenija, tom 2
Bălgarski pisatel, Sofija, 1982

PREFAȚĂ

Dintotdeauna literatura a jucat un rol însemnat în viața omului, în măsura în care a fost purtătoarea unor idei progresiste, a năzuințelor omenirii către adevăr și libertate, pentru edificarea unei lumi cu-adevărat mai bune și mai drepte. Tocmai aceste trăsături caracteristice determină preponderent menirea internațională a unei opere literare remarcabile care, mai devreme sau mai târziu, trece peste orice bariere și devine un bun al tuturor și o fereastră luminoasă, poate cea mai luminoasă fereastră deschisă spre lume. Și, nu întâmplător, în secolul nostru zbuciumat, sfîșiat de războaie și zguduit de mari revoluții, al unui timp de suferințe nemăsurate și de previziuni ce nu o dată pun sub semnul întrebării viitorul planetei albastre, scriitorii sînt cei mai iubiți și cei mai pașnici ambasadori. Ambasadori ai literelor, ai gîndurilor și sentimentelor omenesci care, fie că sînt exprimate cu aleasă duiosie, ori cu bubuit de tunet, sînt întotdeauna mai puternice și mai pilduitoare decît muzica sinistră a armelor.

Unul dintre acești ambasadori este, desigur, și scriitorul bulgar Ivan Martinov ale cărui cărți redau clocotul vieții cu marile și permanentele ei prefaceri, cu optimismul, cu entuziasmul, dar și cu dramatismul ei. Epica densă, profund realistă, spontaneitatea relatării, dinamismul acțiunii, intensitatea și căldura mesajului literar, așează proza autorului de care ne ocupăm în prima linie a literaturii bulgare contemporane.

Născut cu șaptezeci și cinci de ani în urmă (11.I.1912) în micul orășel de munte — Loveci, în casa unor oameni săraci, tatăl

descendent dintr-o familie de macedoneni, iar mama dintr-una de români, după o copilărie chinuită, apăsată de tristețe și lipsuri, dar luminată de o căldură interioară, după studii făcute la Loveci și Sofia, cu prețul unor mari sacrificii, cu privațiuni de tot felul, tânărul Martinov, scriitorul de mai târziu, descoperă lumea, înțelege istoria, destinele oamenilor și rămîne pentru toată viața una din cele mai treze conștiințe ale Bulgariei secolului nostru.

Primele sale încercări literare aparțin liricii, căci debutează cu poezia *Eu știu că într-o zi...* pe care o publică în revista *Struia* (1928). Curînd însă renunță la poezie și se dedică prozei scurte, descoperind în ea marea sa vocație. Este totodată perioada lecturilor intense. Încă din adolescență, Martinov citește cu sete, aproape cu disperare, fiind veșnic în criză de timp, cum a fost de altfel toată viața, clasicii literaturii bulgare și universale, dintre care nu lipsesc un Stendhal, Flaubert, Maupassant, Zola și mai cu seamă Balzac, de care se simte foarte atras, Dickens, Thackeray, Walter Scott, Cervantes, Blasco Ibañez, Unamuno, Grazia Deledda, Mark Twain, Jack London, Knut Hamsun, August Strindberg, Selma Lagerlöf, inclusiv modernii Galsworthy, Conrad, Kipling sau clasicii ruși Tolstoi și Dostoevski, ultimii doi fiind și autorii săi preferați. Tolstoi și Dostoevski ! Autori atît de diferiți... Și ce îmbinare bizară ! Martinov binecuvîntează clipa în care s-au născut cei doi titani. Ei sînt aceia care au exercitat asupra lui cea mai puternică influență și lor le datorează, firește, cel mai mult. Sîntem la începutul anilor treizeci, anii cei mai grei pentru tânărul scriitor care este nevoit să scrie pe hîrtie de ambalaj, din care își confecționează de altfel și caietele de școală, iar pentru a-și putea continua studiile, prestează cele mai istovitoare munci, fiind obligat să-și schimbe aproape în fiecare an meseria și identitatea, pentru ca în felul acesta să scape de polițiștii care îl hăituiesc întruna. Astfel, îl întîlnim cînd muncitor de rînd, îngrijitor, băiat la toate într-o cancelarie, cînd funcționar, cînd tipograf, legător sau linotipist, apoi ziarist, iar mai târziu corespondent de război...

Activitatea revoluționară, căreia i se dedică începînd din anul 1928, îl călește pentru viață și-l pregătește ca scriitor încă din fragedă tinerețe, căci Ivan Martinov este o apariție sui-generis, originală, caracteristică și de o rară cutezanță pentru literatura bulgară din acea perioadă, cînd pentru activitatea lor, scriitorii comuniști în loc de premii și decorații, primeau cătușe și lanțuri, prezentîndu-se în fața justiției fasciste nu pentru a-și apăra tinerețea, ci convingerile comuniste. În aceste condiții, el își transformă scrisul într-o armă de luptă, creația sa devine un strigăt de durere, de mînie și de revoltă față de realitatea crîncenă care-l înconjoară, față de corupția, carierismul, cameleonismul politic, și antidemocratismul ordinii burgheze. Toate acestea și multe alte tare ale lumii capitaliste care generează neconținut inegalitate socială, zbucium și suferință, tînărul scriitor le înfierează în prima sa carte de povestiri și reportaje — *Frontul* (1933), care se transformă într-un adevărat act de acuzare a venalității și ipocriziei, a minciunii și calomniei, a jafului și înșelătoriei. Cartea este confiscată imediat de siguranța statului bulgar, iar autorul ei condamnat la trei ani închisoare. Este primul scriitor bulgar judecat și condamnat fără drept de apel pentru o operă literară! Dar Martinov nu este omul pe care să-l poată speria închisoarea! El nu depune armele. Mai mult decît atît, acum se convinge și mai mult de puterea necruțătoare a armei sale — cuvîntul! Și rămîne în continuare devotat crezului său, înțelegînd că scriitorul, și cu atît mai mult scriitorul comunist nu trebuie să privească literatura, creația literară doar ca pe o simplă activitate, o activitate pur spirituală, ca pe un dar al naturii și astfel să se deosebească de ceilalți oameni, iar aceștia să-l „divinizeze“. Asemenea concepție întîrziată a așa numiților critici și esteticieni de elită i-a fost întotdeauna străină. Tînărul scriitor a înțeles să fie atașat societății, să o slujească pînă la capăt și nicidecum să fugă de problemele spinoase ale vieții, să manevreze vorbele ca pe un joc de artificii. De aceea, literatura a devenit pentru Martinov arma cea mai de temut, iar viața un *front*, de la care nu a dezertat niciodată.

Dotat cu o voință și o putere de muncă neobișnuite, temperament vulcanic și fire iscoditoare, într-o permanentă căutare, el își reia activitatea revoluționară ilegală, și după ce iese din închisoare, în ciuda greutăților și piedicilor de tot felul, continuă să-și publice și următoarele cărți. Așadar, în volumul său de povestiri *Marfă fără cumpărători* (1937), în nuvela *Iarmarocul de Sfinta Maria* (1939) și romanul autobiografic *Mansarda* (1942), el aduce în prim plan noi conflicte sociale, pe care le descrie cu amărăciune și sarcasm, căci cunoaște încă din fragedă tinerețe realitățile epocii în care se duce o luptă disperată între două lumi diametral opuse: una făcînd totul ca să-și mențină puterea și prin exploatare să se îmbogățească în continuare, iar alta necerînd altceva decît dreptul la viață și libertate. De aceea, singura putere în stare să salveze nu numai viața, ci și onoarea, demnitatea omului în acest timp devastator, Martinov o vede doar într-o luptă continuă pentru adevăr, dreptate și libertate, legitimîndu-și astfel virtuțile sale de purtător al unui umanism exemplar. De altfel, datorită intuiției și fanteziei sale nestăvilită, el depășește existența îngustă, limitată și, în condițiile unei noi etape revoluționare, trece la dimensiunile general-umane ale conflictelor sociale.

Urmează o perioadă istorică grea, cînd societatea bulgară este zguduită de mari mișcări și contradicții de clasă într-o orînduire fătarnică, alcătuită strîmb, generatoare de corupție și nedreptăți sociale, cînd oamenii de rînd se zbat în ignoranță și sărăcie, cînd setea de avere dezumanizează, degenerînd în cea mai crîncenă lăcomie. Este perioada în care individualismul cuibărit în sufletul omului se transformă în tragism, în tragismul ce relevă nu numai forța distructivă a capitalismului, ci și a patologismului forțelor distructive generate de patima oarbă a proprietății care, în ultimă instanță, aduce prejudicii nu numai societății, ci și grave urmări pentru însuși purtătorul ei — omul, ajuns în postură de victimă a propriei sale patimi.

În anii aceștia tragici, cînd la orizontul Europei se adunau nori negri, prevestind o nouă conflagrație mondială, tinărul scriitor își înzecește forțele și concomitent cu activitatea sa re-

voluționară, scrie în disperare, lucrează și zi și noapte, colaborând la majoritatea publicațiilor progresiste și protestatare, editate nu o dată în condiții eroice și, cu pana sa necruțătoare, deschide focul pe toate fronturile. La toate acestea curînd se mai adaugă o experiență, experiența războiului, căci pe Martinov îl întîlnim înrolat ca voluntar în primele rînduri în Războiul de apărare a patriei. Aici, pe cîmpul de luptă, în șuierul necurmat al gloanțelor, într-o permanentă încheștare cu moartea, în memoria scriitorului se vor aduna caleidoscopic fapte și impresii zguduitoare, pe care le va descrie în cărțile sale viitoare cum sînt romanele *Drava*, *Cota 1041*, *Prizonierul*, *Ghemul de foc* și altele, în care tablourile zugrăvite vor căpăta dimensiuni apocaliptice imprevizibile, vecine cu imposibilul și transformate într-un simbol al suferinței.

Nici după terminarea războiului și întoarcerea sa în patrie, Ivan Martinov nu concepe să fie *lăsat la vatră*, considerîndu-se mobilizat în continuare. De data aceasta pe *frontul* muncii pașnice de construcție și reconstrucție a țării. Astfel, el este primul scriitor care pleacă să lucreze pe cel mai mare șantier al Bulgariei — tinărul oraș Dimitrovgrad. Aici, după ce trăiește în clocotul muncii avîntate și în miezul problemelor, publică romanul *Tinerete* (1952), volumul intitulat simplu — *Nuvele și povestiri* (1954) și altele. De altfel, tema cea mai des întîlnită în creația acestui scriitor este munca, în procesul căreia omul își demonstrează forța morală și spirituală, descoperind în ea izvorul veșnic al vieții și tinereții, al dragostei și nobilei suflătești, munca plină de dăruire, pentru că Martinov are pentru ea un adevărat cult. În acest sens, el este unul din exponenții cei mai credincioși ai atitudinii omului față de muncă, față de această activitate umană care, mai întîi de toate, constituie forța materială a vieții, încorporînd totodată în ea și actul creației care, în ultimă instanță, nu este altceva decît dăruire de sine, într-o continuă luptă cu instinctele oarbe ale naturii umane.

După eliberare, în noile condiții de viață, Martinov se consacră, firește, întru totul scrisului. Povestitor spontan, sedus de

plăcerea și libertatea povestirii, el pornește de la tradițiile realiste ale literaturii bulgare, cultivând incursiunile în trecut, dar fără a uita să facă legătura cu prezentul. Talentul său ieșit din comun, experiența de viață, spiritul analitic își spun cuvântul în formarea personalității unui creator original, cald, temperamental, care se adapă direct din izvoarele vieții, din frumusețile ei nealterate. El este veșnic prezent printre oameni, identificându-se cu destinul și năzuințele lor, „soluționarea” conflictelor pentru scriitor constituie o problemă a dezvoltării vieții, a mișcării generale în cadrul societății. De altfel, conflictul în scrierile sale decurge din permanenta înfruntare dintre vechi și nou, căci Martinov este un spirit polemic, neliniștit, într-o continuă mișcare și căutare, identificându-se cu aspirațiile umane cele mai înalte. Încrederea în valorile și vigoarea spiritului, în valoarea eticii revoluționare, stă la baza creației sale, rod al unei permanente investigații a realității, deschizătoare de noi orizonturi în destinul unui popor. Opera sa dezvăluie gândirea nobilă a scriitorului comunist și o conștiință trează care sancționează tot ce este retrograd, perimat. Dacă la toate acestea mai adăugăm harul, limba și maniera stilistică, larga paletă artistică a scriitorului care pornește de la poezie, reportaj și povestire și trece apoi cu aceeași dezinvoltură la nuvelă, roman și dramaturgie sau la eseistică, memorialistică și literatură pentru copii, dacă mai adăugăm cutezanța, și chiar demnitatea cutezanței sale, voința și ambiția sa nemăsurată, justificată însă de neobișnuitele posibilități ale creatorului polivalent, prin excelență, înțelegem în sfârșit, de ce Ivan Martinov se înscrie printre fruntașii scrisului din țara vecină, constituind o culme în peisajul literar bulgar, pe care-l domină cu vasta lui operă, numărând aproape o sută de titluri! Din această multitudine de titluri, o puternică impresie lasă seria de romane inclusă în cele două tomuri masive de opere alese — *Marca încercare* și *Enciclopedia moravurilor*, o amplă frescă a societății bulgare, începând din preajma celui de al doilea război mondial și pînă în zilele noastre... Nu ne vom opri decît asupra cîtorva titluri din *Enciclopedia moravurilor* sau, și mai exact, asupra a două dintre ele: *Portret după natură*

și Veselovski, urmînd ca pe celelalte două — *Invingătoarea* și *Neamul Glăvănacilor* să le prezentăm în volumul al II-lea.

Portret după natură este unul din cele șapte romane cuprinse deocamdată în amintita enciclopedie. Spunem deocamdată, căci în curînd vor urma altele noi, în vastul șantier literar al scriitorului figurînd un mare număr de cărți. Printre acestea este și una intitulată foarte sugestiv : *Bătrînii furioși*, la care autorul lucrează de zor. Avem toate motivele să-l credem, deoarece Martinov continuă să scrie într-un asemenea ritm, încît ai crede că este la începutul unei vîrste creatoare și că jubileul său de 75 de ani este, în fond, doar preludiul maturității în creație ! Firește, cartea este de o factură mai deosebită, pornind întrucîtva de la Somerset Maugham, constituind un contrapunct al „tinerilor furioși“ din Anglia.

Romanul *Portret după natură*, de care ne ocupăm de altfel mai mult, poartă o puternică amprentă social-psihologică și tratează aspectele cele mai acute și mai arzătoare ale contemporaneității, problemele moral-etice.

Figura centrală a romanului este Andrei Danov, un carierist, un filistin, mînat de o singură dorință : să ajungă bogat și puternic. Setea lui de bani și de putere este nemăsurată. Astfel de oameni n-au fost și nu pot fi vreodată personalități, dar știu în schimb să se descurce în viață. În această ipostază se află eroul nostru care imediat după Eliberare își ia adio de la visurile sale adolescente de a-și făuri o viață frumoasă într-un cadru firesc și în limitele posibilului. Astfel el face o întorsătură de 180 de grade și după ce urmează Dreptul la Sofia, se căsătorește cu fiica unui mare activist de partid, creîndu-și în felul acesta o solidă bază materială și totodată o trambulină ce-i asigură ascensiunea. Firește, este neobișnuit de atent cu socrul său influent, mergînd pînă la servilism, iar cu Rozalia, soția sa, curtenitor și prefăcut. Autorul ne introduce treptat în viața de zi cu zi a eroului, ne dezvăluie în detalii multiplele sale fațete, lumea lui intimă, descriîndu-ne într-o formă plastică mai ales deșertăciunea lui interioară, sufletească.

Deși calitățile intelectuale îi sînt mediocre, curînd Andrei Danov își atinge scopul. Dorind cu tot dinadinsul să ajungă ziarist, reușește lucrul acesta cu mare ușurință, ba mai mult decît atît, devine cu o repeziciune uimitoare chiar redactorul șef-adjunct al unui mare cotidian. Tot cu ajutorul socrului său, natural, dar și cu aliații cei mai de nădejde : falsul, calomnia, intriga și lingușirea. Dar eroul nostru nu se oprește aici. Viața lui particulară, intimă, ia un curs nou, previzibil de altfel : soția sa, Rozalia, începe să tinjească, să se ofilească și nu-l mai atrage ca înainte și, pe neașteptate, începe marea lui iubire pentru Neli, o femeie frumoasă și tinăără. În situația dată, nici nu se putea să nu asistăm la clasicul triumghi. Numai că itele se încurcă și Danov se complică tot mai rău. Nu trece mult și Rozalia află de legătura lui, se zbuciumă, și căsnicia lor intră în derivă. Cum nu-și mai poate suporta soția, ar vrea să divorțeze, dar nu se îndură, fiindcă în felul acesta ar rupe legăturile cu socrul cel influent într-un moment atît de important pentru el — tocmai cînd se hotăra numirea sa definitivă ca redactor-șef adjunct. Oricum, carieristul Danov își dă foarte curînd arama pe față : acum el nu se mai dă în lături de la nimic : birfește, înșeală, minte, șantajează, îl încearcă pînă și dorința de-a ucide, numai să scape de nevastă-sa, dar în așa fel încît reputația să-i rămînă neștirbită. Așa și procedează. O chinuie și-o terorizează în așa hal, încît în cele din urmă, cu prilejul unei „excursii“ făcută în doi, amețită, biata femeie cade de pe un podeț și se înecă în valurile spumegînde ale unui rîu chiar în clipa în care Danov întinsese mina, hotărît s-o îmbrîncească. Dacă o făcuse sau nu, nici el nu-și mai amintea. Scriitorul nu insistă asupra acestui accident, oricum el este criminalul, autorul moral al crimei. Societatea însă nu-l poate acuza și condamna, fiindcă nu are dovezi. În schimb, relațiile sale cu colectivul redacțional intră într-un acut stadiu de conflict. Foiletonistul Sevov destituit de el, este pus în situația umilitoare de-a face compromisuri după compromisuri, numai ca să nu-și lase familia pe drumuri. Merge pînă acolo, încît să joace orbește rolul unui proxenet. Aceeași soartă o împărtășește și colegul său Avramov. Andrei Danov îl

aruncă brutal ca pe o zdreanță, pentru a îndepărta încă un martor al întâlnirilor lui amoroase.

Interesantă este și figura redactorului-șef Popstavrev. Om bun și încrezător până la naivitate. Puțin inert la început, curînd el se trezește la realitate și începe să se amestece tot mai activ în „cazul” Danov. În colectivul redacției se formează un adevărat front împotriva acestuia.

Firește, cititorul așteaptă deznodămîntul normal al romanului, ca Danov să fie demascat și înlăturat. Dar eroul nostru este bine „rodat” în toate „articulațiile” sale și știe să cadă din nou în picioare, după care urmează lovitura de teatru: își dă singur demisia și... pleacă în străinătate, în diplomație. Și de data aceasta tot cu ajutorul socrului, dar și cu bunăvoința unui alt personaj important, cu funcții ministeriale și cu înalte misiuni diplomatice în Occident. De unde această bunăvoință? Prin intermediar, care nu e altul decît tînăra și frumoasa lui soție, Antonia, căsătorită cu el doar din interes. De altfel, Danov visa la ea mai de mult, atras între altele, și de alesele maniere, de neobișnuita ei eleganță, de interiorul apartamentului somptuos, și nu pe ultimul plan, de farmecele gazdei.

Și astfel, cartea se încheie, amintind că favoritismul și arivismul fac casă bună cu filistinismul și carierismul. Și mai ales, că nu pot fi stîrpite cu una, cu două.

Într-o arie asemănătoare se înscrie și cel de al doilea roman — *Veselovski*, realizat cu aceeași viziune particulară, cu același timbru propriu și mai ales cu aceeași seducție a investigației sociale și psihologice. Și în acest roman Martinov este stăpînit de ideea că înainte se poate merge numai cu conștiința curată. Într-un dialog continuu cu timpul pe care-l traversează, cu semenii săi din realitatea înconjurătoare, autorul relevă nu o dată natura condiției umane, problemele ardente care-i guvernează existența, sensul evoluției în timp și odată cu ele întrebările dureroase ce se nasc în fața necunoscutului, a incertitudinii în care se zbate atît de des ființa omenească.

Și în *Veselovski* personajele trăiesc într-o permanentă tensiune, într-o succesiune de episoade provocate de momente răs-

colitoare, pentru a se încheia în final cu meditații sfișietoare asupra existenței tragice, devorante. Și aici autorul pedalează cel mai mult pe eroziunea socială, pe conformism și carierism, reliefind modul de viață lipsit de idealuri, setea de bani și de putere, dorința unei vieți pline de huzur a unor suflete jalnice, robite în permanență de obiectele neînsuflețite de care nu se pot despărți.

Eroul principal, Veselovski, nume care dă și titlul romanului, pare un prototip balzacian, adus parcă anume pe meleaguri balcanice. Un carierist fără scrupule, inteligent, abil și egoist, peste măsură, personajul dă o plasticitate și coloratură ieșite din comun paginilor cărții lui Ivan Martinov. El este căsătorit a doua oară, (are și doi copii — o fată și un băiat — cu prima soție, care l-a ajutat să iasă din impas în anii cei mai grei ai vieții sale) cu o femeie mult mai tânără decât el, care nu va ezita să-l înșele cu prima ocazie și asta culmea, chiar cu Anton, propriul lui fiu !

Are tot ce-i trebuie : bani, apartament, vilă, o funcție înaltă, de învidiat, în Ministerul Comerțului Exterior, dar firea sa ușurată pe de o parte, și rapacitatea pe de alta, îl împing spre o nouă aventură în care-și pierde capul și în urma unor mașinațiuni și tranzacții făcute în dauna statului, ajunge la închisoare.

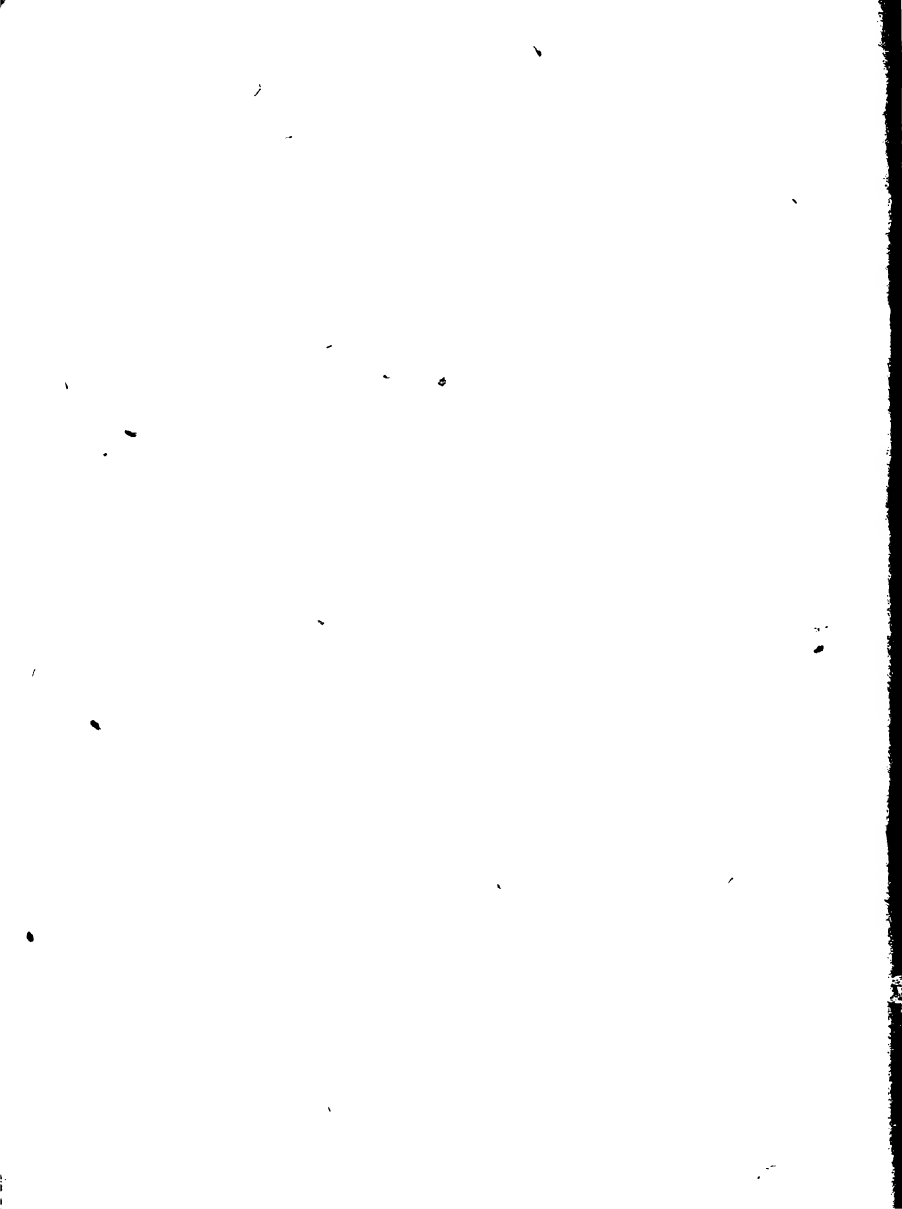
Copiii nu-l iubesc, nici fata și nici băiatul. Dar mama cea vitregă caută să-i atragă, mai ales că tânjește după un copil. Această „dragoste“ - exagerată, de-a dreptul morbidă pentru Anton o va determina să-l transforme în propriul ei amant și confident, iar pe sora lui, Snejina, o fire timidă, dar interiorizată, să recurgă la gestul fatal, ajungând sub roțile unui autocamion.

Firește, este imposibil de redat frumusețea acestui roman în cadrul strimt și laconic al unei prefete, verva și savoarea frazei, știința punerii în pagină a conflictului, eterna mișcare și tensiune a spiritului, precum și evoluția particularului în raport cu întregul, căci acestea toate sînt indicii ale unei creații literare de mare virtuozitate. Lor li se mai adaugă o neașteptată prospețime și originilitate, dublată de o ironie rafinată, purificatoare. O încercare de reconstituire a ceea ce se întîmplă pe parcursul

cărții ar fi cu totul superfluă, căci ar știrbi tocmai valoarea elementului-supriză. De aceea, această plăcere o lăsăm cititorului. În fond, el este beneficiarul de drept și de fapt al operei prezentate.

Sîntem încredințați că scriitorul Ivan Martinov, această prezență caldă și luminoasă în peisajul literar bulgar, omul și scriitorul iubit, stimat și căutat de către toți colegii și cititorii săi de pretutindeni, va găsi curînd drum și spre inima lectorului român, iar cartea lui, care se constituie ca un gest de aleasă prețuire pentru autor, odată deschisă, nu va mai putea fi lăsată din mînă, pînă cînd nu i se va întoarce și ultima filă...

VALENTIN DESLIU

TABEL CRONOLOGIC

1912 11 ianuarie În Loveci, un orașel de munte, în casa unor oameni săraci — tatăl muzicant militar, iar mama muncitoare — se naște scriitorul *Ivan Martinov* (pseudonimul lui Ivan Ţekov Gheorghiev).

1914 Apare revista literară *Zveno*, condusă de scriitorul Dimităr Podvărzaciiov, la care au colaborat poeții simbolişti bulgari.

15 iunie Se naște în comuna Iasen, județul Plevna, poetul și traducătorul Alexandăr Muratov, unul din traducătorii lui Eminescu, încă din anul 1955. Muratov este cunoscut și cititorului român cu tălmăciri apărute în presa noastră literară și în mai multe antologii de lirică bulgară tipărite la noi în decursul anilor.

9 noiembrie Se naște, la Sofia, scriitorul Pavel Vejinov. Mai multe titluri din opera sa — nuvele și romane — au apărut și în versiune românească: nuvelele *Compania a doua* (1953), *Intîmplarea de pe strada liniștită* (1962), romanul *Noaptea cu caii albi* (1979), nuvelele *Bariera* și *Gușterul alb* (1982) și romanul *Balanța* (1985).

1916 16 decembrie Se naște în orașul Șumen, poetul și dramaturgul Ivan Peicev, cunoscut și la noi cu piesa de teatru

În fiecare seară de toamnă, închinată rezistenței antifasciste, care a ținut afișul mai multe stagiuni la fostul teatru al Tineretului din București.

1916—1924 Apare la Sofia revista satirică *Bălgaran*, printre colaboratorii căreia se numără și poetul Hristo Smirnenski.
1917 Se publică primul volum de *Povestiri* al clasicului bulgar Iordan Iovkov, distins cu marele premiu *Ivan Vazov* de către Academia de Științe a Bulgariei.

1919—1924 Ivan Martinov urmează școala primară din orașul său natal.

19 iunie Se naște, la Sofia, poetul și romancierul Bogomil Rainov, a cărui operă a apărut și în versiune românească : *Afacerea Kometa* (1969), *Frumos e timpul mohorît* (1971) și *Un naiv între două vârste* (1975).

1919—1920 Se editează la Sofia, sub direcția poetului Gheo Milev, revista literară *Vezni*, la care colaborează poeții moderniști bulgari ai epocii.

1920 5 februarie Se naște, la Sofia, poeta și traducătoarea Leđa Mileva, fiica lui Gheo Milev. Cîteva din cărțile sale pentru copii au văzut lumina tiparului, în decursul timpului, și la noi.

12 octombrie Se naște, la Sliven, scriitorul umorist Petăr Neznakomov, tradus și în românește cu volumul de povestiri *Margaritka și cu mine* (1965) și cu năvela *Cazul Painlevé* (1981).

Prima carte citită de viitorul scriitor Ivan Martinov — *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe.

1921 28 februarie Se naște în satul Văbel, jud. Tîrgoviște, poetul și traducătorul Nikolai Zidarov, bun cunoscător și

popularizator activ al poeziei românești clasice și contemporane. Un volum selectiv din poezia sa a fost tradus și la noi (1971).

1921—1922 Se publică în 28 de volume *Operele alese* ale marelui clasic bulgar Ivan Vazov.

1921—1923 Apare revista literară *Hiperion*, sub direcția poetului, prozatorului și dramaturgului Liudmil Ștoianov.
1923 1 ianuarie Se naște, la Varna, poetul și dramaturgul Bojidar Bojilov cunoscut și la noi cu numeroase traduceri publicate în presa literară și în antologii de lirică bulgară.

18 iulie Se stinge din viață poetul Hristo Smirnenski.

1923—1925 Apare la Sofia revista literară *Nov път*, condusă de criticul literar Gheorghi Bakalov.

1924—1925 Se editează la Sofia revista literară *Plamăk*, sub conducerea lui Gheo Milev. Aici vede lumina tiparului pentru prima oară, poemul său incendiar *Septembrie*. Revista a publicat cu o deosebită consecvență materiale, prin care a înfierat abuzurile practicate de guvernul burghez, exprimându-și încrederea în victoria socialismului și comunismului.

1925 14 iulie Se naște în satul Biala, de lângă Sliven, cunoscutul poet, dramaturg și eseist Gheorghi Djagarov, din a cărui lirică și dramaturgie s-a tradus, în decursul anilor, și la noi. Amintim, între altele, piesele de teatru *Procurorul* și *Acest pământ micuț*.

31 august Se naște la Sofia nuvelistul și romancierul Atanas Nakovski, tradus și la noi cu romanul *Maria împotriva lui Piralkov* (1968).

7 august Se naște în comuna Obnova, județul Plevna, poetul, dramaturgul, romancierul și traducătorul Kliment Tacev, cunoscut și la noi. Amintim, între altele, piesa *Din prea multă dragoste*, care a ținut mai mulți ani afișul

la câteva teatre românești, precum și romanul *O casă ca oricare altă* (1984). Bun cunoscător al literaturii noastre, Kliment Țacev a realizat traduceri valoroase din poezii români clasici și contemporani.

1925—1928 Ivan Martinov urmează cursurile gimnaziale în orașul său natal.

1925—1943 Apare, la Sofia, revista literară *Bălgarska misāl*, condusă de teoreticianul, folcloristul și istoricul literar profesor academician Mihail Arnaudov.

1926 Vede lumina tiparului romanul clasicului bulgar Anton Strașimirov, intitulat *Hora*, prilejuit de prima răscoală antifascistă din lume care a avut loc pe pământ bulgar (1923), reprimată cu o rară cruzime. Cartea a fost tradusă și în țara noastră (1966).

1926—1927 Sub direcția lui Anton Strașimirov apare săptămînalul *Vedrina*, publicație literară antifascistă.

1927 Începe apariția ziarului *Robotnicesko delo*, organ al Partidului Muncitoresc Bulgar. După 19 mai 1934, el apare ilegal pînă la 9 septembrie 1944.

1927—1929 Se editează la Sofia, săptămînalul *Literaturni novini*.

1928 Ivan Martinov scrie prima sa poezie, intitulată *Eu știu că într-o zi...*, tipărită în revista elevilor — *Struia*, după care au urmat și alte poezii publicate în presa vremii. Curînd însă Martinov va renunța la versuri și va continua să scrie și să publice povestiri.

Apare *Nopti la hanul din Antimovo*, volum de povestiri scrise la București de clasicul bulgar Iordan Iovkov în perioada anilor 1920—1927, cînd îndeplinește funcția de ata-

șat de presă, secretar și translator în cadrul Legației bulgare. Întors în Bulgaria, el va populariza literatura română, făcând numeroase traduceri din operele celor mai reprezentativi scriitori români.

1928—1932 Ivan Martinov urmează la Sofia cursul superior de liceu, apoi se înscrie la Universitate, unde studiază timp de 4 semestre filologia slavă, după care este nevoit să o întrerupă.

1928—1941 Apare revista literară *Svetlostrui*, întâi la Ruse, iar din anul 1936, la Sofia. Oprită de cenzură în anul 1941.
1929 16 octombrie În satul de munte Kalimanița, județul Mihailovgrad, se naște prozatorul Iordan Radicikov, cunoscut și la noi cu volumele de povestiri *Furie* (1969) și *Desene pe stînci* (1978).

Apar *Operele alese* în 3 volume ale clasicului Anton Străsimirov.

1929—1934 Vede lumina tiparului la Sofia, săptămînalul literar *Rabotniceski literaturen front*, organul literar al Partidului Comunist Bulgar, sub conducerea directă a poetului Hristo Radevski, între anii 1932—1934 redactor șef fiind Ivan Martinov.

1930 14 septembrie Vede lumina zilei la Burgas romanțierul și scenaristul Anton Doncev, tradus și în românește cu romanul *Vremuri de răscruce* (1971).

1931 Ivan Martinov publică în revista *Rabotniceski literaturen front* prima sa povestire, intitulată *Șomajul*.

1931—1934 Apare săptămînalul umoristic *Jupel*, organ al Partidului Comunist Bulgar, printre tinerii săi colaboratori numărîndu-se și *Ivan Martinov*.

1932 27 martie Se naște, în comuna Debăr, județul Plovdiv, poetul și romancierul Slav Hr. Karaslavov, a cărui lirică și proză sînt cunoscute și cititorului român. Amintim volumul de nuvele *Arme pentru cei vii*, apărut și în versiune românească (1977).

1932—1934 Apare, la Sofia, revista literară *Zvezda*, sub direcția teoreticianului și criticului literar Gheorgghi Bakalov. În anul 1934 revista a fost oprită de cenzură.

1933 Publică *Frontul*, primul volum de povestiri și reportaje, confiscat imediat, iar autorul condamnat la 3 ani închisoare.

1933 27 iulie Se naște în orașul Levski nuvelistul, romancierul și dramaturgul Doncio Ţoncev, tradus și la noi cu nuvela *Elefanții roșii* (1978) și cu romanele *Casa galbenă*, *Tristețea care se duce* și *Puiul cel negru* (1987).

1934 8 februarie Se naște, în orașul Burgas, scriitoarea Lada Galina (pseudonimul lui Ganka Slavova Karanfilova), tradusă și în românește cu romanul *Culoarea izvoarelor* (1969).

26 februarie Se naște în orașul Stara-Zagora poetul și traducătorul Mihail Berberov. A tradus, între alții, și din Ștefan Augustin Doinaș. Berberov este cunoscut și cititorului român cu poemele sale cele mai reprezentative.

1934—1935 Apare, la Sofia, săptămînalul literar-artistic *Literaturen Pregled*, sub direcția lui Liudmil Stoianov.

1935 29 aprilie Se naște, la Troian, poetul Liubomir Levcev. Un volum selectiv i-a apărut și în versiune românească: *Mănușa de fier* (1980). În prezent, Levcev este președintele Uniunii scriitorilor bulgari.

1936 21 ianuarie—21 octombrie Se editează, la Sofia, revista satirică săptămînală *Gorciv smiah*, organ al Partidului Comunist Bulgar.

Se tipărește *Istoria literaturii bulgare* în patru tomuri, semnată de criticul și istoricul literar Boian Penev.

1937 Vede lumina tiparului volumul său de povestiri *Marfă fără cumpărători*.

15 octombrie Se stinge din viață clasicul bulgar Iordan Iovkov.

7 decembrie A încetat din viață scriitorul clasic Anton Strașimirov.

1938 Editura Hemus publică *Operele complete*, în 15 volume, ale clasicului Iordan Iovkov.

1938—1942 Sub redacția criticului literar Todor Borov, apar *Operele alese*, în 5 volume, ale clasicului bulgar Elin Pelin.

1938 Dimităr Dimov publică romanul *Locotenentul Benz*, tradus și în românește (1973).

1938—1943 Apare, la Sofia, revista literară *Izkustvo i kritika*, sub direcția criticului literar Gheorghi Tanev.

1939 Ivan Martinov publică nuvela *Iarmarocul de Sfînta Maria*.

1940 Poetul revoluționar bulgar, Nikola Vapțarov, își tipărește volumul de poezii *Cîntece de motor*, distins cu Premiul mondial pentru pace.

1940—1943 Se editează *Operele alese* în 3 volume ale clasicului Gheorghi Raicev.

1941 La Sofia apare (1 ianuarie—22 iunie) săptămînalul *Literaturen kritik*, avîndu-l ca redactor pe poetul Nikola Vapțarov.

1942 Apare *Mansarda*, primul roman al scriitorului.

1943 Emilian Stanev este prezent în librării cu volumele de povestiri *Noapți de lup* și *Peste păduri și piraie*.

1944 Poetul Kiril Hristov publică volumul de poezii *Ultimele incendii*.

Septembrie își începe apariția revista *Literaturen front*, organ al Uniunii scriitorilor bulgari.

1945 Se difuzează în librării volumul de povestiri *Mîinile mamei*.

Apare culegerea de povestiri *Zile de lucru și zile de sărbătoare*, semnată de Emilian Stanev.

Dimităr Dimov publică romanul *Suflete osindite*, închinat rezistenței antifasciste spaniole. Cartea a fost tradusă și în românește (1967).

1946 I se publică volumul de povestiri *Eroii* și romanul *Drava*.

Sub redacția profesorului universitar Petăr Dinekov apar *Operele alese* ale clasicului Elin Pelin.

Vede lumina tiparului volumul de povestiri *Pasărea sălbatică* de Emilian Stanev.

1947 Sub egida editurii Narodna kultura apare nuvela *Prizonierul*.

Se stinge din viață clasicul bulgar Gheorghe Raicev.

Se tipăresc, în ediție critică, *Operele alese* în 5 volume ale clasicului Anton Strașimirov.

1948 *Septembrie* Apare, la Sofia, revista lunară de litera-

tură, critică și artă *Septemvri*, organ al Uniunii scriitorilor bulgari.

1949 Încetează din viață marele clasic bulgar Elin Pelin, tradus și la noi. Amintim, între altele, amplele volume — *Povestiri* (1964), *Puterea necuratului* — nuvele și povestiri (1978) și volumul de *Povești și povestiri* (1966).

1950 Publică la editura Bălgarski pisatel volumul de povestiri *Minerii*, pentru care i se decernează marele premiu *Gheorghi Dimitrov* pe anul 1950.

1950—1957 Apar *Operele alese* în 22 de volume ale marelui clasic bulgar Ivan Vazov, cunoscut de mult și cititorului român. Amintim, între altele, romanul *Sub jug* (1952), precum și volumele de nuvele și povestiri *Oropsiții* (1959) și *Apostolul în primejdie* (1970).

1951 *Eroism de nedescris* este intitulat primul volum de schițe al scriitorului, tipărit la editura Narodna kultura.

Dimităr Dimov își editează monumentalul său roman *Tutunul* care a stîrnit un deosebit interes în rîndul cititorilor, iar în rîndul criticilor ample discuții. Cartea a văzut lumina tiparului și la noi (1956).

Apare nuvela *Tango* de Gheorghi Karaslavov, tradusă și în românește (1961).

1952 Publică volumele de nuvele și povestiri *Sub pămînt și Tinerețe*.

1952—1957 Apare romanul-fluviu *Oamenii obișnuiți*, în 6 volume, de Gheorghi Karaslavov care s-a bucurat de numeroase recenzii elogioase, fiind considerat un mare eveniment editorial.

1953 I se tipărește un nou volum de povestiri — *Pînă la ultima suflare*.

Apar *Nuvelele și povestirile alese* ale clascului Gheorghe Raicev.

Scriitorul Dimităr Anghelov publică romanul *Pe viață și pe moarte*, închinat rezistenței antifasciste și romanul *Puma îndrăzneală*, amîndouă deosebit de apreciate de publicul cititor.

1954 Apare volumul său de *Nuvele și povestiri*.

Poetul Gheorghe Djagarov publică volumul de versuri *Cin-tecele mele*.

1955 Apare volumul de *Versuri alese* al poetului și dramaturgului Kamen Zidarov, cunoscut și la noi. Amintim, între altele, drama *Alarma*, închinată rezistenței antifasciste, jucată pe mai multe scene românești.

1956 O nouă culegere de povestiri de Ivan Martinov, intitulată *Tufa de măceș*.

Scriitorul Dimităr Mantov și Anton Doncev scriu în colaborare și publică romanul *Emancipare*.

Editura Bălgarski pisatel tipărește *Opere complete* în 7 volume de Iordan Iovkov.

Apare, la Sofia, o culegere de povestiri pentru copii și tineret din creația lui Emilian Stanev.

1956—1970 Se editează *Operele alese* în 7 volume ale lui Elin Pelin.

1957 Publică romanul *Orașul cel nou* și *Povestiri despre Anton Belin*.

1 ianuarie Își începe apariția seria nouă a revistei lunare de literatură, artă și publicistică *Plamāk*, organ al Uniunii scriitorilor bulgari.

Apare *Prima prietenie*, roman pentru tineret de Stoian T. Daskalov.

Un nou volum de *Opere alese* al clasicului Gheorgghi Raicev.

1958 Vede lumina tiparului romanul *Lina de aur* de Andréi Guliaški. ~

1958—1959 Se tipăresc *Operele alese* în 10 volume ale clasicului Elin Pelin, sub redacția lui Todor Borov, Kr. Ghencov și Penio Rusev.

Emilian Stanev publică *Ivan Kondarev*, roman-fluviu în 4 părți.

1959 Apare, în librării, *Inima bate pentru oameni*, prima culegere de povestiri a scriitorului Iordan Radicikov.

1960 I se publică volumul de povestiri alese *Frumoasa primăvară*.

1961 Editura Bălgarski pisatel tipărește *Opere alese* de Ivan Martinov.

Apare nuvela sa *Focul cel veșnic*.

Iordan Radicikov publică volumul de povestiri *Mîini simple*.

1961—1965 Sub egida editurii Nauka i izkustvo se editază *Antologia folclorului bulgar*, lucrare monumentală, realizată în 13 tomuri.

1962 I se tipărește volumul de nuvele și povestiri *Între ai tăi și-ntră străini*.

Regretatul poet Vladimir Bașev (m. 19. XI. 1967) publică volumul de versuri *Epoca de fier*.

1962—1963 Apar *Opere*, în 7 volume, de Anton Strașimirov, sub redacția lui D. B. Mitov, Mincio Nikolov și Ilia Volen.

1963 Ivan Martinov publică nuvela *Lumină de zi*.

23 ianuarie Se împlinesc 50 de ani de la înființarea Uniunii scriitorilor din R. P. Bulgaria.

Își începe apariția revista bilunară de literatură și artă pentru tineret — *Puls*.

1964 Scriitorul Anton Doncev publică romanul istoric *Vremuri de răscruce* cunoscut și în versiune românească (1971).

25 mai La Sofia are loc prima conferință internațională a scriitorilor din țările balcanice.

1965 Ivan Martinov este din nou în librării cu volumele de nuvele și povestiri *Frații*, *Vitejie* și *Cu inima curată*. Ultimul titlu a fost distins cu premiul Uniunii scriitorilor bulgari, cu premiul Ministerului învățămîntului și al Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist.

Iordan Radicikov publică volumele de povestiri *Amiaza fierbinte* și *Furie*.

1966 Apare *Iarna*, un nou volum de nuvele și povestiri de Ivan Martinov.

1 aprilie Se stinge din viață romancierul Dimităr Dimov, președinte al Uniunii scriitorilor din R. P. Bulgaria.

22 noiembrie A încetat din viață clasicul Svetoslav Minkov, tradus și în românește cu volumul de povestiri și note de călătorie, intitulat *Femeia din sicriul de aur* (1967).

1966—1976 Sub egida editurii Nauka i izkustvo apare *Panorama literaturii bulgare*, în 5 tomuri, de Pantelei Zarev.

1967 Ivan Martinov publică volumele de nuvele și povestiri *Pictorul și băiatul* și *Înainte de a crește iarba*, precum și romanul *Noaptea e lungă*.

Apar volumele de nuvele și povestiri *Barba caprei* și *Vărsătorul* de Iordan Radicikov.

26 decembrie A încetat din viață scriitorul Ciudomir (pseudonimul lui Dimităr Hristov Ciorbadjiiski), tradus și în românește cu volumul de schițe umoristice *Bilete de favoare* (1965).

1968 Ivan Martinov este prezent în librării cu două noi romane— *Ghemul de foc* și *Străluțirea dimineții*.

Apare volumul *Nuvele și povestiri* de Anton Strașimirov. Scriitorul Emilian Stanev publică romanul *Legenda enea-zului Sibin*.

21—23 mai Are loc primul Congres al Uniunii scriitorilor din R. P. Bulgaria.

1969 Publică romanul *Vară ploioasă* și culegerile de nuvele *Orășelul de munte* și *Liliacul alb*.

Se editează în 2 tomuri, la editura Bălgarski pisatel, *Antologia poeziei bulgare clasice și contemporane*.

Editura Narodna Prosveta tipărește *Istoria literaturii bulgare*, în 2 tomuri, semnată de Ivan Bogdanov.

Sub egida editurii Partidului Comunist Bulgar vede lumina tiparului masiva antologie *Umorul bulgar*.

Scriitorul Pavel Spasov apare în librării cu amplele povestiri *Iubirea cu păcat a zugravului de icoane Zaharie*, *Orfana Ianka* și *Ali Botuș*. Prima povestire s-a bucurat de o prestigioasă ecranizare. De asemenea, a fost jucată pe numeroase scene bulgare, fiind dramatizată de autor.

1970 Cunoscutul poet Dobri Jotev publică volumul de povestiri umoristice *Autostop*.

Iordan Radicikov este prezent în librării cu un nou volum de nuvele și povestiri — *Desene pe stinci*, tradus și în românește (1978).

1971 Apar, în 2 tomuri, *Operele alese* ale lui Ivan Martinov și volumul de nuvele *Băiatul din orașul cel mic*.

Editura Bălgarski pisatel publică, în două volume, opera integrală — poezie și publicistică — a marelui poet revoluționar Hristo Botev.

1972 Este decorat cu înaltul ordin 9 Septembrie 1944 cl. I pentru întreaga sa activitate, cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani.

Scriitorul și cunoscutul om de știință Alexandăr Karparov publică volumul de povestiri *Salvatorul de pe Titanic-Vals*.

1973 Începe apariția trimestrială a publicației *Săvrēmennik*, revistă de literatură contemporană bulgară și universală, de critică literară și publicistică, organ al Uniunii scriitorilor bulgari.

Apar nuvelele *Înainte de a mă naște și după aceea* de Ivailo Petrov, a căror versiune românească a văzut lumina tiparului în anul 1977.

11 aprilie Trece în neființă poetul, romancierul și dramaturgul Liudmil Stoianov.

1974 Alexandăr Karparov publică volumul de povestiri alese *Casa din spate*.

Apare volumul de nuvele *Arme pentru cei vii* de Slav Hr. Karaslavov, tradus și în românește (1977).

1975 Publică o nouă culegere de nuvele, intitulată *Culoarea speranței*.

Hristo Botev — viața și opera sa este intitulată ampla monografie apărută la editura Nauka i izkustvo și semnată de cunoscuții istorici literari Ivan Undjiev și Tsveta Undjieva.

Scriitorul Pavel Vejinov publică romanul *Noaptea cu caii albi* care a constituit un mare eveniment editorial. Este tradus și în românește (1979).

Apreciatul romancier și dramaturg Liuben Stanev publică romanul *Poveste sofiotă*.

1976 18 iunie I se acordă titlul de *Artist al Poporului*.

Emilian Stanev apare în librării cu *Nuvela și povestiri alese*. Editura Narodna mladej tipărește în condiții grafice de excepție *Antologia liricii de dragoste bulgare*.

1976—1977 Apare, sub egida editurii Bălgarski pistatel, *Istoria literaturii bulgare*, în 3 tomuri, de Boian Penev.

1977 Publică primul său volum de memorialistică, intitulat *Frînturi din viața mea*.

Apare culegerea de eseuri *Scrisori către prietenul meu din lumea cărților*, semnat de poetul și romancierul Slav Hr. Karaslavov.

Apar în librării *Operele alese*, în 3 volume, ale scriitorului Emilian Stanev.

1978 I se tipărește volumul de nuvele și povestiri *Calul cel alb* și romanul *Singe albastru*.

18 ianuarie A încetat din viață poetul, traducătorul și eseistul Atanas Dalcev, cunoscut și cititorului român din numeroasele antologii de lirică bulgară publicate la noi.

1979 Editura Bălgarski pisatel publică scriitorului Ivan Martinov volumul de articole și amintiri, intitulat *Dirrecția principală*, iar editura Narodna mladej — romanul *Portret după natură*.

Se joacă, în premieră absolută, la Teatrul de stat din Brașov, *Noul Adam*, comedie de Ivan Martinov. Piesa a ținut afișul mai mulți ani și a fost preluată și de către Teatrul din Petroșani.

1980 *Amintiri neretușate* este intitulat noul volum de povestiri al scriitorului.

Apare romanul *Amintiri despre oasa veche*, semnat de cunoscutul poet Vladimir Golev.

Poetul Petăr Andasarov publică un nou volum de versuri intitulat *Soarele dintre noi*.

99 de nopți împreună cu *Șeherezada*, se numește noul volum de miniaturi în proză și fragmente de eseuri, publicat de poetul Iordan Milev.

1981 I se tipărește la editura Bălgarski pisatel romanul *Neamul cel mare*, la editura Narodna mladej romanul *Învingătoarea*, iar la editura Partidului Comunist Bulgar ampla cronică autobiografică, intitulată *Drumuri și întâlniri*, în care este inclusă și cartea *Frânturi din viața mea*.

1982 26 ianuarie Scriitorului Ivan Martinov i se acordă titlul de Erou al Muncii Socialiste.

La editura Bălgarski pisatel apar *Opere alese* în 2 tomuri — *Marea încercare* și *Enciclopedia moravurilor* de Ivan Martinov. În suita de romane sînt incluse titlurile : *Vară ploioasă*, *Noaptea e lungă*,

Strălucirea dimineții; Sînge albastru, Veselovski, Învingătoarea și Portret după natură.

Editura Academiei de științe a Bulgariei publică o cuprinzătoare monografie închinată lui Ivan Martinov, realizată de poetul, prozatorul, criticul și istoricul literar Todor Iancev sub forma unui amplu interviu, în urma celor unsprezece discuții purtate cu scriitorul la Sofia și la vila sa din Vlado-Trickovo.

1984 Tinăra și apreciată poetă Petea Alexandrova publică noul său volum de poezii, *Portrete feminine*. Cartea a suscitat atît interesul cititorilor, cît și pe cel al criticilor.

1985 Apare, în librării, un nou roman semnat de Ivan Martinov — *Soarele nu va apune*.

Se editează volumul de *Poezii alese* al cunoscutului poet Damian Damianov, precum și culegerea de versuri *În fiecare zi există o frumusețe*.

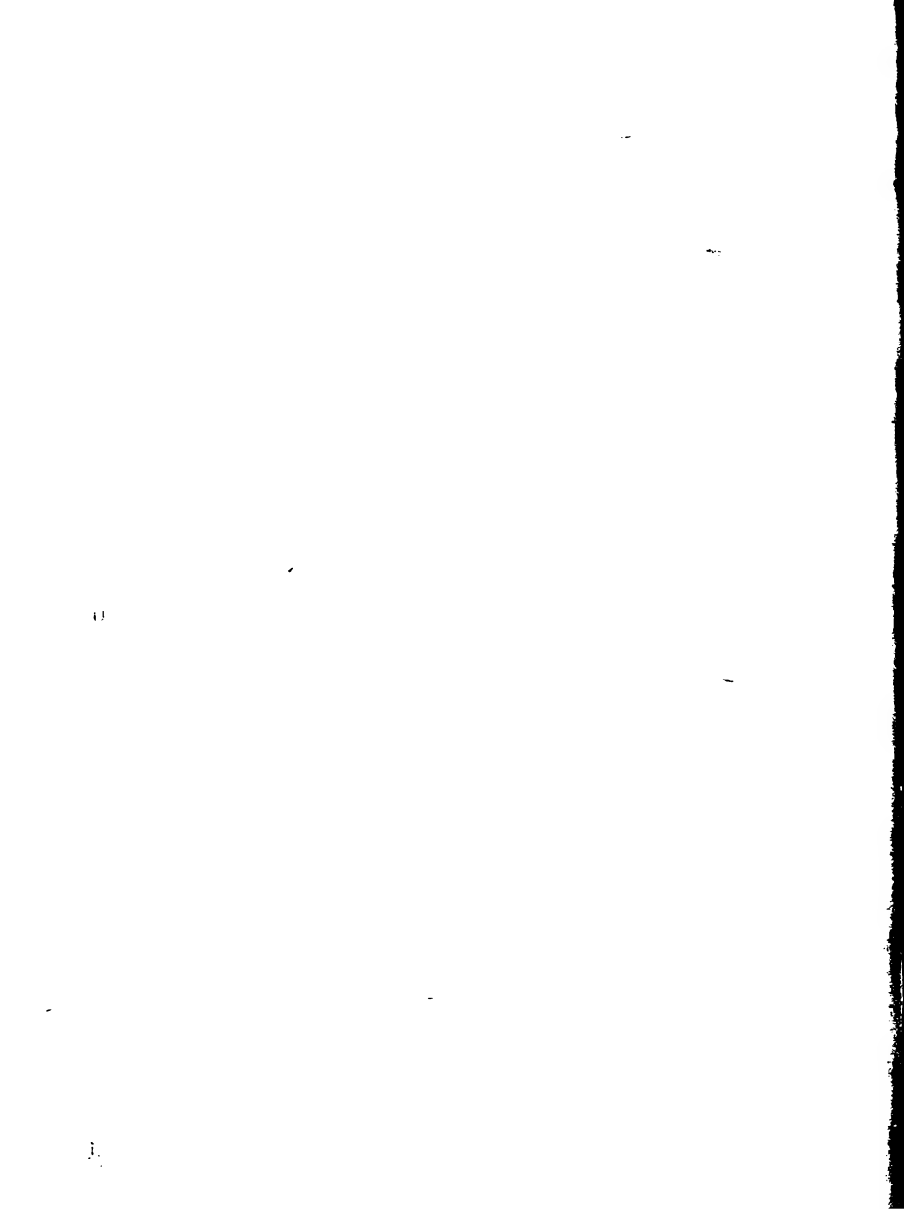
1986 *Singur între părinți* și-a intitulat ultimul roman scriitoarea Paulina Stanceva.

Poetul Gheorghe Konstantinov publică un nou volum de versuri — *Omul din mulțime*.

Damen-Vals este titlul noului roman semnat de scriitorul Gheorghe Mișev.

1987 11 ianuarie Cu prilejul împlinirii vîrstei de 75 de ani, scriitorul Ivan Martinov este decorat cu cel mai înalt ordin bulgar — *ordinul Gheorghe Dimitrov*.

MIHAELA DEȘLIU

Partea întâi

PORTRET DUPĂ NATURĂ

Trecuse vremea marilor încordări, acum, în redacție, se scurgeau orele unei vieți mai liniștite.

Andrei Danov abia își încheiase lucrarea și nu-i rămăsese nimic altceva decît să se ridice de la masa de scris și să plece, dar nu se putea hotărî să-și părăsească biroul, pînă ce nu va auzi părerea redactorului șef despre amplul articol pe care îl scrisese.

— Ai grijă să fie argumentat și cît mai caustic ! îi spusese el. Și, într-adevăr, își dăduse toată silința. Problema se referea la încălcarea unor reguli în îndeplinirea anumitor obligații din partea unor organizații comerciale, ce lezau nu numai anumite persoane, ci și statul. Cînd predă articolul pentru aprobare, Andrei, deodată, se simți ușurat de o grea și neplăcută obligație. Cu un oftat adînc, de parcă ar fi dat jos o stîncă de pe umerii săi, se ridică de pe scaun, făcu cîțiva pași prin cameră și iar se așeză. Aprinse o țigară, își întinse picioarele sub birou, își înclină fața uscățivă, smeadă, cu ochii săi negri, mari și frumoși care acum străluceau neobișnuit și așteptă cu nerăbdare să fie chemat.

Încăperea largă, în care funcționa secția de știri interne, era plină de redactori și reporteri, tineri și bătrîni, învăluiți în norii fumului de tutun. Deși afară era încă

lumină, înăuntru părea întuneric. Nu atît din cauza luminii sărăcăcioase a serii umede de noiembrie, cît din cauza acestui fum și, mai ales, a umbrelor lăsate de dulapurile îngrămădite de-a lungul pereților și a birourilor înghesuite unul în celălalt. Un miros neobișnuit, mirosul șpalturilor, al cernelii tipografice stăruia în aer. Din cînd în cînd, intrau oameni gîfîind — corectori și tipografi, în mîini cu vreo foaie oarecare, schimbau cu redactorii cîte-un cuvînt-două și ieșeau grăbiți, lăsînd în urma lor zgomotul ușilor trîntite. Deîndată, după ei, se instala liniștea, o liniște adîncă, apăsătoare, destrămată doar de țacănitul mașinilor de scris. Apoi, pe neașteptate, se auzea o voce guturală și începea o dispută însuflețită cu cineva ; ori, altcineva purta o discuție aprinsă la telefon, strîgînd și aproape certîndu-se cu interlocutorul său.

Andrei urmărea această invariabilă ambianță cunoscută pînă la saturație, cu mutra omului care, împreună cu ceilalți colegi ai săi, este condamnat să-și petreacă majoritatea timpului în asemenea mic balamuc. Pierzînd orice răbdare, în cele din urmă, el își opri privirea asupra vecinului care, aplecat asupra unui manuscris, bătea cu două degete, pe claviatura unei „Erika“, un hîrb de mașină zgomotoasă, rămasă fără suflet de atîtea lovituri înverșunate. Era un om mărunțel, chel, cu niște ochelari neobișnuiți, cu rame mari de *bagă* pe un nas cărnos, care împreună cu fața lui buhăită aducea mai curînd cu un conțopist din vechile cancelarii, decît cu un ziarist. Andrei știa că acest coleg al său fusese cîndva un reporter vestiț la un ziar burghez și ciștigase mulți bani, dar acum, admis să lucreze în redacția lor datorită comportării sale neutre din trecut, se mulțumea cu poziția de neînvidiat a unui mărunț cronicar și insera, din cînd în cînd, scurte informații la rubrica *De pretutîndeni*.

— Avramov, știți ceva despre consfătuirea preconizată la Ministerul Comerțului Exterior ? se întoarse Andrei, încercînd să-și mascheze zîmbetul ironic și com-pătîmîtor.

— Da, dădu din cap omulețul.

— Ce problemă au la ordinea zilei ?

Avramov rămase pe gânduri câteva clipe.

— Dacă nu mă înșel, se vor analiza contractele încheiate cu unele firme străine privind livrarea de mașini și inzestrarea noilor uzine...

— Aha ! Așa, deci ? dădu din cap aprobator, vrînd parcă să-l întrebe : „Iar dumneavoastră... Ce ? Încă nu ați descoperit acea știre senzațională ?“ dar în aceeași clipă în ușă apăru fața palidă și cu sprîncenele pensate a secretarei redactorului șef și-i făcu un semn cu mîna.

— Imediat ! strigă Andrei și se ridică, dar se lăsă din nou pe scaun, deschise sertarul biroului, scoase copia articolului, îl făcu sul și-l vîri în buzunar.

„Pentru orice eventualitate...“ se gîndi el și o porni în fugă pe coridorul lung după secretara cu fusta fluturîndă, viu colorată, de parcă ar fi gonit din urmă o potîrniche cu coadă înfoiată. În fața ușii redactorului șef, deodată, se opri. „Oare i-a plăcut ?“ se întrebă el o clipă și, fără să bată, intră imediat înăuntru.

Încăperea care servea drept cabinet redactorului șef, era strîmtă, înțesată cu tot felul de lucruri : un birou vechi și scump, rămas de pe vremea fostului director al ziarului burghez ; de asemenea, un dulap-bibliotecă vechi, cu cărți groase, legate în piele, majoritatea în limbi străine ; o casă de bani într-un colț și câteva scaune moi, tapițate, așezate în jurul unei măsuțe joase, rotunde ; iar pe un perete, câteva peisaje ale unor vestiți pictori bulgari. Toate acestea îl înconjurau pe șef ca pe un leu în cușcă. Dar în mijlocul acestei încăperi aglomerate, trona însăși figura lui solidă, impunătoare. Era un om care inspira respect imediat prin expresia serioasă, chiar aspră a feței, puțin cam plinuță și cu obraji lăsați. O impresie deosebită făcea privirea metalică a ochilor săi pătrunzători.

Cînd îl văzu că intră, șeful se ridică, îi strînse cu putere mîna și cu un zîmbet imperceptibil îi arătă fotografiul din fața biroului său.

Andrei se așează cu greutate, își lăsă capul în jos și așteaptă cu nerăbdare...

— Eh, ce să-ți spun... E bine, chiar foarte bine ! zise încet redactorul șef și rămase o clipă pe gînduri. Dar am impresia că mai trebuie clarificate lucrurile în unele pasaje, mai ales, către final. Aveți suficient timp ca să revedeți lucrarea și să o dați la tipar încă din seara asta. Vreți să-i dăm drumul în numărul de mîine ?

— Da, se înțelege. Doar de aceea, am scris-o ! Vă rog să-mi spuneți care sînt pasajele ce urmează să fie retușate ? fu de acord Andrei și se ridică.

— Așteptați !... Și luați loc ! dădu din mînă șeful. Hai, mai întîi, să discutăm în general și apoi să trecem la detalii... Dumneavoastră scrieți că în comerțul nostru nu este nimic nou, mentalitatea a rămas aceeași... oare așa să fie ? Și el îl fixă cu privirea.

— Dar cum e de fapt ? Ce trebuie să spun ? întrebă emoționat Andrei.

— Oare nu vedeți nimic nou ?

— Da, văd, numai că...

— Și ce anume reprezintă noul ?

— Eu socotesc că... biigui Andrei.

Dar șeful nu așteaptă răspunsul lui.

— Nu cumva este vorba de conștiința noastră socialistă în relațiile dintre oameni, dintre comerciant și cumpărător ? Nu cred că este bine să generalizăm cazurile particulare și să tragem astfel de concluzii care... Înțelegeți ? Începu să purice în așa hal articolul, încît îl scărmană ca pe o lînă putredă și din el nu mai rămase aproape nimic.

— Hm, da... Bine, bine, hai, duceți-vă și mai lucrați încă puțin pe text... eu vă aștept...

Andrei înhăță articolul din mâinile lui și se întoarce în camera secției de știri interne. Colegii lui predaseră materialele și acum discutau cu însuflețire ori râdeau. El se așază la birou, scoase din buzunarul interior al sacoului său stiloul și o oră încheiată refăcu pasajele asupra cărora redactorul șef îi atrăsese atenția. Când fu gata cu articolul, nu îndrăzni să i-l ducă imediat, ci îl rugă pe colegul său, pe care mai adineauri aproape că îl luase peste picior, să-l citească și să-și spună părerea. Deși surprins, bătrînul ziarist prinse din zbor problemele și ideile expuse în articol și după ce îl parcurse cu atenție, îi spuse că îi place. Bucuros, cu fața roșie de încordare, Andrei își ni din cameră și se duse glonț să-l predea. După puțin, se întoarse pe deplin mulțumit de succesul obținut. Cu hotărîrea omului care cunoaște prețul discuțiilor prietenești, deîndată se alătură disputei care-i înflăcărase pe toți colegii.

Discuția era : dacă este sau nu potrivit să se pornească acum, din nou, campania în presă pentru a se continua arăturile adînci de toamnă și semănatul, sau e deja tîrziu ? Colegii lui se împărțiseră în două tabere și cuprinși de o neobișnuită agitație, continuau să se contrazică între ei. Se înfierbîntase mai cu seamă unul dintre tineri, căruia îi făcea o deosebită plăcere să fie în opoziție cu toată lumea și îndeosebi cu cei mai în vîrstă. Gesticulînd întruna, el încerca să demonstreze că este absolut ineficient să se are pămîntul înțelenit și să se arunce sămînța care va îngheța în timpul iernii și nu va încolți. I se opunea unul dintre colegii mai în vîrstă, un om încercat și priceput în probleme agrare, cam rotofei, dar încă sprinten, cu o minte ageră și maleabilă. El susținea că sămînța în pămînt, chiar așa uscat cum era, va germina, iar în primăvară, cînd vor da ploile, va începe să încolțească și să se dezvolte...

— Dacă vor da ploile, îl întrerupse tînărul cu o ușoară ironie în glas.

— Nu se poate să nu dea ! se opuse celălalt. Țara noastră se găsește într-o astfel de zonă geografică. Încît dacă nu toamna, atunci neapărat primăvara plouă din belșug..

— Ce tot spuneți ? Eu sînt agronom, am absolvit institutul și de aceea, dați-mi voie să știu mai multe decît dumneavoastră ! izbucni și mai tare cel tînăr.

— Tu poți fi agronom, dar n-ai nici un fel de practică, știi doar din cărți...

— Chiar așa de-ar fi, ce-i cu asta ? se simți jignit tînărul. Cărțile sînt rodul unor experiențe, deci experiența se capătă și din cărți, așa că dumneavoastră nu mă mai luați în zefleMEA. Gîndiți-vă că s-a dus și octombrie ! Despre ce semănat mai poate fi vorba ? nu se preda el, în timp ce se întorcea cînd spre unul, cînd spre altul, căutînd sprijin, dar cu toții obosiseră de atîta discuție și evitau să mai continue disputa.

— Dar dumneavoastră, tovarășe Danov, ce părere aveți în această chestiune ?

Andrei zîmbi sceptic :

— Eu nu sînt de acord cu nici unul dintre voi. După mine țaranul știe cel mai bine cînd să are și cînd să semene, de aceea, lăsați-l pe el să hotărască ce are de făcut...

— Iată răspunsul ! strigă cineva admirativ. Fără să fie agronom, fără să fie specialist, Andrei Danov a rezolvat problema !

Cu toții izbucniră în ris. Rîse și Andrei, mulțumit că disputa se încheiase datorită amestecului său.

„Dar de ce mai pierde timpul ?“ se întrebă el și nu-maidecît sări în picioare, își adună hîrțiile de pe birou, le puse în sertar, îl încuie și se îndreptă spre ieșire. Trebuia să se ducă la un avocat de pe strada Lavallée, unde îl aștepta un prieten de-al său, și-i mai promisese și soției sale să se întoarcă mai devreme acasă. Satisfăcut că reușise să cîștige această mică bătălie, pe care de fapt,

o dușeseră alții, el coborî vijelios pe scara întunecoasă, de-a dreptul sumbră, și ieși din clădirea imensă, cenușie, în care își avea sediul redacția ziarului.

2

Mergea pe stradă și îl încerca acel sentiment plăcut ce-l încălzește pe om când obține un mare succes.

Nicicînd Andrei nu sperase că viața îi va oferi atîtea satisfacții. Cîndva dușese o existență searbădă și fără sens, de la o zi la alta, precum păsările cerului, și de la nimeni nu așteptase nimic, bazîndu-se doar pe hazard. De-abia absolvise liceul și, pus în fața necunoscutului, în fața unui viitor incert, nu știa ce să întreprindă. Căutase ici-colo de lucru, dar pretutindeni fusese refuzat, spunîndu-i-se că tineri ca el în oraș sînt destui și că va trebui să-și încerce norocul în altă parte. El nu desperase și hotărîse să aștepte vremuri mai bune. Se învîrtise un timp prin casă, încercînd să-și înfrîngă amărăciunea, apoi dăduse a lehamite din mină și se dușese să păzească via părintească. Se mutase acolo și locuise în coliba mică din paie, în mijlocul unei adevărate explozii de verdeață, pe colina scundă și rotunjită de vreme, pe care se aflau locuințele de vară ale oamenilor mai înstăriți.

Toamna sosise, în acest ținut, încărcată de roade, cu frunzele pictate în nenumărate culori și cu aerul proaspăt, îmbătător, încărcat de mireasma nopților și zilelor încă destul de calde. Ceasuri întregi zăcea în iarba înaltă, privind cerul albastru, calm în nemărginirea lui și se gîndea la tot felul de lucruri ca să-și mai omoare timpul. De obicei, își închipuia viitorul în culori roz, la care nu întîmplător visa. Așa treceau zilele, una după alta. Și de fiecare dată, i se părea că tot ce își dorea, în cele din

urmă, avea să se împlinească. Deseori se oprea sub coroana vreunui copac și de acolo privea spre contururile îndepărtate ale orașului și, de fiecare dată, și-l închipuia ca pe o cucerire a sa în anii apropiați. În astfel de clipe, trăia cu gândul să adoarmă seara ca ultimul sărântoc în coliba sa amărită și să se trezească dimineața cel mai bogat om din împrejurimi, deținătorul unor mine de aur sau a unei mari întreprinderi care să finanțeze micile ateliere din acest ținut înapoiat.

Într-o zi pe la prînz, dinspre oraș pe drumul îngust, desfundat dintre vii, apăru o trăsură. Andrei alergă spre gardul de sîrmă. Pe canapeaua din spate a trăsurii, stăteau răsturnate două cunoscute de-ale lui, fiicele unuia dintre cei mai renumiți avocați din oraș. Surorile erau îmbrăcate în același fel de rochii și purtau același fel de pălării din pai cu borul larg, iar în mîini învîrteau cîte-o umbreluță de soare. Erau ca două păpuși împopoțonate în rochiile lor viu colorate, cu poale lungi și plisate care, asemeni unor aripi de fluturi, coborau pînă spre treptele trăsurii în așa fel, încît le lăsau la iveală doar pantofii și gleznele.

Era puțin îndrăgostit de cea mică, cu toate că nici odată nu îndrăznise să recunoască asta nici măcar în sinea sa, darămite să viseze la reciprocitate din partea ei. Asta i se părea aproape o nebunie. Chiar și acum, se tulbură foarte mult cînd le văzu și vru chiar să dea bir cu fugiții, dar era prea tîrziu, ele îl observaseră de departe, iar cînd trăsura ajunsese în dreptul lui, el, reținut, dar cu un respect evident, le salută dînd din cap.

— Oooo ! Andrei ! strigă bucuroasă sora cea mică și sări din trăsura încă în mișcare. Dacă am fi știut că ești aici, am fi venit de dimineață... Și-i întinse mîna.

Ca să nu cadă, întrucît locul era strîmt și povîrnit, Andrei se repezi și-o sprijini. Făcînd cu mîna birjarului ca să oprească, îi întinse apoi mîna și celeilalte.

— Veniți să v-arăt și via noastră, zise el politicos, fără să-și ascundă mirarea că hotărâseră să vină aici la ora asta.

— O, nu-i nevoie ! Doar avem și noi aici vie, într-acolo am pornit, răspunse cea mare.

Andrei insistă și ele acceptară. El le conduse pînă la colibă, în fața căreia sub un copac erau o măsuță și două scaune, le invită să se așeze și se duse s-adune niște struguri. Curînd se întoarse cu coșul plin cu ciorchinii cei mai frumoși. Se așeză pe o buturugă și le privi cu atenție. Îi era greu să-și ascundă tulburarea.

„Oare ce s-ar întîmpla dacă și ea ar răspunde cu reciprocitate sentimentelor mele ? se întrebă Andrei și odată simți cum îl cuprinde un val de căldură. Grea problemă !“ își răspunse tot el. Tatăl ei nu înțelegea să se înrudească cu orice fel de oameni, iar el era sărac, unul dintre cei mai săraci din oraș, un pîrlit !

Andrei urmărea cum fetele rupeau boabele din ciorchinii uriași și, în același timp, căuta o modalitate de a le reține cît mai mult. Oare cum vor interpreta ele invitația lui, dacă vor înțelege că nu întîmplător... O moleșală îi cuprinse tot trupul, simți cum i se taie picioarele și o vreme nu îndrăzni nici măcar să miște.

Fetele mulțumiră, se ridicară și el fu nevoit să le însoțească pînă la trăsură. Le făcu semne din mînă, se întoarse la colibă și intră înăuntru. Ar fi putut să stea o vreme lîngă gardul de sîrmă și să se uite după trăsură, dar nu vroia să se arate slab...

Culcat pe lavița de lemn și cu capul sprijinit în mîini, Andrei se chinuia să-și închipuie cum ar fi arătat dacă, într-adevăr ar fi devenit ginerele vestitului avocat. Și de ce nu ? N-ar fi cu totul exclus ! Poate că îi va suride norocul și în loc să zacă pe lavița asta tare, va dormi într-unul din paturile moi și curate din casa avocatului.

Își închipui cum alintă fața albă, delicată și încîntătoare a fetei, cu pielea catifelată, neatinsă de soare. De-

odată deschise ochii, scăpă un geamăt surd și se întoarse pe lavița de scinduri.

— La dracu! mormăi el, se ridică și începu să se plimbe prin fața colibeii.

Îmbătat de propriile sale visuri, Andrei uitase cu desăvârșire în ce vremuri trăiește. Știa să războiul care dura de cinci ani, acum se apropia de sfârșit și că partizanii bîntuiau prin pădurile din jur. El nu se speria, deoarece știa că n-aveau ce să-i ia. O singură dată dăduse cu ochii de ei și unul dintre foștii săi colegi, cu o față slăbănoagă și cu ochi duși în fundul capului, venise să-i ceară un codru de piine, după care plecase în grabă și de atunci nimeni nu mai apăruse...

În următoarele zile, se petrecuseră evenimente importante...

Într-o noapte, la începutul lui septembrie, partizanii se instalaseră în oraș și anunțaseră că luaseră puterea. Atunci el își aminti de acel coleg al său, căruia îi dăduse piine și se duse să-l caute. Amîndoi stătură de vorbă, își aduseră aminte de unele lucruri. Fiind un tînăr sărac și multă vreme fără slujbă, fu numit temporar în funcția de comisar cu aprovizionarea. Dar el nu avea deloc intenția să împartă oamenilor pîinea pe cartelă, alte ambiții îl mîneau din spate. De aceea, îl căută din nou pe colegul său și îl rugă să-l ajute să intre în Universitate. După cîteva zile, plecă la Sofia cu recomandarea comitetului de partid în buzunar și se înscrise la Facultatea de drept...

Frecventă cursurile cu regularitate și se dovedi foarte bun la învățătură. Baniii trimiși de tatăl său erau prea puțini, dar el nu dispera. Obișnuit cu lipsurile, se mulțumea cu puținul pe care-l cîștiga muncind din cînd în cînd la un depozit de cărbuni.

Încă de la începutul studenției sale, Andrei observă, printre colegele sale, cîteva fete frumoase, dar își îndreptă atenția spre o fată slăbuță și urîțică, însă plăcută ca înfățișare. Aflase că este fiica unui activist cu funcții de

răspundere și se grăbise să facă cunoștință cu ea. În următoarele zile, stăteau amândoi în aceeași bancă, se căutau, împreună mergeau la lecții, la adunări sau serate. Fata se dovedi a fi sociabilă și repede se atașă de el.

Într-o duminică de aprilie, ieșiră să se plimbe de dimineață prin parc. Copacii de-abia înfloriseră. Aleea pe care mergeau îmbrățișați era împodobită ca la un alai de nuntă cu flori albe, galbene și roz. Se așezară pe o bancă. Ea de îndată începu să-i povestească despre sine, despre părinți și frățiorul său și despre tot ce era în legătură cu ea. El o asculta absent și doar lăsa impresia că-l interesează, dar, în realitate, se gîndea la cu totul altceva, iar ea continua să-i povestească cu aceeași însuflețire. Vorbea repede și într-un timp record îi povesti o mulțime de lucruri, din care el nu reținu mai nimic. Dar rămase mulțumit că reușise să-i cîștige încrederea. Abia cînd ea obosi și se opri din trîncănit, părăsiră parcul. Pentru Andrei era foarte clar că între ei se înfiripase ceea ce ducea la crearea unei familii. La despărțire, el o sărută pătimaș și ea se lipi de umărul lui, toată numai așteptare.

Se căsătoriră în taină și încă în aceeași zi se prezentară în fața tatălui ei, iar după două săptămîni, făcură nunta.

Cînd absolvi facultatea, socrul lui, care avea relații mari, începu să se-agite și oameni influenți îl numiră la redacția ziarului, mai întîi, ca reporter, iar mai apoi, ca redactor. Și uite că acum el se bucură de încrederea redactorului șef...

Andrei pășea încrezător pe stradă. Deodată se opri fulgerat de un gînd. Cum de nu-și dăduse seama mai devreme? Azi e ziua onomastică a șefului și el trebuia să-l felicite. Dar, dracu' să-l ia, ce om — tace ca pește, nimănui nu-i spune nimic! Și de ce? Hm, bine totuși, că și-a amintit la timp... Aici, pe-aproape, peste cîteva străzi, e casa lui. Ce-ar zice dacă... Și Andrei o luă la fugă ca un nebun. Se abătu pe la cea mai apropiată florărie,

cumpără un buchet mare de gladiole galbene și, cu o neobișnuită însuflețire, se grăbi spre clădirea cu cele cinci etaje.

Se opri pe palierul celui de-al treilea etaj și sună. De îndată, îi deschise o femeie tânără cu o înfățișare plăcută și cu un păr negru, frumos coafat. Ea îl privi mirată și puțin neîncrezătoare, iar această privire a ei îl făcu să se fisticască.

— Eu... pentru tovarășul Popstavrev... bîigui Andrei încurcat, ascunzînd la spate buchetul de gladiole. Scuzați-mă, dumneavoastră...

— Sînt soția lui. Bărbatul meu nu-i acasă.

— Iertați-mă că vă deranjez, dar eu, pentru ziua dumnealui ofer aceste...

Femeia abia acum observă gladiolele.

— O, foarte drăguț din partea dumneavoastră ! spuse ea bucuroasă și se trase din ușă. Pofțiți, intrați !

— Nu, nu ! Mulțumesc... Predați-i buchetul și salutați-l din partea mea. Spuneți-i că a venit Andrei Danov. Dumnealui mă cunoaște, sînt din redacție.

Femeia se emoționează.

— Dar de ce nu intrați ? Vă rog, intrați ! Și începu să se foiască în vestibul, neștiind ce să facă cu buchetul pe care încă îl ținea în brațe. Se va simți jignit dacă va afla că dumneavoastră...

— Nu pot, știți, eu mă grăbesc, n-aș putea să... dar dumneavoastră predăți-i salutul meu. Și să-i spuneți că Andrei Danov... Ei, haide, la revedere ! Și dînd din mîină, ca nu cumva ea să-l rețină într-adevăr, Andrei alergă în jos pe scara largă și dispăru la prima cotitură.

Strada îl înghiți din nou și șuvoiul îl tirî printre valurile mulțimii zgomotoase, pestrițe și grăbite. De mult nu mai ieșise la plimbare și acum totul îl impresiona. Și luminile, și mișcarea, și îmbrînceala pe care n-o putea suporta.

Din cînd în cînd, auzea un rîs calm, reținut și o chemare prietenească, cîte un salut amical îl făcea să se întoarcă. Cu mare greutate, își croia drum. Mergea încet și foarte nesigur.

Ajunse în strada „Lavallée“, se urcă la etajul al doilea și intră în cabinetul unui cunoscut avocat. Aici îl aștepta, după cum se înțeleseseră, prietenul său. Ca la o jumătate de oră, după ce stabili cu avocatul ca deîndată să pornească acțiune împotriva fratelui său pentru împărțirea casei părintești, Andrei și prietenul lui ieșiră din birou și se abătură pe la cel mai apropiat local. Se instalară la o masă lângă bar și comandară două sticle cu bere. Și în timp ce prietenul său bea încet, înghițitură după înghițitură, berea, Andrei o sorbi dintr-o răsufclare, după care își mai comandă una.

— De ce ești atît de trist în seara asta ? Mă uit la tine, ceva nu e în regulă... Ce s-a întîmplat ?

— Voi divorța.

— Oh, așa deci ? se miră Andrei. De aceea, ai fost la avocat ?

— Da, am intentat acțiunea...

— Nu te invidiez, frățioare.

Prietenul lui doar dădu din umeri.

— Ca să vezi ! zîmbi forțat Andrei. Ce-ai să faci după aceea singur ?

— Deocamdată o duc așa, mai pe urmă... pe urmă voi vedea ! răspunse calm celălalt. Problema asta nu mă îngrijorează defel. N-am copii. Iar cu ea, cu nevastă-mea, pur și simplu nu mai pot trăi, m-am chinuit destul. E o hahaleră așa de mare, că... nu doresc așa ceva nici dușmanilor mei ! Și continuă și mai convins : Am să divorțez, voi trăi singur și cînd mă voi sătura, mă voi recăsători...

— Aha, asta e cu totul altceva, fu de acord Andrei. Și eu m-aș fi despărțit dacă nevastă-mea... Înțelegi ? Dar eu încă o mai suport, însă cînd mi se va urî, voi face și eu

ca tine, dar deocamdată n-am astfel de intenții, frățioare. Încă ne mai suportăm și trăim în pace și bună înțelegere, și-apoi să-ți spun drept, fără ea, sau mai exact fără ajutorul bătrînului, al socrului, n-aș fi putut face nimic... Înțelegi ? Ei, hai să mai comandăm cîte una ! Și el strigă chelnerului : Mai adu un rînd !

Ieșiră din local cînd se întunecase de-a binelea, mai morseră împreună și se despărțiră în piața din fața bisericii. Prietenul își continuă drumul pe bulevardul „Dondukov“, iar Andrei a luă pe strada „George Washington“.

Nu-i ieșea din minte chipul trist al prietenului său, dar el își avea propriile griji și curînd uită de el. Era foarte mulțumit de sine că reușise să pornească acțiunea de partaj prin tribunal, pentru a-și putea primi moștenirea. În fond, ce vroia ? Baniî lui sînt totuși trei mii de leve, deloc puțini. De unde îi va lua însă fratele său, ca să-i plătească, nu vroia să știe. „Frate, frate, dar brînză-i pe bani !“

Cu conștiința eliberată de orice fel de griji, bine dispus, Andrei pășea pe strada îngustă și slab luminată. După berea băută, îl cuprinsese o veselie ciudată care-i dădea și mai mult curaj. În intențiile sale de-a înfăptui noi lucruri pentru cucerirea unei cariere și mai strălucite. În ultimul timp, în el încolțise ideea să se adreseze din nou socrului, să-i ceară ajutorul, într-un cuvînt, să intervină pentru avansarea lui în postul de redactor șef adjunct. Locul avea să se elibereze în curînd și acum era momentul cel mai potrivit să-și depună candidatura. Cine altul putea să facă asta ? Se înțelege, numai socrul său ! Cu o încredere și mai mare se lăsă dus de valurile mulțimii zgometoase și agitate.

Seara era rece și umedă. Lui Andrei nicicum nu-i plăcea să se foiască prin viermuiala asta. Dar era inevitabil. Curînd coti pe lîngă Hale, traversă strada „Exarh Iosif“ și se îndreptă spre acea parte a cartierului central unde se afla locuința sa.

În mai puțin de zece minute, era deja în apartamentul său comod și bine amenajat. În dormitor, o găsi pe nevastă-sa în fața oglinzii. Ea de-abia se întorsese de la o expoziție. La întoarcere, trecuse pe la o colegă, pe care o vizita săptăminal. Împreună cu câteva prietene apropiate stabiliseră ca o dată pe săptămână să se adune la ceai sau la cafea și întotdeauna venea de acolo bine dispusă. Chiar și acum, pe fața ei palidă era întipărită o expresie fericită. Tocmai își pieptăna părul castaniu lung care-i cădea în valuri pe umerii ei goi. Andrei o observă, se apropie tiptil și aplecându-se deodată asupra umerilor ei, își lipi buzele de spatele ei slăbuț și delicat.

— Ah ! strigă ea și se întoarce. Ce faci, Andrei ! ?

El observă cum obrajii i se rumeniră și cum fața ei deodată își schimbă culoarea nesănătoasă și deveni mai frumoasă, mai atrăgătoare.

— Te sperii de mine ?

— Nu, dar de data asta, într-adevăr, m-ai surprins. Mi s-a părut că vrei să mă sperii...

— Am vrut doar să-ți șoptesc ceva la ureche, dar tu m-ai văzut prin oglindă. Păcat ! Altfel ți-aș fi spus cât ești de interesantă cu pletele astea ale tale...

Ea îi ghici intenția, de parcă ar fi descoperit, pentru prima oară, că o iubește, și se zăpăci.

— Ești de mult aici ?

— Acum am picat. Dar tu când te-ai întors ?

— Cu puțin mai înainte.

— Așa am și presupus. Ei, cum ți-ai petrecut de data asta timpul ?

— Minunat. Știi, dragule, că sîntem invitați mîine seară de o prietenă de-a mea și de soțul ei la operetă ? Au cumpărat bilete și pentru noi. Mergem, da ?

— Se-nțelege. Dar cine sînt ?

— Nu-i cunoști. Ea este o ființă foarte drăguță, iar el un savant, profesor universitar...

— Zău ? rîse Andrei. De vreme ce ne-au invitat, „iar

el este profesor universitar“, n-avem încotro, vom merge, asta-i știut ! Și fluierînd vesel, începu să se plimbe vioi, cu mîinile la spate, prin apartament.

3

Andrei se simți deosebit de măgulit cînd își văzu articolul în ziar. Îl citi de două ori și încercă o plăcere cum rar i se întîmpla la lectura unor lucruri scrise frumos și inteligent. Lui însuși nu-i venea să creadă că el le așternuse pe hîrtie. Nerăbdător să vadă ce impresie făcuse celorlalți, abia dacă mai putea sta în casă. Cu puțin înainte de prînz, se duse la cafenea în care obișnuiau să se adune prietenii lui. Cum îl văzură, îl și strigară :

— Andrei, Andrei, aici sîntem, vino la noi !

Cu un zîmbet imperceptibil, el își ocupă locul.

— Știu că i-ai pus cu botul pe labe pe cei din comerț ! zise unul dintre prieteni și-l bătu pe umăr.

— Și-apoi cine sînt vînzătorii ăștia care se uită la noi ca la niște cerșetori de parcă ne-ar da de pomană ? răbufni indignat altul. Și cu toții, în unanimitate, fură de acord cu articolul, lăudîndu-i franchețea și curajul.

Andrei se simți puțin stingherit de atîta lingușeală, dar în același timp, îi făcu o mare plăcere. Curînd prietenii încetară să se mai ocupe de el și trecură la o altă temă. După ce-și bău cafeaua, mai stătu încă puțin, se ridică și părăsi cafenea.

Nu se duse acasă, ci se abătu și pe la alte cafenele, care erau vizitate de lumea intelectuală. Mai hoinări puțin pe străzi și apoi, se îndreptă spre redacție.

În încăperea mare a secției de știri interne, nu era însă nimeni. Se pare că venise prea devreme. Ca să nu se

plictisească, se duse în camera alăturată, unde uneori, se adunau să bea cafea.

Aici dădu peste doi dintre colegii mai vechi, simpli reporteri, care nu reușiseră atîția ani să avanseze, dar amîndoi renumiți prin ingeniozitatea, prezența de spirit și flerul lor mai cu seamă față de problemele aflate la ordinea zilei. Unul, înalt, subțirel, cu o față lată și inexpressivă se bucura de o faimă nemaipomenită. Întotdeauna primul descoperea unde sînt nereguli și cînd anume trebuie să se scrie ceva caustic. Celălalt era un grăsan cu totul imposibil, cu un cap mare, foiletonist redutabil care plăcea teribil publicului larg. Andrei auzise ceva din discuția lor și se apropie de ei. Salutîndu-i, fără să le ceară permisiunea, se așeză pe un scaun gol și-i ascultă atent.

Vorbeau despre stagiunea teatrală care începuse de mult și despre piesa pe care o văzuseră cu o seară în urmă, prezentată de teatrul dramatic înființat de curînd. Amîndoi erau nemulțumiți atît de regia spectacolului, cît și de interpreți. Cel mai nemulțumit era foiletonistul. El găsea că în piesă nu fusese bine rezolvată una dintre problemele esențiale legate de comportamentul eroului principal.

— De ce ? Mie mi-a plăcut ! obiectă cu vioiciune Andrei.

Foiletonistul îl privi cu ochii cit cepele, de parcă abia acum îl observase.

— Ce-ți place ? pufni el. Dacă vrem să avem piese bune, trebuie să fim mai severi și mai exigenți !

— Dar concret, ce nu ți-a plăcut ?

— Totul. De la jocul actorilor și pînă la regie.

— Și după tine cum trebuie să fie ?

— Eh, asta-i deja altă problemă ! se foi foiletonistul și, fără să răspundă întrebării lui, se întoarse spre prietenul său. Nu, nu mai avem teatru ! Unde sînt actorii de

odinioară, unul și unul, ca Dimov, Sarafov și Băcivarov, să nu mai vorbim de Sava Ognianov ?

— Da, nu mai sînt, fu de acord celălalt. Ne-am procop-sit, chipurile, cu o grămadă de tinere talente, dar toți la un loc nu fac nici cît o ceapă degerată...

— Ce să-i faci ? Așa îi educă și-i învață, că nu sînt în stare să pronunțe un cuvînt ca lumea. Nu tu dicție, nu tu mimică sau joc de scenă ! Foiletonistul oftă. Ți-aduci aminte cum era odată ? Cînd se ridica cortina și apărea pe scenă unul dintre ei, dintre marii artiști, și cînd își deschidea gura, publicul amuțea — ce voce, și ce limbă curată, ți-era mai mare dragul s-o ascuți. Iar acum miaună ca niște cotoi și se învîrt ca musca fără cap, fără să știe de ce, parcă n-ar fi pe scenă, ci pe ringul de dans !

— La operetă nu-i așa ! se amestecă din nou Andrei.

— Slavă Domnului ! fu de acord grăsanul. Dar te-ai întrebat de ce ? Pentru că acolo, frățioare, sînt talente autentice, cîntăreți de clasă... Să le enumer numele ?

— Eh, n-are rost, doar îi știm cu toții, zise cel înalt, cu fața lată.

— Mai deunăzi am văzut, cum să vă spun, am ascultat o tînără cîntăreață în *Rigoletto* și am rămas foarte mulțumit, zise cu mai multă îndrăzneală Andrei și deodată simți că se apropiase de convingerile lor. Nu țin minte, i-am uitat numele, dar sînt convins că are viitor, că va deveni o mare cîntăreață...

— Nu mă îndoiesc, dar la operă ce mai e nou ?

— Nu știu. În seara asta mergem cu nevastă-mea la Teatrul muzical. Ne-au invitat niște prieteni — soț și soție, dar ce se joacă, să fiu sincer, n-am întrebat...

— Dacă nu mă înșel, *Sindbad Marinarul*, zise cu indiferență foiletonistul.

Andrei îl privi surprins.

— Asta ce mai e ?

— Din *O mie și una de nopți*, poveștile Șeherezadei, dar... merită să fie văzută și auzită. Frumoasă operetă !

adăugă foiletonistul. Mai ales că au acolo o tină ră artistă, care... Dar n-are rost să vă mai povestesc ! O fetiță — șic !

— Atunci voi rămîne mulțumit, rise și Andrei, apoi se uită la ceas și ieși.

Se întoarse în cealaltă încăp ere, mai largă, care era plină de colegi și-și ocupă locul în spatel e biroului său. Toți își vedeau de treabă, mașinile de scris țacăneau, ca de obicei, asemen i unor mitraliere.

Se apucă de lucru și Andrei. Trebuia să revadă materialele aduse de reporter i, să le vizeze și să le predea redactorului șef. Munci o oră și jumătate cu încordare, apoi, după ce trimise totul prin secretară, se ridică și se îndreptă în grabă spre Teatrul muzical, în fața căruia soția lui urma să-l aștepte împreună cu prietena și soțul acesteia.

4

Ajunse cu puțin înainte de-a începe reprezentația. Nerăbdătoare și disperată, Rozalia, cum îl văzu, îl strigă și de departe îi făcu semne cu mîna.

— Exact la timp ! zise ea cu un oftat și-l prezentă prietenilor săi...

Zimbînd reținut, Andrei se înclină și dădu mîna cu ei.

— Doar ți-am spus că voi fi punctual ! Nu te agita, mai e timp...

Intrară în foaier cînd se suna deja pentru a treia oară. Își lăsară hainele la garderobă și se îndreptară spre sală.

Rozalia și prietena ei mergeau înainte ținîndu-se de braț, iar ei amîndoi cu profesorul le urmau în tăcere.

Profesorul era un bărbat înalt, solid, la o vîrstă destul de înaintată, chel ca o ridiche, în timp ce soția lui era de aceeași vîrstă cu Rozalia, aducînd mai curînd cu o fetiță. Politicos, Andrei îl lăsă pe profesor să treacă înaintea lui, iar el intră după el și toți patru își ocupară locurile. Nici nu se așezară bine, cînd cortina se ridică.

Începu reprezentația. Își reținură respirația și-și îndreptară privirile spre scenă. În lumina reflectoarelor apărură artiștii, un bărbat și o femeie, interpreții rolurilor principale. Cu interes și adîncă emoție publicul asculta ariile și schimbul de replici vesele. Andrei urmărea cu o privire vie mișcările, dar nimic din ceea ce se petrecea pe scenă nu-l impresiona. El se gîndea la cu totul altceva : curînd aveau să se împlinească patru ani de cînd era în redacție și încă nu se aranjase ca lumea. Era nemulțumit de sine. Se mulțumise cu situația unui biet redactor, cînd ar fi putut să fie redactor șef adjunct, sau să treacă într-o altă instituție. Cîți dintre prietenii lui nu avansaseră în slujbă, cîți nu făcuseră carieră ! „De ce n-aș încerca și eu ?” se gîndea el, punîndu-și speranțe în socrul său, savurînd încă de pe acum din plăcerea unui post mai mare și mai de invidiat. Socrul său era un om cu merite deosebite și se bucura de mari și nenumărate relații. Oare cum l-ar privi, dacă l-ar ruga să-l ajute să se aranjeze în Ministerul de Externe ? Acolo oricînd poți avansa pe scara ierarhică, pe cînd aici, în această redacție, nu putea să spera la mai mult decît obținuse. Redactor, șeful unei secții ! Da, de fapt, nu e puțin, numai că... Altfel ar suna dacă ar fi atașat sau secretar într-o ambasadă ! De exemplu, la Paris sau Londra... Cel mai bine însă e la Paris ! Numai cînd spui Paris și simți cum inima-ți tresare și dulci fiori îți cuprind tot trupul. Și acolo, la Paris, va putea să vadă atîtea lucruri interesante, să cunoască un popor cu o veche istorie și tradiție, ba mai mult, să facă și o carieră strălucită de tînăr diplomat. La început, atașat cultural, firește, apoi, secretar, consilier,

și la urmă... De ce nu ? Poate să ajungă și ministru plenipotențiar, ambasador ! Cîtă vreme în spatele lui e socrul său... cîte nu se pot aranja... Ambasador... cît de frumos sună ! O încîntare pentru ureche !

Îmbătut de propriile sale închipuiri, Andrei se și vedea într-una din marile capitale occidentale. Astfel nici nu simți cînd trecu vremea și cînd se sfîrși primul act al operetei. Căzu cortina. El își scutură capul și parcă se trezi din vis abia cînd auzi aplauzele și-i văzu ieșind pe scenă pe cei doi artiști, care jucau în rolurile principale. Publicul se ridică în picioare ca să-i aplaude. Se ridică și el, dar nu aplaudă, ci continuă să se gîndească la ale lui. Cînd spectatorii porniră să iasă din salon, ieși și el împreună cu ei. Afară, în foaier, în mijlocul mulțimii însuflețite, care se înghiontea grăbită să ajungă la bufet, o zări pe nevastă-sa, pe prietena ei și pe soțul acesteia. Se îndreptă iute spre ei, smulgîndu-se cu destulă greutate din mulțime. Rozalia îl întîmpină cu fața roșie de agitație. Îl luă de braț, se lipi de el și zise alintîndu-se ca un copil :

— Ooo, minunat !... Nu-i așa că a fost minunat, Andrei ?

— Da, se înțelege, fu de acord el, cu toate că nu văzuse și nu auzise mai nimic pînă atunci. Am rămas cu o bună impresie.

— Mai ales cum a jucat tînăra artistă. Ce frumos a cîntat... ce glas, Dumnezeuule, ce chip fermecător !

— Da, într-adevăr, fu din nou de acord el.

Soția lui nu era mulțumită de răspuns.

— Dar dumneavoastră, domnule profesor, ce-aveți de spus ? se întoarse ea spre soțul prietenei sale.

— Eu nu mă pricep la muzică, dar... mi se pare că amîndoi au fost fără cusur. Soția mea, care este muziciană, e în măsură să... nu-i așa, Neli ?

Tînăra femeie, cu fața micuță și rotundă ca o lună plină, se înroși toată.

— Opereta nu este dintre cele mai bune, iar Șeherezada nu este figura cea mai importantă, dar artista și-a interpretat rolul în mod strălucit, zise Neli cu modestie. Dar dumneavoastră, tovarășe Danov, cum vi se pare artistul în rolul lui Sindbad ?

— Nimic deosebit, zîmbi îngăduitor Andrei. Un artist cu rutină !

— Ah, nu, vă rog ! protestă cu mîinile Neli. După mine el a fost la mare înălțime. Era ceva puternic în mișcările lui, iar vocea lui, pur și simplu — încîntătoare...

— Vă rog să mă scuzați ! zise puțin tulburat Andrei. Numai un minut... Și se îndreaptă în grabă spre omul care tocmai în acel moment trecea pe lângă ei.

Ușor încordat și reținut, dar cu o expresie de bucurie întipărită pe fața lui, că îl vede aici, Andrei apărură înaintea redactorului său șef și-i întinse mîna.

— Ah, și dumneavoastră sînteți aici ! se miră bărbatul corpulent. Mulțumesc pentru buchet !

— O, n-aveți pentru ce ! Treceam întîmplător și mi-am amintit. Stai, mi-am zis, să m-abat și să-i transmit felicitările mele...

— Mulțumesc, mulțumesc încă o dată ! îl întrerupse vădit plictisit șeful. Mai bine spuneți-mi, sînteți mulțumit de operetă ?

— Nu cine știe ce, răspunse Andrei și ridică din umeri, neștiind ce să mai spună.

— Iar mie, închipuiți-vă, mi-a plăcut, mai ales, interpretul rolului principal, al lui Sindbad Marinarul. Știți cine e artistul ?

— Nu, dar pot afla. De fapt, în program scrie, dar i-am uitat numele...

— După mine, el a jucat și a cîntat minunat ! Andrei își lăsă capul în jos.

— Da. E un artist bine școlit, cu un mare talent și...

— Neapărat trebuie scris despre el ! îl sfătui șeful. Pregătiți ceva pentru numărul de duminică.

— Se înțelege, eu îl prețuiesc și neapărat am să-l laud...

Se auzi din nou țîriitul soneriei. N-avură încotro, își luară rămas bun și se despărțiră. Andrei se îndreptă spre fotoliul său. Profesorul, soția lui și Rozalia își ocupaseră deja locurile lor și fură nevoiți să se scoale ca să-i facă loc.

Se ridică din nou cortina și începu actul al doilea. Andrei îl urmări cu atenție și încordare. Nu vroia să piardă nici-un cuvînt, nici-o mișcare, mai ales, a bărbatului despre care avea să scrie. „Oare voi reuși să redau totul așa cum dorește șeful și să-i satisfac gustul?” se gîndea Andrei și simțea cum, odată cu interesul său pentru operetă, în el se trezea și un nou sentiment. Oare era teama unui posibil insucces sau dorința de-a obține totul ușor? Deocamdată nu știa și nu putea să înțeleagă ce putea fi asta, dar de un lucru era sigur: că e neliniștit și neîncrezător în sine. Ar fi vrut să știe dinainte ce anume avusese în vedere șeful, cînd spusese că opereta îi plăcuse, iar jocul artistului fusese minunat. El urmărea cu încordare tot ceea ce se petrecea pe scenă și, pînă la sfîrșitul spectacolului, nu îndrăzni să facă o mișcare.

În cele din urmă, reprezentația se termină și Andrei oftă cu ușurare. Profesorul, mai emoționat decît s-ar fi putut presupune pentru un om de știință ca el, propuse să meargă undeva să cineze împreună. Andrei fu de acord deîndată. Cele două femei se bucurară ca niște copii, că-rora părinții le promisese să-i ducă la cofetărie.

— Unde propuneți să mergem? întrebă profesorul fără să aibă ceva în vedere.

— Se știe, la un local.

— Dar unde, la care?

— La Clubul ziariștilor, altul mai bun nu vom găsi! recomandă, cu competență, Andrei.

Cu mașina ajunseră repede la Club, unde nu erau prea mulți clienți. Andrei era bine cunoscut aici și se

bucura de bunăvoința chelnerilor. Unul dintre ei de-
îndată îi invită în salonul interior și le indică o masă
liberă. Fără să mai aleagă meniul, Andrei le propuse
grătar asortat care fu adus imediat împreună cu garnitura
și salata într-un vas de sticlă acoperit, iar ca băutură
le propuse un Muscat alb. Înainte de asta, bărbații luară
ca aperitiv câte-un pahar de rachiu, iar femeile trecură
direct la salată. Începură să mănince. Andrei bău o în-
ghițitură din vin și uitându-se pe deasupra paharului său
la fața plină și roșcovană a profesorului, zise înveselit :
— Noroc !

— Noroc, tovarășe Danov ! răspunse rar, cu vocea sa
de bas, profesorul. Să bem, mai întâi, pentru sănătatea
soțiilor noastre !

— Și, mai ales, pentru fermecătoarea dumneavoastră
soțioară ! aruncă, chipurile în glumă, Andrei și dădu pa-
harul peste cap.

Înainte de a-l pune pe masă, el îl reținu puțin mai mult
în fața sa și cu ochi arzători o fixă pe soția profesorului,
care ședea în fața lui. În clipa aceea, i se păru neobiș-
nuit de frumoasă. „E prea tânără pentru el !“ aprecie
Danov. Cum de s-a hotărît să se căsătorească ca babalîcul
ăsta ? Femeia observă deîndată interesul pe care-l tre-
zise și se înroși toată. „Oh, în comparație cu a mea, pur
și simplu e o zeiță ! Oare nu s-ar putea să ne împriete-
nim cumva ? ! Hm... Ar trebui să ne întîlnim mai des și să
menținem legătura !“ se gîndi Andrei, ridică paharul și
ciocni din nou cu profesorul. Acesta sesiză imediat :

— Iar eu beau pentru soția dumneavoastră, care este
tot atît de fermecătoare ! zise el și ridică paharul său, dar
nevastă-sa îl opri pe loc :

— Ajunge, Nikolai ! Doar știi că nu ai voie ! Medicul
ți-a interzis cu desăvîrșire. Și cu un zîmbet cuceritor îi
luă paharul din mînă.

Profesorul o privi nemulțumit, dar se supuse.

— Ea îmi este ca un fel de tutore, preciză el cu o expresie vinovată pe față. Îngăduie-mi, draga mea, numai un singur pahar și îți promit că după aceea, nu voi mai pune o picătură în gură...

— Nu, nu se poate ! clătină din cap sever soția lui și se întoarce zîmbitoare spre Andrei. Tovarășul Danov va înțelege că nu trebuie...

— Dar de ce ? E bolnav ?

— Oh, nu, dar... respectă prescripția medicului.

Profesorul începu să rîdă.

— Ea se uită la mine ca la un copil și se amestecă în toate, mă conduce aproape la fiecare pas, explică el cu o oarecare tristețe în glas. Cred însă că are dreptate. Dacă n-ar fi ea, cine știe ce s-ar întîmpla cu mine !

— Eh, nu exagera într-atîta, Nikolai ! își încruntă ea sprîncenele subțiri ca un fir de ață, parcă desenate, și fața ei frumoasă se urîți pe neașteptate. Nu-l credeți, tovarășe Danov ! Eu nu fac altceva decît să-i port de grijă...

— Înțeleg, înțeleg, zîmbi Andrei și strînse mîna femeii sale. Iar pisicuța mea e absolut liniștită în privința mea, deoarece știe că n-am nimic, că sînt încă sănătos și...

— Și tînăr, se înțelege ! încheie în locul lui profesorul cu o invidie clar exprimată în glas. Tinerețea e forța cea mai mare a unui bărbat.

— Dar nici dumneavoastră nu sînteți prea bătrîn, se amestecă și Rozalia. Arătați minunat, tovarășe profesor !

— Mulțumesc pentru compliment, dragă doamnă Danova, eu într-adevăr mă simt încă tînăr, zise profesorul, privind-o provocator pe soția sa. Uite și ea poate confirma asta... Nu-i așa, iepurașule ?

— Oh, se înțelege, răspunse femeia, zîbind și înroșindu-se din nou pînă-n vîrfurile urechilor.

— Atunci să bem pentru tinerețea noastră ! propuse Andrei și ridică paharul.

— Da, pentru tinerețea dumneavoastră și a mea ! se alătură și profesorul folosindu-se de acest prilej.

Băură amîndoi. Iar femeile cît pe-aci să pufnească în rîs. Se stăpîniră însă și doar schimbară cîte-o privire scurtă, cu subînțeles, însoțită de zîmbetul lor viclean.

5

Andrei sosi la redacție devreme. Veni cu acea dispoziție veselă și cu o vădită încredere în sine, ceea ce în ultima vreme devenise atît de caracteristică pentru el. Și de cum intră în secția știrilor interne și-și ocupă locul în spațele biroului încărcat cu hîrtii și în special cu materialele reporterilor, înțelese cîți binevoitori și cîți dușmani va avea cînd va fi numit în noua funcție.

În redacție, se știa despre legăturile socrului său cu diferiți oameni foarte influenți. De aceea, unii îl respectau, ba chiar se temeau întrucîtva de el, și își dădeau silința să-și arate simpatia, căutîndu-i cu tot dinadinsul prietenia, în timp ce alții, pur și simplu îl detestau, și dacă nu-și arătau pe față disprețul lor, asta era tot din cauza fricii.

Andrei simțea acest lucru, dar se prefăcea că nu pricepe nimic și că toți colegii au aceeași comportare față de el. De fapt, lui nici nu-i păsa ce gîndeau ei. El aștepta cu nerăbdare acel moment, cînd va ocupa funcția de redactor șef adjunct și atunci le va arăta de ce este în stare și cît de mărunți sufletește, cît de răi și invidioși au fost ei.

Cu fiecare zi care trecea, în Andrei dorința aceasta lua proporții, și el devenea tot mai insistent pe lîngă socrul său, mai cu seamă, în ultimele zile, cînd prin redacție în-

cepusese să se vînture zvonul că redactorul șef se opriese asupra lui.

Poate de aceea acum, arzînd de nerăbdare să afle ce gîndesc colegii lui despre el, Andrei se simțea mai surescitat ca oricînd. De o jumătate de oră, încerca să se concentreze în munca sa, dar nu reușea să parcurgă un rînd măcar. În cele din urmă, înțelegînd că nu va putea să reziste tentației de-a afla ceva despre atitudinea colegilor față de el, scăpă un oftat, aruncă stiloul și se rezemă de spătarul scaunului.

— Știi cine va fi locțiitorul șefului ? întrebă pe șoptite cineva în spatele lui.

Andrei tresări, dar nu se întoarse. După voce recunoscu că era foiletonistul.

— Nu, nu știu, răspunse, tot pe șoptite, celălalt, cel înalt, cu fața lată, dar am auzit că îl vor numai pe... Numele fu pronunțat atît de încet, că nu-l auzi nimeni.

Andrei se înfurie. De ce sînt atît de secretoși și nu-i spun deschis ceea ce gîndesc ? De ce se ascund de el ? Uite, chiar acum îi va întreba, și dacă nu sînt sinceri, îi va trimite pe amîndoi la dracu' ! El se lăsă pe scaun și trase în continuare cu urechea. Dar mai mult de-atît nu putu să audă din discuția lor.

Deodată îl cuprinse ciuda, o ciudă atît de puternică, încît el însuși se sperie că nu se va putea stăpîni și-i va înjura. Totuși, reuși să se înfrîneze și luînd o mină calmă, ieși din încăpere.

Zăbovi fără rost o vreme pe coridor, pînă cînd, în cele din urmă, se hotări să se abată pe la șeful secției de știri externe, cu care să mai schimbe o vorbă și să încerce să afle ceva de la el. Dar se dezumflă repede, căci nu reuși să scoată nimic din gura omului tăcut și morocănos, decît atît : că șeful nu a hotărît încă asupra cui să se oprească. Atunci se duse în camera dactilografelor, prefăcîndu-se că este în cea mai bună dispoziție sufletească, le făcu cîte-un compliment banal, auzi de la ele cîteva bancuri noi și sim-

ținând că s-a liniștit, se îndreaptă din nou spre secția sa. În fața ușii, aproape că se izbi de foiletonist. Se trase într-o parte uimit. Se tulbură că tocmai aici, într-un loc atât de incomod, i se ivise prilejul să-i spună ceva atât de neplăcut și să-l rănească din cauza neîncrederii manifestate de el.

— Ascultă, Sevov ! strigă Andrei. Vreau să te întreb ceva... Se poate ?

Foiletonistul se întoarse spre el mirat și totodată curios :

— Da, vă rog... Ce-i ?

— Este adevărat că tu ai fost împotriva candidaturii mele la funcția de redactor șef adjunct ?

Fața foiletonistului se acoperi de picături dese de transpirație.

— Cine ți-a spus ?

— Cine ? Andrei ridică din umeri. Ce importanță are ? Mi-a spus cineva...

— Dar cine ? Cine e acest intrigant și nemernic ? strigă cu voce subțirică foiletonistul nedumerit și înfuriat la culme. Dar Andrei nu-i răspunse. Îi întoarse spatele și se duse repede la locul lui, se lăsă ușor pe scaun și zise celuilalt, celui înalt, cu fața lată și inexpressivă :

— Acuși m-a întâlnit pe coridor Sevov și mi-a încredințat că ai fost împotriva candidaturii mele... Este adevărat ?

Reporterul sări ca ars și rămase drept pe picioarele-i subțiri.

— Cine ?... Sevov ?

— Da.

— Ah, nemernicul ! Păi... chiar el mi-a spus ! Doar de la el am aflat că tu... asta... Dar stai, am să-l învăț eu minte ! răbufni prietenul lui Sevov și, fără să mai dea vreo explicație, țîșni afară.

În aceeași clipă, dinspre coridor se auzi o mare zarvă. Două voci — una subțirică, pițigăiată și alta groasă, ră-

gușită, croncănitoare — se luaseră la hartă și făceau un război așa de mare, că se deschiseseră toate ușile redacției.

Înțelegînd că reușise să bage zîzanie între cei doi prieteni, Andrei hotărî să nu mai rămînă aici nici-o secundă în plus. Se strecură pe ușa din dos, dădu secretarei șefului materialele pentru acest număr și se grăbi să iasă.

A doua seară, ca și în cele următoare, cînd se impunea să fie împreună, cei doi prieteni nici nu se priveau, nici nu-și vorbeau, ba chiar evitau să se întâlnească. Nu numai Andrei, ci și ceilalți colegi se convinseseră că cearta dintre ei este mai mult decît serioasă.

6

Trecuseră mai mult de două ore, de cînd părăsise încăperea șefului, unde avuseseră ședința, și uite că acum, eliberat de orice griji și obligații, se oprise în fața vitrinei unui magazin de pălării de damă.

De ce, dracu' să-l ia, de ce șeful întîrzie și nu anunță odată cine va fi fericitul? Că va fi el, Andrei, nu mai încipe îndoială, dar de ce ascunde și-l fierbe atîta?!

Andrei tresări și se întoarse surprins. Absolut pe neașteptate o tînără femeie se opri în stînga lui. Cine e? Parcă ar cunoaște-o de undeva... Ah, da, e Neli, soția profesorului...

Surpriza fu atît de mare, că nu avu timp să se gîndească ce are de făcut — să se prefacă că nu a observat-o și să treacă mai departe, sau să-i vorbească? Femeia cerceta pălăriile aranjate în vitrină. Dar tocmai cînd Andrei dădu să se strecoare, ea se întoarse spre el și exclamă:

— Tovarășe Danov !..

El se opri locului. Neli îi întinse mîna mică, delicată, cu acel farmec cu care femeile întotdeauna cuceresc inima bărbatului.

— Unde vă grăbiți atîta ?

— Nu, pur și simplu... nu v-am observat și de aceea...

— Păi, dumneavoastră parcă într-adins fugiți de mine ! îi strigă ea și-l amenință cu degetul, iar pe chipul ei încîntător apăru un surîs languros, în fața căruia un bărbat ca el nu putea să nu cedeze.

— Oooo, vă rog, ce tot vorbiți ! începui să se justifice puțin tulburat Andrei, dar nu reuși s-o convingă pe tînăra femeie, perspicacé în astfel de treburi.

— Bine, bine, ajunge ! îl certă ea și iar îl amenință cu degetul, obligîndu-l să rîdă și să recunoască în fața ei că într-adevăr are dreptul să se supere pe el. Unde vă duceți ?

— Acasă...

— Așa devreme ?

El se uită în jur.

— Oare e devreme ?

— Ei, da, se înțelege. Doar se vede, încă nu s-a întunecat.

— Da, într-adevăr, e lumină, recunoscui Andrei și se tulbură.

Dar tînăra femeie nu-l slăbi.

— Vă grăbiți acasă, deoarece vă temeți de soție, nu-i așa ?

— O, nici vorbă... Cum să vă spun ? Poate că aveți dreptate, mă tem puțin de ea ! Și el pufni într-un rîs vesel, molipsitor. Rîse și Neli cu poftă.

— Nu vă temeți, Rozalia e foarte bună și nu se va supăra... cu atît mai mult cînd va afla că ați fost cu mine ... Ei, bine, ia spuneți, veniți cu mine ? Și ea îl luă de braț, gata să-l ducă undeva.

Andrei se trase ușor într-o parte.

— Scuzați-mă, dar... Unde vom merge ?

— Uite aici, foarte aproape, la un magazin, am comandat ceva și vreau să văd... Și rîzînd, îl conduse fără jenă pe stradă.

Se abătură pe la un atelier, unde ea își comandase un costum. Și în timp ce-l proba, el rămase în anticamera mică, plină de fum de țigară, unde mai așteptau și alți bărbați. Apoi, ieșiră amîndoi la braț și își continuară tot așa drumul, trîncănind vesel și fără contenire.

Deodată, Andrei simți că această întîlnire neașteptată îl tulbură în mod deosebit. Ce se întîmplă, Dumnezeu ? Și totuși, se gîndea el, ceea ce a trebuit să se întîmple, s-a întîmplat și n-are de ce să regrete : Neli singură îi căzuse în brațe ! Ce rost avea să se chinuie cu îndoieli inutile ? Deci, nu-i rămîne altceva decît să se bucure și să se comporte ca un adevărat bărbat care a cucerit fără nici-o luptă inima unei femei încîntătoare...

Andrei o invită să între într-o cofetărie și ea primi cu bucurie. Cînd se instalară la măsuta rotundă din fundul micului salon, el comandă deîndată prăjituri, Koka-Kola și cafea. Și în timp ce ea mîncea cu o neobișnuită poftă, chiar cu lăcomie, el o privea cu sinceră uimire și bucurie.

— Îți mai amintești cina luată după operetă, cînd tu și bărbatul meu vă întreceai cu laudele ? se întoarse ea deodată spre el și în ochii ei apărură scînteii jucăușe.

— Se înțelege că mi-amintesc, rîse Andrei. Atunci s-a îmbătat și bărbatul tău, nu-i așa ?

— Da, dar asta s-a întîmplat pentru că bea rar.

— Și eu beau rar.

— Dar ai fost extraordinar.

— În ce sens ?

— Pur și simplu un bărbat adevărat.

— Ohoo... ia te uită ! Iar eu nu știam că ești atît de pătrunzătoare !... zise Andrei impresionat.

Ea se întinse spre el și-i strînse mîna cu subînțeles, aproape conspirativ. Asta i se păru ca un semn, ca o măr-

turisiră, expresia unei dorințe puternice de-a continua prietenia lor care se înfiripase pe neașteptate.

— Unde e bărbatul tău ? întrebă Andrei nu fără re-mușcare, bănuind că la mijloc trebuie să fie o taină. Nu te temi că poate să ne vadă ?

— Se înțelege că nu, sau poate tot atît cît te temi și tu de soția ta ! zise Neli privindu-l provocatoare cu ochii ei scînteietori. Fii liniștit, bărbatul meu e plecat în delegație...

— Ooo, așa ? Și acum poți să faci ce vrei, nu-i așa ?

— Da, dădu ea din cap. Dar sper că lucrul acesta e valabil și pentru tine ?

— De ce nu ?

Ea se ridică.

— Atunci să mergem !

— Unde ? se trezi el.

— Acasă la mine.

Andrei o privea trăznit.

— Dar Neli, te rog... Cum de te-ai hotărît așa, de-odată ?

Ea îl măsură cu o privire ironică și provocator.

— Te temi ?

— Nu, dar... dacă bărbatul tău...

— Nu te teme ! Ți-am spus, e în delegație. Și nu aici, în Bulgaria, ci în străinătate... Haide, ridică-te ! Să nu pierdem vremea !

Andrei plăti chelneriței, o luă pe Neli de braț și calm, increzător în sine porni cu ea. Nu avea de ce se teme. În acest timp Rozalia se afla acasă și nu se plictisea — avea cu ce să-și omoare timpul : îi lăsase un maldăr de jurnale de modă, pe care toată ziua ea le răsfoia fără să i se urască. Și-apoi se lăsase întunericul și spera că nu se va întîlni cu nici unul dintre cunoscuții săi pe străduța asta liniștită, aproape pustie.

Își găsi soția, petrecându-și timpul într-adevăr cu jurnalele de modă și cercetînd cu interes manechinele cu cele mai noi modele, adecvate după sezon.

— Tot mă mai aștepți ? se opri el în fața ei, puțin neliniștit, ca nu cumva să se fi iritat de atîta așteptare și între ei doi să izbucnească cearta.

— Nu. După cum vezi, am cu ce mă ocupa.

— Deci n-am întîrziat ?

— Nu, se înțelege.

El o sărută pe gîtul lung și văzu cum fața ei palidă se îmbujoră deodată.

— Și acum ce facem ?

— Mergem la tata, vrea să te vadă și să discute ceva cu tine.

Andrei tresări de o presimțire rea.

— Cînd ?

— Acum.

— Chiar în seara asta ?

— Păi, așa mi-a cerut, să mergem la el.

— Bine, atunci să pornim !

— Uite, acum mă îmbrac.

Rozalia se duse în cealaltă cameră. El se așeză în fotoliul adînc și în timp ce-o aștepta, fumă două țigări.

De multă vreme nu mai fusese în casa socrului său și acum nu-i făcea plăcere să se întîlnească și să vorbească cu acest om bătrîn, veșnic încrunțat și supărat. Oare de ce-l chema ? Ce-avea să-i spună ? Dacă e din nou vorba de avansarea lui în slujbă, asta va fi bine, dar dacă-l cheamă pentru altceva ? Nu-i surîdea deloc să stea din obligație la aceeași masă și să piardă timpul cu socrul. Și cum mergea încet alături de Rozalia, ținînd-o de braț, continua să se gîndească la ceea ce se petcuse cu el în această seară.

Niciodată pînă acum nu-și închipuise că va cîștiga atît de ușor afecțiunea unei femei așa de plăcute și de frumoase cum este Neli. Păcat însă că n-avea cum s-o vadă ori de cîte ori va dori și să întrețină o legătură permanentă cu ea, deoarece soțul ei curînd avea să se întoarcă. Și totuși spera că vor putea aranja ceva ca să fie cît mai des împreună. Era oare mulțumită de el ? Probabil că da, fiindcă el se dovedise un adevărat bărbat, cum nu fusese niciodată cu Rozalia ! Oare va reuși să fie tot așa și pe viitor ? Din partea sa, el era mulțumit, ba mai mult — se simțea chiar fericit ; și dacă era totuși ceva care să-l îngrijoreze, era teama ca nu cumva într-o bună zi Rozalia să afle și să se plîngă tatălui ei. Iar de tatăl ei, se temea cel mai mult ; numai cînd se gîndea ce-ar putea să i se întîmple, inima începea să-i bată iute și un fior rece îi străbătea tot trupul.

Intrară în apartamentul luxos, ținîndu-se de mîină. Și primul lucru care-l umplu de îndoială, era chipul încrunțat al socrului său. Bătrînul stătea la televizor și se străduia să-și păstreze imperturbabila expresie a feței sale cu obraji plini, lăsați în jos. El își întoarse capul mare spre ei, îl înclină ușor, ceea ce însemna să ia loc și să păstreze liniștea. Ei așteptară răbdători fără vreun interes anume să se termine emisiunea pe care o urmărea, pentru ca bătrînul să le acorde atenția cuvenită. Dar după toate aparențele, el nu avea intenția prea curînd să renunțe la plăcerea pe care o încerca în acel moment : continuă să privească, tot așa de imperturbabil, ecranul televizorului. Ochii lui, mici și întredeschiși sub sprîncenele stufoase țintuiau fără țel semiîntunericul. Dar Andrei știa că asta-i doar aparent, că, de fapt, nu-i scapă nici un cuvînt, nici un gest al oamenilor. Ce fel de om era acesta ? Pentru Andrei era un bărbat închis, neobișnuit de rece, dușmanul oricărei prefăcătorii. Se vedea clar că socrul n-avea intenția să se despartă curînd de televizor. Asta îi dădea lui Andrei posibilitatea să-și mai ascundă din

teama care-l încerca. Soacra se retrăsese cu fiică-sa în cealaltă cameră, de unde se auzeau glasurile lor repezite. Treptat Andrei se liniști și așteptă răbdător sfârșitul emisiunii. În cele din urmă, ecranul se întunecă și el oftă cu ușurare.

— Ce se-aude, s-a aranjat totul ? Ai primit vestea ? se întoarse socrul, fixându-l cu privirea lui pătrunzătoare. Povestește !

— Despre ce ?

— Despre ceea ce știi.

— Nu știu nimic, ridică speriat din umeri Andrei, cuprins de o presimțire rea. Despre ce exact mă întrebi, tată ?

— Cum despre ce ? se miră sincer bătrînul și-l privi cu îndoială. Păi, se știe... despre slujbă !

— Deocamdată nimic ! zise Andrei mirat și scăpă un oftat.

— Hm, ca să vezi ! făcu bătrînul și mai mirat, ba chiar ușor nemulțumit. Dar nu-i nimic, verific eu miine și aflu care-i tărașenia... Dar tu l-ai întrebat ?

— Pe cine ?

— Pe șeful tău.

— Nu.

— De ce ?

— Nu mi-a fost la îndemînă, doar e vorba de mine, nu ?

— Ah, da... Așa e ! ? Asta e ! Tu ești candidatul... și bătrînul își desfăcu brațele. Bine, bine, mai rabdă un pic și totul se va aranja, după aceea... după aceea, tu știi ce-ai de făcut, adică să-ți vezi de treabă...

— Eu și acum îmi văd de treabă.

— Așa, așa. Vreau să spun că de-acî încolo să nu te mai bizui pe mine. E clar ?

— Da, este foarte clar, înclină din cap Andrei și cine știe de ce, în loc de bucurie, încercă un sentiment neplăcut.

Andrei mai stătu încă puțin cu bătrînul, apoi, se ridică și se duse în cealaltă cameră și-i spuse soției sale că e timpul să plece acasă. Dar socrii îi reținură la masă și ei acceptară. Mîncară însă fără nici-un fel de însuflețire, de parcă luau parte la un parastas.

Deodată bătrînul se uită insistent la Rozalia, cu aceeași privire adîncă și critică, cu care orice tată nemulțumit își privește fiica atunci cînd observă că ceva nu este în firea lucrurilor.

— Voi... ce-aveți de gînd, nu vreți să faceți copii ?

Rozalia tresări și se înfioră toată. Fața ei palidă se acoperi de pete și se făcu roșie ca racul. Ea își plecă ochii și nu spuse nimic. În locul ei vorbi însă Andrei :

— Eu vreau, dar după cîte știu, ea...

Bătrînul se opri din mestecat și încă o dată se uită la fiică-sa aspru, cu o privire rece, necruțătoare.

— Tu nu vrei ?

Ea se tulbură și mai tare.

— Vreau, dar nu pot.

— Ce ai ?

— Știu eu ?

— Hm, deci așa... E limpede ! dădu el din mîină. De vreme ce nu poți, ai să-ți iei unul gata făcut, ca să se lege și să se întărească familia. Altfel... Hm, da ! Așa nu se mai poate... Înțelegi ?

— Înțelegem, răspunse cu o voce ștearsă, aproape stinsă, Rozalia. Ea aruncă spre soțul ei o privire atît de rugătoare, cît Andrei o compătîmi sincer. El îndată înțelese ce vroia să spună privirea ei : „Scapă-mă, te rog, din nenorocirea asta !” Și fără să mai zăbovească, adăugă zîbind :

— Ne vom lua, se înțelege că ne vom lua !

— Bine, să vă vedem norocul ! dădu din cap bătrînul și continuă să mestece.

Andrei înțelese că pentru moment nu-l amenință nimic și n-are de ce să se teamă. Îndată după cină, el le promise

socrilor că vor trece din nou pe la ei cît de curînd și luîndu-și soția de braț, ieșiră din apartament cu aerul că fac ceva nepermis.

8

Nicicînd Andrei nu ar fi bănuir că soția profesorului poate să fie atît de îndrăzneată, încît să-l primească în casa ei ori de cîte ori poftea. Nu fără teamă se dusesse de cîteva ori la ei, petrecuse acolo cu ea mai multe ceasuri în pat și în sinea sa trebuia să recunoască deschis, că niciodată nu se simțise atît de fericit cu propria-i soție. Oare într-adevăr există o diferență atît de mare între ele, sau numai i se părea ? Poate că nu ar fi observat această diferență, dacă nu s-ar fi gîndit permanent la asta. Dar iată, că de fiecare dată, cînd venea aici și amîndoi se dăruiau pătimaș plăcerii trupești, îl cuprindea o dorință puternică, vecină cu disperarea, să nu se mai întoarcă niciodată la propria femeie.

Andrei nu știa cu exactitate dacă Rozalia bănuia ceva sau, ceea ce se numea infidelitate, era pentru ea ceva absolut necunoscut și nu putea să sufere, nu era chinuită de gelozie ? Dar de un lucru era sigur : între ei apăruse o evidentă înstrăinare — și tocmai asta îl speria. Îl speria nu pentru că ar fi ținut la familia sa, ci pentru că știa că mai devreme sau mai tîrziu, ea va observa schimbarea petrecută și va descoperi înșelăciunea. Și atunci neapărat va cere ajutorul tatălui său. Și ce se va întîmpla dacă socrul va afla că Andrei răspunsese prin ingraturitate față de grijile și strădaniile lui. Eh, se știe ce se va întîmpla : Adio viață îmbelșugată și liniștită, adio visuri și aspirații după slujbe și posturi mai înalte, după fericire și bunăstare ! El știa cine era tatăl ei și care-i sînt posibilitățile, ca

să nu aibă o atitudine ușuratică față de legătura sa cu drăguța și simpatica femeiușcă a profesorului...

Andrei totuși credea că nimeni — nici Rozalia, nici tatăl ei, și cu atât mai puțin profesorul — nu vor înțelege ceva despre legăturile lui cu Neli și de aceea, continua să se întâlnească cu ea. Pentru tinăra femeie asta poate că nu era o pasiune trecătoare, aprinsă deodată ca un foc în pieptul ei, poate că pentru ea era dragostea adevărată, cinstită și sinceră, poate că în Andrei vedea bărbatul spre care năzuise înainte de-a se căsători cu profesorul. Dar pentru Andrei era un simplu amuzament și o petrecere ușoară a timpului, umplerea acestui gol, apărut în viața lui din nevoia unor plăceri, după ce obținuse tot ceea ce avea. Altfel el n-ar fi riscat să-și lege viața de acea femeie, oricât ar fi fost ea de atrăgătoare cu nurii ei, nu ar fi acceptat pentru nimic în lume să piardă tot ce cucerise cu atita trudă, o situație în societate, nu s-ar fi lipsit de posibilitatea de-a crește și de-a obține și mai mult de la viață. Și cu toate că în ultimul timp se simțea aproape suprasaturat și parcă descumpănit de teamă ca nu cumva să i se întâmple ceva neplăcut, nu avea remușcări că o înșală.

Întins în patul larg, în locul profesorului, Andrei privea cu indiferență hainele aruncate prin cameră și încerca să-și amintească cum pătrunsese aici fără ca nimeni să-l observe, fără să se expună nici unei primejdii. El abia se trezise și zăcea în liniștea și calmul dormitorului mare, semiobscur, cu draperii grele la ferestre și cu un miros specific, de aer stătut și de diferite parfumuri. Ochiul se obișnuiseră deja cu întunericul, recunoștea bine obiectele dispuse cu gust pe aceleași locuri, unde le găsisese încă de prima dată, când venise cu două săptămîni în urmă, dar în zadar o căuta pe tinăra femeie. Unde era ? Și de ce întârzie să vină la el ? Se ridică sprijinindu-se în coate și-și lăsă capul pe tăblia patului. În clipa următoare, ușa se deschise și Neli, îmbrăcată în rochia ei cea mai nouă,

tot așa de proaspătă, la fel de elegantă și grațioasă, cu părul ei auriu prins cu grijă sub turbanul viu colorat, intră în cameră cu un zîmbet imperceptibil, aducînd o tavă cu o ceașcă de cafea aburindă.

— O, minunat ! strigă el, își desfăcu surprins brațele și se întinse să o îmbrățișeze, dar ea lăsă tava pe măsută, se trase de o parte și trupul ei elastic alunecă din mîinile lui.

— Nu, ajunge ! zise Neli zîmbitoare, dar cu o atitudine severă. Și să terminăm cu toate întîlnirile noastre !

— De ce ? tresări surprins Andrei. Ce-ai de gînd să faci ?

— Nimic altceva, decît că trebuie să încetăm de a ne mai întîlni aici... cel puțin o vreme, pînă cînd...

— Pînă cînd ce ? insistă el.

Neli se așeză pe pat. Ea atinse cu degetele-i subțiri și delicate fața lui, îi întoarse capul și continuă să-l fixeze cu ochii ei luminoși, verzui.

— Se apropie timpul cînd trebuie să vină bărbatul meu și nu se mai... nu se mai cuvine, înțelegi ?

— Atît de curînd ?

— Da.

— Și pe cînd îl aștepti ?

— Azi sau mîine cel tîrziu.

— Păcat, mare păcat ! Andrei ridică deznădăjduit din umeri. Deci nu ne vom mai întîlni, așa-i ?

— O, nu ! Dimpotrivă, noi vom continua să ne întîlnim, dar nu aici și nu ca pînă acum...

— Dar unde ? Unde ?

— Bea, bea-ți cafeaua, cît e caldă, după aceea, ne vom gîndi și vom hotărî ce-avem de făcut...

El se supuse și bău cuminte cîteva înghițituri, apoi, se ridică și începu să se îmbrace. Era deziluzionat și totodată iritat că trebuie să se despartă atît de repede, că fericirea lor fusese atît de scurtă. Neli observă schimbarea bruscă intervenită și ca să-l mai liniștească și să-i

readucă buna dispoziție dinainte, îi prinse capul în mâini, îl mîngîie pe părul des, ciufulit, îl strînse la piept și cîteva minute stătu așa, nemișcată și mută, de parcă s-ar fi chinuit să-și răscumpere vina că îi dăduse o veste atît de neplăcută.

— Andrei nu încercă nici-o plăcere și o îmbrînci ușor.

— Nu-mi place deloc că ne vom despărți, zise el încruntat.

— Nici mie.

— Și cu atît mai mult că ne vom întîlni, nu aici, ci în altă parte, unde ne vom ascunde de privirile oamenilor ca ultimii nemernici...

— Dar de ce să ne-ascundem ? îl privi ea cu ochi scînteietori.

— De ce ? El se gîndi un moment. Fiindcă n-avem cum proceda altfel. Dacă află nevastă-mea... Îți închipui ce se va întîmpla ?

Ea îl privi lung și provocator.

— Ce se poate întîmpla ?

El rămase surprins de această întrebare.

— Nici n-ai idee care vor fi urmările... Mai întîii, discuții acasă, scene și plîsete în fața tatălui ei, o explozie în sînul familiei, iar apoi, persecuții și la urmă, îndepărtarea din serviciu — adio, deci, pentru totdeauna, viață fericită !

— Într-atîta ți-e teamă de ea ?

— Nu atît de ea, cît de tatăl ei.

Ea rămase pe gînduri.

— Ție nu ți-e teamă ? întrebă el.

— De cine ? De ea ?

— Nu, de bărbatul tău.

— El nu va afla.

— Și dacă totuși va afla ?

— Și ce dacă ? Ea încă o dată îl privi provocator. Eu, oricum nu-l iubesc, dar el... el e nebun după mine și se va preface că nu știe nimic...

— Chiar dacă i se va spune că am fost văzuți împreună ?

— Da, chiar dacă i se va spune sau... Hm, da ! Uite, vezi, atunci... e cu totul altceva. El, într-adevăr, se poate supăra. Dar cred că nici atunci nu va lua măsuri...

— Vrei să spui că se teme de scandal și că va prefera să facă pe orbul și pe surdo-mutul ?

— Păi... eu... așa cred, dădu din cap femeia zîbind și își încolăci mîinile în jurul gîtului lui. Noi vom continua să ne întîlnim... și poate tot aici...

— Tot aici ? exclamă el. Și bărbatul tău ?

— O, acum nu mă gîndesc la el, știu eu cînd și cum să te primesc, știu și ce să fac ca el să nu observe...

— Păi atunci, mai bine de-așa, nici că se poate pentru noi ! zise Andrei, răspunzînd cu o și mai mare ardoare mîngîierilor ei.

După o jumătate de oră, el pășea pe stradă spre casa lui și se simțea mai fericit ca oricînd. Soția lui îl aștepta răbdătoare și increzătoare, fără să aibă în sufletul ei cea mai mică îndoială că în absențele lui dese și, mai ales, în întîrzierile foarte dese s-ar putea ascunde vreo taină...

9

Această taină, într-adevăr, era adînc ascunsă în inima lui și-l umplea de emoții plăcute, de o dulce beatitudine, dar nu-l părăsea nici teama aceea permanentă, că legătura aceasta a lui va fi, în cele din urmă, dibuită de nevestă-sa și că el va fi nevoit să-și răscumpere vina în fața ei prin chinuri și pocăință. Cu-atît mai mult, cu cît aspira, în continuare, să ocupe, dacă se poate, cel mai înalt post din redacție care, curînd putea deveni cea mai bună trambulină pentru a fi propulsat mai departe în posturi și mai

înalte. Dar, iată că deocamdată are toate șansele să devină redactorul șef adjunct al ziarului. Deocamdată. Și e o chestiune doar de zile. Dar asta îl făcea totodată să se întrebe întruna : oare nu riscă prea mult înșelînd-o pe nevastă-sa ?

În aceste zile, Andrei se tot gîndea la relațiile sale cu Neli. Și trebuia să recunoască deschis că nu încearcă nici cea mai mică dragoste pentru ea și că, de fapt, nu vroia altceva decît să se elibereze de obligațiile față de nevastă-sa și să caute puțină bucurie și desfătare cu fermecătoarea soție a profesorului. În sentimentele sale față de ea, cel puțin așa i se părea lui acum, el nu mersese mai departe de sentimentele nutrite față de soția sa, pe care totuși o suporta, deoarece țelul urmărit îl obliga să se comporte așa cu ea. Dar el înțelegea bine că nimerise în situația unui actor care joacă în același timp două roluri : unul — al bărbatului fidel și îndrăgostit de soția sa, celălalt — al unui mincinos, al unui excroc sentimental. Ce era asta, ipocrizie ? Tot el însă și găsea circumstanțe, liniștindu-se cu gîndul că de toate e vinovată numai ea, nevastă-sa, de care i se urîse și care nu avea cum să devină nici mai frumoasă și nici mai atrăgătoare. Atunci cum să se comporte față de ea ? Neli știa să-i ofere incomparabil mai mult decît Rozalia...

Erau însă zile cînd el suferea din cauza înșelăciunii și se căina teribil. Dar aceste muștrări de conștiință erau efemere. În majoritatea cazurilor, se bucura de succesul său. Ei continuau să se întâlnească mai des în afară, undeva în oraș, în vreun local sau parc, și mai rar, în casa ei, cînd bătrînul și încrezătorul profesor lipsea mai mult. Așa că amîndoi deveneau tot mai apropiați, tot mai legați unul față de altul și simțeau că se apropie momentul cînd trebuie să-și pună întrebarea ce vor face mai departe. Această problemă îi tulbura și îi neliniștea din ce în ce mai mult.

Într-o seară târziu, după ce fuseseră toată după-amiaza împreună, amîndoi zăceau în patul larg și ajunși într-o stare de maximă surescitare, ațîțați unul împotriva celui-lalt, deși ultimele ceasuri și le petrecuseră în plăceri, ei din nou începură să se întrebe pînă cînd vor continua cu situația asta grea. Nemulțumită, ba chiar puțin supărată, cu sentimentul femeii nesatisfăcute, Neli ceru insistent ca el să-i răspundă la întrebarea, care, de cîteva zile, îi chinuia pe amîndoi :

— Spune-mi, te rog, se întoarse spre Andrei cu o față agitată de îndoială și ușor încruntată, ce ai de gînd să faci ?

Cum stătea sprijinit în cotul mîinii drepte și se uita absent la pielea albă a umerilor ei dezgoliți, el tresări surprins.

— Ce să-ți spun ?

Neli se enervă de neatenția și nepăsarea cu care el trata o problemă atît de serioasă, ba mai mult, i se păru că are aerul omului care vrea să se eschiveze.

— Te rog să-mi explici, începu ea aprins, uitîndu-se în ochii lui și chinuindu-se să-i prindă privirea, pe care el încerca s-o ascundă. Tot așa de neclare vor fi relațiile noastre ? Și pînă cînd va continua starea asta chinuitoare în care ne aflăm amîndoi ?

— Păi ce pot să fac ? Și el ridică neputincios din umeri. Bine ar fi dacă am putea găsi o ieșire, o soluție... Spune-mi, tu ai ceva în vedere ?

— Eu ! De ce tocmai eu ? Ea se enervă și mai tare. De ce eu ? Tu nu ai cap ? Tu nu gîndești ? Și vru să se ridice din pat, să-l lase singur, dar el o prinse de mîină și o reținu.

— Stai, stai, te rog, să ne gîndim puțin, să cîntărim lucrurile...

— Pînă cînd să ne gîndim, pînă cînd să tot cîntărim ? Nu mai e timp !... Ea se smulse din brațele lui și sări în

picioare. Dacă bărbatul meu încă n-a aflat, să știi că foarte curînd va afla...

În cămașa de noapte subțirică din mătase, scurtă deasupra genunchilor, cu umerii goi, așa cum dormise, cu părul blond, răvășit, și cu fața fără farduri, de-o paloare accentuată, ea era și mai atrăgătoare. Andrei își închipui fața Rozaliei, slabă și urîtică, cu pete galbene pe piele, cu trupul slab, aproape ciolănos și se încruntă. Deodată, fu cuprins de o disperare inexplicabilă, provocată de conștiința că dacă va rupe legăturile cu Neli și vor înceta să se mai întâlnească, lui nu-i va rămîne decît să-și ducă din nou vechiul jug al unei vieți conjugale uniforme și sîcîitoare.

— Da, tu, într-adevăr, ai dreptate, zise el. Dacă află bărbatul tău, va fi rău, foarte rău.

— Atunci, ce-i de făcut ?

— Ascultă Neli, o privi el aproape triumfător. Ce-ai zice tu dacă ți-aș propune să închiriem pentru un timp oarecare o cameră și acolo... Înțelegi ?

Ea bătu din palme și-l îmbrățișă.

— O, dragule, cît de simplu e totul, cum de nu ne-a venit mai devreme în cap !

El rîse.

— Nu trebuie decît să-ți pui un pic mintea la contribuție și...

— Iar tu nici nu vroiai să știi, te uitai la toate nepăsător, îl certă ea. Vezi c-am găsit rezolvare problemei ? !

— Da, însă...

Ea îl privi îngrijorată.

— Ce-i ?

— Nici asta nu-i ușor.

— Ce nu-i ușor ?

— Să găsim locuință... o astfel de locuință, liberă și cu intrare separată, unde să ne putem întîlni, netulburați de nimeni, fără să riscăm că ar putea să ne vadă cineva...

— Și-atunci ? strigă ea. Deci m-am bucurat degeaba !... Și se trase într-o parte bosumflată, de parcă o amăgise.

De data asta, Andrei rămase mai mult ca oricînd pe gînduri. Neli continua să-l observe nemulțumită. Cum îl privea așa gînditor și cu fața întristată, cu o neputință abia sesizată, în ea, pe neașteptate, năvăliră ca un vînt puternic pornirea și dorința de a-l îmbrățișa. Și ea, într-adevăr, își încolăci brațele de gîtul lui, îi strînse capul tare la pieptul său și începu să-i sărute însetată părul răvășit și fața lui ușor încruntată și nedumerită. În clipa următoare însă, Andrei o îndepărtă și se ridică.

— Stai, mi-am amintit ceva !... strigă el bucuros ca un copil, care descoperise o mare taină. Am un prieten, un fost coleg de studenție, un om bun, inteligent și... spirit practic. De curînd și-a construit o vilă în afara Sofiei... așa că... acolo... cred că se poate. Chiar astăzi... Ba nu, chiar acum mă duc să-l caut și sper că nu mă va refuza și-mi va da o cameră... Acum ești mulțumită ?

Neli se aruncă asupra lui și el o prinse în brațele sale. Se îmbrățișară și stătură îndelung așa, strînși unul în altul, de parcă nimic nu i-ar fi tulburat. Apoi, dîndu-și seama că e timpul să plece, Andrei se eliberă din îmbrățișarea ei și începu să se îmbrace.

— Să nu pierd vremea ! zise el cu un zîmbet duios.

— Du-te, dădu din cap, de asemenea, zîbind, Neli. Și diseară dă-mi un semn de viață...

— Mîine, nu diseară.

— De ce, dragule ?

— Pentru că... doar ai înțeles că diseară trebuie să-l găsesc pe prietenul meu... și n-am să mă întorc pînă cînd nu voi primi de la el încuviințarea, și se înțelege, cheia de la vilă.

— Oh, ești de neprețuit ! strigă Neli.

Ea îl conduse pînă la ușa apartamentului. Apoi, se întoarse în dormitor și se apucă să aranjeze patul și hainele aruncate la întîmplare, pe jos...

10

La redacție, îl întîmpinără cu vestea cea mare : fusese numit în funcția de redactor șef adjunct. Colegii se ridicară de la locurile lor și începură să-l felicite, strîngîndu-i mîna. Veniră, firește, și cei doi colegi mai vîrstnici, foiletonistul și reporterul. Foiletonistul îi strînse mîna în tăcere și de îndată se trase la o distanță respectabilă ca să-i facă loc adversarului său, cu care pînă de curînd fuseseră cei mai buni prieteni. Andrei își aminti intriga pe care o crease între ei și zîmbi neobservat : „Poate că așa-i mai bine, se gîndi el, întrucît se vor întrece în dorința de a-mi fi devotați, gata să mă servească oricînd, iar pentru mine nici că se poate mai bine !” El îl întîmpină pe reporter cu amabilitate, îi luă mîna întinsă, o strînse zdravăn și văzu cum pe fața lui lată, inexpresivă, apăru umbra care exprima o teamă respectuoasă amestecată cu slugărnicie. Noul redactor șef adjunct îl bătu pe umăr, îl îmbrățișă și făcînd un pas înapoi, chipurile stingherit, spuse pe un ton reținut :

— Dar eu nu știu nimic, mie nimeni nu mi-a spus încă nimic !

— Stați, nu vă grăbiți, or să vă spună, zise dînd din mîna calm reporterul, fericit de neobișnuita cordialitate manifestată de Andrei.

În cele din urmă, se încumetă și se apropie să-l felicite și acel vechi reporter, cîndva o celebritate, care lucrase la unul dintre marile ziare burghize și care acum

răspundea de rubrica *De pretutindeni*. Figura lui mărunțică, cu un cap pleșuv și un nas borcănat, o fizionomie jalnică și chinuită de muncă grea, insuportabilă, omul care-și petrecuse toată viața printre birourile învechite din diferitele redacții, atrase dintr-odată atenția lui Andrei. El îi strînse mîna, o ținu ceva mai mult, decît o făcuse cu ceilalți și fără să vrea, prin comportamentul său îi insuflă atît de multă încredere, că fața cenușie și zbîrcită a acestui om chinuit, se luminează toată de bucurie.

— Avramov, ține minte bine, zise Andrei încet, ca să nu-l audă ceilalți, făcîndu-l complice cu ochiul, cît timp sînt eu aici, n-am să te uit, am să te-ajut... În ochii omului îmbătrînit apărură lacrimi.

— Îți mulțumesc, tovarășe Danov, dumneata ai fost întotdeauna bun cu mine și poate că ai fost singurul care m-ai înțeles și m-ai compătimit... răspunse vechiul reporter.

Tocmai în acest moment în ușă apăru secretara și-l chemă pe Andrei la redactorul șef. El porni după ea și o ajunse din urmă în coridorul semiobscur. Cît pe-aci să se ciocnească cu una dintre dactilografele care tocmai ieșea din camera alăturată.

— Aaa ! strigă ea și se retrase surprinsă.

— Felicitări, tovarășe Danov ! Și la mai mare !

Andrei intră vijelios în biroul șefului, se năpustise ca un taur căruia i se dă drumul în arenă, și cînd se găsi față în față cu omul prin a cărui bunăvoință și cu ajutorul căruia fusese numit în această înaltă funcție, se miră că acesta nu se grăbește să-i spună pentru ce anume îl chemase. De asemenea, nu se arăta deloc darnic să-l felicite, așa cum o făcuseră toți ceilalți. Rămase o clipă drept, în picioare, în spatele biroului său, îl privi cerce-tător cu privirea ageră a ochilor săi adînci, de sub sprîn-cenele sale stufoase și dădu din mină.

— Şezi, Andrei ! zise el scurt, părinteşte, arătându-i fotoliul din faţa sa şi se lăsă greu într-al său. Ia loc, trebuie să discutăm unele lucruri...

Andrei se instalează comod în fotoliu.

Cîteva secunde şeful continuă să tacă gînditor şi concentrat, de parcă se mira cum să înceapă discuţia. Faţa lui severă şi reţinută, cu maxilarul inferior puternic şi cu obrajii lăsaţi exprima o mare încordare. „Oare cum va colabora cu acest caracter greu, imposibil ?“ se gîndi Andrei, dar se linişti deîndată, cînd văzu cum îşi ridică mîna, îşi freacă fruntea şi zîmbeşte încurajator.

— Ei, Andrei, în sfîrşit, problema s-a rezolvat : tovarăşii de sus se opresc asupra ta şi te recomandă pentru funcţia de redactor şef adjunct, zise el încet, dar cu o voce clară şi fermă. Ce ai de spus ?

Andrei ridică din umeri.

— Păi, ce-aş mai putea spune, tovarăşe Popstavrev ? Eu sînt măgulit şi, mai întîi de toate, trebuie să vă mulţumesc dumneavoastră, că...

Faţa şefului se încrunţă uşor.

— Stai, lasă asta ! Eu te-am chemat pentru cu totul altceva... uite, trebuie să stăm puţin de vorbă şi să înţelegi că munca ta nu va fi deloc uşoară...

— Ştiu, tovarăşe Popstavrev, însă...

— Nu, nu ! îl întrerupse şeful. Doar ţi-am spus, nu ? Te-am chemat să discutăm... Ei, ia spune acum, cum socoteşti să începi ? Care-ţi sînt intenţiile şi ce ai să-mi propui ?

— Apăi... ce să vă spun, tovarăşe Popstavrev ? Începu el nesigur, bîlbîindu-se încurcat. Nu m-am gîndit la nimic, fiindcă... el se opri iarăşi încurcat, dar îşi reveni repede şi continuă cu mai multă convingere. Să fiu sincer, am fost luat prin surprindere şi de aceea, cred, îmi va fi greu la început, dar dacă dumneavoastră doriţi şi insistaţi...

Pe fața șefului, apăru un zîmbet îngăduitor, dar el nu spuse nimic și nici nu-l întrerupse. Zîmbetul acesta îl liniști pe Andrei și-l încredință că lucrurile s-ar putea să meargă mult mai ușor decît își închipuise el. Se relaxă în fotoliu și mult mai sigur de sine, zise ferm și convingător :

— Dacă dumneavoastră insistați, eu aș putea chiar acum să... dar totuși... veți fi de acord cu mine, că în mod firesc ar trebui să mă gîndesc serios, chiar să mă pregătesc serios și cu simț de răspundere... așa cred să ar fi normal.

— Bine, gîndește-te, dădu din cap șeful și același zîmbet bun, îngăduitor poposi pe buzele lui. La urma urmei, avem timp destul și nu are rost să ne grăbim... Hai, acum du-te și ocupă-te de lucrul tău, iar mîine, cînd vei veni, abată-te din nou pe la mine, să mai stăm puțin de vorbă...

Zîmbetul acesta al lui vorbea de la sine, el era dovada cea mai bună că șeful îl simpatiza și era binevoitor cu el. Andrei înțelese că în zadar se îngrijorase la început. „Oare ce-i spusese bătrînul, tatăl Rozaliei ?“ se întreba el. Ei sînt prieteni buni, au muncit împreună o vreme și cine știe în ce lumină atrăgătoare îl prezentase pe ginerele său... El se ridică și se îndreptă repede spre ușă, dar tocmai cînd îi trecea pragul, vocea șefului îl făcu să tresară.

— Ați uitat să-mi spuneți ceva ? se întoarse Andrei agitat.

— Tu unde ești acum... mai exact, unde lucrezi, în ce cameră ?

— În cea comună.

— Să ocupi biroul locțiitorului.

— Care dintre ele ? Sînt două !

— Pe cel din stînga, pe cel mare, iar în cel mic... în cel mic se va găsi cine să lucreze... Du-te, du-te și nu mai pierde timpul !

Andrei țîșni ca un uliu și zbură pe coridor spre camera comună ca să dea dispoziții să i se mute mașina de scris

și toate lucrurile care se găseau în sertarele mesei. Și astfel, în mai puțin de zece minute, el se instalează în biroul fostului redactor șef adjunct.

11

Curînd redactorul șef trebui să plece în concediu și Andrei fu nevoit să-l înlocuiască. Primul lucru la care se gîndi, fu să se instaleze în cabinetul lui și de acolo să conducă întreaga activitate, dar judecînd mai bine, renunță imediat și hotărî că e mai nimerit să nu-și părăsească biroul. Asta făcu o impresie bună colegilor lui. Și Andrei observă că respectul lor față de el crește continuu și că ei recunosc tot mai mult autoritatea lui de conducător.

Zilnic în biroul lui veneau cînd unul, cînd altul dintre șefii de secție, iar secretara avea dreptul să intre și să iasă oricînd dorea, deși nu se simțea obligată să-i execute ordinele ca în fața redactorului șef adjunct. Andrei înțelegea asta după felul cum pregeta ori executa cu rețineră orice lucru încredințat de el. Firește, făcea tot posibilul să n-o irite, să n-o provoace cu nimic încă din primele zile după ocuparea acestei funcții. Dar în sinea sa, hotărîse ca la primul moment prielnic s-o strîngă cu ușa, să-și impună voința sa și s-o oblige să i se supună.

— Nadia, te rog, spune-i lui Avramov să vină la mine deîndată, zise el cînd ea intră să-i aducă niște corespondență la semnat. Iar mai tîrziu, după ce-ți termini treaba, vino să-ți dictez un articol !

Ea se opri în ușă și-l privi.

— Articol ?

— Da, articolul de fond, dădu el din cap și o privi sever și hotărît.

Secretara nu comentă nimic și ieși în tăcere.

După două minute, bătu la ușă și intră prevăzător și după cum i se păru, puțin speriat, fostul lui coleg, vecin de birou.

— M-ați chemat, tovarășe Danov ? se opri el și după fața lui înroșită, mai ales, după picăturile de transpirație dese apărute pe creștetul lui gol, Andrei înțelese că este foarte tulburat.

— Luați loc, tovarășe Avramov, îi arată el cu mîna scaunul din fața sa. Da, vă chem pentru o mică discuție...

Omulețul se așeză la fel de prevăzător pe un colț de scaun și își puse mîinile pe măsuta din fața sa ca un școlar cuminte și așteptă. Această teamă și slugărnicie îi procurară lui Andrei o deosebită plăcere, dar, în același timp, treziră în el și sentimentul unei compătimirii, a unei remușcări că procedează astfel cu bătrînelul ăsta chinuit, și deodată se căi că alesese tocmai acest moment ca să-i ceară un serviciu. Dar cum intențiile sale erau clare, el hotărî să nu scape posibilitatea, dacă aceasta există, și să profite de ea. Așteptînd o jumătate de minut, timp în care Avramov își reveni și-și restabili calmul, pentru a-i putea fi într-adevăr folositor, Andrei se întoarse spre el :

— Cum stați cu locuința, tovarășe Avramov ?

Avramov se zăpăci și nu putu să-i răspundă. Era clar, că nu fusese înțeles. Andrei repetă zîmbind :

— Vă întreb, de cîte camere dispuneți ?

— Aha ! își holbă ochii surprins Avramov. Cîte camere ?... Două. Dar eu sînt mulțumit și nu mă plîng. Nici nu am nevoie de mai multe. Locuiesc acolo de treizeci de ani și n-am pretenții...

Andrei zîmbi din nou.

— Stați puțin, nu despre asta e vorba ! dădu el din mîină. Vă întreb pentru cu totul altceva. Cîți oameni sînteți ?

— Doi, eu cu nevastă-mea.

— Copii n-aveți ?

— Nu, n-am copii.

Era rîndul lui Andrei să fie surprins.

— Așa ? Rămase el pe gînduri : „Deci, mai sînt și alții ca mine, fără copii, nu sînt eu unicul !” Și după o scurtă pauză, continuă : Ascultați, tovarășe Avramov, vom discuta ca niște prieteni, dar vă rog, să rămînă între noi

— Da, se înțelege, eu sînt un om discret...

— Nimănui nici-un cuvîntei !

— O, nici vorbă ! strigă Avramov aproape jignit de neîncrederea manifestată. Eu știu să păstrez o taină și voi tăcea ca mormîntul... Se uită încordat la Andrei, care-l privea sever.

— Hm, tot așa am presupus și eu ! zise Andrei mai mult pentru sine. Am știut că ne vom înțelege și, de aceea, v-am chemat. Eu am nevoie, înțelegeți, temporar de o cameră...

Avramov abia acum îl înțelese și scăpă un oftat de ușurare.

— Păi de ce n-ați spus de la început așa, măi tovarășe Danov, și mă fierbeți mai bine de o jumătate de ceas ? zise el hlizindu-se, în timp ce fața i se înroși din nou, iar creștetul pleșuv se umplu de transpirație. Altfel cine știe ce-ar putea gîndi omul... Și mai oftă o dată. S-a făcut ! Încă de pe-acum pot să vă dau cheia de la apartament, cît despre cameră... O, este nemaipomenită ! Veți rămîne foarte mulțumit...

— Pentru ea, se înțelege, voi plăti chirie, zise calm Andrei, dar Avramov sări în picioare și dădu din mîini :

— Nu, nu ! Ce tot vorbiți, tovarășe Danov ? Nici nu vreau să aud ! Mă jigniți ! Eu, așa... din recunoștință și... și prietenie, firește, v-o cedez, adăugă el, scoase din buzunar o cheie și i-o întinse. Uite, în semn de încredere, luați-o ! Asta e cheia de la ușa de-afară... yală... Luați-o și intrați liniștit înăuntru la orice oră poftiți, iar cînd

veți veni pentru prima oară, eu voi fi acasă. Când vreți să veniți ?

— Mîine pe la prînz.

— Foarte bine ! Nu voi pleca nicăieri, iar nevas-tă-mea...

— Soția dumneavoastră va fi acolo ?

— Normal, dar dumneavoastră să nu vă faceți probleme. Ea, de asemenea, este un om discret și știe să tacă...

— Dar eu prefer ca prima oară ea să nu fie acolo.

Avramov rămase cu gura căscată.

— Cum să nu fie acolo ? Doar acolo locuiește ! ?

Pe buzele lui Andrei apăru un zîmbet, dar el își păstră expresia serioasă, chiar severă.

— Mai exact, vreau să spun, să nu iasă din casă cînd vom veni...

— Aha ! dădu din cap Avramov. Deci, dumneavoastră n-o să fiți singur ? Și-și pironi privirea curioasă spre el.

— Da, zise hotărît Andrei și nici un mușchi nu tresări pe fața lui, întîmpină cu o insolentă uimitoare privirea provocatoare a subalternului său. Voi veni cu o doamnă. E o femeie respectabilă, dar... Înțelegeți ?

— O, cum să nu înțeleg, tovarășe Danov ! rămase cu gura căscată omulețul. E clar ca bună ziua ! Nu veți fi singur, veți veni cu o femeie... Bine, chiar foarte bine ! Și el își frecă mîinile. Se întîmplă astfel de lucruri, cu oricine se poate întîmpla. Atunci de ce să nu ne ajutăm reciproc ? Doar oameni sîntem !

Andrei se prefăcu că n-a observat mutra lui mirată.

— Asta e tot ce am vrut să vă spun și pentru care v-am chemat, zise el și se ridică de pe scaun.

Se ridică deîndată și Avramov. Și după ce îl asigură încă o dată că știe ce are de făcut și că va fi ca un mor-mînt, părăsi repede încăperea.

Imediat după el, în ușa, apăru secretara cu indigo și cu un top de hîrtie în brațe.

— Veți dicta, tovarășe Danov, sau mi-l veți da să-l transcriu ? întrebă ea repede, fără să între, ca și cum nici n-ar fi avut intenția să stea lângă el și să-și piardă vremea de pomană.

„Se ține încă foarte tare pe poziție, dar o înfrîng eu !“ se gîndi Andrei și zise cu voce tare :

— Se înțelege că voi dicta, altfel nu-mi vei înțelege scrisul, răspunse el zimbînd. Intră, Nadia, intră și ia loc !

Secretara se codi cîteva secunde, dar neavînd încotro, pînă la urmă, se așeză la măsuta pe care era mașina de scris. Apoi mai pierdu cîteva minute pînă cînd aranjă indigoul și puse foile pe fus, după care ciocăni de două-trei ori pe stabilizator, vrînd să controleze, chipurile dacă totul este în ordine și, ridicînd capul, îl privi în așteptare pe redactorul șef adjunct. Dar Andrei nu se grăbea. El își avea tabieturile lui, și în plus vroia s-o pună puțin la încercare ca să vadă dacă va merge totul între ei neted, după cum gîndise, ori încă de pe acum va începe ceva să scîrțîie.

— Tu, nu intri în concediu, Nadia ? o întrebă el subit.

— Mă gîndesc că ar trebui să intru, cît timp lipsește șeful, dar nu știu cine mă va înlocui, răspunse ea îngrijorată și puțin încurcată de întrebarea pusă pe neașteptate. Dacă se va găsi cineva care să-mi preia munca pe loc, voi cere să plec în concediu chiar săptămîna asta.

— Dacă vrei, poți să pleci încă de mîine, zise binevoitor Andrei. Cît despre muncă, nu-ți fă probleme, are cine să te înlocuiască. Voi lua pe una dintre fetele de la secția de știri interne.

Bunăvoința lui o surprinse.

— Dar dumneavoastră, tovarășe Danov ?

— Eu... ce ?

— Veți putea să vă descurcați singur cu fata asta, fără mine ?

— Voi încerca, și probabil, că voi putea, zise el încet. Dar, să fiu sincer, îți voi duce dorul... doar ne-am obișnuit unul cu altul, nu-i așa ?

— Ooo ! se miră ea și-l privi neîncrezătoare. Oare așa să fie, tovarășe Danov ?

— Se înțelege, îți spun adevărul adevărat, Nadia !

— Și, închipuiți-vă că nici mie nu-mi va fi foarte ușor ! Și eu m-am obișnuit cu dumneavoastră, tovarășe Danov ! zise ea tulburată și fața ei destul de urâtă, dar altfel simpatică și atrăgătoare, brunețică și cu ochii mari, depărtați sub sprâncenele dese, de data asta îi plăcu.

„Am câștigat-o ! se gândi Andrei. Va merge strună treaba cu ea, nu vor fi neînțelegeri.“

— Unde intenționezi să mergi în concediu, Nadia ? Ea îl privi sincer.

— Unde ?... Pe Vitoșa, la vreo cabană...

— Singură ?

— Păi singură, tovarășe Danov, cu cine altcineva ? rîse ea.

Rîse și el.

— Cine știe ? M-am gândit să nu... și ridică din umeri. Dar marea nu te ispitește ?

— Nu, prefer muntele. Pentru mine nu există nimic mai frumos decît muntele. De aceea, în fiecare an îmi petrec acolo concediul... E liniște și mă odihnesc bine, departe de oameni...

— Uite, vezi, asta-i o idee bună ! încuviință Andrei. Anul acesta și eu voi merge la munte, numai că nu la Vitoșa, ci în Rodopi unde e și mai multă liniște. Păcat doar că nu vom fi împreună !

Ea se înroși ca racul.

— Păi... nu veți fi cu soția ?

— Ei, da, dar cu soția e una, iar singur-singurel e cu totul altceva, este ?

— N-am știut că sînteți așa, tovarășe Danov ! zise ea cu un ușor reproș, dar se vedea clar că nu se supăraseră

și că vorbele lui îi făcuseră plăcere, fiindcă fața îi înflori de un zîmbet.

Andrei insistă :

— Cum sînt, Nadia, după tine ?

Ea șovăi o clipă, dar răspunse :

— Glumeț și... tăcu tulburată.

— Și mai cum ?

— Galant !

Dorința de-a se ține de șotii se revărsă, pe neașteptate, în Andrei.

— Da de unde, eu, și galant ! începuse el să ridă și-și trase scaunul mai aproape de ea. Eu nu sînt decît un gură-cască, un amărît căruia nimeni nu-i acordă atenție...

— Ba, nu sînteți deloc un amărît ! i-o întoarse ea serios, se trase ca să păstreze o distanță între el și ea și se aplecă repede peste mașină cu miinile pregătite deasupra claviaturii. Îmi veți dicta, tovarășe Danov, sau renunțați ?

— Aaa ! Cum așa ? se trezi Andrei. Se înțelege că voi dicta... Haide, ești gata ? Și fără să ezite, scoase din buzunar un manuscris, îl despătură, își fixă îndelung ochii în scrisul său, într-adevăr de neînțeles pentru ceilalți, și începuse să dicteze, uitîndu-se, din timp în timp, la ea și urmărind cum degetele ei băteau neobișnuit de iute pe claviatura care parcă țopăia vrăjită.

12

În cele douăzeci și cinci de zile cît îl înlocuise pe redactorul șef, Andrei reuși nu numai să cîștige încrederea tuturor colegilor săi și să-și întărească autoritatea, ci și să-și creeze și adepți credincioși.

La el veneau nu numai șefii de secții, ci și cei mai obișnuiți reporteri, chiar și cei, față de care pînă atunci

avusese unele rezerve. Îi asculta cu răbdare, acordându-le cea mai mare atenție și înțelegere și lăsa întotdeauna impresia că participă cu tot sufletul la problemele și necazurile lor.

Un vizitator permanent, care zăbovea ceva mai mult decât ceilalți în camera lui, era fostul lui vecin de birou, colegul Avramov. El parcă se bucura de anumite privilegii față de ceilalți membri ai uriașului colectiv redacțional și putea intra la el oricând poftea. Acest reporter neînsemnat, care pînă mai ieri stătuse retras și speriat, se schimbase brusc și acum era de nerecunoscut, devenise încrezător în sine, ba chiar se înfumurase. Figura lui jalnică pînă mai deunăzi căpătase o alură arogantă și importantă ca și cum de părerea lui ar fi depins soarta multor oameni.

În fiecare zi, la o anumită oră, Avramov intra la Andrei și zăbovea acolo timp îndelungat, încît oricine ar fi putut crede că e vorba de doi conspiratori care croiesc cine știe ce planuri îngrozitoare. În realitate, ei își petreceau timpul în flecăreli, ori bînd cafelele pregătite de fata care o înlocuise pe secretară, neobișnuit de zeloasă, cu veșnicul ei zîmbet înflorit pe buzele roșii ca focul.

Avramov devenise deosebit de trăncănitor. Andrei suporta cu răbdare nesfîrșitele lui flecăreli, îl asculta cu atenție și parcă încerca o adevărată plăcere la auzul birfelor pe care i le aducea din camera comună. Acum omulețul își luase foarte în serios rolul și din cînd în cînd îl informa despre comportarea unuia sau altuia dintre colegi -- cine ce a spus despre el, cum l-a apărat sau cum l-a defăimat. Andrei, de fiecare dată, se prefăcea că nu se simte lezat și că nu-l interesează cine ce gîndește despre el, dar în sinea lui, adînc în memoria sa, înregistra ca într-o carte toate cuvintele lui, spuse chipurile, printre altele. Se pare că Avramov își intuise exact importanța și forța faptului simplu, că nu întîmplător îi cedase tinărului său prieten una dintre camerele locuinței sale pentru în-

tilnirile lui amoroase și, fără să abuzeze de încrederea pe care i-o acordase, se folosea bine de această împrejurare, profitînd din plin de toate urmările care decurgeau în favoarea sa. Departe de el gîndul că-l ține pe tînărul acesta în mîinile sale și că-l poate manevra după voie. Se simțea încă destul de slab și neputincios în fața acestui leu, căruia îi prezicea, inevitabil, o carieră și mai strălucită. Și cu toate astea, nu pierdea prilejul să-i dea să înțeleagă că deși nu sînt egali, că unul e șef, iar celălalt — subalternul său, între ei este ceva care-i leagă și-i face apropiați ca niște complotiști — taina pe care amîndoi o ascund adînc în sufletul lor.

Andrei era conștient de dependența sa de Avramov, dar n-avea cum să se elibereze și continua să beneficieze de camera oferită de el cu toată răspunderea și riscul pe care și le asumase. Dar numai așa, datorită unei discreții desăvîrșite, putea să se întîlnească cu Neli și să petreacă cîteva ore în deplină desfătare, veșnic însetat de mîngîieri și plăceri. Pe de altă parte, știa că Avramov și nevastă-sa stăteau de pază la ușa celeilalte camere, cu urechile ciulite, neliniștiți, de-a dreptul speriați, ca nu cumva să năvălească în apartament soțul încornorat sau soția înșelată, însoțiți de miliție. Datorită acestui zel și devotament, Andrei era foarte mulțumit de reporter și în sinea sa hotărîse în nici un caz să nu-i rămînă dator. Dar erau momente cînd obosea și simțea cum îl apucă disperarea din cauza trîncănelii lui. Uneori, îl agasa atît de mult, că-i venea să-l pocnească și să-l ucidă cu o singură lovitură. De la o vreme, căzuse într-o apatie îngrozitoare, care-l adusese în pragul unei stări nervoase de-a dreptul insuportabile. Toată această agitație se datora nesiguranței în relațiile dintre el și Neli. Pînă cînd se vor întîlni tot așa, ca niște criminali, într-o locuință străină și sub oblăduire străină. Poate de aceea, în seara asta, pentru prima oară, încercă o bucurie și cu un oftat adînc

de ușurare se eliberă mult mai repede de trâncăneala lui Avramov.

— Te rog, îi spuse el tocmai cînd acesta ieșea pe ușă, spune-i lui Rafaelov să vină puțin la mine, vreau să-l rog ceva. Sper că nu ești în relații încordate cu el ?

Avramov holbă ochii de uimire.

— Cum ? În relații încordate ?... O, nu, nici vorbă ! țipă el cu un falset subțirel. Cum poți să crezi așa ceva, tovarășe Danov ? !

— Hm, cine poate ști ! dădu indiferent din umeri Andrei. Pe lumea asta orice este cu putință... Și în sinea sa, se bucură că nimerise în plin.

După două minute în locul unde mai înainte stătuse și trâncănise Avramov, stătea acum Rafaelov. Figura lui slabă, uscată ca o furcă de tors, ieșea în evidență ca o caricatură pe canapeaua largă. Andrei abia se stăpîni să nu pufnească în rîs — atît de caraghios i se păru acest coleg mai vîrstnic, renumit prin tonul caustic al articolelor sale și cu veleități mult mai mari, vizînd un post mai mare decît cel pe care-l ocupa în secția de știri interne. De fapt, Andrei n-avea nimic deosebit să-i spună, îl chemase doar să se încredințeze dacă vechiul și încercatul ziarist păstrase aceleași sentimente de ură și dispreț față de el și după numirea lui în acest post important, să se convingă încă o dată că relațiile dintre ei nu se schimbaseră.

Amîndoi se priveau în tăcere în așa fel, de parcă n-ar fi fost pînă de curînd dușmani de moarte, ci prieteni buni, care nu au ce să-și reproșeze.

— Ei, cum merge treaba acolo fără mine, la voi în secție, tovarășe Rafaelov ?

Rafaelov îl privi surprins.

— Cum așa fără dumneavoastră, tovarășe Danov ? Că doar sînteți aici într-un post cu și mai mare răspundere ?

— Da, da, așa e, dar totuși vreau să știu dacă vă descurcați cu toate problemele fără mine ?

— Păi... ne descurcăm, cit putem. Și Rafaelov ridică din umeri.

— Ce mai face prietenul dumneavoastră ?

— Care ?

— Sevov, foiletonistul... cel care...

Fața lui Rafaelov se întunecă.

— Aaaa ! Despre el întrebați ? zîmbi el forțat. Ce să facă ? Muncește bine. Serie foiletoane și e tot așa de ingenios, abil și inteligent după cum îl știm cu toții...

Andrei abia își ascunse zîmbetul. Hm ! Nu vrea să se dea de gol că-l urăște și că nu-l poate suferi. Cît e de viclean ! Cît e de viclean...

— Dar ceilalți colegi ?

— Ce-i cu ei ?

— Ei, ce fac ? Se descurcă ?

— Păi fiecare face cît poate și cum poate.

— Hm ! Andrei își trecu mîna peste față. Iar eu care credeam că veți... așa...

Rafaelov îi întîlni privirea și așteptă nerăbdător.

— Ce așa ? Ce vreți de la mine, tovarășe Danov ?

Andrei se încrunță. Hotărî să acționeze fără șovăire. Se întoarse brusc spre bătrînul ziarist uimit și întrucîtva încurcat :

— N-ați putea să vă interesați ceva mai mult de felul cum merge munca, tovarășe Rafaelov ? Uite așa... vreau să spun... să urmăriți cine ce vorbește și ce gîndește...

Bătrînul reporter îl privi uimit:

— Vreți să spionez, tovarășe Danov ?

— Eh, nu chiar să spionați, dădu din mîna Andrei, dar oricum... într-un anumit sens...

Rafaelov se îngălbeni, el își opri privirea supărată, ba chiar minioasă asupra lui Andrei.

— Uite ce-i ! zise el aspru, cu vocea tremurîndă de indignare. Asta n-o să se întîmple niciodată. Pentru așa ceva, căutați-vă alți oameni. Eu pot să-mi dau și demisia... Chiar acum... zise el și se îndreptă iute spre ieșire.

— Rafaelov ! strigă surprins Andrei și sări de pe scaun. Stați puțin, eu în fond nimic deosebit... nu am... eu numai așa, v-am întrebat, iar dumneavoastră dintr-odată... De ce ? De ce v-ați supărat ?

Fără să mai stea însă nici o clipă în plus și fără să-i mai răspundă, bătrînul și independentul ziarist, care pretindea că este conștiința ziarului, trînti ușa și părăsi biroul șefului său.

„Am greșit oare, sau nu ?“ se întrebă Andrei și deîndată hotărî în sinea lui : „Nu, nu am greșit ! Dacă nu el, altul va trebui să facă această treabă...“ Și sună secretara care apărură deîndată în ușa :

— Spuneți-i lui Sevov să vină imediat la mine !

Instalat în spatele biroului, Andrei căzu pe gânduri. Curînd apărură și Sevov. Figura lui corpolentă, de-a dreptul obeză, precum și mișcările lente și flegmatice, trădau viața sedentară pe care o ducea de ani în șir. Acum îl privea pe redactorul șef adjunct întrebător, vrînd să înțeleagă de ce-l chemase — de bine sau de rău ?

După ce schimbă cîteva replici banale, cei doi se priviră o vreme în tăcere. Deodată, Andrei dădu din mină a lehamite și-i arătă canapeaua din fața sa. Sevov păși greoi și se așeză pufăind și transpirat de oboseală.

— M-ați chemat, tovarășe Danov ? întrebă el gîfîind.

— Da, v-am chemat.

— Vă ascult.

— V-am chemat, tovarășe Sevov ca să discut cu dumneavoastră ceva... dar cîstit, deschis. Se poate ?

— Oooo, de ce să nu se poată ? ! își învîrti capul său mare Sevov, holbîndu-și ochii. Eu întotdeauna am fost la dispoziția dumneavoastră și întotdeauna am vorbit cîstit și deschis...

— Bine. Atunci să trecem direct la subiect... Sînteți mulțumit de munca dumneavoastră ?

— Desigur... firește că sint mulțumit ! tresări trupul gras, imens al foiletonistului.

— Și nu vrei să avansezi ?

— În ce sens, tovarășe Danov ?

— În sens ierarhic.

— Aaa ! rîse răgușit cu gura sa știrbă Sevov. Păi cine nu vrea să avanseze în slujba lui ?

— Hm, așa... bine ! Și el îi expuse pe scurt ceea ce vroia de la el. Sînteți hotărît să faceți treaba asta ?

Fără să mai stea pe gînduri foiletonistul răspunse :

— Oh, păi și asta e muncă ! De ce să refuz ? Primesc, se înțelege...

— Bravo ! rîse bucuros Andrei, se ridică și-i întinse mîna. Ei, bine, vă felicit ! Începînd de astăzi dumneavoastră sînteți adjunctul secției de știri interne.

Foiletonistul abia acum căzu pe gînduri.

— Dar șeful știe ? El ce va spune cînd va veni ? întrebă cu o voce pierită și în cuvintele lui se simțeau nu numai îndoială, ci și regrete, și teamă.

— Nu vă faceți griji, lăsați asta în seama mea, știu eu cum să aranjez lucrurile, iar dumneavoastră... Ce mai la deal, la vale, apucați-vă imediat de treabă și cînd se va întoarce șeful, contați pe mine...

Sevov se ridică tot așa de încet și de greoi, se îndreptă cu un oftat adînc, spre ușă, de parcă aruncase de pe umeri o stîncă, dar în mișcarea mîinilor lui, lente și leneșe nu mai era acea siguranță cu care intrase la Andrei. „Și totuși am reușit să-l cîștig de partea mea. Și el mă va servi cîtă vreme... cîtă vreme va fi viu sau... ei da, cît timp voi fi eu aici !” hotărî Andrei și se lăsă ușor în fotoliul său, sprijinindu-și capul cu mîinile și, pentru prima oară, se gîndi serios și îngrijorat la viitorul său.

În mod regulat, de două sau de trei ori pe săptămână, Andrei și Neli se întâlneau în camera cu draperiile lăsate la ferestre și petreceau acolo cu orele, în timp ce Avramov și nevastă-sa stăteau în bucătărioară cu frica în sân, nădăjduind că, în cele din urmă, se vor termina aceste vizite periculoase. Ei înțelegeau bine cât de mult riscau, dar răbdau nemulțumiți și scandalizați, așteptând clipa când tinerii destrăbălați vor părăsi dormitorul lor. Normal, nici măcar odată nu-și reproșaseră că se învoiseră să le cedeze patul conjugal, mai ales, când se convinseseră câte foloase pot trage după asta. Andrei îl răsplăti cu mărinimie pe Avramov, numindu-l șeful secției de știri interne, pe care și redactorul șef îl acceptă fără prea multe ezitări după întoarcerea sa. De aceea, ei acum își răscumpărau această mărinimie prin chinuri și regrete fără să poată întreprinde nimic pentru liniștea și siguranța lor.

În schimb, Andrei și Neli nu-și făceau probleme. Continuau să se întâlnească fără nici un fel de reținere și rușine, fără teamă sau șovăire. Ei se căutau tot mai des și asemenea legătură nelegitimă și vicioasă le dezlănțuia și mai mult voluptatea și patima lor. Amândoi găsiseră în această dragoste tănuită mai multă bucurie și fericire decît și-ar fi închipuit vreodată.

Și totuși, de la o vreme, Neli începu să se alarmeze și să se îndoiască de viitorul lor. Nu o dată vrusese să vorbească cu Andrei în această privință, dar ori de câte ori îi făcuse cea mai mică aluzie la rușinea pe care o încerca la gîndul că se ascund ca niște amănți jalnici de privirile oamenilor, el nu dorea s-o asculte și-i înăbușea cu sărutări fiecare cuvînt al ei. Cel mai îngrozitor lucru era că începuse să se supere și să amenințe, că dacă va mai continua să-l chinuiască cu aceste întrebări deșarte și proteste, va înceta să mai vină la întîlnirile lor.

În astfel de situații, Neli tăcea disperată, ghemuindu-se lângă el în pat supusă și cuminte, ca o fetiță mică, pe care părinții o ceartă pentru o vorbă necuviincioasă spusă din greșeală. Zăcea lângă el mușcându-și buzele și abia stăpînindu-și lacrimile. Deasupra ei, mai exact deasupra patului conjugal, atîrna un portret mare al proprietarilor acestei camere, pe care ea nu-i văzuse niciodată. Acest portret îi atrăgea atenția neîncetat. Ea se uita atent la el și simțea cum i se strînge inima dureros. Cei doi soți, foarte tineri, se fotografiaseră în ziua nunții lor : ea — în rochie albă de mireasă, surîzînd fericită, cu o față plinuță și cu coroniță pe cap, în timp ce pletele-i blonde și ondulate cădeau peste umerii ușor dezgoliți, iar el — în costum negru și cămașă albă, de sub al cărui guler apărea un papion viu colorat, cu o față la fel de fericită și zîmbitoare sub claia de păr negru ca smoala, ușor pieptănată. Neli se uita la portret și invidia bucuria și fericirea lor. Și de fiecare dată devenea tristă și întunecată, deoarece ea însăși niciodată nu încercase o astfel de bucurie și o astfel de fericire.

În această cameră, nu prea mare, dar aranjată cu gust, puțin cam încărcată, ce-i drept, era plăcut să te odihnești în liniștea și semiobscuritatea din jur. Draperiile grele și tapetul galben ca lămiia de pe pereți erau odihnitoare pentru ochi. Aici multe lucruri erau vechi și chiar demodate, inclusiv mobila. Iată, în colț o oglindă mare cu o ramă de mahon negru atîrnată sus pe perete, care nu strălucește și nu reflectează tot interiorul și întreaga eleganță a acestei camere ? În stînga e șifonierul, la fel de vechi și tot din mahon negru, iar deasupra lui sînt aranjate una peste alta tot felul de cutii. Pe partea cealaltă, în dreapta, se află un scrin înalt, încadrat de două goblenuri mici în stil romantic, cu desene interesante : pe unul — un prinț cu pușca în mîini și cu pană la pălărie, iar în urma lui un cîine și un lacheu, pe celălalt — un castel cu un lac pe care se vede o barcă, iar în barcă mai multe doamne

tinere și domni cu chitare în mâini. Iar pe scrin — frumos aranjate fotografii de familie : tatăl, mama, frații și surorile, iar în mijlocul lor, stînd într-un singur picior și înfățișînd mișcări grațioase — o dansatoare din porțelan fin, chinezesc. De asemenea, tot felul de cățeluși împlețiți sau făcuți din fire de tort, cu urechi clăpăuge și ochi strălucitori din sticlă, apoi, niște pitici cu ciucurași lungi la căciulițele lor țuguiate și cu buze înroșite, cutii din os de fildeș și din sticlă plină cu ace și agrafe, gheme cu fire și diferite ațe pentru brodat... Dar ce nu era aici ?

De fiecare dată cînd venea, Neli cerceta cu invidie această încăpere încărcată, care-ți oferea tihnă și confort. Ea nu știa cum se va sfîrși toată această poveste, creată din legătura lor nelegitimă și încurcată de împrejurările în fața cărora amîndoi se simțeau neputincioși. Se chinuia și suferea îngrozitor. Mereu căuta o ieșire, dar totul părea zadarnic. Și iată că, în cele din urmă, se decise să facă primii pași hotărîți. Poate de aceea cînd se întîlniră în seara asta, încă de la primele sărutări și mîngîieri ea se trase dintr-odată de o parte de Andrei cu acea hotărîre neașteptată, caracteristică femeilor disperate, hotărîre care-l uimi. Ea îi declară că aceasta este ultima lor întîlnire, că va înceta să mai vină aici, în camera asta, dacă el nu va face tot ce-i posibil pentru normalizarea relațiilor dintre ei.

— Dar ce pot să fac ? ! strigă el și simți cum i se oprește răsufklarea în gît, iar inima parcă încetează să-i mai bată. Spune-mi, ce să fac ?

— Să divorțezi, îi răspunse ea cu aceeași hotărîre. El o privi rugător în ochi.

— Asta e cu neputință, Neli ! Ceea ce-mi ceri tu, într-adevăr este cu neputință. Te rog, nu insista !

Dar ea insista cu încăpățîinare :

— De ce să fie cu neputință ?

— Pentru că îmi va distruge tot viitorul ! șopti el. Ea rîse cu răutate :

— Dar viitorul meu ? La el te-ai gîndit ? Nu se va distruge dacă va continua tot așa această legătură a noastră ? Și acoperindu-și fața cu palmele, izbucni într-un hohot de plîns nestăvilit, apoi continuă printre lacrimi și sughituri : Ce vor spune oamenii despre noi cînd vor afla ? M-am săturat să mă tot prefac și să mă ascund ca o infractoare, să fur din dragostea ta și să mă chinuiască de spaimă, cînd am dreptul și pot s-o primesc liberă și cu demnitate... Nu, nu, așa nu se mai poate continua ! Eu nu mai pot îndura și tu trebuie să alegi între mine și Roza-lia — ori ea, ori eu...

— Dar, Neli, draga mea... spune-mi, te rog, ce să fac ?

— Ți-am spus, să divorțezi !

— Dar la urmări te-ai gîndit ?

— Ce fel de urmări ?

— La faptul că după ce voi divorța, eu nu voi mai lucra în redacție și nu voi mai fi ceea ce sînt acum, de-oarece... eh, da, se înțelege, tatăl ei care e un om puternic și influent, mă va alunga... mă va persecuta... Și-atunci ce se va întîmpla cu noi amîndoi ?

— Ce se va întîmpla ? îl privea ea supărată cu ochi uscați și strălucitori a căror privire îl pătrunse pînă în străfundul sufletului, răscolindu-i cele mai intime gînduri.

— Mă vor destitui și voi ajunge pe drumuri ; mă vor distruge, recunosc eu cu o voce stinsă.

— Dar eu nu mă voi distruge ? strigă ea înnebunită. Uite, eu am înaintat cererea de divorț și în curînd vă începe procesul, vom apărea amîndoi cu bărbatul meu în instanță... Și pentru asta, se înțelege, tu ești cauza ! Atunci ce se va întîmpla cu mine, dacă tu mă vei lăsa ? Pe tine nu te interesează viitorul meu, tu te gîndești numai la al tău... la tine și la munca ta...

— Oh, Neli, nu vorbi așa ! gemu el. Asta e o cruzime din partea ta !

— Dar ca să mă chinui și eu să sufăr la nesfîrșire, nu e cruzime ?

Andrei nu-i răspunse nimic. Se închise în el și încetă să o mai contrazică, dîndu-și seama că dreptatea e de partea ei și că orice i-ar spune acum, nu ar exprima adevărul.

Mult timp zăcură așa, unul lângă altul, tăcuți și potoțiți, fără să-și atingă măcar mîinile. Și cînd, în cele din urmă, și el și ea înțeleseseră că așa, într-adevăr, nu se mai poate continua, Andrei îi promise că va face tot posibilul să se rezolve blestemata asta de problemă. Neli se ridică deîndată, se îmbracă repede și oferindu-i buzele pentru sărut, ca întotdeauna, părăsi prima camera, după care, la un interval de numai cîteva minute plecă și el.

Andrei mergea pe stradă și se gîndea încordat. Ce trebuia să facă pentru a rupe legătura dintre el și Neli? Nu-și iubea nevasta, ci doar o compătimea. Dar numai atît este suficient ca el să se întoarcă la ea și să rupă legătura cu adorabila femeiușcă a profesorului? Nu, Neli ar putea cu-adevărat s-o înlocuiască, dacă ar avea ceva mai mult curaj... Dar ce, ce anume să întreprindă?

Strada din jurul lui Andrei clocotea. Era încă prea devreme și cu toate că se lăsa seara rece de toamnă cu ceață și chiciură pe copaci, oamenii se înghesuiau în fața vitrinelor magazinelor, iar în fața cinematografelor trotuarul era aproape ticsit de lume și nu se putea trece. Făcîndu-și drum prin înghesuială, el porni pe strada transversală care ducea spre casă, cu sentimentul că se salvase de la înec, din cea mai cumplită bulboană a acestui șuvoi omenesc.

Acasă, în salonul bine încălzit, cu mobile luxoase, cu canapele noi și moderne, fotolii, măsuțe și tot felul de alte lucruri caracteristice omului contemporan Andrei o găsi pe soția lui în fața *cheminée*-ului, privind gînditoare și tristă sus, pe perete, unde era atîrnat portretul lor de familie din ziua nunții. Hm, la fel cu portretul din camera cu draperii lăsate, din care îl priveau fețele surîzătoare și fericite ale lui Avramov și a soției lui!

Îl încercă un sentiment penibil la această comparație asemănătoare și se îndreaptă repede spre ea.

Rozalia nu se întoarce, când se apropie de ea și el înțelese imediat că nu este în apele ei — probabil că era chinuită de singurătate, deoarece ochii femeii trădau acel chin insuportabil, care în ultima vreme apărea tot mai des la ea. Da, într-adevăr, se schimbase cu totul. Se pare că-l bănuiește, fiindcă nu-și poate explica deseale lui întârzieri. Poate că suferă, dar încă mai continuă să-și ascundă durerea și nu-i împărtășește nimic, nu-l întreabă de ce întârzie. Nu vrea ca altcineva să-i scotocească în suflet, să înțeleagă ce anume o chinuie, de ce suferă. Dar oare se îndoiește numai, sau e convinsă că o înșală? A observat oare ceva, sau cu totul întâmplător i-a văzut undeva pe amândoi cu Neli? Sau te pomenești că s-a găsit un binevoitor, care din exces de zel i-a trimis o scrisoare anonimă? Oare știe și tatăl ei despre asta? I-a împărtășit și lui bănuiala ei, sau a tăcut înăbușind adânc în ea întreaga durere și-amărăciune? Ah, dac-ar putea să scape cumva de ea...

Andrei o privi cercetător și în aceeași clipă înțelese că Rozalia nici nu-l bănuiește, și nici nu știe ceva, dar a căzut în acea puternică stare de depresiune psihică, apărută ca rezultat al singurătății, al lipsei de afecțiune și atenție din partea lui. El se liniște, ba chiar se bucură, se apropie repede de ea, se aplecă și o sărută ca întotdeauna în astfel de cazuri — zîmbitor și bine dispus:

— Te plictisești fără mine, draguța mea?

Rozalia își ridică ochii înlăcrimați.

— Nu, dar totuși tînjesc puțin...

— De ce? S-a întâmplat ceva?

— Nimic deosebit... îl privi Rozalia, și fața ei urită și palidă deodată se întunecă, acoperindu-se cu pete roșietice. Doar ți-am spus! Puțin tînjesc și poate de aceea... De ce ai întârziat?

— Am avut o consfătuire îngrozitor de grea și de neplăcută, minți el, îi mîngîie obrazii într-adins cu amîndouă palmele, ca să-i distragă atenția. Ce-i asta... La-crimi ! se miră el. Tu ai plîns ?

— Da, am plîns... recunosc eu cu buzele tremurînde și toată se cutremură de un plîns abia reținut.

Andrei o compătimi :

— De ce, dragă, de ce ? Și se aplecă încă o dată asupra ei.

Rozalia își ridică privirea și și-o opri asupra lui. În privirea ei cuminte el nu descoperi resemnare și deznădejde, ci o puternică și pătimașă dorință de a afla adevărul ; și -această privire mută, dar, după cum i se păru — necruțătoare, îl acuza pentru faptul că legătura dintre ei, atît de solidă în primii ani de după căsătoria lor, se subțiasse și dacă nu se rupsese încă, asta se datora obligației că trăise sub același acoperămint, care continua să-i lege.

Andrei tresări de o puternică emoție, care-l cuprinsese brusc. Iată, ea va înțelege că o înșală, iar el în nici-un caz nu dorea să ajungă la ruptură, înainte de a se fi pregătit. Cînd va fi absolut gata, se va elibera de ea, iar acum va trebui să suporte, să suporte și să se prefacă întruna că o iubește... Înfrîngîndu-și sila care-l cuprinsese față de ea și ca să nu-i dea prilej să înțeleagă starea lui sufletească, dedublarea în care se complăcea, răceala și înstrăinarea lui tot mai evidentă, se aplecă repede, o îmbrățișă pătimaș și zise încet, aproape în șoaptă, tulburat și visător :

— Mai rabdă puțin, iubita mea ! Curînd am să-mi iau concediul, și vom pleca în afara orașului, vom merge poate la munte și acolo vom petrece minunat... singuri, numai noi doi, noi doi... Te bucuri, draga mea ?

— O, tu întotdeauna ai fost drăguț și duios cu mine, Andrei, dar ca să fiu sinceră, de la o vreme sufăr foarte mult, mă chinuiesc cînd văd că stai din ce în ce mai

puțin pe-acasă. Într-adevăr, ai de lucru, sau te atrage altceva ? Spune-mi, te rog deschis și eu n-am să mă supăr, am să mă retrag și am să te las singur... liber...

Andrei simți că deodată sîngele i se urcă la cap. Trase un fotoliu și se așeză lângă ea, o cuprinse încă o dată pe după umeri și rămase așa, nemișcat.

— Nu există nici o altă pricină, te încredințez ! zise Andrei cu o voce surdă.

— Juri ?

— Da !

Pentru o clipă Rozalia se îndoi.

— Te cred, Andrei și mă bucur cu adevărat că vom merge la munte și că vom fi împreună ! zise ea încet rezemîndu-și capul de umărul lui și închise visătoare ochii. Dar cînd va fi asta ?

— Curînd... zilele astea sau... dacă vrei, se poate chiar de mîine, vrei ?

— Da, Andrei... Dacă se poate, mîine... Nu mai am puteri ! Cu cît vom merge mai devreme, cu atît mai bine va fi pentru amîndoi. Crede-mă, dragule, dacă această stare de incertitudine mai continuă, nu știu ce se poate întîmpla cu mine...

— Bine, dădu el din cap și o mîngîie încă o dată. Mîine îmi iau concediul și pornim deîndată.

— Dumnezeu, Andrei ! zise Rozalia exaltată și întinse mîinile sale slabe și lungi, îi cuprinse gîtul și, într-o pornire năvalnică, se lipi de el.

Andrei rămase nemișcat și tăcut, înduioșat nu atît din cauza acestei dezlănțuiri, ci la gîndul ce va face Neli fără el — oare nu se va plictisi, nu va suferi, nu se va chinui, încît mai apoi să fie nevoit s-o consoleze în același mod, să se prefacă și s-o mintă, așa cum se prefacă și o minte acum pe nevastă-sa ?

Ieșiseră din cabană dimineața devreme. Iată, de patru ceasuri tot colindă muntele. Mergeau pe poteca îngustă printre brazii uriași și se bucurau de natură. Departe în deschizătura pădurii dese, seclare, se zărea cerul albastru și curat, luminat de razele slabe ale soarelui de toamnă. În jurul lor se înălțau trunchiurile întunecate ale copacilor, pe crengile lor răsfirate țopăiau veverițe, iar în jur zburau ciocănitore, grauri și ciori. Mirosea a rășină de brad și în aerul rece încărcat cu mireasmă de pelin și urzică, adia o aromă ușoară de mure. Ici-colo, pe micile poiene, petele de soare se jucau asemeni unor iepurași pe iarba deasă, neatinsă de nimeni.

Deodată potecuța se termină și ei se pomeniră la capătul unei pante, care se încheia cu niște stînci, iar sub ele se căsca o prăpastie adîncă, înfiorătoare, cu pereți abrupti. Se prinseră de mînă și coborîră pe o potecă și mai îngustă, între stînci și prăpastie, pînă ajunseră în vale. Era liniște în jur, iar înserarea se lăsa pe nesimțite. Pe-aproape, murmură un izvor, iar în depărtare, acolo, unde orizontul se unea într-o sărutare tulburătoare cu cerul, se zărea silueta albă a cabanei către care porniseră. Trecură prin băltoacele care se lățiseră după ploile de toamnă căzute de curînd și porniră în direcția șuvoiului care bolborosea și țopăia din piatră în piatră.

În cele din urmă, se obosiră de drumul lung și hotărîră să se odihnească. Se întinseră într-o poiană, nu departe de păduricea de fagi, de unde venea cîrîit de gaițe și croncănît de ciori.

Tăceau amîndoi. Și ce-ar fi putut să-și spună ? Își spusese ce-aveau de spus. Ba chiar începuseră să se plictisească, căzuseră în acea stare chinuitoare ce-i cuprinde pe doi soți care au petrecut prea mult timp împreună, într-un singur loc, fără să aibă alte distracții. De fapt,

Andrei hotărîse ce să facă cu ea. În capul lui, planul era gata întocmit. Numai să-i fie la îndemînă, să vină odată acea clipă mult așteptată, cînd va putea trece la acțiune... Deodată se lăsă frigul. Suflă un vînt tăios, umed. Rozalia se cuibări la adăpostul unui tufiș, iar Andrei se întinse lîngă ea. Cu ochii închiși, el încerca să-și dea seama cum se va termina toată această poveste banală, care începuse cu două săptămîni în urmă acolo, sus, în hotelul alpin și care avea să continue cel puțin încă o săptămînă.

Andrei era conștient că el era vinovat de toate. Cum putuse să-i propună Rozaliei să vină aici ! Încă din primele zile se săturase și de liniște, și de neobișnuita frumusețe a naturii care îi înconjura... Dacă n-ar fi fost ea, soția lui, probabil că acum ar fi fost Neli, iar cu Neli, de ce să nu recunoască, se simțea incomparabil mai bine, mai liniștit și mai sigur de sine.

Cînd privea fața slabă, și urîtică a Rozaliei, Andrei nu putea să n-o compare cu fața delicată și frumoasă a celeilalte. Dar trebuia să facă eforturi, să se prefacă în continuare că încă mai e îndrăgostit de ea, că e atașat de viața familială și că nimic nu poate să-i despartă...

— De la o vreme tu, Andrei, te-ai schimbat foarte mult ! îl trezi din gînduri vocea ei calmă și plîngăreață, ai devenit cu totul altul... posac, închis, ascuns, aproape de nerecunoscut...

Andrei o privi surprins.

— Într-adevăr așa gîndești ? întrebă el cu o voce stinsă.

— Da, se înțelege, răspunse ea tăios. Eu văd totul, observ totul. Știu și despre legăturile tale cu Neli...

— Deci, m-ai urmărit !

— Nu, nu te-am urmărit, dar am simțit cu inima mea că în tot acest timp, de cînd ți-am făcut cunoștință cu ea, tu m-ai înșelat. Dar în sinea mea, mă jurasem să

nu-ți spun niciodată ce foc mă mistuie și am așteptat ca tu singur să-ți recunoști greșeala...

— Taci ! strigă el sugrumat, înăbușindu-și mînia, în timp ce tremura alb ca varul. Tatăl tău știe de asta ?

Ea îl privi cu un zîmbet trist.

— Fii liniștit, eu nu i-am spus nimic și nici n-am să-i spun, pînă cînd tu însuși nu vei hotări ce ai de făcut : ori să te întorci la mine, ori să rămîi cu ea ! ?

Se așternu o tăcere de mormînt. Amîndoi se priviră în așa fel, de parcă nu se cunoșteau. Andrei simțea că nu-i ajunge aerul. Se aplecă asupra ei gîfîind :

— Rozalia... pentru Dumnezeu ! Sînt vinovat în fața ta... Iartă-mă, dacă poți !

Ea nu ezită o clipă măcar și întinse mîna spre el :

— Bine, Andrei... și ochii i se umplură de lacrimi. Asta e destul pentru mine. Îți mulțumesc. Poți să fii sigur că te bucuri din nou de încrederea mea.

El îi înhăță fățarnic ambele mîini și le umplu de sărutări false.

— Cît ești de nobilă ! Cît ești de generoasă ! Ce suflet mare poți să ai ! Tu ai fost întotdeauna un înger și toată viața nu voi uita gestul tău... vorbea el agitat și la fel de prefăcut.

Rozalia își retrase mîinile și se ridică în picioare, palidă, cu ochii înotînd în lacrimi.

— Ajunge, Andrei ! îl respinse ea ușor. Oare nu e timpul să pornim ?

El sări în picioare, uluit deodată de un gînd.

— Da.

— Ce vrei ? Să continuăm ?

— Dar nu ești obosită ?

— Nu.

— Acum te simți bine ?

— O, foarte bine, chiar minunat ! zise ea încet și un zîmbet îi strîmbă fața.

Andrei privi în jurul său :

— Atunci să mergem... Să mergem, draga mea...

Continuare să coboare în tăcere pe lângă pîrîul care se umflase și acum creștea văzînd cu ochii. Aci, malul era înalt și abrupt. Jos de tot, apa spumega în valuri mari și zgomotul înăbușea cuvintele pe care din cînd în cînd le schimbau între ei : Căutară un loc potrivit, ca să poată trece dincolo de șuvoi, dar nu găsiră un vad pe-aproape și fură nevoiți să meargă încă multă vreme. În cele din urmă, descoperiră un podeț îngust, care se legăna deasupra prăpastiei, în fundul căreia spumegau apele dezlănțuite.

— Uite aici, pe acest podeț... arată Andrei cu mîna și dădu să pășească primul pe podeț, dar în aceeași clipă, se răzgîndi și dîndu-se la o parte, îi făcu loc Rozaliei să treacă înaintea lui.

Ea păși prevăzătoare peste primele scînduri și, speriată parcă de ceva, șovăi și vru să se întoarcă, dar Andrei o împinse și stăruî ca ea să continue.

— Eu merg în urma ta, nu te teme, n-o să ți se întîmple nimic, o liniști el. Ține-te de acest cablu ! și el însuși se prinse de frînghia răsucită din sîrmă, care servea drept parapet de ambele părți ale podețului.

Rozalia mai șovăi puțin, apoi își luă inima în dinți și porni pe scînduri ; se pare că prinsese curaj și datorită strigătelor unor oameni, care apăruseră lângă tufișurile celuialt mal — erau bărbați și femei, veniți împreună cu copiii ca să admire acest colț încîntător de munte. Probabil că ei îl observaseră pe Andrei și pe soția lui, care vroiau să treacă și se opriseră să-i aștepte pînă cînd vor elibera podețul.

Rozalia mergea încet cu brațele desfăcute, se prindea din cînd în cînd de frînghia groasă, răsucită din sîrmă și parcă nu se mai speria atîta de apele clocotitoare de sub hăul care se căsca sub ea. În urma ei venea Andrei, la fel de încet și de prevăzător, deoarece podețul se legăna și se îndoia din ce în ce mai mult sub greutatea lor.

Ajunseră la mijlocul podețului, dar le mai rămaseră cel puțin încă douăzeci de pași. Andrei se uită spre mal. Acolo nu mai era nimeni. Oamenii dispăruseră — ori se abătuseră din drumul lor, ori se îndepărtaseră în direcția pantei care ducea la cabană. Acum, aici, în pustietatea asta, nu erau decît ei doi, el și Rozalia. Deodată ceva îi împunse inima, și el închise ochii pentru o clipă. Ce s-ar întîmpla, dacă uite, chiar acum și aici își va pune planul în aplicare ? ! Și tremurînd din tot trupul și cu sufletul la gură, simțind cum inima îi bate nebunește, gata să-i spargă coșul pieptului, își închipui următorul tablou : face cîțiva pași hotărîți, clatină încă puțin podețul și o îmbrîncește pe Rozalia jos, în prăpastia cu apele involburate ale pîriului tot mai turbat. Cine să-l vadă și cine să înțeleagă ? Nimeni ! Doar pustiul din jur. Ea va zbura ca o minge și va cădea în apele adinci care o vor duce, iar el va striga după ajutor, alergînd ca un nebun pe podeț, va ieși pe malul celălalt și va cere să-și dea drumul în prăpastie, ca să-i ajute, dar oamenii care vor sări nu-l vor lăsa și atunci el își va veni în fire, se va cumîni, se va liniști și se va salva din primejdia de moarte care altfel l-ar fi dus la pierzanie și pe el... Deschise ochii și privi. Rozalia pășea la fel de înspăimîntată și prevăzătoare, iar el o urma la doi pași ; doar să întindă mîna și... Andrei, într-adevăr, întinse mîna și vru s-o îmbrîncească, dar, în aceeași clipă, tresări și se opri. Cu brațele desfăcute ca un copil care abia acum începe să meargă copăcel, Rozalia stătea în fața lui, înnebunită de spaimă, abia ținîndu-se pe picioare — podețul se balansa așa de tare, că abia de mai putea să-și păstreze echilibrul. Dumnezeu, chiar acum va zbura în prăpastie ! Andrei păși grăbit spre ea plin de remușcări și cu dorința de a-i ajuta, chiar îi întinse mîna, dar poate că tocmai din cauza mișcărilor repezi podețul se clatină și mai mult, amplificînd balansul, iar Rozalia nu se mai putu ține pe scîndurile care jucau sub picioarele ei, și atunci zbură în prăpastie...

— Ajutor ! Ajutor ! începu să țipe Andrei și se repezi spre celălalt mal, unde din nou apărură figurile aceluiași oameni, pe care-i zărise ceva mai înainte. Hei, oameni buni, ajutați !

Andrei ajunsese la ei tocmai când toți se aplecaseră asupra apelor repezi și clocotitoare ale șuvoiului și priveau cum trupul slab al Rozaliei se menținu o clipă pe marginea unui colț de stîncă, ieșit în afară, care o agățase de rochie cu vîrfurile său asemenea unei andrele ; apoi, valurile furioase o izbiră și o atraseră în adîncuri.

Andrei porni în fugă de-a lungul malului, avînd grijă să nu se împiedice în vreo rădăcină, dar curînd puterile îl lăsară. Și, obosit, se prăbuși peste un trunchi doborît de furtună, își acoperi fața cu mîinile și izbucni speriat în plîns. De fapt, ce-a făcut ? Cum s-au petrecut toate astea ? Totul s-a produs atît de neașteptat, că el însuși nu înțelese și-și reveni abia cînd o văzu zburînd în prăpastie. Oare el o îmbrîncise, sau singură alunecase și căzuse ? Lui i se părea că n-o îmbrîncise el, cu toate că întinsese mîinile, ci dimpotrivă, vroise s-o rețină, să-i ajute, dar ea se clătinasă atît de tare, că nu mai avusese timpul necesar să o prindă, deși în adîncul sufletului său n-ar fi vrut s-o salveze... Și totuși, o făcuse, sau fusese doar o întîmplare, care coincidea cu dorința lui ?

— Dumnezeu ! Dumnezeu ! izbucni Andrei într-un hohot de plîns. Ce se va întîmpla cu mine ? Ce vor crede oamenii ?

Dar curînd își reveni. În jurul lui se adunaseră oamenii care în acele momente se nimeriră a fi prin apropiere și cei care văzuseră totul și povesteau acum celorlalți cum femeia parcă se aruncase singură, înadîns și cum el, bărbatul ei, în zadar încercase să o salveze... Andrei îi privea și nu era în stare să înțeleagă ceva, dar simțea vag că toată lumea e de partea lui.

Curînd veniră muncitorii de la pădure și începură s-o caute pe Rozalia. Pînă seara se zbătură și scotociră

peste tot, pînă cînd, în cele din urmă, reușiră s-o tragă sus, pe mal ; apoi culcînd-o pe-o targă, o duseră la cabană, iar de acolo cu salvarea la spital. Lui Andrei îi dădură niște calmante, după care el, distrus de cele întîmplate, cu tensiune nervoasă și tremurături în tot trupul, se întoarse acasă și, pentru prima oară, rămase îngrozitor de singur într-o casă pustie.

Încă din seara aceea, veniră tatăl și mama ei. Bătrîna leșină și nu putu articula un singur cuvînt, iar bătrînul închise ochii și rămase așa, încremenit ca-ntr-o poză, cu pumnii strînși și răsufierea oprită.

— Ce s-a întîmplat, Andrei ? întrebă el cu o voce surdă.

Andrei încercă să-i explice, dar el dădu din mîină.

— Știu, știu, tu nu ești vinovat, oamenii mi-au spus... și trîntindu-și capul pe masă, izbucni într-un plîns amarnic.

După două zile, o înmormîntară pe Rozalia.

Partea a doua

1

Cu toate că divorțase, Neli nu dori să se căsătorească de îndată cu Andrei, dar nici el nu se grăbea, mai ales, că de la moartea soției sale nu trecuseră încă șase luni.

Iarna trecu pe nesimțite, venise un februarie ploios și noroi, cu cețuri dese și nori destrămați, care aproape că se țirau pe pământ. Poate de aceea și oamenii erau mai deprimați, mai țițnoși ca oricând, încît le sărea țăndăra din te miri ce.

Erau zile cînd și Neli era pur și simplu insuportabilă. Vorbea răstit și se purta cu Andrei rece, aproape înstrăinată, ca și cum în dragostea lor apăruse o prăpastie imensă, care creștea întruna și amenința să-i despartă pentru totdeauna. Da, dragostea lor parcă se diminuea și dacă nu dispăruse cu totul, asta se datora faptului că el era dispus să facă mereu concesii. Dar era clar că focul din pieptul lor se stingea văzînd cu ochii și flăcăriuia lui abia se mai zărea și asemeni unei luminări de ceară doar mai pîlpîia. Andrei se chinuia să înțeleagă cărui fapt se datorează această schimbare și tulbure își dădea seama că între ei stătea ca o umbră, moarta. După tragica dispariție a soției sale, Neli se schimbase brusc, devenise cu

totul alta și el nu putea să-și explice purtarea ei. Probabil că se îndoia de el și conștiința ei nu-i mai dădea pace.

În seara asta, părăsise redacția ceva mai devreme, hotărît să meargă la Neli. Profesorul îi lăsase de bunăvoie apartamentul în care locuiseră din ziua nunții, iar acum ea avea de toate, tot ceea ce dobândiseră în timpul vieții lor de familie. Apartamentul era luxos, foarte comod și aranjat cu gust, cu mobilă din cea mai scumpă și fină.

În timp ce se gîndea la toate astea, deodată își dădu seama că de mult nu mai fusese în casa socrilor săi. Ce-ar fi să se abată puțin pe la ei ? Nici nu simți cînd își iuți pașii într-acolo. Trotuarul era ud și alunecos, dar el înainta impetuos, fără să-i pese că în graba lui își făcea loc și cu coatele, îmbrîncind oamenii, care parcă se vorbiseră anume să împînzească la ora aceea străzile orașului. Nu se lăsau mai prejos nici ceilalți pietoni. Unii purtau umbrele, cu care parcă într-adins agățau lumea, iar alții, îmbrăcați în pelerine de ploaie cu glugă, subțirele, transparente, sau viu colorate și de-a dreptul fistichii, păreau niște arătări ciudate, venite de pe alte planete. Absorbit de propriile sale gînduri, nu dădea atenție nimănui și aproape că nu știa pe unde calcă. La un moment simți că-l doare capul și îl ia cu ameteală. Să fie din cauza oboselii ? Lucrase, ce-i drept, mult și cu mare încordare la redacție, dar nu era pentru prima oară. Ba, altădată muncise și mai mult. Și-atunci ? „Cu siguranță că e de la cu totul altceva !“ se gîndi el. Lui nu-i ieșea din cap gîndul că-l așteaptă noi discuții și neplăceri cu Neli. De ce se supără atîta ? Ce vrea în fond ? Nu a înțeles că nu este vinovat cu nimic față de ea ? Și totuși, deși se justifică, adînc în sinea lui se simțea vinovat. Vinovat, pentru că rezolvarea acestei probleme blestemată, care îi chinuise atît de mult înainte, venise odată cu moartea soției sale. Da, este vinovat că tocmai așa găsiseră ieșire din situația încurcată în care nimeriseră amîndoi. Dar ea trebuia odată pentru totdeauna să înțeleagă că el n-are nici-un

amestec în dispariția soției sale. Rozalia singură făcuse asta... Hm, dar, el, oare n-are nici-un amestec ? Și-apoi ea, într-adevăr, o făcuse singură ? Își aminti momentul morții ei și în conștiința lui, chinuită de întrebări, deodată apăru tabloul acela îngrozitor acolo, în munți, pe podețul întins ca o panglică îngustă peste genunea în care spumega turbat șuvoiul zgomotos... Nu, nu era vinovat, chiar dacă din cauza pașilor lui podețul se clătinase mai tare ! Nu era vinovat că Rozalia scăpase cablul și își pierduse echilibrul, după care pur și simplu zburase în prăpastie ! Sau poate că ea într-adins... Da, da, poate că-ntr-adins... Și gândul acesta i se înșurubă în cap. O făcuse cu bună știință, vrînd să scape de el și în felul acesta să-l pedepsească pentru înșelăciune.

Cu aceste gânduri și cu această emoție care-i sfișiau pieptul, făcîndu-l să se înece în graba sa, Andrei ajunsese la casa socrului său, urcă scările în fugă și, gîfîind de oboseală, sună precipitat.

În ușă, îl întâmpină bătrînul.

— Aa, tu erai ! zise el întunecat și-l conduse în hol. Ce gîfii așa ?

— M-am grăbit pe scări.

— Ia loc !

Se așezară în fotoliile grele din jurul măsuței rotunde. Pe ea erau risipite firimituri de pîine și coji de salam, era și o farfurie cu brînză, un cuțit și o furculiță. Andrei înțelese deîndată că socrul lui mîncase singur. Dar unde era bătrîna ? Privi în jur, dar n-o văzu nicăieri. Socrul îi surprinse privirea, se pare că înțelesese pe cine caută și spuse calm, cu amărăciune în glas :

— Soacră-ta e bolnavă, zace dincolo, în odaia cealaltă. Dacă vrei s-o vezi, va trebui să aștepți, fiindcă acum doarme...

— Oh, n-am de ce s-o deranjez ! tresări neliniștit Andrei. Eu am trecut doar așa... Am vrut să vă văd...

— Ai făcut bine, c-ai venit. Să știi că mi s-a acrit să stau tot timpul singur...

— Nu ieși nicăieri ?

— Ies din cînd în cînd să cumpăr una-alta și mai cu seamă medicamente, mamei tale, dar majoritatea timpului mi-l petrec aici...

— Hm ! Rău... da, rău... mormăi Andrei.

— E rău, dar ce să-i faci ? Își desfăcu brațele bătrînul și pe fața lui apăru un zîmbet amar. E greu de unul singur să te descurci în toate și să te îngrijești și de un bolnav. Odinioară cînd eram tînăr, totul mi se părea ușor, dar acum...

— De ce nu ați luat o femeie să v-ajute ?

— De ce ? Ea nu vrea. Așa s-a obișnuit, tot singură să-și facă treaba. Și uite că acum nu mai poate... Dar nici nu vrea să renunțe la obiceiurile ei. Iar mie mi-e foarte greu, nespus de greu ! dădu trist din cap bătrînul.

Andrei îl privi compătimitor și observă că socrul său slăbise mult : obrajii lui plini pînă de curînd, se lăsaseră în jos și atîrnau acum ca două pungi de piele ; ochii lui, altădată cu o privire fermă și pătrunzătoare, de care omul aproape că îngheța, erau aproape stinși și arătau ca două vetre micuțe, liniștite și reci sub cenușa cărora parcă tot mai e puțin jărat, dar care abia mai mocnește. „Și doar cu cîteva luni în urmă, se gîndi Andrei, cît de aspru și de necruțător fusese omul acesta — un adevărat despot, gata oricînd să-și pronunțe sentința cu vorbele cele mai grele pentru orice greșeală, oricît ar fi fost ea de neînsemnată !“ Îi păru rău de el, cu toate că nu-l iubea și pînă nu de mult se temuse de puterea pe care o avea. Își întoarse capul ca să nu-l mai vadă. Bătrînul îi observă însă gestul, se încruntă, își îndoi una din miini, o duse la piept și o clipă căzu pe gînduri, apoi întrebă :

— Dar tu, cum o mai duci, Andrei ?

Andrei tresări.

— Cum ? Și simți inima bătându-i puternic în piept. O duc și eu într-un fel...

— Hm, așa ! Dar cu slujba, cum o duci ?

— Bine, avansez câte puțin. Șeful e mulțumit de mine, mulțumiți sînt și ceilalți, numai că eu nu sînt mulțumit de mine...

— De ce ?

— Păi... Și el îl privi vinovat. Sînt singur și n-am cu cine schimba o vorbuliță.

Bătrînul închise ochii o clipă. În mintea lui apărură chipul fiicei sale, cu moartea căreia nu se împăca și cu-atît mai mult nu și-o putea explica. Uneori se îndoia de Andrei, dar imediat îndepărta acest gînd necurat. Nu se poate ! Andrei e un om cinstit și o iubea atît de mult...

— Uite ce-am să-ți spun, Andrei... începu el cu o voce calmă, convingătoare, tăcu o clipă, apoi repede și însuflețit, reluă. E timpul să te recăsătorești, nu poți să trăiești toată viața singur...

Andrei simți că se sufocă.

— E devreme încă, tată.

— Da, e devreme, dar cum va trece anul, n-ai ce mai aștepta. Rozalia mi-a fost fiică și eu am iubit-o foarte mult, dar... Ce-a fost, a fost și nimeni nu s-a întors din mormînt, așa că... Iar eu n-am să te las, am să te-ajut cu ce pot. Dacă va trebui, am să te fac și redactor șef, numai să... numai să nu ne uiți !...

— O, ce vorbești, tată !, strigă Andrei și sări în picioare.

— Hai, du-te ! Du-te ! dădu din mîină bătrînul. Iar pe mine lasă-mă acum singur... am nevoie de puțină odihnă...

— Dar așa fi vrut s-o văd pe mama...

— Altă dată, insistă bătrînul. Du-te, du-te ! Şi fără să-i mai întindă mîna, îl trimise cu privirea pînă la uşă.

Andrei ieşi buimăcit. Din conştiinţa lui nu ieşea chipul bătrînului care parcă se împuţinase neajutorat şi speriat. Gîndul că pentru toate astea poate că e vinovat numai el, îi umplu inima de durere. Şi fără să mai piardă vremea, chinuindu-se să înăbuşe în adîncul sufletului vocea transformată aproape într-un strigăt dureros de acuzare, de protest şi învinuire împotriva lui însuşi, se grăbi, aproape că alergă spre casa aceleia din cauza căreia poate că se întîmplase totul.

2

Neli nu-l aştepta şi cum îl văzu, deodată se încruntă nemulţumită. Andrei se prefăcu că nu observă nimic şi continuă s-o privească tăcut, aşteptînd să-i spună ceva. Buzele strînse pînă la sînge, faţa şi buzele palide, crispate şi ochii întunecaţi, înconjuraţi de cearcăne adînci dovedeau că trecuse prin momente grele. Toate acestea şi, mai cu seamă, privirea ei întunecată şi tulbure îi dădeau un aer străin, în faţa lui acum parcă stătea o femeie străină, necunoscută. Oare ce se întîmplase cu ea ? Nu cumva erau urmările emoţiilor ascunse îndelung înăbuşite după moartea Rozaliei, care continuau s-o tiranizeze ? Andrei continua s-o privească şi nu putea să înţeleagă adevărata cauză a înstrăinării şi ostilităţii ei... Ştia că-l suspectează, dar niciodată nu vorbiseră despre asta. Pînă acum se limitaseră doar la discuţii scurte şi sporadice.

Lui Andrei i se părea că ea abia se stăpîneşte să nu izbucnească în plîns şi să-l împrăste cu reproşuri. Fără

să o întrebe, o prinse în brațe, dar ea se smulse din îmbrățișarea lui, se aruncă pe divan și rămase nemișcată, cu fruntea sprijinită în palme. Fără să-și dea seama ce face, Andrei o luă iarăși în brațele sale, sperînd în felul acesta să-și înăbușe durerea. Neli se miră mult de gestul acesta subit și exaltat.

— Ce-i nebunia asta la tine, Andrei ? îl întrebă ea.

— Nebunie ? strigă el și o strînse și mai puternic la piept. Încă nu e nebunie, dar dacă vei continua să te porți așa, află că, într-adevăr, voi înnebuni...

— Stai ! se smulse ea din nou din brațele lui. Ce se petrece cu tine, Dumnezeuule ? ! Oare nu-mi poți explica prin cuvinte ?

În ochii lui străluciră scînteii din focul fulgerător care i se aprinsese în suflet. Se așeză pe divan, își duse mîinile la cap și căzu pe gînduri. Și abia cînd simți că s-a liniștit, își ridică ochii, fixînd-o cercetător.

— Ascultă ! zise el sumbru, crezi că vom putea trăi și de-acu-ncolo ca pînă acum ?

Ea se întoarse mirată.

— De ce ?

— Așa, te întreb, vom putea, sau nu vom putea ?

Ea se gîndi un moment.

— Nu știu, dar am impresia că nu vom putea...

— Asta am vrut să aud de la tine ! zise Andrei și se ridică. Acum totul mi-e clar. Dacă vreodată îmi va părea rău de ceva, asta va fi tocmai pentru că n-am înțeles încă de la început că ne amăgim. Dar acum știu care e cauza răcelii dintre noi, a înstrăinării noastre, încheie el pe neașteptate.

— Știi !... Și care-i cauza ?

Andrei strînse convulsiv din buze.

— Moartea Rozaliei.

— Ooo ! strigă Neli și-și acoperi fața cu mâinile. Ai știut și ai tăcut ?

— Și ce era să fac ?

— Trebuia să discuți cu mine, și nu să ascunzi, nu să te fofilezi ca... ca... nu putu ea să termine.

— Ca ucigașul ei, vrei să spui ?

— Da.

Simțind că se sufocă, Andrei stătu câteva minute mut, nemișcat, fără vreun gând în cap, fără vreo rază de lumină în conștiința sa.

— Eu nu sînt vinovat ! Nu sînt un ucigaș ! strigă el, cînd își reveni, în cele din urmă. Totul s-a petrecut atît de neașteptat... Pentru mine este un caz nenorocit ! continuă el după o scurtă pauză. Da, crede-mă, numai un caz nenorocit și nimic altceva...

— Dar cum s-a petrecut ? întrebă ea descumpănită. Spune, cum s-a petrecut ?

Andrei tăcu, apoi dădu din miini de parcă încerca să se mențină pe picioarele sale nesigure, tremurătoare și începu să explice :

— Eu, într-adevăr, aveam intenția s-o îmbrîncesc, chiar întinsesem mîna, dar... m-am dezmeticit, și cînd am văzut că ea scăpase din mîna cablul și că podețul se balansa puternic sub picioarele ei...

— Atunci ai întins mîna și ai îmbrîncit-o ?

— Nu, nu ! Ea era departe de mine, și în afară de asta, pe celălalt mal erau oameni care se uitau la noi...

— Și cu toate astea ea a căzut ?

— Da, singură s-a înclinat, a alunecat și a căzut în prăpastie... O, Neli, oare nu înțelegi că eu n-am nici-o vină ! ? strigă el gata să se arunce la picioarele ei, și să-i ceară îndurare.

Dar ea era neîndurătoare :

— Nu, chiar dacă nu ai îmbrîncit-o, tu ești vinovat de moartea ei... Tu și numai tu ! Nimeni altcineva... în afară de tine nu a fost acolo, pe podețul acela blestemat... și dacă nu ai fi făcut acei pași repezi, el nu s-ar fi clătînat...

— Dar eu nu am vrut. Te rog, înțelege !

— Doar adineauri ai recunoscut că acestea ți-au fost intențiile !

— Da, recunosc, dar asta a fost doar în conștiința mea... pentru o clipă... ca o rătăcire a minții... Înțelegi ?

— Înțeleg, clătîna ea din cap, și totuși nu-ți pot ierta...

— Dar eu nu sînt ucigaș !

— Nu ești, dar în cazul de față, ești autorul moral, zise ea foarte categoric. De ce nu ai căutat altă ieșire ? De ce n-ai găsit o altă rezolvare a problemei ?

— Dar ai uitat că tu voiai să...

— Da, am vrut, dar nu în felul acesta... nu prin moartea prietenei mele, ci să te duci la ea și să-i spui totul cîstit, sincer, deschis... Rozalia a fost un om înțelept, te-ar fi înțeles și atunci...

— Atunci nu-mi mai rămîne nimic altceva decît să-mi pun și eu capăt zilelor ! strigă el și se prăbuși la podea și izbucni în hohote de plîns : Oh... Oh, sînt un nefericit ! Oh, sînt pierdut pentru totdeauna !

Neli înțelese că disperarea și chinul său sînt sincere. Se aplecă și îl mîngîie cu duioșie pe cap. Simțindu-i degetele în părul ciufulit, se liniști o clipă și își întoarse privirile spre ea :

— Oare este adevărat că mă ierți, Neli ? Oare e adevărat, spune !

— Ridică-te, zise ea hotărîtă, și în loc să-l mai mîngîie o dată, după cum se aștepta el, îl cuprinse de umeri

și-l ridică brusc. Ridică-te și să uităm tot ce s-a petrecut acum !

— E-adevărat ? se bucură el. Deci mă crezi.

— Da, te cred.

— Și mă ierți ?

— Eu nu pot să te iert, fiindcă n-am dreptul acesta, dar cred că este așa cum povestești tu. Și totuși nu ești absolvit de vină...

— Da, nu sînt fără vină, cel puțin în gîndurile mele, recunosc el și oftă cu ușurare. Neli, nu-i așa că n-ai să mă respingi ? Și se întinse iarăși spre ea.

Dar Neli se retrase la timp.

— Între noi totul s-a sfîrșit ! zise ea neînduplecată. Și dacă totuși mai întrețin unele legături cu tine, o fac numai din prietenie și din sentimentul obligației față de Rozalia... Hai, fii înțelept și nu mai insista ! Înțelege că între noi n-a mai rămas nimic altceva decît să păstrăm pe mai departe prietenia noastră !

— Oare nu ne vom mai întîlni ?

— Ne vom întîlni Andrei, dar numai ca prieteni, zise ea cu aceeași hotărîre și neînduplecare. Înțelege ! Ceva s-a frînt în mine, ceva neobișnuit s-a petrecut în sufletul meu și de-acîi înainte nu mi-a rămas decît să trăiesc cu gîndul că trebuie să-mi răscumpăr vina în fața memoriei decedatei. Hai, du-te, du-te și nu veni prea curînd !

Fața lui Andrei se luminează.

— Deci, pot să vin, totuși ?

— Uneori — da, cînd eu voi hotărî să te primesc, preciză Neli. Mai dă-mi din cînd în cînd cite-un telefon... Dar ține minte, noi doi nu ne mai putem aduna. Adio, Andrei ! Și ea îi întinse mîna.

Fără să ezite, Andrei înhăță această mină, de parcă fusese întinsă să-l salveze, și o copleși cu sărutări. Apoi, înțelegînd că Neli rămase la fel de neînduplecată, se ridică, cercetă camera cu-o privire pierdută și se tîri afară clătînîndu-se pe picioare.

Ploaia mărunță și deasă îl uda pină la piele, dar el nu simțea nimic, mergea împleticindu-se ca un om beat pe trotuarul umed și alunecos. Străduța întunecată și îngustă i se părea ca un tunel adînc și întunecos care-l apasă pină la sufocare. În cele din urmă, ajunsese în bulevardul larg. Și aici lumea mergea grăbită și rar se mai oprea cineva în fața vreunei vitrine. Din cînd în cînd, treceau mașini în zbor, sau gîfiia cite un camion încărcat, iar autobuzele pline cu oameni, ale căror fețe abia se zăreau prin geamurile, aburite, se opreau în stații cu scrișnet de frîne, pentru ca apoi să pornească din nou în duduie de motoare.

Andrei mergea amețit, fără să știe unde se duce și nici ce trebuie să facă. Merse așa un timp, fără să se poată elibera de sentimentul apăsător, de situația în care se afla și din care nu vedea nici-o ieșire, nici-o salvare. Deodată se pomeni în fața unei vile vechi, dar foarte solide, cu etaj și cu grilaje la ferestre și la balcoane. În aceeași clipă, lîngă el, se opri o limuzină mare și luxoasă, lucioasă de ploaie, din care coborî o femeie înaltă, bine făcută, cu o pelerină pe umeri.

Andrei tresări și rămase tîntuit locului. Deodată tresări : oare unde mai văzuse această față rotundă ? Simți cum ceva, ca o boare, trece prin sufletul lui. Aerul care nu-i mai ajungea, i se păru mai ușor, mai plăcut. Cînd își reveni și deschise ochii, constată cu uimire că femeia se opriese și îl privea cercetător.

— Andrei, tu ești ? întrebă ea și în glasul ei simți bucuria.

Andrei scutură din cap.

— Eu sînt... Da, eu sînt... O, Antonina ! strigă el surprins. Tu ești, da ?

— Chiar eu... în carne și oase ! rîse vesel tinăra femeie și, după cum i se păru lui, cu risul omului lipsit de griji. Dar tu pe unde-mi umbli pe o astfel de vreme ?

— Mă duc acasă.

— Și eu... Uite, asta-i casa mea ! zise femeia și arătă cu privirea spre ferestre. Hai, vino, vino sus !

— Dar nu e... se uită Andrei în jurul său. Nu e tîrziu ?

— Nu, nu e tîrziu ! zîmbi ea. Sînt singură, bărbatul meu e în străinătate, iar servitoarei i-am dat liber pînă la întoarcerea lui... Vino, vino să bem cîte-o cafea ! Și fără să-l mai invite, femeia trecu înainte, scoase din gentuță o cheie, descuie porțița grea, de fier și o luă iute înainte pe scara slab luminată.

Andrei o urmă în tăcere.

3

— Intră, Andrei ! zise Antonina, apoi deschise ușa salonului și apăsă pe comutator. Un candelabru imens de cristal, atîrnat ca un păianjen de tavan, își revărsă luminile strălucitoare. Te rog, intră !

Se instalară comod unul în fața celuiălt în fotoliile adînci, acoperite cu o garnitură de damasc din import. Ea observă privirea lui mirată, cu care cerceta salonul larg, elegant, plin cu mobile vechi și scumpe, dădu mulțumită din cap și zise zîmbind :

— Soțul meu e ministru adjunct în Ministerul Afacerilor Externe.

— Și unde-i acum ?

— În străinătate, mai exact în America, răspunse ea tot cu acea mulțumire, ridicînd capul și privindu-l cu o mîndrie afișată. Acum e la Washington și ia parte la sesiunea extraordinară a Organizației Națiunilor Unite și, în numele delegației bulgare, va ține o cuvîntare importantă. Ieri a fost primit de Trigve Lee și i-a înmînat scrisorile de acreditare...

— Aha !

— Da.

Ea observă privirea cu care el continua să cerceteze salonul și zîmbi încă o dată. De data asta, zîmbetul ei exprima mai curînd îngăduință, decît mîndrie.

— Casa e veche, găsi de cuviință să explice ea. Și adăugă : Poate că e una dintre cele mai vechi din Sofia, construită încă din secolul trecut, dar e foarte solidă, confortabilă și, lucrul cel mai important, călduroasă. A aparținut unui negustor bogat sau unui bancher, nu știu exact. Aici locuim de vreo cinci ani. Vezi *cheminée*-ul acela de marmură roz ?

Andrei dădu din cap.

— Iarna cînd îl aprindem, încălzește întregul salon, într-atît e de bine construit ! Iar în salonul acesta, deși este atît de mare, poți să-ți petreci timpul destul de plăcut, nu-i așa ?

— Da, e plăcut aici, fu de acord cu jumătate de gură Andrei.

Abia acum își dădu seama că exagera cu laudele și că nu e plăcut să porți o astfel de conversație cu un musafir care-ți calcă, pentru prima oară, pragul. Se ridică și-i propuse imediat :

— Bei cafea, da ?

— Da.

— Și un coniac sau un lichior... Ce preferi ? Am și vermut, și gin. Sau poate vrei campari ?

— Coniac.

— Bine, se învîrți ea pe tocuri. Îți voi aduce de îndată !

Antonina se duse pînă la un bufet, tot așa de vechi, din lemn de palisandru, maro, deschise ușa de sticlă a unui bar și scoase de acolo o tavă cu două pahare și o sticlă cu benedictină veritabilă, se întoarse și turnă în ele. Dar nu se așează, ci continuă să se învîrtească pe toclețele pantofilor ei negri, de o rară eleganță.

— Iar acum îți voi face cafeaua și vom trîncăni în voie ! zise femeia și dispăru în spatele unei uși laterale.

Și în timp ce zăbovea acolo, probabil în bucătărie, Andrei continuă să cerceteze salonul. În stînga, era o bibliotecă imensă, tot din lemn de palisandru, ticsită cu cărți legate în piele, ale căror cotoare groase erau scrise cu litere aurite, majoritatea în limbi străine. La perete, lîngă ușa, se găsea bufetul. Privirea lui se opri din nou asupra serviciilor scumpe de cristal — aici erau aranjate pahare de diferite mărimi, cu picioare înalte și joase pentru vin obișnuit și pentru șampanie, pentru coniac și pentru rachiul nostru bulgăresc, separat pentru whisky și gin. Andrei se gîndi cu invidie că toate acestea, care aparținuseră cîndva familiei negustorului bogat sau bancherului, acum sînt proprietatea acestei tinere și fermecătoare femei și a soțului ei, diplomat. Cu siguranță că este nebun după ea, mai ales, că e atît de frumoasă ! Nu, nu se schimbase deloc de atunci, din ziua cînd o văzuse pentru ultima oară acolo, la via părintească, cu zece ani în urmă... Și cîtă mulțumire se citea pe fața ei albă, curată, cu piele delicată și cu cîtă mîndrie îi arătase *cheminée*-ul și toate celelalte lucruri din salonul într-adevăr elegant și bine aranjat ! Dar covorul, un covor persan greu, în care picioarele se afundau ca în iarba

unei livezi necosite ? Dar fotoliile, canapeaua și această măsuță minunată cu piciorușe înalte și subțiri, sculptată de degetele unui meșter virtuos ? El oftă adînc și întoarse privirea spre ferestrele salonului, la care atîrnau draperii grele, dar ușa din față se deschise și de acolo intră tînăra femeie, mai curînd năvăli asemeni unei cuceri-toare, cu două cești de cafea aburîndă pe o tavă de argint.

— Poftim, Andrei ! se întoarse tot așa de zîmbitoare spre el și cu degetele ei minunate, lungi și subțiri, îi întinse ceașca, apoi o luă pe-a sa și se așeză pe locul din fața lui.

— Noroc, Andrei !

Ciocniră cu paharele pline, înalte și zvelte, strînse parcă în corset și băură cîte-o înghițitură din lichidul întunecat, iute, dar atît de plăcut. Apoi ea începu cu însuflețire :

— Nu știi cum ești tu, Andrei, dar eu sînt foarte fericită. Bărbatul meu e un om bun, renumit și respectat de toți colegii săi din minister. După cum vezi, trăim bine, și ne bucurăm de o sănătate de fier. Tu cum stai cu sănătatea ?

— Așa și-așa... nici bine, nici rău...

— De ce ? se miră ea sincer. Am auzit că și tu te-ai aranjat bine. Socrul tău e un mare activist de partid, comunist vechi și te-a ajutat să te aranjezi...

— Da, sînt redactor șef adjunct...

— Ah, da ! Iar eu uitasem... Și atunci, de ce nu ești mulțumit ?

Andrei se întunecă la chip.

— Mi-a murit soția !

— Ah ! strigă uimită tînăra femeie și cit pe-aci să-i scape ceașca de cafea din mînă. Păi cum s-a întîmplat ?

— Nu mă întreba ! dădu din mînă.

— Ei, lasă, atunci nu mai povesti, de vreme ce nu-i de povestit, fu de acord ea dînd din cap și privindu-l compătitor. Dar... La urma urmei, ce-i cu asta ? Morții cu morții, vii cu vii... Ești tînăr, Andrei și viitorul e în fața ta. Probabil că-ți vei găsi curînd alta și poate că vei fi și mai fericit...

— Cine știe ! dădu el din cap trist. Viața e plină de tot felul de surprize.

— Se înțelege că nu se știe, îl privea ea tot așa de compătitor. Apoi, închise ochii. Stătu așa, o vreme, de parcă ațipise, probabil că se gîndea ce să-i mai spună în continuare. Cînd deschise ochii, Andrei văzu că aceștia străluceau de-o flacăra neașteptat de ciudată.

— Îți amintești cînd am venit cu sora mea la via voastră și tu ne-ai întîmpinat și ne-ai oferit struguri, iar după asta ne-ai condus pînă la trăsură ?

— Cum să nu-mi amintesc ? Așa ceva nu se uită niciodată ! recunosc el și simți că se înroșește pînă în urechi.

Ea observă, și asta îi făcu o deosebită plăcere.

— Dar recunoaște că pe-atunci erai un pic îndrăgostit de mine, nu-i așa ?

— Un pic ? El o privi în așa fel, încît o sorbea toată din ochi ! O, absolut inexact să se spună un pic ! Eu am fost îndrăgostit, pur și simplu, ca un nebun de tine ! Și dacă... și dacă nu te-ai fi purtat cu mine atît de distant, și mi-ai fi răspuns cu reciprocitate...

— Păi, cum să-ți fi răspuns, Andrei, cînd tu nu-mi spuseseși nimic ? rîse ea vesel. Atunci nici eu, și nici sora mea nu ne-am dat seama că aveai ceva pentru mine...

Dar el parcă nici n-o auzea, ci doar repeta :

— De-ai fi mișcat măcar degetul cel mic... Oh ! Oh !
Măcar degetul cel mic...

— Ei, păi eu și acum pot să-l mișc, dar care va fi folosul tău ?

Andrei tresări. Oare o auzise bine, o înțelesese cum trebuie ? El o privi în ochi și descoperi în privirea ei nu numai îndrăzneală, dar și ceva ca o încuviințare tacită. Se ridică repede, luă mîna ei mică, delicată și depuse cîteva sărutări fierbinți pe ea. Apoi o prinse pe cealaltă, o duse și pe aceasta la buze și continuă să acopere cu sărutări ambele mîini.. Tot așa de zîmbitoare, fără să se apere, încîntată de victoria sa asupra lui, ea îl lăasă să-și exprime vechea lui dragoste față de ea, iar după asta, pe neașteptate își retrase mîinile.

— Ajunge, Andrei ! zise ea calm, dar autoritar. În vocea ei, simți o notă de superioritate. Iar acum să ne bem cafeaua cuminți și în liniște ca niște vechi prieteni și să mai trîncănim...

4

Oboseala venea întotdeauna tîrziu, în ultimele ore ale zilei de lucru. Atunci Andrei se simțea aproape stors ca o lămîie. Dar în seara asta, cine știe de ce, nu se simțea obosit, ba chiar dimpotrivă, în el parcă izvorau forțe noi, parcă prinsese aripi... Și cum ar fi putut fi altfel ? ! După ce cu o seară în urmă întîmplător se întîlnise cu Antonina, visul său vechi, cu care trăise încă de pe vremea cînd păzea via părintească ! Și uite că acum îl aștepta o nouă întîlnire cu ea — de data asta stabilită în prealabil ! Era nerăbdător să termine cît mai curînd, să iasă mai devreme și, de aceea, continua să citească de zor materialele aduse de secretară pentru numărul de mîine al ziarului.

În redacție sosise ora cea mai grea — ora cînd ploua cu materiale : tocmai atunci reporterii își terminau informațiile bătute în grabă la mașină, stenografele descifrau stenogramele primite la telefon de la corespondenții din străinătate și din țară, iar șefii de secție își terminau de citit articolele lor sau ale colaboratorilor externi și cu toții se înghesuiau ca la un semnal spre cabinetul lui, le aruncau pe masă și teancul creștea neîncetat. Andrei citea cu atenție ca să nu scape nici-un nume de ministru, sau al vreunui șef de stat, nume de orașe sau întreprinderi, se chinuia să pătrundă în sensul materialului citit și să înțeleagă bine totul, pînă la cel mai mic amănunt, dar simțea că multe lucruri îi scapă printre degete, că totul se petrece lent, chiar foarte lent. Iar redactorul șef aștepta nerăbdător în cabinetul său ca să i se raporteze, și numai la gîndul că poate scăpa vreo greșală, pentru care va trebui apoi să răspundă, îl apuca durerea de cap. De obicei, în astfel de clipe, îi venea să plece și să lase totul baltă, să fugă cît mai departe de aici, de această încăpere, în care simțea că se înăbușă și care se transformase într-o cameră de tortură pentru el, să fugă afară la aer și libertate, unde să respire în voie. Dar de data asta chiar că n-avea astfel de intenții, fiindcă știa, era convins că după eforturile depuse și, mai ales, după chinul suportat, va ieși cu bucurie afară și se va îndrepta spre casa aceleia, la care se gîndea și care-l împiedica, de fapt, să-și vadă acum liniștit de lucru.

În cele din urmă, seara, în jurul orelor nouă, scăpă de toate materialele, dar tocmai cînd își pusese în gînd să plece, veni secretara și-l chemă la șef. Un oftat adînc exprimă nemulțumirea lui Andrei. El se ridică de la birou, o privi supărat și nu lipsi mult s-o înjure în gînd, ca și cum ea ar fi fost vinovată că lui i se încurcau socotelile.

Pe coridor, în timp ce mergeau unul lîngă celălalt, el observă noua ei coafură, își opri o clipă ochii pe buzele

ei roșii, frumoase, și deodată descoperi că tinăra fată începuse să îmbătrânească. Și cât de proaspătă și de atrăgătoare fusese în ziua când, pentru prima oară, o văzuse cu aproape zece ani în urmă — un boboc de fată — sau, și mai exact, o floricică abia înflorită ! zîmbi el imperceptibil și fără să se oprească, o întrebă :

— Nadia, nu te-ai săturat de munca asta ?

— Care ? se trezi ea parcă din vis.

— Asta... de secretară.

— Păi, de ce ?

— Pentru că faci unul și același lucru de dimineată pînă seara... dai telefoane, vorbești, chemi cînd pe unul, cînd pe altul, apoi, veșnic notezi ceva în carnețel și-i raportezi ba șefului... ba mie... Nu ți s-a urît ?

— O, tovarășe Danov, păi cum să mi se urască, cînd eu îmi iubesc profesia ? !

— Hm ! Păi asta e profesie ?

— Păi cum altfel ? Se înțelege că e profesie ! zise într-un fel jignită fata, făcîndu-i loc să treacă înainte.

Andrei intră deprimat în cabinetul redactorului șef. Și deodată, gîndul său o luă la vale. Da, e mic și îngust acest cabinet înțesat cu mobile, dar în el te poți simți foarte sigur de tine, instalat comod în fotoliul larg, în care ședea acum Popstavrev. Oare se va așeza și el vreodată în acest fotoliu ? Oare cînd, în cele din urmă, bătrînul redactor șef, deși încă sănătos, va părăsi acest post, ca să i-l cedeze lui ? Sau va trebui să facă în așa fel, încît să fie mutat într-o funcție mai înaltă, și astfel el să-i ia locul aici ?... Hm ! Și de ce nu ? Numai o aluzie să-i facă în sensul ăsta socrului său, mai exact fostului socru...

Andrei închise ochii și-și închipui cum șade pe locul lui Popstavrev. Dar în clipa următoare, cînd îi deschise și-l văzu pe șef cum îl privește cercetător, scormonindu-i

parcă în suflet, doar-doar va înțelege ce fel de gânduri îl tulbură, tresări de emoție că ar putea, într-adevăr, să-i ghicească intențiile !

— Ce ți s-a întâmplat ? întrebă, pe neașteptate, Popstavrev.

— Nimic, abia îngăimă Andrei.

— Cum așa nimic ? se miră șeful. Te-ai îngălbenit, iar fața ta arată de parcă cineva te-ar sugruma.

— Hm ! zîmbi Andrei. Trebuie să fie de la oboseală, am mult de lucru și, de aceea, cred că...

— Atunci muncește mai puțin și aranjează-ți munca în așa fel, încît ceilalți să o facă mai bine, iar tu să nu faci altceva decît să controlezi...

— Păi... asta și fac ! recunosc Andrei și se îndoi de cuvintele șefului său, care i se părea că nu spune ceea ce gîndește. Verific atent și citesc, se înțelege, toate materialele...

— Ești gata cu noul număr ?

— Mai mult de jumătate din materiale sînt date la tipografie și două din pagini gata încheiate.

— Care sînt noutățile ? E ceva mai deosebit ?

— Nu, doar cîteva întîlniri ale președintelui Consiliului de Miniștri și o recepție la ambasada poloneză. Restul de materiale sînt informații obișnuite și articole cu diferite probleme ale vieții cotidiene. Doriți să le vedeți ?

— Neapărat.

— Bine, imediat voi da dispoziții să fie aduse de la culegătorie.

— Nu, nu-i nevoie ! dădu din mînă șeful. De vreme ce pînă acum nu mi le-ai dat, n-are rost să le mai citesc. Pe viitor însă vreau să citesc în prealabil măcar articolele, altfel... De ce mai sînt redactor șef aici ?

Andrei simți tonul lui de reproș și se făcu roșu ca racul.

— Eu m-am gîndit că dacă pînă acum nu mi-ai cerut...

— Dar uite că acum vreau. Este necesar și se impune să mi le dai ! Cu toate că deseori lipsesc și vin rar în redacție, totuși nu uita că nu tu, ci eu răspund de ziar... Dar să lăsăm asta ! dădu el din mîină a lehamite. Ce s-a întîmplat cu Sevov ?

— Nu v-am raportat data trecută ? Și-a dat demisia și așteaptă să i-o acceptați...

— De ce ?

— Nici eu nu înțeleg de ce. E ceva, dar ce anume, nu pot să vă spun cu exactitate ! Mi se pare însă că e nemulțumit de ceva sau, mai curînd a fost jignit de cineva...

— De cine ?

— Asta vreau și eu să înțeleg.

— Așa... Hm ! Încearcă să afli cum stau lucrurile și, după aceea, informează-mă, iar dacă el insistă și nu mai dorește să muncească la noi, atunci... Eh, n-avem ce face, îi vom primi demisia, se înțelege !

— Și eu tot așa gîndesc, fu de acord Andrei, ba chiar socotesc că lucrul acesta nu trebuie amînat.

— Bine, primește-i demisia ! zise Popstavrev și scutură hotărît din cap, și părul lui des flutură asemeni coamei unui leu. Spune-i că e liber și anunț-o pe secretară să-mi dea cererea la semnat. Iar cu celălalt cum stau lucrurile ?

— Cu care, „celălalt“ ?

— Cu asta... Cum îi zicea ?... Pe care l-am lăsat să conducă rubrica *De pretutindeni* !...

— Aha, daaa... Avramov ? se arată surprins Andrei. Pe ăsta l-am dat pur și simplu afară în lipsa dumneavoastră, cînd ați fost în străinătate cu delegația guvernamentală...

— De ce ?

— E incapabil, nu mai poate face față problemelor. Șeful se gîndi un moment.

— Dar el a venit și mi s-a plîns că i-a mai rămas puțin pînă la pensie. Și a spus că dacă nu-l reprimim, se va duce mai sus...

„Oare ce i-o mai fi spus ?“ se gîndi Andrei, curios să știe ce se ascunde în spatele cuvintelor lui Popstavrev, care lăsa impresia că pune la îndoială explicațiile lui.

— Mai sus ? ridică Andrei capul și-l privi. N-are decît să se ducă...

— Dar cum așa ?

— Păi el oricum are o proastă reputație, de om care clevetește, și în afară de asta, nu uitați că l-am primit cu o condiție, să muncească bine, conștiincios și nicidecum să trăiască pe spinarea altora.

— Oare nu lucrează ?

— Nu ! Întrebați pe oricine vreți din redacție și vă va spune că este de prisos și că vom face mult mai bine dacă îl vom înlătura.

— Așa ?

— Păi da, se înțelege !

— Atunci să-și caute loc în altă parte ! hotărî. Popstavrev și se ridică. Ești liber, Andrei, aceste probleme am vrut să le discut cu tine. Cînd ieși, spune-i secretarei să vină la mine.

Andrei nu știu cum să iasă mai iute din cabinetul șefului, înainte ca acesta să-l întrebe și altceva, și astfel

să-i mai răpească din timp. Oare ce face Antonina ? Cu siguranță că îl așteaptă în salonul său imens, luxos, se chinuie și se supără că el întârzie. Traversă anticamera mică în care secretara trona peste toți cei care intrau și o căutau din ochi. La început însă n-o văzu nicăieri, dar, în clipa următoare, o descoperi în colțul din spatele dulapului, în care erau aranjate cărți și ziare vechi. Ce făcea acolo ? Andrei se apropie în vârful degetelor și văzu cu surprindere că se aplecase asupra unei glastre cu flori, chinuindu-se să le îndrepte lujerele firave. O făcea cu multă perseverență și răbdare, dar el nu avea timp să mai aștepte :

— Nadențe, zise el, du-te la șef, te cheamă !

— Uite-acuși, se îndreptă fata. Dar dumneavoastră... Ce-aveți ? Păreți foarte palid... Nu cumva s-a întâmplat ceva ?

— Nimic, nu s-a întâmplat nimic, încercă el să-i zîmbească, dar înțelese că zîmbetul îi schimonosi fața.

Secretara dădu trist din cap.

— Mă uit la dumneavoastră, tovarășe Danov, și constat că de la o vreme sînteți foarte schimbat. De cînd v-a murit soția, vă chinuiți mult, suferiți foarte mult !

— Poate că ai dreptate, Nadia, eu într-adevăr mă chinui și sufăr...

— O, liniștiți-vă, tovarășe Danov ! Și cred că e timpul să uitați cele întîmplate...

— Să uit ?... Va fi greu ! zise el și ieși.

Totuși, pentru el nu rămase ascunsă compătimirea din privirea ochilor ei mari, negri și dorința de a-l liniști într-un fel. Zîbind forțat din cauza emoției care-l cuprinsese, el se îndreptă pe coridorul ce ducea spre biroul său ca să-și ia pălăria și pardesiul, dar cînd deschise ușa, rămase locului înmărmurit.

Pe canapeaua pe care de obicei își primea oaspeții, stătea nu altul, ci Sevov, foiletonistul, același despre care abia vorbise cu șeful. Cîteva secunde cei doi se priviră în tăcere, apoi Sevov își mișcă trupul greu și, pufnind înăbușit, de parcă cineva îl strîngea de gît, își întoarse fața mare, grasă și își aținti ochii mici în el.

— Ei, care-i situația, îmi primiți demisia sau nu ? întrebă el cu-o voce care nu venea din gîtul lui, ci de undeva din interiorul burții sale imense, ieșită în afară ca la o femeie gravidă. Aștept, tovarășe Danov, răspunsul dumneavoastră !

Andrei se așeză comod pe scaunul din spatele biroului și fără să-l privească în ochi, ca nu cumva acest om încercat și inteligent să pătrundă în sufletul lui și să înțeleagă că totuși se teme de el, răspunse calm :

— Bine, dar... Așteptați, tovarășe Sevov ! De ce vă grăbiți ? Nu vreți, mai întii, să discutăm și abia, după aceea, să...

— Păi, doar de-asta am venit ! Vă ascult...

— Întii spuneți dumneavoastră, tovarășe Sevov, ce-aveți de spus. Ați anunțat că pentru asta ați venit, nu ?

— Păi, ce ? Sevov tăcu un moment. Ei, bine, atunci ascultați ! Dar vă rog să nu mă întrerupeți... Cînd voi termina, atunci să-mi puneți întrebări sau să-mi răspundeți !

Andrei dădu din cap.

— Așa... începu fără grabă Sevov. Mi-am dat demisia, după cum știți, după întîmplarea aceea, cînd mi-ați dat să înțeleg că trebuie să mă interesez, să urmăresc activitatea colegilor mei...

— Da, dar dumneavoastră ați susținut atunci că eu, de fapt, nu vă cer să vă interesați, ci de-a dreptul să spionați ! Vă amintiți ?

— Da, firește. Eu și acum consider că, în esență, asta mi-ați cerut, să spionez...

— Aaaaa ! Pardon, tovarășe Sevov, e mare diferență între ceea ce v-am cerut eu și ceea ce ați înțeles dumneavoastră !

— Hm, poate că da, răspunse Sevov, după ce se mai gândi puțin. Dar trebuie să recunoașteți că substratul propunerii dumneavoastră acesta a fost... să spionez sau, cum spuneți dumneavoastră, să urmăresc ce fac și ce gîndesc colegii mei...

Fața lui Andrei deodată își schimbă expresia : din tulburată și chiar puțin speriată, deveni rigidă, dură și întărită, gata să-și trădeze enervarea și mînia adunate în colțul ochilor săi. Dar după ce se gândi puțin, reuși să se stăpînească și hotărî să acționeze repede, fără ezitare :

— Tovarășe Sevov, dumneavoastră înțelegeți lucrurile eronat ! Mai întîi de toate, vreau să vă avertizez că nu permit să mi se arunce în față astfel de învinuiri, apoi — că nu voi admite nici-un fel de insinuări... Înțelegeți ?

— Înțeleg, dădu din cap puțin tulburat omul și vru să zică ceva, dar Andrei îl întrerupse :

— Eu am vrut doar să-mi fiți de ajutor, cînd sînt foarte aglomerat de treburi și să urmăriți dacă materialele circulă corect, dacă totul este în regulă, dar de vreme ce gîndiți că...

— O, acum înțeleg că, într-adevăr, m-am înșelat ! se miră sincer foiletonistul, gata să-i ceară scuze, dar Andrei îl întrerupse din nou :

— Se înțelege că v-ați înșelat. Cum de v-ați putut închipui așa ceva ! zise el încet și oarecum împăciuitor.

Ei, ce-i ? Acum ați înțeles că nu trebuia să vă înaintați cererea de demisie ?

— Da, dădu îngrijorat din cap Sevov. Îmi retrag cererea !

Andrei îl privi cu o ironie ușoară.

— Numai că eu l-am și informat pe șef și el...

— Și el, ce ? A primit-o ?

— Din păcate, da. Și Andrei ridică din umeri.

Fața lui Sevov, roșie ca sfecla, se umplu de nădușeală. Era atît de uluit, că nu știa ce să răspundă. Apoi, cînd își dădu seama de greșeala sa, cu un horcăit, de parcă îl tăia cineva cu un cuțit bont, se ridică și se îndreptă spre ușă.

— Stați puțin ! îl opri Andrei. Totuși, nu e prea tîrziu. Eu, știți, aș putea să nu-i dau curs cererii, deoarece... Ei, bine, e încă la mine și dacă doriți, v-o dau s-o rupeți.

— Și șeful ?

— El m-a însărcinat pe mine să hotărăsc în această problemă. Sînteți de acord ?

— Cu ce anume, tresări Sevov.

— Să rămîneți în continuare.

Sevov se așeză oftînd și canapeaua trozni sub greutatea lui.

— Apăi, tovarășe Danov, nu-mi mai rămîne nimic altceva decît să vă mulțumesc... Și se ridică din nou, dar Andrei întinse mîna semnificativ și el reveni la locul său... Spuneți, ce am de făcut ?

— Ceea ce v-am mai cerut, i-o întoarse calm Andrei și-și înfipse în el privirea încruntată.

— Cu alte cuvinte să-i urmăresc pe colegii mei ? !

— Da.

Sevov se gîndi puțin și, după o mică pauză, zise :

— Ei, bine, cu-o singură condiție, că asta nu va fi spionare, nu-i așa ?

Andrei pufni în râs.

— Se înțelege că nu va fi spionare, ci supravegherea muncii, ce face cutare, cum se comportă, etc.... Înțelegeți, nu ?

— Da, dădu din cap foiletonistul și mai scăpă un oftat.

Andrei înțelese că omul din fața lui capitulase definitiv și dacă încă nu se recunoaște învins, asta e numai din respect față de sine și din dorința de-a pune capăt acestei discuții chinuitoare. Andrei deschise sertarul biroului, căută printre foi și-i scoase cererea.

— Uite, rupse el hîrtia și o aruncă în coșul din spatele său. Am pus punct !... Sînteți mulțumit ?

Sevov se ridică gîfîind.

— Vă mulțumesc, tovarășe Danov ! Și totuși, ne-am înțeles ca oamenii pînă la urmă, nu-i așa ?

— Da, Sevov, ne-am înțeles și de-acum încolo tot așa ne vom înțelege.

Andrei îl însoți cu-o privire compătimitoare. Ieșind din cameră, Sevov își încovoie trupul gras de parcă ar fi dus o povară pentru care nu-i ajungeau puterile. Dar Andrei nu încercă nici-un fel de remușcare. Își inhătă pălăria și pardesiul din cuier, străbătu repede coridorul lung, întunecos și părăsi clădirea sumbră a redacției.

Trecuse de ora zece cînd sosi cu o mașină de piață în fața clădirii cu grilaje de fier la ferestre. Sus, în salonul puternic luminat, Antonina îl aștepta cu răbdare. El observă deîndată că ea era îmbrăcată într-o rochie absolut nouă, din *lamé* alb, care stătea foarte bine pe trupul ei subțire, bine făcut. Înainte de-a se așeza pe divan lângă ea, Andrei vru să afle în ce măsură a supărat-o întirzierea lui, dar ea tăcea. Numai buzele ei subțiri, crisplate

ușor, îi trădau iritarea. De aceea, îl surprinse puternic indiferența cu care asculta scuzele lui.

— Nu m-am plictisit deloc, îi zise ea. Vrei să știi cu ce m-am delectat cât timp ai lipsit tu ?

— Dacă e posibil și-ți face plăcere...

— Se înțelege ! Antonina se ridică, se duse pînă la măsuță, luă de acolo un volum gros și i-l întinse. Uite !

— Ce-i asta ? Aaa ! Amintirile lui Casanova !

Ea dădu din cap zîmbitoare. Andrei o privi surprins.

— Tu îl citești pe Casanova ?

— Nu, doar răsfoiesc această carte, dar am impresia că e foarte interesantă. Tu ai citit-o, Andrei ?

— Doar primul volum. Sînt șase la număr. Le ai și pe celelalte ?

— Toate sînt acolo. Iar eu nici nu știam că am o asemenea comoară, spuse ea cu o sinceră părere de rău, arătînd biblioteca.

— Nu te-ai interesat niciodată de cărțile astea ?

— Nu, închipuie-ți. Nu știam că există astfel de cărți pe lume.

— Iar eu știam. Dar să fiu sincer, nu m-așteptam s-o găsesc aici, în această casă, recunosc eu, în casa în care a locuit un bancher sau un negustor oarecare...

Antonina se ridică, se duse și lăasă cartea la locul ei. Apoi se întoarse spre el cu un zîmbet cuceritor.

— Ai mîncat, Andrei ?

— Încă nu.

— Vrei să mănînci ceva ? Am șuncă, ouă fierte, pui rece... Și fără să aștepte încuviințarea lui, se duse în bucatărie.

Curînd se întoarse cu o tavă încărcată.

Amîndoi începură să mănînce în tăcere. După ce terminară, în loc să se ridice și să curețe măsuța, Antonina

se rezemă mulțumită de spătarul canapelei, scoase din tabacheră o țigară și o aprinse.

— Tu nu fumezi, Andrei ?

— Nu.

— Atunci vei suporta fumul...

— Fumează, fumează fără jenă, eu m-am obișnuit, în redacție toți fumează, zise Andrei, rezemîndu-se la rîndul său.

Antonina se uita din cînd în cînd gînditoare la norisorii albăstriei de fum din jurul lor. În această poză, avea aerul unei regine așezată pe tronul său, dar nu în momentele ceremoniilor oficiale, ci în acele ceasuri de odihnă și distracție. Oare de ce-l chemase ? Ce dorea de la el ? Această întîlnire la asemenea oră tîrzie, aici, în casa ei, Andrei o găsea neobișnuită, ceva chiar îl șoca, îl puneă și pe gînduri, dar, mai ales, îl tulbura. El își opri privirea asupra degetelor ei elegante cu care ținea țigara și i se păru că nu văzuse degete mai frumoase. Pe unul dintre ele avea un brilliant mare, iar pe altul doar o simplă verighetă. Și acea verighetă deodată îi aminti că este căsătorită. Deci, hotărî el în sinea sa, nu va avea nici-o șansă în fața ei. Înainte de toate, se înțelege, pentru că nu e atît de bogat, ca să-i satisfacă toate cerințele, capriciile unei femei din cercurile înalte ale societății, deprinsă cu o viață ușoară, îmbelșugată, și-apoi pentru că nu ocupă un post atît de înalt ca soțul ei. Atunci ce speranțe trezește ea în el și ce rost are să viseze, cînd dorința lui de-a înfăptui vechea sa dragoste este sortită încă de pe-acum unui eșec. Andrei simți că intrase într-o casă străină, în care, cu toate că e bine primit, nu va putea rămîne mai mult și, de aceea, nu trebuie să spere la nimic altceva, decît să se delecteze cîteva minute. Și astfel avea să se consoleze cu visurile sale stinse, cînd deodată observă că tinăra femeie, care stătea tăcută, îl cercetează

cu-o neobișnuită atenție. Și fără să se gîndească prea mult, evitînd stăruitor privirea ei, se întoarse într-o parte și spuse cu un oftat :

— Te-ai schimbat mult, Antonina ! Ți-aduci aminte cîtă căldură era odinioară în atitudinea ta față de mine ?

Ea îl privi surprinsă.

— Dar eu sînt aceeași, Andrei ! Oare observi vreo schimbare în mine ?

— Din păcate, da !

— O, te înșeli, Andrei ! Faptul că te-am invitat în seara asta în casa mea și că amîndoi stăm alături, unul lîngă altul, nu-ți spune nimic ? Eu am aceleași sentimente față de tine, Andrei... Da, aceleași vechi sentimente de prietenie și afecțiune.

— Dar printr-o ciudată coincidență a împrejurărilor, nu-i așa ?

— Ei da, se înțelege.

— Ești căsătorită și ai alte obligații, pe cînd eu...

— Tu, ce ?

— Eu sînt liber, dar nefericit, chinuit și singur. N-are cine să-mi spună un singur cuvînt de mîngîiere, trăiesc singur ca lupul în pădure, iar eu... tu ești fericită și cu siguranță n-ai nici-un fel de intenții să-ți schimbi viața de acum... Este ?

Ea se gîndi un moment.

— Da, e-adevărat. Soțul meu e un om bun, chiar foarte bun și eu îi sînt recunoscătoare pentru tot ce face. Nu mă pot plînge de el, sînt fericită... fericită și mulțumită că viața mea s-a aranjat așa cum s-a aranjat.

— Atunci, la ce pîți spera, Antonina ?

Ea îl privi compătimitor :

— La prietenia noastră veche, Andrei, pe care o reînnoim și care nu se va termina în seara asta, nu-i așa ?

— Sper să nu se termine. Și dacă vreodată ți se va urî de toate — și el cuprinse cu privirea întreaga încăpere — atunci poți să contezi pe sprijinul meu și pe sentimentele mele. Sper că soțul tău e destul de nobil ca să nu te bănuiască, să-ți găsești puțin timp și pentru vechii tăi prieteni. Pot să sper, Antonina ?

— Speranța nu e niciodată de prisos, zise ea aproape în șoaptă și zîmbi dulce, cu acel zîmbet cu care odinioară, în anii tinereții, îl subjugase. Soțul meu, într-adevăr, este un om minunat și niciodată nu se va îndoi de mine, eu, de asemenea, țin să nu-l amărăsc sau să-l jignesc !

— Asta nu e jignire, Antonina, ci năzuința spre obținerea unor satisfacții mai mari, setea după o fericire mai mare. Eu nu-l cunosc pe soțul tău, dar dacă el, într-adevăr, este așa cum îl descrii, cred că nu vei avea nici-un fel de piedici.

— Am să-ți fac cunoștință cu el. Ce-i drept, e mult mai mare decât mine, dar eu îl iubesc și nu vreau să-i creez suferințe de prisos.

— Copii n-aveți, nu-i așa ?

— Nu.

— La cine-i cauza ?

— Nu știu. Poate la el, poate la mine, dar în orice caz nu simt nevoia copiilor. Dar tu, Andrei, ai ?

— Nu am slavă Domnului, ca să-mi amintească de obligațiile față de memoria soției mele.

— Nu vorbi așa, Andrei ! Toțuși, tu ai trăit cu femeia asta și bănuiesc că ai fost fericit cu ea...

— Fericit n-am fost niciodată, Antonina, dar mulțumit — da, recunosc și nu mi-a lipsit nimic. Tatăl ei a fost de partea noastră, el și acum ține la mine și mi-a promis să facă totul pentru mine... tot ce doresc...

— Și tu ce dorești, Andrei ?

— Eh, ce-ar putea dori un bărbat, un om tânăr ca mine, rîse Andrei, simțind că i s-a luat parcă o povară din spate. În primul rînd, firește, să am lîngă mine o femeie... o femeie... care... Înțelege, nu ? În al doilea rînd, să am o slujbă bună... cu alte cuvinte, să fie un post corespunzător, să ocup o anumită poziție în societate, căci altfel... da, altfel acel bărbat nu valorează nici cit o ceapă degerată, iar eu vreau să fiu tocmai un astfel de bărbat...

Ea zîmbi înțelegătoare.

— Te înțeleg, Andrei, te înțeleg foarte bine ! Dacă ai nevoie de vreun ajutor, soțul meu poate să facă ceva pentru tine. De ce anume ai nevoie ?

— Pentru moment, de nimic. Dar dacă se va impune, mă voi folosi de propunerea ta amabilă, Antonina. Îți mulțumesc pentru ospitalitate și pentru tot ce-ai făcut și vei face pentru mine ! Și dacă vreodată tu vei avea nevoie de mine, te rog să mă chemi, eu sînt la dispoziția ta, spuse el convins, se ridică și-și luă rămas bun.

Tînăra femeie îl conduse pînă jos, la ușa de la intrare.

6

Pe canapeaua din cabinetul său, cu un ziar în mînă, îl aștepta Avramov. La început, Andrei încercă o ușoară neliniște, dar curînd se liniști. Oare ce-l va ruga ? Probabil să-l readucă pentru un timp oarecare, pînă cînd își va face anii de pensie ? Sau poate că nu vrea nimic și a venit doar cu intenția să-i ceară o explicație după toate cîte se întîplaseră între ei doi ?

În fond, nu se întîmplase nimic. Andrei încetase să mai vină în casa lui cu Neli și-l anunțase că renunță la serviciile lui și, se înțelege, a urmat desfacerea contractului...

Se salutară cu răceală și-și ocupară locurile. Andrei se așează pe scaunul din spatele biroului, iar Avramov se lăsă pe canapea, urmă o lungă tăcere, după care Avramov tuși și luîndu-și inima în dinți, începu primul :

— Am venit la dumneavoastră, tovarășe Danov, să reparați o nedreptate, zise calm, dar lui Andrei nu-i scăpă glasul ușor tremurat. Vreau să știu de ce m-ați dat afară ?

— Nu eu, ci redactorul șef, tovarășe Avramov !

— Chiar și așa dac-ar fi. Eu încă nu am fost la șef, dar dacă se va impune, mă voi duce și la el...

— În zadar ! El mi-a lăsat mîină liberă, deci eu hotărîsc în această problemă. Și după cum vedeți, am hotărît spre binele serviciului. De fapt... Andrei îl prîvi și căzu puțin pe gînduri. Dumneavoastră, am impresia că ați și fost la el, nu-i așa ?

— Nu, nu am fost, tovarășe Danov !

— Dar de unde știu de cazul dumneavoastră ?

— I-am trimis o scrisoare, în care l-am rugat să re-examineze cazul meu...

— El însă mi-a spus că ați fost la el !

— Probabil că a avut în vedere scrisoarea mea, continuă obosit și indiferent Avramov. Dar pînă-n clipa asta, n-am primit nici-un răspuns. Înainte de-a mă prezenta personal, am zis să trec întîii pe la dumneavoastră și să vă rog să nu mă loviți tocmai acum cînd... nu mai am mult... Vă rog, tovarășe Danov.

— Am să vorbesc cu șeful, zise Andrei rece, dar am impresia că nu va fi de acord.

— De ce ? Eu mi-am făcut bine treaba și, în afară de asta, oare ați uitat, am fost la dispoziția dumneavoastră... vreau să spun că... v-am făcut un serviciu atît de mare, cedîndu-vă locuința mea...

Andrei îngălbeni :

— Nu uitați că mi-ați promis că nu veți sufla un cuvînt ! Altfel... Hm ! Știți la ce vă expuneți ?

— Știu, tovarășe Danov, și tocmai de aceea tac... Tac ca mormîntul... Și voi tăcea cît voi trăi ! Dar înțelegeți și dumneavoastră în ce situație sînt acum...

— Înțeleg Avramov, foarte bine înțeleg. Și, de aceea, mă gîndesc cum să... Dar ce-i de făcut ? Hotărîrea șefului e luată și nu știu dacă voi mai putea să fac ceva. Veniți mîine sau și mai bine poimîine, atunci cred că voi avea răspunsul definitiv. Voi face tot posibilul. Să nu vă închipuiți că sînt insensibil, dar n-am avut altă ieșire. Hai, fiți liniștit și aveți încredere în vechii dumneavoastră prieteni !

Andrei îl bătu pe umăr și-l conduse pînă la ușă. Dar nici nu se întoarse bine la biroul său că ușa se deschise din nou :

— Se poate, tovarășe Danov ? își băgă capul Rafaelov. Numai un minut...

Fața îi radia toată, încît ai fi zis că a cîștigat la loterie, iar ochi îi străluceau ca unui popîndău.

— Ia loc, tovarășe Rafaelov, ia loc și vorbește ! îi făcu semn cu mîna Andrei. Care-s noutățile pe care mi le-aduci ?

Reporterul, înalt, slab și uscat ca un băț de chibrit, unul dintre cei mai buni din redacție, se trînti pe canapea, își întinse picioarele lungi și se făcu comod, de parcă fusese invitat nu la o discuție de serviciu, ci la cafea și trîncăneală. Andrei îl măsură din cap pînă în picioare,

cîntărind cam cît l-ar costa această discuție a lor, dacă o va începe și o va canaliza spre problemele care-l interesează, și constată cu plăcere că acest om orgolios și ambițios, dar neajutorat din cauza locului pe care-l ocupă în ierarhie, îi va spune lucruri interesante. Așteptă preț de un minut, pînă cînd Rafaelov își reveni la capacitatea de-a gîndi limpede, la obiect, și întrebă :

— Ei, ia spune-mi, este, într-adevăr, ceva ?

— Da, tovarășe Danov, se înțelege că este, zise Rafaelov dînd din miini agitat. Ieri, de exemplu, a venit la mine Sevov și, pentru prima oară, de cînd ne-am certat, mi-a vorbit... Știți ce m-a rugat ?

— Nu, îi răspunse Andrei.

— Să insist pe lîngă dumneavoastră și să vă rog să-i înapoiati cererea prin care și-a dat demisia.

— Ha ! Așa ? exclamă surprins Andrei, ca să mascheze că Sevov a și fost la el. Și dumneata ce zici ? Să i-o înapoiez sau să-i primesc demisia ?

Într-o clipă, fără să se gîndească, vechiul reporter, altădată prietenul foiletonistului, zise :

— Nu i-o înapoiati, mai bine primiți-o, tovarășe Danov, acesta-i sfatul meu ! Sevov nu merită nici-o îngăduință. El este unul din ăia care tot scormonesc și creează intrigi, aducînd numai belele. Eu așa socotesc, dar dumneavoastră faceți cum credeți...

— Am să mă mai gîndesc, zise Andrei și-l privi uimit. „De unde a apărut răutatea asta în el ? se gîndi el. Și nu numai răutate, dar și invidie și cruzime !” Se ridică și-i întinse mîna. Bine. Consider că trebuie să mai așteptăm, să vedem ce va hotări șeful, dar dacă mă întrebi pe mine, sînt de părere că trebuie să rămînă.

— De ce ? tresări Rafaelov.

— Pentru că este un om util și redacția are nevoie de el, dar dumneavoastră continuați-vă munca. Eu vă mulțumesc și intenționez ca, în cel mai scurt timp, să vă propun la premiere. O meritați din plin tovarășe Rafaelov !

Rafaelov se înclină ușor.

— Vă mulțumesc pentru atenție, tovarășe Danov, vă mulțumesc foarte mult ! Și ieși cu pași șovăielnici. Statura lui subțire și deșirată o depășea pe-a lui Andrei cu cel puțin două palme. Oare nu face o crimă dacă-l obligă pe unul dintre subalternii lui să-și spioneze tovarășii ? se gândi Andrei. Nu, în nici-un caz, își răspunse tot el, fiindcă, în realitate, aici nu-i vorba de spionaj în adevăratul sens al cuvîntului, ci numai de urmărirea îndeaproape a muncii, să afle cine ce gîndește și cum se achită de obligații. Numai că... nu prea era sigur de argumentele sale. În fond, toate astea nu sînt legale și nici firești, și dacă află șeful sau altcineva, poate să aibă neplăceri. Dar, la dracu', cine să afle, de vreme ce el conduce totul bine și e sigur de succes ! ? Și totuși era ceva care-l tulbura, care-l neliniștea : neprevăzutul, necunoscutul care ar putea interveni într-o bună zi. Dar în acest caz va recurge la o altă manevră desigur, de ce nu ? Va arunca vina asupra celui care i-a executat ordinele. „Deoarece — gîndea el — nu există și nu se poate găsi o altă rezolvare decît să știi întotdeauna cine ce gîndește despre tine.“ După aceste raționamente, Andrei se linișți și se apucă de lucru. Dar nu trecură nici cinci minute și la ușă se bătu cu putere. Înainte de-a răspunde, cineva apăsă pe clanță și el își ridică ochii.

Intră secretarul organizației lor de partid. Acest om mărunțel se bucura de o mare încredere în fața șefului și a celorlalți membri din comitetul de redacție, cît despre colegii lui, aceștia pur și simplu îl iubeau, pentru că în-

4

totdeauna era atent cu oamenii, drept și cinstit, nepărtinitor, gata să pună oricând umărul acolo unde era cel mai greu. Cu toate că aspectul lui exterior nu spunea nimic, Andrei știa că în trecut luase parte la insurecție ca partizan, dar că nu-i plăcea să iasă în evidență.

Cînd îl văzu întrînd, Andrei se gîndi că nu vine el așa de pomănă, ci cu o treabă care nu suferă amînare. Privi cu atenție la fața lui puțin palidă și supărată, cu zbîrcituri dese în jurul gurii și ochilor ca pînza de păianjen, dar în zadar, tot nu înțelese ce-l putea aduce atît de neașteptat : privirea lui era calmă și după cum i se păru, binevoitoare.

Andrei se ridică și-i arătă cu mîna scaunul de lingă el, dar secretarul ezită o clipă și alese canapeaua, pe care, de obicei, stăteau cei care veneau cu vreo cerere sau propunere.

— Vin la tine, Andrei, începui el direct, să discutăm o problemă importantă.

— Spuneți, tovarășe Serafimov. Cu ce vă pot fi de folos ? Sau poate dumneavoastră mie, nu ?

— Tocmai de-aia, tocmai de-aia... Am venit... să ne fim unul altuia de folos ! spuse secretarul și-și frecă mîinile. Spune-mi Andrei, care-ți sînt intențiile, vom întări colectivul nostru, sau îl vom lăsa așa, de izbeliște ?

Andrei se ridică ușor de pe scaunul său.

— Ce aveți în vedere, tovarășe Serafimov ?

— Cum ce ? Serafimov își frecă din nou mîinile. Păi, cam tot ce se petrece de o vreme în redacție...

— Concret ?

— Concret : unii o părăsesc, alții revin și nu se știe ce se întîmplă. Printre colegi, circulă tot felul de zvonuri. Eu nu plec urechea, nu le dau crezare, dar totuși sînt obligat să verific...

— Verificați, tovarășe Serafimov, verificați... Și... ce fel de zvonuri circulă ?

— Stai, asta mai târziu, poate la urmă ! ridică mina secretarul. Acum tu să-mi spui ce se petrece în redacția noastră. Asta vreau să știu. Am găsit de cuviință că e mai bine să te întreb întâi pe tine și abia, după aceea, să hotărâsc dacă are sens sau nu să mă mai duc la șef. Ei, spune, e adevărat că l-ai dat afară pe Sevov fără acordul șefului ?

Andrei oftă ușurat.

— Dumneata ai vorbit cu el ?

— Cu cine ?

— Cu Sevov.

— Încă nu, dar dacă va fi nevoie, voi vorbi și cu el. Ei, spune, e adevărat ?

Andrei aruncă o privire spre omul mărunțel care stătea chircit în fața lui și deodată căpătă curaj.

— Nu, nu-i adevărat, zise el calm. Dimpotrivă, eu am pus o vorbă bună pentru Sevov și am insistat să rămână. Dacă nu crezi, întreabă-l pe șef.

— Te cred, Andrei, cum să nu te cred !

Andrei observă că din hotărîrea fermă cu care intrase secretarul de partid nu mai rămăsese nimic. Acum avea el motiv să treacă la atac și să facă pe supăratul, ca omul care se simte jignit, dar găsi că n-are rost și, de aceea, tăcu, vrînd să lase impresia că tot ce debitase pînă acum Serafimov, nu-l leza cîtuși de puțin. Dar secretarul de partid nu avea intenția să se predea ușor.

— Dar cu Avramov cum stau lucrurile ? întrebă el. A venit la mine aseară și mi s-a plîns că l-ai forțat să părăsească redacția, deși i-ar fi rămas foarte puțin pînă la pensie. E adevărat ?

— Da, e adevărat, dădu din cap Andrei, dar cu el lucrurile stau mai altfel.

— Cum adică ?

— Problema lui o rezolvă șeful, și nu eu.

— Și cum a rezolvat-o ?

— Așa cum ți-a spus Avramov.

— Mai exact, vrei să spui că a fost dat afară înainte de-a face toți anii, și nu pensionat după cum e regula...

— Da.

— Păcat ! Secretarul ridică din umeri. Dar ce putem face ? Șeful are și acest drept... iar eu mă gîndeam că tu ai făcut-o din proprie inițiativă.

— Chiar și din inițiativa mea dac-ar fi fost...

— Nu-i nimic, numai că.. .tu ești totuși adjunct, iar el e șeful, nu-i așa ?

— Așa e și, de aceea, hotărîrea lui este irevocabilă, cel puțin, eu nu pot să fac nimic în privința asta.

— Dar Avramov se plînge și afirmă că se va duce mai sus. S-ar putea să se adreseze și Comitetului Central al Partidului. Tu ce vei răspunde dacă vei fi întrebat ?

— Ce v-am răspuns și dumneavoastră, tovarășe Serafimov.

— E clar ! zise mîhnit secretarul și cine știe de ce, și de data asta își frecă mîinile. Era inexplicabil de ce le tot freacă — dacă o face din stînghereală, sau de bucurie că totul coincide cu informațiile pe care le deține sau chiar cu vederile lui !

Andrei hotărî să-l tragă de limbă. După ce tăcu puțin și așteptă ca secretarul să termine ce avea de notat în carnețelul său, se ridică în picioare, fără să-i întindă mîna la plecare și întrebă :

— Pot să știu și eu ce zvonuri circulă la adresa mea ?

— Zvonuri ? Serafimov rămase cu gura căscată. Chiar zvonuri, e mult spus, dar se mai șușotește și tocmai de aceea... Iartă-mă, Andrei, dar eu am dreptul să verific ! Cît despre zvonuri, tu nu le da crezare, eu știu să deosebesc zvonul de adevăr... Eh, iartă-mă, că ți-am răpit cîteva minute, dar n-am avut încotro, a fost necesar !... Și făcîndu-i prietenește semn cu mîna, omul mărunțel părăsi sprinten încăperea, mai curînd zbură ca o păsărică din colivie.

Andrei se lăsă pe scaunul său. Fața lui schimonosită de o grimasă dureroasă, deodată își recăpătă obișnuita sa expresie — serioasă și chiar severă, care trăda convingerea lui că e puternic, că trebuie să se țină seama de el, de poziția și autoritatea lui aici. Acum nu mai avea cine să-l împiedice, se putea apuca de lucru.

7

Se întorcea de la redacție și mergea încet pe stradă, cînd deodată la un colț de stradă o zări pe Neli. Ar fi vrut să treacă pe lingă ea, să uite orice discuție, după despărțirea aceea grea și chinuitoare, dar ea îl observă și fără să ezite îi făcu semn energic din mîini și se îndreptă spre el.

— Așteaptă, Andrei ! strigă tînăra femeie. Unde fugi, nu te ascunde de mine ! Nu e totul terminat între noi ! zise ea și îi întinse mînuța albă pe care el, de atîtea ori, o sărutase fierbinte. Acum însă i se păru că fusese întinsă ca o mînă salvatoare unui înecat. Haide ! zise ea și-l luă de braț, tîrîndu-l după sine. Să mergem...

— Unde ? se trezi Andrei și se trase ușor. Unde mă duci ?

— Acasă.

— Dar noi doi... ai uitat ? Chiar tu ai...

— Ce ? Neli rise cu amărăciune. Noi am rămas prieteni, Andrei ! Adu-ți aminte că atunci ne-am despărțit cu o astfel de condiție... Și pe urmă, adăugă ea, eu am făcut deja prima greșală când am divorțat, acum nu vreau s-o fac pe-a doua ! Și rise din nou, dar, de data asta, în risul ei era ceva trist și deprimant, care îl impresionează pe Andrei.

El o urmă fără să se mai împotrivească. Un timp merseră în tăcere, fiecare absorbit de propriile gânduri. Apoi, Neli zise :

— Nu mă pot obișnui singură. M-am chinuit atîta timp și uite na, cum te-am văzut, m-am și predat. Doar am fost aproape soț și soție, nu-i așa Andrei ?

— Da, într-adevăr, am fost...

— În fond ce mai rămăsese, doar să încheiem căsătoria, nu-i așa ?

— Și am fi încheiat-o, dacă... dacă nu se întîmpla... încă îmi apasă sufletul !

— Uită totul, Andrei ! Ce-a fost, a fost, de acum încolo trebuie să fim cu picioarele pe pămînt și să nu ne creăm iluzii deșarte. Noi ne-am despărțit, dar am promis să ne întîlnim și să rămînem prieteni. Eu și acum te duc acasă ca prietenă, dar nu vreau să-ți închipui că te constrîng și că vreau neapărat să te căsătorești cu mine. Ceea ce s-a întîmplat între noi, ne desparte pentru totdeauna. Trecutul n-o să se întoarcă niciodată... Cel puțin așa cum a fost odinioară, înainte de-a ne despărți...

Ea vorbea încet și Andrei abia auzea glasul ei, dar cuvintele îi erau clare. Pentru el nu era nici-o îndoială că e

sinceră și că nu-și va schimba hotărîrea să nu rămînă decît buni prieteni. El era conștient că are absolută dreptate, întrucît moartea inexplicabilă a soției lui o obligase să se trezească și să încerce acea adîncă remușcare care duce uneori la un tragic deznodămînt.

Ajunseră la casa ei și se instalară comod în două fotolii unul în fața celuilalt.

— Vrei să bei ceva ? îl întrebă Neli după o scurtă tăcere.

— Ce ai de băut ? întrebă el.

— Coniac, vodcă, rachiu...

— Rachiu... de-al nostru, rachiu bulgăresc ! zise el tulburat, cu o voce tremurătoare.

— Și cafea ?

— Se poate și cafea, dacă nu ți-e greu.

Neli aduse două cești cu cafea aburindă și două pahare pline pînă la refuz de un lichid galben ca uleiul.

— E de casă, mi l-a dăruit o prietenă de-a mea din Troian.

Andrei abia schiță un zîmbet.

— Oh; de mult n-am mai fost pe-acolo ! zise el cu un oftat. Cîndva mă duceam și stăteam zile în șir. Nu cunosc un colțișor mai frumos de munte în întreaga țară. Eu sînt din acest ținut și ca elev de liceu aproape în fiecare vară îmi petreceam vacanța cea mare în munți. Dacă mi se va ivi prilejul, poate mă voi duce în vara asta și-mi voi petrece tot concediul acolo, singur... în desigurile pădurii sau la poale de munte, ori chiar sub stîncile amenințătoare... asemeni unui sihastru care și-a închinat restul vieții doar cugetării și reculegerii.

— Și își caută alinarea în singurătate ? îl întrerupse Neli.

— Oh, nu ! o privi el cu sprîncenele ușor încruntate. Ci doar așa... să se mai odihnească de zgomotul și viermuiala marelui oraș, să se adîncească în sine și să înțeleagă dacă omul poate trăi singur...

— Ca să-și ispășească păcatele în căință, nu-i așa ? adăugă ea.

El din nou o privi încruntat.

— Înțeleg că vrei să-mi amintești mereu de ceea ce s-a întîmplat și probabil că niciodată nu mă vei ierfa. Dar înțelege și tu, Neli, că eu, cu-adevărat, n-am nici-o vină... sau dacă am vreo vină, ea constă în faptul că eu și cu tine... noi doi ne-am întîlnit pe furiș. Dar ia spune-mi : dacă ea n-ar fi murit, oare azi am mai fi purtat această discuție ? Oare n-am așteptat amîndoi un deznodămint ?... De ce continui să te porți atît de dușmănos cu mine ?

Ea îl privi cercetător, parcă-ar fi vrut să verifice dacă se interesa sincer de părerea ei sau încerca să scape în felul acesta de răspundere. Dar cum nu găsi nimic în privirea lui, decît încercarea de a se apăra în fața ei, tăcu în jur de un minut și zise sever :

— Nu eu sînt cea vinovată că am ajuns aici !

— Dar, Dumnezeuule, cine e vinovat ? De cîte ori vrei să-ți repet cum s-au petrecut lucrurile ? !

— Și totuși, nu vrei să admiți că ai și tu partea ta de vină ?

— Da, ți-am mai spus, am o vină, și eu și... de fapt, amîndoi... înainte de moartea ei... Dar tu ? Tu nu admiți că ai păcătuit în fața ei ?

Neli se îngălbeni.

— Nu ! zise ea cu buzele strînse. Eu nu consider că am păcătuit în fața ei. Faptul că ne întîlneam, că ne ascundeam, nu e nici-un păcat, fiindcă ne ascundeam de soțul meu. Dimpotrivă, eu socotesc că cele mai frumoase zile

din viața mea au fost întâlnirile mele cu tine și dacă... și dacă acum îmi pare rău de ceva, este pentru că ele nu continuă tot așa de fericite atît pentru mine, cît și pentru tine...

— Și totuși asta a fost o înșelăciune ! o contrazise el. Amîndoi am fost infideli, tu față de bărbatul tău, iar eu față de nevastă-mea... Cum poți să susții că nu ai păcătuit ?

— În dragoste nu există vină, nu există păcat, atîta vreme cît este cinstită, sinceră. Iar dragostea noastră cred că a fost și cinstită, și sinceră. Dacă n-ar fi fost împlinirea aceea nenorocită... Oh, ea mi-a distrus întreaga fericire ! oftă Neli și-și acoperi fața cu mîinile, gata să izbucnească în plîns. Dar imediat și-o descoperi și-l fixă în așa fel, că nu lipsi mult să-l apuce tremuratul. Tu nu ai vrut să faci ceea ce trebuia !...

— Păi ce trebuia să fac ?

— Să divorțezi, așa cum am divorțat eu !

— Dar eu nu puteam s-o fac, fiindcă...

— Fiindcă te temeai de tatăl ei, tremurai să nu te ia la întrebări ! Dar, de fapt, de altceva te temeai tu... să nu-ți pierzi funcția, să nu-ți scape scaunul de sub fund, la care ții mai mult decît la dragostea noastră... mai mult decît la sentimentele tale și-ale mele... Asta e !

Andrei nu răspunse, dar, în sinea sa, fu nevoit să recunoască că Neli avea tot dreptul să-l învinuiască; cu toate că vorbele ei exprimau mai curînd severitate și condamnare, decît dreptate. Într-adevăr, ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi divorțat de Rozalia ? Poate că nu s-ar fi întîmplat nimic și ea ar fi fost și astăzi vie ! Da, da... Se pare că Neli are dreptate cînd îl învinuiește, cînd îl consideră părtaș la moartea ei. Și, cu o exactitate uluitoare, își reînvie acea clipă acolo, sus în munți, cînd împreună cu Rozalia ajun-

seseră la mijlocul podeţului. Atunci închisese ochii şi îşi închipuise cum întinde mina şi cum o îmbrînceşte jos, în prăpastie, unde clocoteau apele pîrului de munte... Da, aşa fusese. Dar pe urmă tot el o văzuse stînd în continuare tot acolo, la doi paşi de el... Da, da... Ea, într-adevăr, stătea. dar cînd se repezise spre ea, podeţul se balansase şi mai tare, şi ea nemaiputînd să-şi menţină echilibrul, alunecase şi... Se aruncase singură, sau... Andrei căzu pe gînduri şi încercă să-şi amintească ultima discuţie pe care amîndoi o purtaseră atunci, în poiană, unde se odihniseră. Îşi aminti cît de palidă şi tristă fusese faţa ei în momentul acela, cînd se ridicase cu un oftat de la locul ei şi cum îl urmase supusă, asemeni unui om condamnat, hotărît să recurgă la o faptă disperată. Încă atunci el presimţise asta, dar se făcuse că nu observă nimic, că nu vede nimic !

— Te asigur, începu Andrei cu o voce înăbuşită, aproape sugrumată, că eu, într-adevăr, n-am nici-o vină. Ce-i drept, nici n-am ajutat-o... Recunosc... Şi dacă asta te mulţumeşte, judecă-mă !

— Da ! Şi te condamn !

— Te rog Neli, uită totul şi să începem din nou...

— Nu ! i-o reteză ea cu o voce tăioasă şi hotărîtă. Andrei, nu spera că voi ceda vreodată !

— Dar de ce ?

— Pentru că între noi totul s-a terminat ! Nu există cale de întoarcere, Andrei ! Dar dacă vrei să rămînem prieteni şi să ne întîlnim din cînd în cînd numai ca prieteni, ca în seara asta, eu sînt gata... Mă înţelegi bine ?

— Te înţeleg, răspunse Andrei abia auzit şi se ridică din fotoliu cu dorinţa de a pleca, dar puterile nu-l ajutară şi el se lăsă greu înapoi în fotoliu, cu un oftat adînc, obosit şi resemnat. Oooo, cît de bine te înţeleg, zise el, cît de bine te înţeleg...

Se întoarse acasă târziu și toată noaptea și-o petrecu gîndindu-se la întreaga lui viață. Cum de-a putut avea un astfel de destin tocmai el, să fie nevoit să stea de unul singur în apartamentul său luxos și să nu-și găsească liniștea ? Abia târziu, în zori, se tirî spre patul larg, se trînti în el așa îmbrăcat și încălțat cum era.

Se duse la redacție mai devreme ca oricînd și se apucă de lucru cu o rară înverșunare, de parcă numai așa își putea găsi liniștea și răspunsul la întrebările chinuitoare, ivite peste noapte. Lucră așa îndelung, în neștire, pierzînd noțiunea timpului. Pe la orele cinci după amiază, cînd tocmai simți cum începe treptat să se liniștească și să-și recapete ritmul normal, îl chemă șeful.

— Este o plîngere împotriva dumneavoastră, zise Popstarev aspru, fără să-și întrerupă lucrul. Chiar adineauri a fost la mine secretarul de partid și mi-a spus că oamenii sînt nemulțumiți...

Andrei încremeni. „Cine sînt oare cei care s-au plîns ?” se gîndi el. Nu cumva e Avramov ? Să fi îndrăznit să vină aici să dezvăluie taina care pînă mai ieri îi lega ? Sau poate că Sevov s-a căit că i-a promis să-l informeze și acum se grăbește să se dezică, cerînd mai întîi ajutorul secretarului de partid ? Dacă este el sau Avramov, în nici-un caz nu trebuie să recunoască, ci doar să-și păstreze calmul și să reșpingă orice învinuire, taxînd-o drept calomnie ! Își adună gîndurile, apoi spuse foarte calm și convingător :

— Știu.

Șeful își ridică privirea uimită.

— Ce știți ?

— Știu cine s-a plîns... de mine.

— Cine ?

— Avramov și poate și Sevov, alții nu pot fi.

— De ce și Sevov ?

— Păi, pentru că el a fost întotdeauna nemulțumit de mine... încă din ziua instalării mele ca adjunctul dumneavoastră... Și a fost singurul meu adversar, așa că...

— Hm ! mormăi șeful. Nu e Sevov, dar uite... că pe Avramov l-ați ghicit, el, într-adevăr, s-a plîns de dumneavoastră...

— Și cu ce plîngere a venit ? trecu imediat la ofensivă Andrei. Că l-am dat afară cu acordul dumneavoastră ca fiind de prisos în redacție ?

Șeful îl privi din nou mirat.

— Nu. Și pentru multe alte lucruri, pe care el la început n-a vrut să le spună secretarului de partid, dar apoi a recunoscut totul. E adevărat că i-ați folosit locuința ?

— Să-i folosesc locuința ? !... Și pentru ce anume ?

— Știu eu ? ! Și șeful dădu nemulțumit din umeri. Așa i-ar fi spus... Pentru întâlniri amoroase !

Andrei simți cum sîngele îi năvălește în cap ! Ah, mizerabilul, deci a dat cărțile pe față ! Cu răsufierea oprită și cu urechile țiuind, zise :

— Minte ! Minte cu nerușinare !

— Minte ?

— Da, minte și este un intrigant, un calomniator și face toate astea ca să-și mascheze incapacitatea. Dacă vrei să aflați adevărul, eu vă rog, adică nu, insist să-l chemați aici și să confirme asta în fața mea. Și, după aceea, vă rog să se facă o anchetă și să se stabilească cine spune adevărul și cine nu. Dacă se va dovedi că Avramov are dreptate, eu

îmi voi da demisia, gata să suport orice sancțiune pe care o va hotări organizația de partid, iar dacă se va dovedi și vă veți convinge că el minte, atunci... O, atunci eu voi ști cum să procedez cu un calomniator ! strigă Andrei îngălbenindu-se și tremurînd tot de mînie, cu pumnii strînși, gata să sară la bătaie, ca și cum Avramov s-ar fi aflat în momentul acela de față.

Șeful se gîndi cîteva secunde și pentru Andrei nu rămase un secret că reușise întrucîtva să-l convingă.

— Vă cred, și cu toate astea, trebuie să verificăm, zise el. Am discutat cu secretarul de partid și am hotărit să nu implicăm deocamdată organizația de partid. Întîi, trebuie să ne convingem dacă Avramov spune sau nu adevărul. Deci, este necesară confruntarea !

— Bine, primesc. Doar eu am propus primul ? ! dădu împăciuator din cap Andrei și ieși amețit din cabinetul șefului.

Se duse glonț în biroul în care lucra ca șef de secție secretarul de partid. Îl găsi singur, aplecat asupra unui dosar ticsit cu hîrtii pe care le răsfoia încet cu mîna lui mică, slabă și se bucură că va putea vorbi cu el liniștit, fără să fie tulburat de cineva. Așteptă, pînă cînd omul mărunțel, cu capul pleșuv, cu ochelarii caraghios puși pe nas își termină lucrul, tuși nemulțumit și întrebă :

— E adevărat că a venit la dumneavoastră, Avramov ?

— Da, a venit în seara asta, răspunse calm Serafimov, fără să-i tremure vreun mușchi pe fața lui palidă, bătînd spre cenușiu.

— Și v-ați dus de îndată la șef să-i spuneți ?

— Da, îi răspunse secretarul de partid tot așa de liniștit.

— Și de ce n-ați venit mai întîi la mine să mă întrebați dacă e adevărat și-abia după aceea să vă duceți unde doriți ?

Serafimov îl privi netulburat.

— Nu sînt obligat, zise el rar și apăsător, și-apoi problema este în legătură cu dumneavoastră... După o scurtă pauză adăugă pe un alt ton : Eu nu văd nimic rău în asta Andrei ! De ce te enfurii ?

— Cum de ce ? În spatele meu se croiesc tot felul de intrigi și vrei să fii calm ?

— Aici intrigi nu există, i-o întoarce obosit secretarul și îl privi surprins că tot nu-l înțelege, în schimb, există o problemă care trebuie să fie analizată, și eu sînt obligat, în primul rînd, să mă consult cu șeful și apoi, se înțelege, și cu tine. Numai că... Și el tăcu un moment, apoi dădu din mîna a lehamite : Ce mai la deal, la vale... Se impune o anchetă, Andrei !

— N-aveți decît ! Eu nu mă sperii de anchete, zise abia abținîndu-se Andrei. Dacă vrei să știi, eu însumi am propus șefului anchetă, eu am cerut o confruntare...

— Bine, n-am nimic împotrivă, clătină din cap secretarul și-i zîmbi încurajator, ca și cum era convins că ancheta avea să se termine în folosul lui. Și șeful ce-a zis ? A fost de acord ?

— Da, a fost.

— Uite că ne-am înțeles, Andrei ! rîse oarecum bucuros el și se ridică. Ce mai vrei ?

— Nimic.

— Păi atunci... Fii liniștit și vezi-ți de treabă !

Andrei se strecură pe coridor. Unde să se ducă ? Ce să facă ? Nu avea nici-un chef de lucru. I se părea că de va rămîne singur, îl vor cuprinde din nou gîndurile și se va chinui de-a surda. El ar fi vrut să trîncănească cu cineva, să-și împărtășească indignarea și să caute compasiune. Dar cu cine să poarte o discuție sinceră, cînd cu toții s-au purtat așa, de parcă i-ar fi fost străini ? Nu avea un om

apropiat în toată redacția cu care să schimbe câteva cuvinte. În afară de... În afară de Nadia, secretara ! Și el intră în biroul ei.

Nadia îl întâmpină bucuroasă și încă de la prima privire observă că ceva îl chinuie. Ea sări de pe scaun și zîmbindu-i politicos, îl întrebă îngrijorată :

— Ce s-a întâmplat cu dumneavoastră, tovarășe Danov ?

Andrei tresări.

— Nimic. Ce poate să mi se întâmple ?

— Păi... Știi eu ? îl privi ea îndelung și cercetător. Nu-mi place cum arătați. Aveți chipul unui om căruia i s-a întâmplat ceva îngrozitor... Da, da, se vede și din privire dumneavoastră ! Nu cumva aveți vreo neplăcere ?

Andrei zîmbi amar.

— Neplăcere ?... Da, Nadia, omul întotdeauna are câte-o neplăcere, ceva care să-l tulbure și să-l facă să sufere !...

— Ați văzut c-am simțit ? zise Nadia bucuroasă, de parcă rezolvase probleme. Ei, acum îmi spuneți, ce s-a întâmplat ?

— Nimic deosebit, dădu din mină Andrei. Un nemernic s-a plîns de mine șefului și trebuie să dau niște explicații...

— Hm, într-adevăr nemernic, zise ea și-l privi compătimitor. Și cine este acest om josnic ?

— Cine ? Andrei iar dădu din mină. Dă-l încolo, nu merită... Dacă ar fi acum în fața mea, l-aș sfișia cu dinții, așa să știi ! Și deodată se însufleți. Ți-aduci aminte, era aici un bătrîn reporter, rămas de pe timpuri, cînd... De milă, de silă, noi l-am primit, iar el, pînă la urmă, s-a dovedit un ingrat !

— Avramov ?

— Da, chiar el.

— Deci de aia în seara asta a venit la tovarășul Serafimov ?

— Se pare că da. Andrei închise ochii, se lăsă în fotoliu și tăcu.

Cîteva minute Nalia îl privi compătimator, apoi zise deodată :

— Nu vă mîniați, tovarășe Danov ! Doar sînteți nevinovat, totul se va aranja ! Iar cît privește nemernicul, își va primi disprețul cuvenit...

— Bine-ar fi de-ar fi așa, dar nu știu cum se va termina toată tărășenia asta, zise încet Andrei, parcă sieși și își ridică privirea spre ea. Nadia, tu mă crezi ?

— O, ce tot spuneți, tovarășe Danov ? Păi eu vă cred în toate și sînt gata să-i scot ochii oricui ar îndrăzni să spună măcar un cuvînt rău despre dumneavoastră. Orice vorbe ar umbla, eu sînt convinsă că nu-s adevărate !

— Îți mulțumesc, Nadia, cel puțin în persoana ta am un prieten, zise el, se întinse, îi lua mîna și i-o sărută cu duioșie.

— Eu întotdeauna am să vă fiu prieten, tovarășe Danov, chiar și în zilele cele mai negre, îi răspunse tulburată tînăra fată retrăgîndu-și mîna imediat. Încă de cînd a pierit soția dumneavoastră... fie-i țărîna ușoară !... Da, eu încă de pe-atunci v-am compătimit. Și de-ați ști cît de rău mi-a părut, cum m-am chinuit cînd v-am văzut umblînd de colo-colo ca un om bolnav...

— Da, eu, într-adevăr, am fost bolnav, Nadia !

— Asta s-a văzut. Cu siguranță că ați iubit-o mult, tovarășe Danov ! zise fata și se îmbujoră toată.

Pentru o clipă, Andrei rămase pe gînduri. Ce să-i răspundă ? Să o mintă, n-avea rost, dar nici să-i spună ade-

vărul, că n-o iubise niciodată pe Rozalia, nu îndrăznea în acest moment. Poate că de aceea se mulțumi să spună doar atât :

— Am trăit bine împreună cu ea, Nadia. Ea a fost foarte atașată de mine.

— Invidiez o astfel de femeie, îndrăzni să spună fata. Dacă aș fi avut un bărbat ca dumneavoastră...

— Oh, păi nimic nu este imposibil, Nadia! se grăbi Andrei să-i răspundă și o privi cercetător. Oricând poți să-ți găsești, numai să vrei...

Tinăra fată se îmbujoră și mai tare și ascunzându-și tulburarea printr-un zîmbet imperceptibil, zise sfioasă :

— Am să mă folosesc de sfatul dumneavoastră, tovarășe Danov, numai să întîlnesc un astfel de bărbat.

— Ai să-l întîlnești, Nadia, neapărat ai să-l întîlnești ! Sau poate că-l întîlnești zilnic și stai de vorbă cu el, dar nu observi asta, zise Andrei tot așa zîbind, oftă adînc, se ridică de pe fotoliu și părăsi repede încăperea, lăsînd-o pe fată în cumpănă, încurcată și fără să știe dacă redactorul șef adjunct îi vorbise într-adevăr serios, sau doar glumise cu ea !

Andrei se întoarse în cabinetul său și-și continuă munca, dar tot ce citea, îi scăpa : gîndurile îi erau dispersate și zburau în altă parte, departe de materialele care se aflau pe masa lui de lucru.

— Să-ți fac cunoștință, Andrei, cu soțul meu.

Andrei dădu mîna cu omul pe care i-l prezenta Antonina. Era un bărbat la vreo cincizeci de ani, sau poate și mai bine, scund, îndesat, cu capul pleșuv, cu-o frunte lată

și ochi neobișnuit de mari, îmbrăcat într-un costum negru, elegant și cu o cravată albastră nou-nouță. Soțul Antoninei se înclină ușor, reluându-și de îndată ținuta sobră, chiar importantă. „Diplomat“ ! îi trecu prin minte lui Andrei. Cei doi bărbați schimbă câteva cuvinte de complezență, fără să mai piardă timpul inutil, intrară în restaurant și își ocupară masa rezervată. La sugestia Antoninei, bărbatul ei îl invitase pe Andrei la cină în restaurantul „Bulgaria“, în salonul mic, roșu, cu masă rezervată în colț, departe de ceilalți consumatori, într-o ambianță intimă, deosebit de plăcută. Pe masă era pusă o vază mare de cristal, încărcată cu flori proaspete, ceea ce-l impresionează puternic pe Andrei. El venise și altădată aici cu diferiți oaspeți străini, dar niciodată într-o ambianță atât de strălucitoare.

Nici nu se instalară bine la masă și chelnerul veni în grabă să le propună meniul. Andrei văzu cu câtă atenție și cu cât respect primise bătrînul și încercatul chelner toate comenzile diplomatului. „Doar e diplomat, toți îl cunosc aici ca pe-un cal breaz !“ se gîndi el nu fără invidie și se uită pe furiș la Antonina. Într-o toaletă nouă, o rochie nu prea scurtă dintr-un material scump, cu o broșă pe piept și cu o coafură a părului ei de mătase, special aranjată pentru ocazia din seara asta, ea era fermecătoare și arăta ca o adevărată prințesă, încît Andrei îl invidie încă o dată pe bărbatul acesta destul de bătrîn pentru ea.

— Ce bem ? se întoarse diplomatul spre el.

— Ce veți propune.

— Ce preferați ?

— Rachiu... de-al nostru, bulgăresc...

Diplomatul îl privi uimit.

— Bine, dădu el reținut din cap. Iar tu, draga mea ?

— Doar știi că nu beau ?

— Eh, nu se poate așa, totuși trebuie să bei ceva, măcar un pic în cinstea musafirului nostru... Vrei coniac ?

— Da, coniac se poate, zîmbi Antonina și se întoarse spre Andrei.

Cei doi schimbară cîte-o privire scurtă.

— Doamnei un pahar de coniac „Pliska“, tovarășului, rachiu, iar mie... Mie ce-mi veți da ?

— Whisky ?

— Bine, dar să fie veritabil, scoțian ! Cît despre cină, știți ce-aveți de făcut. Și vă rog mai repede, cu toții sîntem flămînzi !

După ce aduseră aperitivul și veni rîndul cinei, discuția care la început lîncezea, deodată se învioră. Diplomatul se interesa ce anume lucra Andrei, dacă e mulțumit de slujbă și cum îmbină munca sa de noapte cu cerințele culturale, dacă are suficient timp liber să meargă la teatru, la operă, la concerte ? Andrei simți că toate aceste întrebări îl pun în încurcătură, deoarece rar părăsea redacția și, în cele mai multe cazuri, cînd reușea să se rupă, se ducea să se distreze cu prietenii. Totuși, îi răspuase :

— Merg din cînd în cînd la teatru și la operă, deși nu dispun de mult timp, cu concertele însă... stau prost, recunosc eu.

— De ce ?

— Fiindcă profesia noastră e de așa natură, că absoarbe omul cu totul, și-apoi de ce să nu recunosc, muzica nu prea mă atrage.

— Ah, da, asta e cu totul altceva ! zise diplomatul și clătină îngăduitor din cap. Să știți că nici mie nu-mi rămîne timp pentru muzică și pentru celelalte arte... Soția mea însă este o pasionată și nu scapă spectacolele. Îndesebi, îi place să meargă la concerte... Dacă n-aveți nimic

împotriva, puteţi s-o însoţiţi uneori seara. Îţi va face plăcere, draga mea ? se întoarce el către nevastă-sa.

Antonina tresări, surprinsă de această întrebare, iar Andrei observă cum faţa ei se îmbujoră uşor.

— Se înţelege, numai să-i facă plăcere şi lui Andrei, i-o întoarce ea şi caută privirea lui.

— Mie întotdeauna îmi va face plăcere, Antonina, zise el. Odinioară, noi doi am fost buni prieteni şi nici acum nu te uiţi la mine ca la un străin.

Bărbatul ei, se pare, că nu observase tulburarea care-i cuprinsese pe amândoi, deoarece continuă pe acelaşi ton :

— După câte ştiu, aţi crescut împreună cu ea şi, copiii fiind, aţi fost împreună la şcoală ? se întoarce el spre Andrei.

— Da, am învăţat chiar în aceeaşi clasă. Ți-aduci aminte, Antonina, cum profesorul de muzică dirija cu arcuşul viorii şi dădea din mână în așa fel, de parcă tăia verde ?

— O, era un om tare caraghios ! exclamă ea. Închi-
puie-ți, dragule, unul așa.. gras, cu burtă... umbla cu
o pălărie veche, cu boruri mari și de departe semăna cu o
ciupercă... da, da, chiar cu o ciupercă ! Și odată la ora
de muzică, fiindcă toată clasa n-a știut textul unui cântec,
înfuriat așa de tare, că... Dar ce rost are să mă ocup
timpul cu astfel de amintiri ! Mai bine să vă spun că mă
sînt foarte bine și că mă bucur că ne-am adunat în seara
asta, aici, toți trei. Eu, dragule, se întoarce ea spre bărba-
tul ei, am față de Andrei sentimente prietenești, chiar fră-
țești și sînt foarte fericită că l-ai invitat...

— Iar eu sînt mulțumit că te-am întâlnit atunci, în seara aceea, în ploaie, ți-aduci aminte ?

— Da.

— Atunci avusesem o mică neplăcere în legătură cu moartea soției mele, dar după discuția cu tine toate s-au dus pe apa Sîmbetei ! Îți mulțumesc încă o dată, Antonina, pentru primirea ta de-atunci ! Vă mulțumesc și dumneavoastră că m-ați invitat în seara asta. Și sînt deosebit de fericit că aveți atîta încredere în mine...

— Eu deja vă cunosc din povestirile soției mele, tovarășe Danov, și-apoi m-am putut convinge și singur în seara asta de relațiile dumneavoastră frumoase. Ce-aș putea face pentru dumneavoastră ? Antonina îmi spunea că nu sînteți prea mulțumit de slujbă... mai exact, vreau să spun de postul pe care-l dețineți și de aceea, dacă nu aveți altceva în vedere, vă rog spuneți-mi, eu sînt gata oricînd să vă servesc. Pot să vă asigur că voi face totul pentru dumneavoastră ! N-ați vrea să vă transferați la noi, în cadrul ministerului nostru ?

Andrei fu surprins de propunerea lui neașteptată.

— În ce serviciu ?

— Ce veți alege dumneavoastră : secretar, sau poate și consilier la vreo legație sau ambasadă.

— În străinătate ?

— Păi da, se-nțelege ! De ce nu ?

Un minut-două Andrei rămase pe gînduri. Propunerea i se părea de-a dreptul ispititoare. Dar de unde și de ce atîta grijă pentru el ? În clipa următoare, întîlni privirea Antoninei care, zîmbitoare, îi făcu semn din cap : „Pri-mește !“

— Bine, n-aș refuza, dar... Unde m-aș putea duce ?

— Oriunde avem locuri libere... Și la Paris, Roma, și la Londra... Cunoașteți vreo limbă...

— Puțin nemțește.

— Minunat ! Atunci la Bonn. Cu limba... vă veți obiș-nui, iar după ce veți sta acolo un an sau doi, o să vă mutăm în altă parte.

— Vă mulțumesc, mă voi gândi încă puțin și dacă va fi nevoie, vă caut eu, dădu din cap Andrei.

— Antonina va fi legătura noastră, fu de acord diplomatul.

Trecură la o altă temă. Discutară despre câte și mai câte, inclusiv despre diplomatie, profesie de mare răspundere și care, în zilele noastre, devine tot mai grea. Andrei asculta atent și rareori lua cuvîntul, răspunzînd la întrebări scurt și cu o anumită rețineră. Către miezul nopții cîna luă sfîrșit și ei părăsiră restaurantul, cu sentimentul că au petrecut cîteva ore mai mult decît plăcut. Pe bulevard, Andrei își luă rămas bun de la ei și o porni spre casă, iar ei se urcară în mașina lor luxoasă și demarară în viteză sub luminile strălucitoare ale lămpilor de stradă. Îi propuseră să-l conducă pînă acasă, dar el refuză sub pretextul că vrea să se plimbe și să respire puțin aer curat. Și, într-adevăr, simțea această nevoie, fiindcă de multă vreme nu mai ieșise singur.

Mergea alene, luminat de o lună plină și respira adînc. Nu băuseră mult, dar lui Andrei i se părea că de la rachiul și, mai ales, de la vin, care fusese, chipurile, bun, importat din Ungaria, i se făcuse rău. Cine știe de ce, în acest moment, îl cuprinse o depresiune atît de puternică, încît își zise că un om mai singuratec și mai nefericit decît el nu există altul pe lume. Acest sentiment se întări și mai tare, cînd, după douăzeci de minute, ajunse acasă, în apartamentul său pustiu, mai ales, cînd intră în dormitor și se văzu singur, absolut singur în toată casa. Se lăsă pe pat și închise ochii...

Își aminti de ziua care se scursese și înțelese că nu-i va fi ușor — nu va trece fără urmări destituirea pripită a lui Avramov, nici nodul împletit dintre el și Neli, nici graba forțată și intențiile lui de a afla prin Sevov tot ce fac, ce vorbesc și ce gîndesc oamenii din redacție. Îl umplea de îndoială și comportarea șefului, iar cea a secreta-

rului de partid, cu care purtase acea discuție stupidă, îl tulbura mai mult decât orice. Ce se va întâmpla ? Ce nevoie avusese să se încurce cu Sevov, când îi cunoștea caracterul orgolios și neîndurător ? Andrei se gândi ore în șir cum să iasă din haosul în care alunecase, dar nu ajunse la nici-o concluzie.

În cele din urmă, în zori, se ridică iute, se dezbracă și se vîrî în pat. Oare ce urmărea, prin propunerea sa, bărbatul Antoninei ? Și de ce insistă atîta să-l trimită undeva la vreo legație sau ambasadă ? Andrei simțea că aici se ascunde ceva și se chinuia să-și țină conștiința încă puțin trează, ca să poată înțelege care-i adevărata cauză a bunăvoinței lui. Dar nu găsi nici-un răspuns. Și-abia cînd somnul aproape că-l biruise, și el închisese ochii, în capul lui deodată se ivi un gând : „Oare nu-i din cauza Antoninei, ca să mă țină cît mai departe de ea ?“ El zîmbi în toropeala care-l cuprinsese și, lăsîndu-se pe deplin în voia ei, își dădu răspunsul : „Da, numai din cauza ei, să nu ne putem întîlni, pentru ca el să fie liniștit !“ E șmecher domnul diplomat, dar nici Andrei nu e prost, îl va refuza încă de azi. Îl va refuza și va continua să se întîlnească cu Antonina, cu toate că nici ei nu prea îi convine să întrețină vechea prietenie...

Pentru a evita confruntarea cu Avramov și, mai ales, ancheta care bătea la ușă, și de teamă ca nu cumva tot ce susținuse Avramov să iasă la iveală, Andrei se grăbi să-și dea demisia și părăsi imediat redacția ziarului. Și uite că acum își petrecea timpul la via părăntească, la fel ca odinioară, așteptînd vești de la bărbatul Antoninei.

Toamna încă mai era caldă, plăcută și, ca-ntotdeauna, darnică în roade, sunete și culori. Toată ziua zăcea în colibă sau afară în iarba deasă și încă verde, privea cerul și se minuna de norii care pluteau lin ca niște corăbii cu pânzele întinse, umflate de adierea ușoară a vântului. În jurul lui, domnea o liniște deplină. Zburau fluturași, bîzîiau tot felul de gîze și bondari, iar în răstimpuri, cîte-o rîndunică țîșnea prin fața privirii lui, prevestind ploaia. La picioarele lui mișunau furnici, din cînd în cînd sărea cîte-o lăcustă și din nou se întrona acea liniște atotstăpîitoare, care-l îmbăta dimpreună cu aroma strugurilor copti și mireasma florilor de cîmp.

Cît de ușoară își simțea inima acum și ce n-ar fi dat ca asta să se prelungească nu o zi, o săptămînă, ci ani la rînd, chiar toată viața ! Nu devenise bogat, nici proprietarul vreunei mine de aur și nici al vreunei mari înfreprinderi, așa cum vîsase odinioară, dar chiar și așa, deși cariera lui de ziarist se încheiase atît de repede și de neașteptat, era mulțumit, și acum se simțea fericit. Cînd venise cu două săptămîni în urmă, bătrînul lui tată rămăsese mirat și-l întrebasese dacă nu cumva pățise ceva, dar el dăduse nepăsător din umeri și-i spusese că a venit doar să se odihnească și să-și petreacă puțin timpul la vie...

Zăcea afară, în fața colibeii și se gîndea, iar gîndurile, slobode ca niște stoluri flămînde de vrăbii, zburau în toate direcțiile. Nimeni nu-l deranja cu nimic, nici chiar tatăl lui, care credea că este în concediu și că va rămîne aici pînă la culesul viilor. În fiecare zi, Andrei aștepta să vină cineva de-acasă și să-i aducă vestea cea mare din partea soțului Antoninei, așa cum i se promisese.

Doar o singură dată coborî în oraș ca să-și ia niște mîncare, se plimbă pe străzile arhipline de lume și privi curios la tot ce i se păru a fi mai nou. Noi erau și oamenii, veniți din satele din jur, noi erau și casele, mai ales, cele din centru, construite într-un ritm record.

De ce, se întreba el, totuși unii dintre prietenii lui din copilărie rămăseseră aici și nu reușiseră să-și facă un rost ca lumea în viață, să facă o carieră, și se împăcaseră cu destinul lor ingrat de mărunți slujbași ai statului, sau de simpli muncitori în întreprinderile industriale ?

Andrei îl întâlnește și pe fostul său coleg, același tânăr partizan, căruia îi dăduse odinioară codrul acela de pîine și de care se folosisese mai apoi ca să ajungă la Universitate. Acest om nu aspirase și nu ajunsese mai sus de funcția de secretar al sfatului popular orășenesc și se resemnase ca și alții, cu mari merite față de noua putere. Nu se schimbase mult față de cum îl știa cu aproape cincisprezece ani în urmă — slab și uscat cu o față înnegrită de soare. Numai părul îi încărunțise ușor pe la temple, iar în jurul ochilor îi apăruseră riduri dese. Așa cum cobora pe poteca dintre vii, cu un coș plin cu struguri, îmbrăcat într-un costum vechi de doc și cu pălăria de pai albită de vreme, era personificarea tipică a provincialului resemnat.

— O, Andrei, tu ești aici ? Iar eu mă gîndeam că ne-ai uitat și că nu vrei să mai vii între noi ! zise el zîmbind bucuros. Am auzit că ți-a murit nevasta... te simți desigur nefericit...

— Da, așa e. Dar tu cum o duci ?

— Bine, nu mă pot plînge de nimic, mergem înainte, trebuie să mergem și să reușim...

Mai schimbă câteva cuvinte între ei, își promisese să se întâlnească din nou, să mai stea de vorbă, apoi se despărțiră și nu se mai văzură niciodată.

În fiecare zi, Andrei se scula devreme, ieșea din colibă, se oprea lîngă nucul cu frunza ușor îngălbenită și se uita spre oraș. Tot i se părea că va pierde clipa cînd din vale, pe drumul desfundat de căruțe, va apărea chipul cocîrjat al tatălui său, bătrînul cizmar, grăbit să-i aducă vestea. Dar oricît scruta cu privirea, orizontul rămînea gol și drumul pustiu...

Aşa trecu prima lună şi începu cea de a doua. Zadarnic aştepta Andrei. Nu venea nimeni. Cuprins de presimţiri rele, ajunsese în pragul disperării. Ce se întâmplase, de ce zăboveau atîta ? Să-l fi uitat de tot ? ! se întreba el din ce în ce mai alarmat.

În cele din urmă, într-o dimineaţă strălucitoare, cu soare mult şi rîndunele care-şi încrucişau întruna zborul, auzi un duduie de motor şi pînă să-şi dea seama de unde vine, o limuzină neagră, un Mercedes ultimul tip, se opri în faţa gardului de sîrmă al viei. Andrei îi ieşi în întîmpinare alergînd şi împiedicîndu-se în bulgării de pămînt sfărîmicioşi. Din cîteva salturi, ajunse la poartă. Aici îl aştepta Antonina veselă şi zîmbitoare.

— Hai, Andrei, mai repede ! strigă ea agitînd un plic mare, alb. Porneşte cu mine, am venit să te iau !

Fără să-i pese că-i va înţelege intenţiile, el se aruncă asupra ei, o îmbrăţişă şi o sărută, apoi o luă în braţe şi porni cu ea spre colibă.

— Aşteaptă, Andrei ! Ce vrei să faci ? începu să ţipe ea, zbatîndu-se şi dînd din picioare, dar întreaga ei fiinţă fremăta şi o dădea de gol că nu e supărată, ba dimpotrivă... că ar vrea ca aceste clipe să se prelungească la nesfîrşire...

El o duse în colibă, o lăsă pe pat şi stătu aşa aproape un minut ameţit lingă ea. Apoi, o îmbrăţişă şi începu să o sărute dezlănţuit, simţind că odată cu venirea ei, îi revenise întreaga putere, speranţa şi convingerea că viaţa lui abia acum începe...

Toată ziua o petrecură împreună, şi seara, tîrziu, porniră spre Sofia, unde îi aştepta soţul Antoninei. Cînd traversară via şi ieşiră la drumul mare, asfaltat, Andrei se întoarse şi privi de pe colină oraşul, pe care odinioară zadarnic se străduise să-l cucerească.

Acum maşina zbura ca un bolid înainte, ducîndu-l departe, tot mai departe — spre viitor...

VESELOVSKI

1

Se trezea întotdeauna bine dispus și se întindea ca un copil. În jur de un minut zăcea nemișcat, apoi, se scula repede și se ducea să se spele, după care, cu o față strălucitoare, înroșită, se întorcea în dormitor și continua să-și frece cu un prosop moale și pufos gitul și umerii cu grăsimi acumulate sub piele, pieptul fără nici-un fir de păr, pînă ajungea la abdomenul molatic, lăsat în jos ca la o lăuză, cînd se oprea. Ochii lui mici și întunecați jucau vesel și nerăbdători ca doi șoricei și cercetau totul în jur cu acea mișcare numai lui cunoscută, fără de care nu ar fi putut descoperi nimic la timp. Apoi, își luă hainele, puse la locul lor în așa fel, încît să-i fie la îndemînă și începea să se îmbrace repede, după care își aranja cravata în fața oglinzii, în timp ce fluiera încet sau fredona melodia vreunui cîntecel arhicunoscut. Abia după un sfert de oră, cînd era gata, cu pantofi scîrțietori se ducea la bucătărie să ia micul dejun și să-și bea cafeaua.

De obicei, soția lui se scula înaintea lui și el întotdeauna o găsea stînd la masă și așteptîndu-l să dea, asemeni unui tînăr general, ordinele sale servitoarei. Dar acum, cum ieși din dormitor și trecu prin hol, Veselovski auzi și o altă voce, foarte cunoscută, și înțelese deîndată că venise

fiul lui. În dimineața asta însă avea multă treabă și se grăbea, de aceea, îi păru sincer rău că nu poate să rupă puțin din timpul său pentru a discuta cu băiatul, să-l întrebe cum o mai duce, dacă-și ia examenele regulat și ce intenții are, dacă vrea să meargă undeva în vara asta la odihnă împreună cu sora sa. De mama lor, de care se despărțise de mult, încă din primii ani de după război, nu se interesa, dar la ei, cei doi copii nu renunțase și avea grijă de ei cât putea. „Cu siguranță că iar a venit după bani“, se gândi Veselosvki, luîndu-și un aer vesel, cu fizionomia unui om care nu este cîtuși de puțin, surprins de vizita atît de matinală a fiului său.

— Să trăiești ! zise el vioi și-i strînse mîna. Cu ce ocazie ți-ai amintit de mine ? Ai un motiv mai special ?

Băiatul se înroși vădit intimidat.

— Păi... fără motiv... am venit să te văd...

— Să mă vezi ? Veselovski îl privi zîmbind șăgalnic. Foarte draguț din partea ta !... Ai mîncat ceva de dimineață ?

— Da.

— Atunci, sper că n-ai să mă refuzi să bei o cafea cu mine.

Băiatul dădu din cap reținut.

— Șezi, șezi, nu sta în picioare !

Veslovski se instalează comod pe scaun și după ce se așeză și fiul său, continuă, de data asta, pe un ton serios și chiar îngrijorat :

— Scuză-mă Toni, că aici nu mai putem discuta, deoarece mă grăbesc foarte tare, dar în mașină, vom putea vorbi mai calm și pe-ndelete... și-și sorbi zgomotos cafeaua.

După vreo zece minute, era gata de plecare. Își sărută soția pe obraz, așa cum făcea ani de-a rîndul, luă servieta

din mîna servitoarei și, fără să întîrzie o secundă, trecu în hol și de acolo în antreu.

Tînăra soție, tot așa de tăcută, dar cu privirea mîngietoare a ochilor săi mari și luminoși, ca ai unui copil, cu un zîmbet cald și duios pe fața albă, curată, lucioasă din cauza cremei de noapte și pe cap cu un turban care-i strîngea pletele platinat, îi conduse pînă la ușa apartamentului, și la despărțire le făcu semn cu mînuța sa delicată, ale cărei unghii cu manichiură reținură mult timp privirea băiatului.

„Frumoasă e, chiar foarte frumoasă ! se gîndi el nu fără invidie. Nu e ca mama... Mama pur și simplu e strivită de viață !“

Îl încercă un sentiment neplăcut că trebuia să fie de față la despărțirea dintre ea și tatăl lui, ceea ce sublinie și mai mult atașamentul provocator și dragostea dintre ei. Ar fi putut să-l scutească de aceste chinuri ! Înțelese și mai bine cît era de iremediabil ceea ce se petrecuse între părinții lui. Și totuși nu-l condamna pe tatăl său și nici pe actuala lui soție, ci doar se chinuia și suferea din cauza celor întîmplate. Și de ce trebuia să se întîmple tocmai cu ei una ca asta ?

Cînd se urcară în mașină, băiatul își opri privirea asupra trupului împlinit al tatălui său, la fața lui rumenă, radiind de mulțumire. „Pleznește de sănătate și e puternic ca un taur ! Și se vede că trăiește bine cu noua sa nevastă... Iar mama, săraca, s-a epuizat de muncă și s-a topit de atîtea griji !“ se gîndi el cuprins de ură. Nu întîmplător a părăsit-o pe maică-sa și i-a lăsat de izbeliște pe el și pe sora lui încă de cînd erau mici și s-a căsătorit, luînd-o pe asta...

— Ia spune-mi, îți iei examenele regulat ? îl trezi glasul tatălui său, în timp ce mașina gonea pe străzi.

— Da, regulat, dar, din sesiunea trecută, mi-a rămas unul...

— Ești pregătit ? Îl iei sau nu ?

— Sint pregătit. Am să-l iau.

— Și nu ți-e teamă de vreo surpriză ?

Băiatul nu-l înțelege dintr-odată.

— În ce sens ?

— În sensul că... să zicem că te-ar putea trînti, fie chiar și întîmplător.

— Aaa, nu există așa ceva ! Băiatul îl privi sigur de sine, dar deodată căzu pe gânduri. Apăi... Dacă mi se va întîmpla ceva neplăcut... Și tăcu tulburat și îngrijorat.

— Dacă ți se va întîmpla ceva neplăcut. imediat să-mi dai de știre, auzi ?

— Da.

Se așternu o tăcere prelungită. Amîndoi ședeau pe bancheta din spate a mașinii unul lîngă altul, indife-renți și plictisiți, de parcă n-aveau ce-și spune și, fără să se privească, fără chiar să simtă nevoia unei apropieri, așteptau cu nerăbdare clipa despărțirii. Și tatăl, și fiul înțelesesă că se înstrăinaseră și se depărtaseră atît de mult unul de altul, că nu mai era cale de întoarcere la vechile lor sentimente. Erau momente cînd tăcerea devenea apăsătoare, chinuitoare pentru amîndoi, dar nu le rămînea nimic altceva decît să continue să se prefacă, să lase impresia că se simt bine împreună.

„Ce să fac ? Nu sint vinovat !“ se gîndea Veselovski, încercînd să se consoleze singur, se înțelege nu fără remuș-cări, căci își simțea conștiința încărcată.

Ar fi vrut să nu se gîndească la toate astea, care țineau de domeniul trecutului, dar era peste puterile lui, gîndu-rile îl obsedau și parcă izvorau dinlăuntru, din sufle-

tul său. Oare, într-adevăr, trebuia să se simtă vinovat că prima lui soție se dovedise atât de nepotrivită pentru el ? Că îmbătrânise și se urîțise atât de timpuriu ? Și, colac peste pupăză, rămăsese cu studiile neterminate și la fel de simplută ca atunci când se căsătoriseră. Chiar și după aceea, în condiții incomparabil mai bune, nu dorise să învețe și nu dovedise nici-un fel de aptitudini. Iar lui îi trebuia o femeie frumoasă și instruită, o intelectuală... ca Lili ! Ce-i drept, nu putea nega că tot timpul fusese la închisoare, avusese grijă și de el, și de copii, își rupsese de la gură ca să-i poată aduce lui ceva de mâncare, muncise și se zbatuse zi și noapte. Dar atunci era cu totul altceva ; vremurile s-au schimbat, și, odată cu ele, și pretențiile oamenilor. Acum el are nevoie de o femeie ca Lili, frumoasă, cu educație aleasă, cu maniere, să știe să susțină o conversație, să facă față la o recepție, sau când sînt invitați undeva de persoane mai simandicoase.

Veselovski căuta tot felul de argumente pentru a se justifica, și cu toate că le găsea, se simțea în continuare împovărat de sentimentul obligației față de copiii săi, de care se îngrijea însă în așa fel, încît, de fiecare dată, lucrurile să iasă în evidență.

— Ce face Snejina ? întrebă el, fiind primul care destrămă tăcerea penibilă care se instalase.

— E bine, aduce doar note excepționale, răspunse fără tragere de inimă fiul.

— În ce clasă este ea acum, continuă tatăl și înțelese deîndată, că făcuse o mare gafă : ar fi trebuit să știe atîta lucru. A, da ! vru s-o dreagă el după o clipă. E în penultimul an, nu-i așa ?

— Nu, tată, e în ultima clasă de liceu...

— Da ? se miră el sincer. Deci anul acesta termină !

— Da.

— Și-i va trebui rochie de bal, nu-i așa ?

— Nu știu... poate că nu... fiindcă ea nu vrea să meargă nicăieri...

— Cum așa ? Cum așa ? izbucni neliniștit Veselovski. Păi... ăsta este un mare eveniment pentru ea, se întâmplă doar o dată în viață, nu se mai repetă... Spune-i că-i voi face cea mai frumoasă rochie... sau, dacă vrea, am să-i dau bani să se ocupe personal de treaba asta... Ce zici ?

— Tu hotărăști, tată...

— Bine, bine ! dădu din cap Veselovski și privi cu coada ochiului fața oacheșă, slabă a fiului său. „Nu e frumos și nu-mi seamănă mie, ci maică-si ! La fel și Snejina...” se gândi el, apoi întrebă cu voce tare : Unde ai de gând să-ți petreci vacanța de vară ?

— Încă nu am hotărât.

— Vrei să te duci la mare ?

— Se poate și la mare, dar aș prefera să rămân acasă.

— De ce ?

— Păi... pentru că... Snejina n-are unde se duce, și-a-poi și mama...

— Tu nu te gândi la Snejina, o trimit eu și pe ea undeva. Spune-mi unde vrei să mergi, la mare sau...

— Nu mă omor prea mult cu marea, îmi place mai mult muntele...

— Atunci unde ? La Boroveț ? Pamporovo ? Sau poate vrei în altă parte ?

— Am să mă gândesc, tată.

— Bine. Când va veni timpul, anunță-mă. Ne-am înțeles ?

— Ne-am înțeles.

— Și acum ? Veselovski își scoase portofelul gros din piele, luă patru banconote de cîte zece leve și i le dădu. Ia astea pentru nevoile tale mărunte, iar de rest am

eu grijă... Haide ! și-i făcu din mînă, deoarece mașina se oprise în fața instituției în care lucra. Cobori, sau vrei să te ducă pînă acasă ?

— Nu, mă duc singur, pe jos... vreau să m-abat întii pe la Universitate, iar după asta... înclină băiatul din cap și coborî imediat după el.

— Întoarce-te la garaj, iar, după amiază la patru, vii să mă iei ! zise Veselovski șoferului și luîndu-și rămas bun de la fiul său, porni grăbit spre intrarea clădirii moderne cu șapte etaje, dar după cîțiva pași se opri și se întoarse. Vino mai des pe la noi, Toni, nu te jena, Lili e legată sufletește de tine, te iubește... Să vină și Snejina ! strigă el și dispăru în spatele ușilor batante, de sticlă, din holul luminos și imens de la intrare.

2

Veselovski urcă scara pînă la etajul doi cu o repeziune uimitoare. Secretara, o femeie tînă, cu un păr roșu ca focul și cu un bust provocator sub bluza subțirică, îi zîmbi amabil și, din respect, nu numai față de funcția lui, ci și față de el personal, se ridică de pe scaunul din spatele biroului și-l întîmpină cu o bucurie reală care se citea și pe fața ei. Lui Veselovski nu-i scăpă lucrul acesta. Vădit măgulit, el îi răspunse printr-un zîmbet, apoi, deschise ușa cabinetului său, dar nu intră, ci se întoarse spre ea :

— E ceva nou, Verke ?

— Nimic deosebit, tovarășe Veselovski.

— Nu m-a căutat nimeni ?

— Pină în acest moment, nimeni... sau, mai exact, a sunat o femeie... Și ea îl privi tot așa zîmbitoare, cu o expresie cercetătoare a ochilor săi întunecați, cu sprîncene și gene desenate.

El tresări.

— Cine e ? Și-a spus numele ?

— Nu, dar... a spus că o să vă caute din nou... și tînăra femeie îl privi și mai provocator.

Veselovski se prefăcu că nu a observat privirea ei strengărească, ușor batjocoritoare.

— La ce oră e consfătuirea la director ? întrebă el.

— Ca de obicei, la unsprezece.

— Bine. Și înțîlnirea cu delegația germană ?

— După amiază... la patru și jumătate... Ați uitat ? îl amenință ea clătînd ușor din cap și pe fața ei albă cu buze roșii apăru zîmbetul ei plăcut, cuceritor.

— Ah, da !... zîmbi și el. Hm, închipuie-ți, iar eu i-am promis soției să mă întorc la patru și jumătate și că voi fi și punctual ! Dar... Ce să-i faci ? N-are încotro, va trebui să m-aștepte și de data asta...

Veselovski intră în cabinetul său, se instalează comod la birou, pe scaunul moale, dar cum rămase singur, își aduse aminte de ceva și o sună pe secretară. Ea apăru imediat în ușă.

— Dacă mă va căuta întîmplător un om din afară, te rog să-i spui că lipsesc și că voi fi aici după patru și jumătate...

— Dar atunci aveți înțîlnire cu...

— Tocmai de aceea, tocmai de aceea ! Tu spune-i așa, iar el n-are decît să vină să mă caute, iar acum lasă-mă singur, te rog, și, începînd din clipa asta, nimeni să nu mă deranjeze, deoarece am foarte mult de lucru !

Tînăra femeie părăsi repede încăperea, cu un zîmbet enigmatic în colțul buzelor groase.

Veselovski nu avea nimic de făcut, dar vroia să rămînă puțin cu „sine însuși“. Ce-i drept, după amiază avea să se întâlnească cu delegația unei firme vest-germane, cu care urma să încheie un contract în vederea importului unor mașini pentru noua și moderna uzină de mase plastice, dar el, practic, n-avea nimic comun cu pregătirea documentelor. Textele-fuseseră întocmite temeinic și din timp, iar condițiile erau dintre cele mai avantajoase. Subalternii lui stabiliseră de mult clauzele, pe care aveau să le discute suplimentar. Ce mai trebuia ? Nimic altceva ! Nu-i mai rămîne decît să aștepte răbdător pînă la orele patru și jumătate.

Veselovski se gîndi încordat. Hm, da, nu vor reuși să-l înșele cu nimic ! Are pregătire juridică, iar suplimentar a absolvit și științele economice — comerțul și finanțele. Și cînd își amintea cît de simplu și ignorant fusese odinioară, chiar în acea perioadă cînd ieșise din închisoare și se angajase în Ministerul Afacerilor Interne, îl cuprindea rușinea... Și cum de putuse suporta asta atîția ani, fără să se instruiască ? De fapt, era clar cum ! Atunci nu se punea problema studiilor, ci a pîinii ! De unde putea să găsească timp și bani pentru asta, cînd toată ziua muncea ca un ocnaș la cariera de piatră, abia reușind să-și scoată hrana necesară familiei, deși absolvisе liceul. Abia după aceea, se înțelege, ajunsese la închisoare și ceea ce putuse, acolo învățase — și limba germană, și stenografia, dar și acele elementare cunoștințe de filosofie, și economie, fără de care mai tîrziu nu s-ar fi putut ridica și înainta atît de repede. Într-adevăr, după studiile universitare, deodată totul îi merse din plin — din slujbă în slujbă, pînă cînd, în cele din urmă, ajunsese aici, în

funcția de director adjunct al acestei uriașe întreprinderi de comerț...

La un moment dat, Veselovski se surprinse gîndind mai mult la fiul și fiica sa, decît la întîlnirea care urma să aibă loc cu reprezentanții firmei vest-germane, dar tocmai atunci sună telefonul și el, iritat, ridică receptorul.

Era sunat din interior, chiar de secretara lui.

— Tovarășe Veselovski, vă caută din nou femeia aceea care... și glasul ei i se păru vesel, chiar ușor ironic. Ce să-i spun ?

O grimasă schimonosi fața directorului adjunct.

— Fă-mi legătura ! zise el aproape supărat și apăsă receptorul de ureche, de parcă cineva ar fi putut auzi convorbirea. Alo !...

— Sașo, tu ești ? întrebă o voce zglobie.

— Eu sînt, Jeni.

— Cine e aia care a răspuns în locul tău ?

— Secretara mea. Dar tu de unde telefonezi ?

— De la slujbă.

— Ești singură acolo ?

— Singură, dar tu... Vocea deodată tăcu și el auzi cum la celălalt capăt al firului cineva parcă mormăi ceva. Și ce dacă nu sînt singură ? Te temi ?

Simți cum se înroșește.

— Nu, dar... totuși, socotesc că nu e deloc frumos ca cineva să tragă cu urechea...

— Nu te teme, sînt singură ! continuă aceeași voce, la fel de melodioasă și de plăcută, dar mai impertinentă : tu te-ascunzi de mine sau... te caut de două ceasuri și nu pot să intru în legătură cu tine !

— Mă mir... Eu sînt aici de dimineată... începu el să se justifice, simțind că în vocea femeii cu care vorbește era mai mult amenințare decît văicăreală.

Dar ea era neînduplecată și parcă se hotărise să nu-l lase în pace, ci să-l chinuiască și mai mult.

— Spune-i pațachinei ăleia, secretarei tale, să nu-mi facă astfel de figuri, cînd te caut, că.. Știi ce pot să-i fac ?

— Dar, te rog, nu te agita, eu i-am dat astfel de dispoziții ! Am o lucrare urgentă și a trebuit să mă păzească... să nu mă deranjeze nimeni...

— Să te păzească să nu te deranjeze nimeni ?... O, ce atribuție... demnă de invidiat, n-am ce zice ! continua femeia repezit și din ce în ce mai întărită.

Veselovski simți cum îl trec nădușele.

— Iartă-mă, dar tu nu știi cît sînt de ocupat...

— Știu, știu, îl întrerupse vocea.

„Oare nu ne ascultă secretara ?“ îi trecu lui prin cap și deodată încercă un sentiment de enervare și repulsie față de discuția cu femeia, care se purta atît de arogant cu el, de parcă i-ar fi fost tutore sau, cel puțin, guvernantă.

— Ei Jeni, exagerezi cu suspiciunile tale ! strigă el deodată aspru și hotărît să termine în felul acesta dialogul neplăcut. Ascultă, cînd ne vom vedea, am să-ți explic și ne vom înțelege...

— Nu mai avem cum ! i-o reteză supărată și deznădăjduită, gata să izbucnească în plîns, femeia.

— Dar, Jeni... Alo ! Alo ! strigă disperat el, dar telefonul fusese închis, și glasul lui răsuna acum surd în încăperea imensă, îmbrăcată toată în lambriuri.

Veselovski își șterse nădușeala de pe frunte. Deci, s-a supărat ! Cu-atît mai bine ! Cel puțin un timp îl va lăsa

în pace să se gîndească și să hotărască ce să facă mai departe cu ea... Dar, dracu' s-o ia, de ce s-a supărat ? Cu ce se făcuse vinovat ? Simțea cum îl strînge parcă ceva în jurul gîtului, și în loc să se liniștească, începu să se chinuiască și mai mult...

O cunoscuse cu prilejul unei deplasări în străinătate, la Viena, unde fusese cu un grup de comercianți pentru export de cereale și import de mașini agricole. Ea era translatorul unuia dintre miniștrii-adjunți din comerțul exterior. Și de atunci, se întîlneau aproape săptămînal și-și petreceau timpul liber împreună. El era mulțumit și nu o dată îi fusese recunoscător pentru clipele fericite pe care i le dăruise. Dar de la o vreme începuse să se poarte aproape ca o soție și asta deja îl călca pe nervi. Ce-și închipuia ? Dacă e frumoasă și atrăgătoare, poate să-și permită orice ? Dar cum Veselovski nu vroia să renunțe la această legătură, era mai îngăduitor cu ea, gata întotdeauna să-i ierte limbajul caustic și provocator, dacă...

Telefonul sună din nou.

— Vorbiți ! zise scurt secretara lui din camera alăturată și-i făcu legătura cu exteriorul.

— Alo, Sașo ! se auzi din nou aceeași voce. Te rog să mă ierți că am fost atît de nechibzuită, dar de-ai ști, dragule, cît sînt de enervată...

Veselovski scrișni din măsele.

— Bine, bine, Jeni, te iert !

— Am fost foarte furioasă și de aceea...

— Bine, bine, te înțeleg pe deplin ! dădea el din cap și abia se abținea să n-o injure. Nu te nelinești.. Ei, ce vrei să-mi mai spui ?

— Cînd ne vedem ?

El se gîndi un moment.

— Cînd ?... Doar ți-am spus, azi am foarte mult de lucru. A sosit o delegație din Germania Federală, vom încheia niște contracte... și nu știu dacă se va putea...

— De ce să nu se poată ? Pînă la ce oră vei sta acolo ?

— Nu pot să-ți spun cu exactitate. Cred că se va prelungi mult.

— Eh, și cît crezi că se poate prelungi ?

— Nu știu, pînă la șapte, opt, poate și mai tîrziu...

— Bine, atunci am să te aștept la opt și jumătate ! zise hotărît glasul de la celălalt capăt al firului. Cum termini, vino !

Pentru moment Veselovski simți că se sufocă.

— Unde ne vom întîlni ?

— Păi tot acolo, la vechiul loc... la locul nostru... Am să te aștept ! Ai să vii, da ?

— Voi veni, fu de acord el, în cele din urmă, dar cu un astfel de ton, de parcă l-ar fi dus la tăiere.

Veselovski regreta că se încurcase cu această femeie, dar acum era prea tîrziu ca să mai poată scăpa de ea. Iar pe de altă parte, simțea că o astfel de legătură nu se putea rupe cu una cu două — ceva îl mai atrăgea și îl ținea strîns legat de ființa asta, cu acele clipe duioase, pe care amîndoi le petrecuseră împreună prin diferitele locuri tainice, retrase, unde căutaseră un cuib liniștit pentru dragostea lor. Și cu un oftat, se lăsă pradă unor amintiri plăcute, trezite în el deodată, după ce îi auzise vocea ; dar ciudat, toate astea nu-i procurară nici-o bucurie...

Ușa se deschise și, în pragul ei, apărură secretara. Ea îl privi zîbind și dădu ușor din cap :

— Vă cheamă directorul !

La director nu rămase prea mult timp. Ședința fu scurtă, terminară repede cu problemele pentru care îl chemase.

Cînd reveni, Veselovski îi aminti din nou secretarei ce are de făcut, se închise în cabinet și rămase singur. Nu se putea împăca cu gîndul că nu-și aranjase viața așa cum dorise. Era ceva neobișnuit și destul de confuz în relațiile lui cu ceilalți oameni ; și cu copiii de la prima soție și cu actuala soție, dar cel mai mult cu femeia asta, cu care avea legături tainice. Ce să facă ? Ce vină are el că este în așa fel construit, că nu poate suporta una și aceeași femeie, că nu poate să stea mai mult timp lîngă ea ?

Ca director-adjunct era foarte apreciat, era un bun executant, făcea totul cu tragere de inimă și cu pricepere. În munca lui, depunea multă pasiune și nu-și cruța forțele, iar contractele pe care le încheia, erau întotdeauna foarte avantajoase pentru întreprindere. Dar lucrurile se desfășurau în așa fel, că el niciodată nu încerca vreo bucurie, sau plăcere. Numai alături de ele, de femei, găsea temporar o alinare, ca și cum setea lui după plăceri și divertisment se potolea doar cu mîngîierile lascive cu care îl dăruiau ele. El știa că asta era doar o înșelăciune a sentimentelor, că se amăgește și se minte, și regreta din tot sufletul său, suferea și se chinuia ca un copil jignit. Dar, dracu' s-o ia de treabă, cum să mai îndrepti odată greșeala comisă ? Adînc în sinea sa era conștient că situația lui este iremediabilă și se simțea atît de nefericit, că nici nu vroia să se mai gîndească la asta și încerca să uite totul. Și poate tocmai de aceea, se arunca și mai inconștient într-o nouă aventură, își crea o nouă legătură, rostogolindu-se tot mai jos.

De ce se mai încurcase și cu această femeie, cu ultima, cu Jeni ? Ea nu era nici înțeleaptă și nici nu corespundea idealului său de femeie spre care tindea. Era foarte frumoasă, ce-i drept, duioasă cu el și i se dăruia fără rezerve, dar era proastă și încăpăținată ca toate femeile răsfățate, conștiente de frumusețea și farmecele lor. De s-ar putea elibera într-un fel de ea, să scape din plasa în care se încurcase tot din vina lui, împins de patima și dorința sa de-a petrece mai ușor și mai plăcut timpul ! Îi plăcea teribil viața și nu știa ce s-ar fi întâmplat, dacă într-o bună zi se va impune să cadă la pat și să nu se mai poată bucura de plăcerile oferite ! Încă de copil, simțise forța propriilor sale acțiuni și apoi, gustase din dulceața chinuitoare a plăcerii, și uite că acum găsea un sens irepetabil în existența lui ca bărbat care primește totul fără prea multe eforturi. Dar de ce, de ce nu este fericit ? Și de ce nu-i mulțumit de tot ce obținuse pînă acum ?

Odinioară avusese soție, bună, cuminte, supusă, credincioasă, care dusesse tăcută și resemnată tot greul vieții și îi nascuse doi copii. În primii ani de căsnicie, el se simțise fericit. Apoi, cine știe de ce, îi devenise nesuferită, i se acrisse de grijile familiei și o părăsise, o lăsase împreună cu copiii și se dusesse la alta, care îi furase inima și-l atrăsese prin neobișnuita sa frumusețe... Cu toate că-i era străină ca origine, căci aparținea unui alt cerc de oameni, unei alte lumi și fusese nevoit să procedeze cu foarte mare atenție, să fie prevăzător ca nu cumva să se expună și să trezească nemulțumirea celorlalți din jurul său, el o iubea și era foarte legat de ea. Simțea că dacă îl va părăsi doar o singură zi va fi nefericit toată viața și nu-și va găsi nicăieri liniștea atît de mult rîvnită. Lili era minunată nu numai ca femeie, dar și ca întruchipare a naturii însăși, care o dăruise cu toate farmecele, împreună cu perfecțiunea unui trup cioplit parcă anume de daltă celui mai iscusit sculptor. Dar, în același timp, era conștient că nici ea nu era ceea ce sperase el ca bărbat, că se înșelase și cu

ea, la fel ca și cu prima soție, în dorința de-a găsi adevărata bucurie în viață. Și atunci, în disperare, se agățase de Jeni, sperînd că, de data asta, va nimeri pe un sol zdravăn, sănătos. Dar, de data asta, se înșelase cel mai mult. Jeni era pur și simplu proastă. E drept că această femeie care-i luase mințile, dar nu și inima, în dragoste era de neînlocuit, dar după el acesta nu era un criteriu al fericirii adevărate, ci doar o amăgire, o înșelăciune, o rătăcire care-i provoca numai chinuri. Dar ce să facă ? Cum să procedeze ca să scape de ea ?

Veselovski nu putu să rămînă mult timp singur, închis în cabinetul său. Curînd îl chemară în salonul cel mare, în care urma să aibă loc consfătuirea cu nemții, să vadă, pentru ultima oară, materialele pregătite de experți. Fără să stea prea mult pe gînduri, el cercetă hîrțiile și se convinse că totul este în regulă.

Curînd apărură delegația străină și încheierea contractului nu fu decît o simplă formalitate. Cu acest prilej, schimbă cîteva cuvinte amabile și băură cîte un păhărel. Apoi după ce își lăsă subalternii să-și continue munca fără el, Veselovski părăsi clădirea înaltă și modernă, construită numai din sticlă și metal și o luă fără grabă spre locul unde trebuia să se întâlnească cu Jeni — o cofetărie de cartier, în care deseori se izolau, convinși că aici nimeni nu-i va vedea.

Eră încă devreme, pînă la întîlnire mai rămînea o oră bună. Își încetini și mai mult pașii și o porni aproape ca la plimbare în zi de sărbătoare, cum făcea uneori cu Lili. Mergea ușor excitat la gîndul întîlnirii și nu observa nimic în jurul său. Așa ajunse la intersecția cu semafoare, coti la dreapta și continuă să pășească și mai încet pe străduța aproape pustie, furat din nou de gînduri. Primul lucru care-i veni în minte fu dorința nestăvilită de a scăpa de povara la care singur se înhămasese. Trebuia să scape

o dată pentru totdeauna de puterea tiranică a acestei femei, care reușise să-l supună, să-l domine. Trebuie să se despartă de ea. Acum ori niciodată ! Dar oare va avea destulă putere pentru asta ?

Curînd ieși în micuța piațetă unde se afla cofetăria și descoperi că se tulbură. Deci, nu-i va fi deloc ușor să poarte o discuție deschisă ! Hm, oare nu va găsi în el o picătură de curaj ?

Cînd se apropie, Veselovski văzu prin vitrină că Jeni ocupase aceeași măsuță, pe care o căutau întotdeauna, și-l aștepta cu ceașca de cafea neatinsă de buzele ei. Simți cum îi bate inima cu putere. Era frumoasă, nespus de frumoasă ! Privirea îi fu atrasă de trupul zvelt, mlădios și, mai ales, de capul ei strălucitor, înconjurat de cununa pletelor aurii, cu ochii ei albaștri ca cerul.

Veselovski intră în cofetărie cu zîmbetul pe buze, se apropie, întinse mîna, o luă pe-a ei — moale, albă, fină — și o sărută. Apoi, se așeză lîngă ea. Și în tot acest timp, cît stătura unul lîngă altul, însingurați și liniștiți în fața unui pahar de citronadă și a unei cafele, nu-și luă privirea de la Jeni. Ce se întimplase cu el, nu știa, nu putea și nici nu vroia să-și explice. Îi era bine și plăcut să stea așa : ținîndu-se de mîini ca niște adolescenți îndrăgostiți, să se privească în ochi și să trîncănească orice le trece prin minte.

Veselovski nu îndrăzni să-i spună ce gîndește și nici care-i sînt intențiile. Se simțea incapabil să pună capăt atît de brusc acestei legături, cu toate urmările ce puteau surveni. Acum era obsedat de un singur gînd : „Cît e de frumoasă, ah, cît e de frumoasă !... Ca o adevărată zeiță !“ Vrăjit din nou de ea și cuprins de pasiuni mistuitoare, el rămase în continuare robul sentimentelor sale. Totul rămăsese pentru mai tîrziu... Mai tîrziu, va vedea ce se va întîmpla...

Fără să-și ia ochii de pe fața femeii, fermecat de zîmbetul și vocea ei, Veselovski îi asculta, pierdut, cuvintele,

cu o durere înăbușită și cu un dispreț ucigător față de sine. Oare ce-i spunea ? Deodată își încordă gîndul și se chinui să înțeleagă ceva din ceea ce îi vorbea.

— Ar trebui să fim mai multă vreme împreună, insistă ea, în timp ce rîciia o pată imaginară pe fața de masă. Să mergem undeva și să petrecem împreună două-trei zile sau chiar o săptămînă întreagă. Ai să-mi faci această plăcere, dragule ?

— Da, vom merge, fu el de acord.

— Acolo vom fi singuri și nimeni nu ne va deranja, nimeni nu ne va supăra și nu va împiedica dragostea noastră, nu-i așa ?

— Da, nimeni, repetă el ca în vis.

Veselovski urmări unghia ei ascuțită cu manichiură roz, care continua să zgîmîie fața de masă și deodată, poate, pentru prima oară, de cînd se întîlneau aici, în acest colțișor uitat de lume, încercă o durere acută că va trebui din nou să-i dăruiască mai multe zile din viața sa. Dar nici s-o refuze nu putea, deoarece se simțea stăpînit de acel sentiment inexplicabil, dar puternic și pustiitor, care, de fapt, pentru el însemna totul.

Seara tîrziu, cînd afară se lăsase de mult întunericul, iar în cofetărie, nu rămăseseră decît ei doi, Veselovski îi plăti femeii care moțăia obosită pe scaunul ei, așteptîndu-i să plece ca să închidă localul și o scoase pe Jeni din salonul îngust și sufocant. Iar după o jumătate de oră, cînd o conduse cu taxiul și se întoarse singur acasă, intra în hol, întîmpinat de soția lui, timorat că s-ar putea să se dea de gol. Lili putea să înțeleagă unde a fost și ce a făcut în decursul acestor ore în care, lipsise, după ce îi promisese că se va întoarce acasă la patru și jumătate după amiază. Dar ea, se pare că nu presimțea nimic și nu socoti de cuviință să-l întrebe de ce a întîrziat. Știa că Lili are încredere în el și se baza pe atașamentul și pe judecata ei

sănătoasă. Totuși, ca să șteargă și cea mai mică urmă de bănuială, se grăbi s-o liniștească spunându-i că a întârziat din cauza ultimei tranzacții comerciale cu străinătatea.

— Iar eu, în acest timp, m-am delectat cu fotografiile noastre de familie, din vechiul album, zise ea și îl sărută pe obraz.

— Curînd se va impune să lipsesc mai mult de-acasă, explică el, cînd se așezară la masă.

— Vei pleca undeva ?

— Da, pentru cîteva zile în provincie, tot cu delegația asta nemțească. Doar sînt musafiri, trebuie să-i plimbăm și să le arătăm cîte ceva din țara noastră, adăugă el și, în timp ce servitoarea le aducea mîncarea, o privi cercetător pe nevastă-sa. Fața ei nu dădea semne că s-ar putea îndoi de cuvintele lui.

La un moment dat îl mustră conștiința că o înșală cu atîta nerușinare.

„Și totuși, n-am să renunț, am să merg cu Jeni la vilă !” socoti Veselovski și cu acest gînd căzu în somnul adînc și netulburat al nepăsării lipsite de orice remușcare.

4

Lili își iubea soțul. Avea încredere în el și se simțea pe deplin liniștită cînd se ducea undeva sau lipsea mai mult timp de-acasă. La Paris, unde tatăl ei fusese atașat militar, înainte de război, ea învățase într-unul din vestitele pensioane și acolo se obișnuise să fie singură și să-și petreacă timpul cu tot felul de preocupări. Poate că de aceea acum suporta mai ușor despărțirea de el.

Parisul lăsase în sufletul ei urme de neșters și ea nutrea aceeași admirație pentru Franța ori de cîte ori se

gîndea la ea și la viața francezilor. De la ei luase obiceiul de a-și aștepta răbdătoare soțul de fiecare dată cînd lipsea. Tot de la francezi învățase cum să trăiască și cum să-și aranjeze viața în familie, cum să profite de orice împrejurare.

De maică-sa nu-și amintea deloc și față de memoria ei nu avea o brumă de sentiment, dar față de tatăl său, cît trăise, fusese foarte legată. Păcat că după ce se întorsese de la Paris, colonelul îmbătrînit se avîntase cu atîta patimă în politică, încît la urmă, plătise cu capul. Altfel fusese un om tare bun și liniștit ! Și dacă ar fi rămas în viață, acum poate că ar fi trăit împreună amîndoi și ea nu s-ar fi căsătorit atît de repede...

Dumnezeule ! Ce tot spune ? Parcă s-a prostit, în fond, nu e decît un pic intristată și decepționată că, în ultima vreme, Alexandr e tot mai ocupat și foarte rar mai găsește timp și pentru ea. Acum au venit și blestemații ăștia de nemți ! Tocmai acum, cînd avea mai multă nevoie de el ! Se gîndea cu groază la ziua cînd va rămîne din nou singură și nu va ști cum să-și omoare timpul.

Deși nu o dată rămăsese singură, de data asta i se părea că îi va fi mai greu ca oricînd. Nu-și va afla mîngîierea decît în lecturile preferate și în răsfoitul albumului de familie, delectîndu-se cu lucrurile cele mai neînsemnate. De-ar fi avut măcar un copil, de care să se îngrijească, și care să-i ocupe gîndurile...

Cum își aducea aminte de copil, inima îi tresărea și toată se umplea de dragoste și duioșie față de orice ființă vie de care se atingea mîna ei. Dacă soarta s-ar fi îndurat de ea, Doamne, cum l-ar mai fi iubit, cum s-ar mai fi îngrijit de copilașul ei ! Alexandr nu vroia să aibă alți copii în afara celor pe care îi avea din prima căsătorie.

Față de copiii lui, mai ales, față de cel mare, ea se străduia să fie dreaptă, își dădea toată silința să înlătorească înstrăinarea, dar eforturile ei erau zadarnice. Curînd se

convinse că oricît ar fi fost de drăguță, de atentă și bine-intenționată, nici fiica și nici fiul nu-i răspundeau cu reciprocitate. Și Snejina, și Anton arătau o mare răceală și neîncredere ori de cîte ori încerca o apropiere de ei, ba chiar o priveau dușmănos, socotind că vrea să-i cîștige de partea sa prin înșelăciune. Din cauza asta, se înțelege, ea suferea foarte mult și întotdeauna își reproșa că nu depune destule eforturi, că îi lipsește o anumită iscusință, tactul necesar.

Ca femeie impresionabilă și sentimentală, de ochiul ei nu scăpa nimic, din ceea ce ar fi putut s-o tulbure ori să-i facă vreun rău. Și poate tocmai de aceea se socotea datoră să răspundă la toate obligațiile ei de mamă, dar copiii lui n-o înțelegeau și ea suferea mult, mai mult decît oricare alta în locul ei. Nu o dată vorbise și cu Alexandr despre aceste probleme delicate dar el se dovedea insensibil, de-a dreptul nepăsător și nu lua în seamă sentimentele ei, amintindu-i de fiecare dată că acești copii nu sînt ai ei și că niciodată nu va găsi drum spre inima lor.

De un timp, Anton începuse să vină mai des pe la ei și ea găsea în asta un indiciu că strădaniile și visurile ei se vor împlini. Iar din ziua în care venise ultima oară, în ea se treziseră din nou vechile sentimente. Oare nu cumva caută prin tatăl său posibilitatea de-a se lega mai strîns de ea? De aceea se bucură mult de tot cînd în dimineața asta auzi soneria și se duse să deschidă: la ușă stătea Anton, tulburat și încurcat, cu-o ciudată șovăială întipărită pe față.

— Intră, intră! îl invită Lili zîmbitoare, îl introduse în antreu, ajutîndu-l chiar să se dezbrace.

— Taică-meu e aici?

— Nu, a ieșit devreme.

Băiatul strînse din buze. Lili observă cum fața lui dintr-odată se întuneacă și-și schimbă expresia, iar pri-

virea ochilor negri, neobișnuiți de întunecați, se zbătu neliniștită, cercetătoare, de parcă ar fi căutat o justificare : să rămână sau să nu rămână aici...

— Te grăbești ? întrebă Lili drăguță și-l invită în salon cu un gest plăcut al brațului său gol. Ia loc. Ai vreo treabă ?

— Nu, dar... Anton privi în jur neliniștit. Am vrut să vorbesc cu taică-meu, dar de vreme ce nu-i... și el se lăsă în fololiul adînc.

Ea ocupă celălalt fotoliu, instalîndu-se exact în fața lui ea să-l poată cerceta mai lesne. Băiatul ghici intențiile ei, de aceea, se ghemui și se zbîrli ca un arici care simte primejdia.

Lili zîmbi imperceptibil. Ea hotărîse să ducă lupta și să-l cîștige de partea sa. Se prefăcu indiferentă, așteptă puțin, timp în care băiatul se liniști, apoi se întoarse spre el :

— Spune-mi, dacă nu-i un secret, pentru ce îți trebuie atît de mult taică-tău ? Poate că și eu aș putea să te-ajut...

— Oh, nu te alarma, e o nimica toată ! zise el.

— Și totuși, spune-mi, de vreme ce nu-i o taină ! insistă ea pe un ton cald și-l privi duios cu ochii săi negri.

Pentru o clipă ezită.

— Bine, Lili, pentru că insiști, am să-ți spun, zîmbi el și se înroși ca racul, fiindcă-i spusese pe nume.

Și ea se îmbujoră de tulburare. Lili ! Pentru prima oară, o numea așa și asta o impresionă puternic — pînă acum evitase orice apropiere, cu atît mai mult să-i pronunțe numele ! Ea îl privi încă o dată și observă că fața lui, deși uscățivă, era deosebit de plăcută cu acea culoare oacheșă și cu trăsături alungite care dădeau fizionomici lui un aer oriental. Deosebit de atrăgători erau mai cu seamă ochii lui mari, puțin depărtați, cu privirea înflă-

cărată. Astăzi întreaga lui figură, suplă, dar viguroasă, emana un farmec aparte, care-o subjugă deîndată.

„E slab și nu prea frumos, dar se pare că e foarte deștept și foarte perspicace !“ se gândi Lili și, cine știe de ce, privirea i se opri mai mult pe buza de sus, acoperită cu un puf abia răsărit.

Anton observă privirea ei îndreptată spre el și simți că-i iau foc pînă și urechile ! Își lăsă capul în jos și încercă să-și ascundă expresia de neputință care i se întipărise pe față. Văzîndu-l atît de neajutorat, se aprinse și Lili. Tocmai asta o atrase mai mult — stîngăcia, sfiala și deznadejdea că nu știe cum să se poarte.

Lili își acoperi genunchii cu poalele capotului scump, de mătase și se grăbi să-l ajute, să-l scoată din încurcătură.

— Hai, spune-mi... doar mi-ai promis că nu-mi vei ascunde nimic ! ?

— Ce să-ți spun... Nimic deosebit ! și el zîmbi forțat. Decît că... tata vroia să mă trimită undeva la odihnă în timpul vacanței...

— Și te va trimite, se înțelege. Tu unde ai prefera să te duci ?

— El îmi propusese marea, dar eu m-am gîndit și răzgîndit și am ajuns la concluzia că tot la munte ar fi mai bine...

— Așa ? Și unde anume ?

— La vreo cabană... să zicem în munții Rila...

— Dar de ce la o cabană ? se miră Lili.

— Păi, în altă parte, unde ?...

— La vreo casă de odihnă sau... la mare... la Nisipurile de Aur, la *Slănțev briag*¹... Nici că s-ar putea ceva mai frumos pentru tine !

Anton căzu pe gînduri.

¹ Tărmul însořit (bulg.).

- Nu știu, nu sînt sigur.
- De ce ?
- Pentru că nu voi fi singur.

Lili tresări.

- Dar cu cine ?
- Am să fiu cu Snejina.
- Ah, da ! se liniști ea și dădu din cap oftînd. Dacă nu te grăbești și mai aștepți puțin, vom putea merge împreună.

— Cum așa, împreună ? întrebă el surprins.

— Păi așa, noi trei... eu, tu și Snejina...

— Și tata ?

— În acest timp el va fi în delegație. Va zăbovi cîteva zile, poate și o săptămînă, apoi va veni să ne ia.

Lili observă că băiatul rămăsese pe gînduri și nu știa ce să-i răspundă. Ezita — să refuze sau să primească ! Ea se ridică și aranjîndu-și reverele capotului său, din al cărui decolteu i se vedea unul din umeri, întrebă :

— Bei cafea ?

— Da, dădu el din cap.

— Nu vrei la cafea și un coniac mititel ?

După o scurtă ezitare, Anton dădu din cap afirmativ.

Ea ieși și se duse în bucătărie să-i spună servitoarei ce să aducă, apoi se întoarse și iar se așeză în fotoliul din fața lui. El observă că Lili își pusese în gînd să-l studieze în continuare și o ușoară tulburare îl încercă din nou, dar, de data asta, fața nu i se mai înroși, deși se aprinsese lăuntric, abia vizibil.

Fără să vrea, sau poate intenționat, femeia își lăsase un picior ușor dezgolit. Ea observă privirea lui furișă, chipurile, nepăsătoare, își acoperi piciorul, apoi se întoarse spre el :

— Tatăl tău e foarte ocupat și rareori găsește timp pentru discuții, dar tu vino mai des.

— Vom veni cu Snejina.

— Îmi va face o deosebită plăcere să vă primesc, dar uneori, tu poți veni și singur, da ?

— Da.

După ce servitoarea aduse cafeaua și coniacul și îi lăsă din nou singuri, Lili continuă să-l studieze și să-l privească în așa fel, că fața ei trăda imediat gândul desfrînat care încolțise în ea. Tulburat, Anton bău iute cafeaua și coniacul, se ridică, își luă rămas bun și aproape că fugi din casa tatălui său. Din capul lui nu ieșeau gândurile ațîțătoare, neînfrîinate, primejdioase și, în timp ce mergea pe stradă, spre cea mai apropiată stație de tramvai, ca să ajungă acasă, încerca aceeași emoție inexplicabilă care-i năvălise în suflet încă din prima clipă cînd intrase în casa tatălui său și tînăra femeie îl întâmpinase în antreu fără să fie surprinsă, ca și cum tocmai pe el îl așteptase. Și, mai ales, cu acea curiozitate fătîșăi însoțită de acel zîmbet mîngîietor, ușor provocator și atît de promițător...

5

Anton locuia cu mama și sora sa într-unul din cartierele mărginașe. Pînă acolo, de obicei, se ajungea cu tramvaiul și apoi, cîteva minute pe jos. De data asta, hotărî să nu se întoarcă imediat, să mai întîrzie. Nu vroia ca maică-sa și cu atît mai mult sora lui să înțeleagă cît este de tulburat.

Cînd intră în casă, amîndouă se găseau în camera mai mică, ce ținea loc și de bucătărie. Ca întotdeauna, fu întîm-

pinat cu însuflețire și cu o bucurie nedisimulată. În persoana lui, ele vedeau nu numai un sprijin, ci și bărbatul de nădejde, apărătorul lor în momentele cele mai grele ale vieții.

— De ce te-ai întors așa de repede ? își ridică privirea mama lui de pe mașina la care cosea niște hăinuțe pentru doi copii din vecini. Nu ai fost la Universitate ?

— De data asta n-am fost mamă !

— De ce, fiule ?

— Am avut puțină treabă în altă parte și a trebuit să mă-ntîlnesc cu un prieten, preciză el, și se simți foarte prost că fusese nevoit să recurgă la această minciună.

Ea se aplecă din nou asupra lucrului său. Anton se așeză lângă maică-sa și-i observă părul rar din creștetul capului, atîta cît mai rămăsese, după ce zăcuse de-o boală grea, văzu fața ei palidă, suptă, cu pielea întinsă și simți o durere și o suferință atît de mare față de ea, că inima i se strînse de amărăciune și abia reuși să-și stăpînească lacrimile. Își aminti cum arăta Lili. În sufletul lui deodată năvăli o undă de mînie, dar nu împotriva ei, ci a tatălui său, care era singurul vinovat că maică-sa ajunsese în halul ăsta. El își luă seama imediat și, fără să dea expresie sentimentelor sale, se duse în cealaltă cameră, se așeză la masa de scris și privi, cu luare aminte, pe fereastră, spre curticica cu pomii abia scuturați de floare și încărcăți de rod.

Nu vroia să se gîndească la nimic. Dar conștiința îi era plină de impresii și nu se putea elibera de ele, ca și cum cineva i-ar fi scormonit în suflet. Gîndurile i se învîrteau în cap ca viespile în jurul stupului. Și totuși, Lili se dovedi a nu fi atît de rea, pe cît socotea... În sinea sa, trebuia să recunoască, pînă acum se înșelase că se comportase față de ea cu neîncredere și suspiciune, rece și dușmănos, chiar cu ură. Într-adevăr, ce vină avea ea că tatăl lui procedase

atît de nedem cu mama lor ? El era de condamnat, el, și nicidecum Lili, care poate că nu știe, poate nici nu bănuiește relațiile dintre el și mama lui, iar acum nu-și dă seama ce reprezintă această femeie chinuită, care a suferit atît de mult în urma divorțului. Da, da ! De toate astea e vinovat numai tatăl lui. Și dacă el, Anton, va reuși să se apropie mai mult de actuala lui nevastă, și din asta să tragă foloase nu numai pentru sine, ci și pentru sora și mama lui...

În clipa următoare, ușa se deschise și la el intră încet, aproape tiptil, Snejina. El întilni privirea ei și din expresia neliniștită a feței sale, triste și îngîndurate, înțelese că nu-i scăpase tulburarea, starea lui de agitație.

„Nu poți ascunde nimic de ea !“ se gîndi el.

Sora lui era slabă ca maică-sa, cu umeri ciolănoși, dar fața ei tinărară avea o frumusețe aparte, cu trăsături regulate și cu un farmec irezistibil, mai ales, cu expresia ochilor ei neobișnuit de mari, întunecați și parcă veșnic întrebători. Anton nu-și ascunse mirarea că ea venise la el și poate de aceea Snejina se grăbi să vorbească prima.

— Tu... te duci des pe-acolo ? întrebă ea încercînd să-și ascundă emoția și sentimentul de dispreț față de tatăl său.

— Nu atît de des, dar oricum...

— Și azi ai fost iarăși acolo ?

— Da.

El întilni privirea ei încruntată și înțelese că nu-l condamnă, dar îi este teribil de neplăcut că întreține astfel de legături, și că frecventează o casă acum străină și ei, și lui. Snejina nu mai spuse nimic, dar ceea ce descoperi în privirea ei, era destul ca să înțeleagă cîtă durere și ură se adunaseră în sufletul ei.

— Nu te supăra, zise Anton cu o voce înăbușită, gîtită de regrete. Ea nu e vinovată... toată vina o poartă el...

Cînd discutau despre ei, tatăl lor era „el“, iar noua lui soție — „ea“. Mama lor nu participa niciodată în acest complot. Ei înțeleseseră că ea se resemnase pentru totdeauna, că e obosită de viață și indiferentă la orice și nu face altceva decît să aștepte cu răbdare să vadă ce-i va mai oferi soarta în continuare.

— Nu mă supăr, dar nu-mi place deloc că te întilnești cu ea, recunosc Snejina și umerii ei slabi, tresărîră de indignare.

— Dar tu nu știi ce om bun este ea ! o contrazise cu convingere Anton și în vocea lui se simți dorința de-a se înțelege cu soră-sa. Nu cred că ai un motiv temeinic s-o urăști...

— Eu n-o urăsc, numai că nu-mi pot explica ce găsești atît de bun, încît să te duci acolo, insistă revoltată sora lui și fața ei se schimonosi de o grimasă dureroasă.

Cîteva minute el o privi gînditor.

— Bun ? Nu văd nimic bun acolo, dar nici ceva rău. Noi trebuie să ne împăcăm cu situația creată și să căutăm o modalitate să înnodăm legăturile cu tatăl nostru, deoarece de el vom avea nevoie, mai ales acum, cînd și tu termini liceul...

— Nu, n-am nevoie de el !

— Dar gîndește-te, gîndește-te Snejina ! începu să se-agite Anton. Eu nu vreau să te silesc, așa cum nu vreau nici să-ți închipui că am uitat răul pe care l-a pricinuit mamei noastre... Trebuie să recunosc că mă încearcă un sentiment neplăcut cînd mă gîndesc că s-a căsătorit cu o femeie atît de tînără ca... și el tăcu un moment. Da, ca Lili ! Dar n-o învinuiesc pe ea, o găsesc absolut nevinovată și... ca și tine, firește, sufăr și eu... Dar înțelege, totuși, că ea poate nici nu bănuiește situația noastră grea și de aceea, de fiecare dată, cînd mă duc la ei, se arată atît de drăguță și de atentă față de mine... Iar față de tine... față

de tine, se înțelege, nu ia nici un fel de atitudine, fiindcă nici nu te cunoaște... Și cu toate astea, trebuie să-ți spun că întotdeauna se interesează... întreabă de tine, iar azi, în mod special, m-a întrebat ce faci, cum stai cu sănătatea și... la urmă, se înțelege, când m-a condus pînă la ușă, și-a exprimat dorința să te vadă...

— Mulțumesc pentru o astfel de dorință ! i-o întoarse cu înverșunare, dar reținut, cu demnitate Snejina zîmbind totodată disprețuitor.

Cu asta discuția lor se încheie și Snejina îl lăasă singur. Lui Anton nu-i ieșeau din minte gîndurile ascunse adînc ca niște cărbuni mocnind sub cenușa focului stins. Îl alarmase, mai ales, încăpăținarea Snejinei de a nu accepta nici-un fel de compromis cu femeia străină.

Din această zi, între frate și soră, se crează relații de neîncredere care se puteau reflecta rău în viitor.

Anton nu încetă să frecventeze casa tatălui său, unde întotdeauna era primit cu bucurie de Lili. De cîteva ori, o convinse și pe Snejina să vină cu el, dar, de fiecare dată, ea se purtase rece și reținut, ceea ce nu-i scăpase tatălui lor. Față de Lili avea o comportare acceptabilă, arăta mai multă răbdare și un respect subliniat și asta în cazul de față era lucrul cel mai important. Lili, depunea toate eforturile ca această comportare a ei să nu creeze o impresie penibilă și mai ales cînd lipsea tatăl lor, îi trata ca pe niște prieteni. Oare era sinceră, sau juca teatru ? Cine știe ! Putea fi și una și alta, dar oricum, Anton era obligat să recunoască în sinea sa că femeia știa să-și înfrîneze sentimentele și să pună în valoare calități neobișnuite — datoria față de soț — și conștiința clară a ceea ce se petrecuse între mamă și tată și care sînt relațiile dintre el și copiii lui...

O dată cînd se duseră tot așa, amîndoi, îl găsiră pe tatăl lor într-o excelentă dispoziție și asta dădu un ton bun întîlnirii lor. Îi invită să rămînă la prînz și ei pri-

miră, deși Snejina nu se arătase prea încântată. Toți patru se instalară în jurul mesei din salon și în timp ce așteptau ca servitoarea să le aducă mîncarea, schimbau cînd și cînd cîte-un cuvînt.

Tatăl se purta drăguț și amabil, iar Lili era minunată — ea le oferea cele mai frumoase porții și căuta în toate chipurile să cîștige încrederea Snejinei, dar fata continua să se comporte rece și bănuitoare la tot pasul.

Lili era îmbrăcată într-o nouă toaletă, cu-o rochie din catifea verde, cu mînici scurte și decolteu imens, în timp ce colierul greu, din perle, strălucea în jurul gîtului alb, plinut, subliniind și mai mult fața ei rotundă și frumoasă. Tatăl lor purta un costum obișnuit, în schimb cravata și cămașa erau de mare efect. În comparație cu îmbrăcămintea lor, destul de ponosită, ei într-adevăr erau impecabili. Anton înregistrează acest lucru cu oarecare indiferență, dar Snejina într-atît fu de afectată, că nu lipsi mult să izbucnească în plîns. Lili observă această diferență și fu prima care sparse tăcerea.

— Alexandre, va trebui să le faci cîte-un costum nou ! zise ea grijulie, cu un zîmbet cald și sincer. Mai întii de toate rochia pentru balul absolvenților, firește, iar lui Toni...

— Știu ce-am de făcut, o întrerupse tatăl lor. Cu Anton am vorbit deja și am căzut de-acord asupra acestei probleme. Și din ce fel de material vrei să fie rochia ? se întoarse el spre fiică-sa.

Snejina plecă ochii.

— Spune, spune, nu te sfii ! insistă amabilă Lili, dar observînd roșeața care apăruse în pete pe obraji ei palizi, ridică mîna. Sau mă lași pe mine s-aleg ?

Fata dădu din cap tăcută.

— Bine, draga mea, deși nu-ți știi gusturile, ai încredere în mine și ai să vezi că nu vei greși — am să-ți aleg cel mai frumos material. Iar ție, Toni, să-ți aleagă tăică-tău !

— De ce ? Nu mai e copil, e bărbat în toată firea și poate să-și aleagă și singur costumele ! zise tatăl lui. Uite, ține ! și scoțînd portofelul, îi întinse cinci bancnote a cîte douăzeci de leve.

— Sînt puțini ! Ai uitat că mai trebuie și pentru croitor, interveni Lili.

— Am eu grijă de asta, se va duce la croitorul meu, preciză tatăl și mulțumit de prînz, se întinse căscînd. Iar acum o să mă scuzați c-am să vă părăsesc, dar sînt foarte obosit și am nevoie de puțină odihnă. Lili are să se ocupe în continuare de voi. Hai, Lili, arată-le ce ți-am adus luna trecută din străinătate !

Tatăl lor se ridică și se retrase în dormitor, iar ei se mutară în fundul salonului, unde erau fotoliile și canapeaua, se instalară acolo și începură să discute despre cele mai banale lucruri. Servitoarea le aduse un pachet mare, Lili îl luă și-l desfăcu în fața lor. Erau haine de damă — pantaloni largi și bluză din același material, un palton lung cloșat, cu talia marcată și cu o căptușeală de mătase roșie ca focul.

— Îți plac, nu-i așa ? se întoarse Lili spre Snejina, ca și cum ar fi fost cele mai bune prietene și dorea să-și împărtășească bucuria cu ea.

Fața Snejinei se acoperi din nou cu pete roșii, iar ochii ei căpătară o strălucire metalică.

— Mult !

— Atunci să le porți cu plăcere.

Snejina își trase mîinile surprinsă.

— Dar... De ce ? Doar asta e pentru...

— Nū-i nimic, nu-i nimic. Tatăl tău îmi va cumpăra altele. Mie îmi sînt cam scurte, iar ție îți vor veni perfect. Uite, ia-le dragă ! zise zîmbitoare Lili și făcînd pachetul, i-l întinse.

În ochii Snejinei apărură lacrimi. Ea nu se putea hotărî să ia cadoul, ci continua să stea pe locul ei uimită și puțin speriată. Lili insistă cu o voce caldă, și fără să

mai aștepte, îi puse pachetul în brațe. Și înainte de-a vedea reacția fetei față de gestul ei, se duse repede în bucătărie. Curînd se întoarse de acolo și-și reluă din nou locul pe canapea.

— Beți cafea, nu-i așa ?

— Da, dădu din cap Anton.

— Trei cafele și trei pahare cu coniac ! zise ea servitoarei. Și adu și bomboniera !

Rămăși din nou singuri, cei trei se priviră în așa fel, de parcă ar fi fost niște conspiratori care abia încheiaseră o convenție să păstreze în taină ceea ce-și spusese. Și dacă era ceva care să-i tulbure pe cei doi copii, aceasta era presupunerea, că asemenea alianță s-ar fi putut transforma într-o conspirație împotriva tatălui lor. Dar nu era atît de ușor să ademenești inima unui fiu care se chinuise atît de mult după pierderea tatălui, care transformase atașamentul său față de el nu în ură, ci în indiferență și nepăsare. Cu-atît mai greu era să ademenești inima fiicei, care era mai consecventă decît fratele său și rămăsese credincioasă mamei sale, chinuită de această despărțire.

Anton mai aruncă o privire spre tinăra femeie care stătea în fața lui, atît de elegantă și de grațioasă și atît de strălucitoare în această toaletă absolut nouă și scumpă și îl cuprinse ura față de tatăl său. Hm, n-am ce zice, amîndoi trăiesc fericiți ! Dar se întreabă cum o duc ei ? Cum trăiește mama lor ?

6

Pentru Snejina nu exista nici-o îndoială că Lili încercă pe toate căile să se apropie de ea. Se întoarse acasă foarte bucuroasă de cadoul primit, dar în același

timp nemulțumită de sine că îl acceptase. Se temea foarte tare să n-o amărase pe maică-sa, să nu-i pricinuiască noi suferințe, dar spre marea ei surprindere, mama primi vestea cu calm și înțelepciune, ba chiar cu o vădită aprobare. Sărăcuța de ea ! Ce să facă ? Totuși, trecuseră destui ani de la despărțirea de tatăl ei, îndurase multe și acum n-o mai impresiona orice veste care era în legătură cu el.

— Dar de mine s-a interesat ? întrebă ea lăsînd o clipă mașina de cusut.

— Cine ?

— Cum cine ? Și tatăl tău, și aia, noua !

— Nu, mamă.

— Deci n-a întrebat nici el, și nici ea ?

— Nu, mamă.

— Cu-atît mai bine, de fapt n-au de ce să se mai intereseze de mine ! zise cu hotărîre mama și-și continuă lucrul la mașina de cusut.

Snejina vedea că mama ei tot se mai chinuiește, dar ce putea face ca să-i ușureze durerea inimii ei rănite ? Ce să-i spună ca s-o liniștească ? Cum să procedeze ca s-o mai învioreze ?

În următoarele zile, după ce vizită casa tatălui său și discută mai mult cu Lili, Snejina se convinsese că despărțirea tatălui de mama ei era un lucru ireparabil și inevitabil. Treptat se obișnuie cu Lili și continuă să meargă mai des pe la ea, fără să ascundă asta de mama ei, care întîmpina totul cu indiferență, chiar cu nepăsare, împăcată cu situația pe care i-o hărăzise destinul.

Într-o duminică, Snejina nu-l găsi pe tatăl său. Tinăra femeie era singură și, ușor indispusă, zăcea pe sofaua din salon. Amîndouă petrecură toată după amiaza împreună, discutară cîte-n lună și în stele, iar la sfîrșit Lili își aduse aminte de ceva, se ridică repede și se duse în dormitor. După cîteva minute se întoarse cu niște rochii de-ale ei, aproape noi, purtate foarte puțin, pe care nu le mai îmbrăca, deoarece îi rămăseseră strîmte.

— Chiar dacă vreuna din ele îți va fi puțin mai mare, mama ta e croitoreasă și ți le va ajusta ! Sînt din material scump și vei putea încă multă vreme să le porți, zise ea cu tonul cel mai firesc din lume.

Snejina primi fără obiecții acest cadou, dar în sufletul ei rămase cu o amărăciune, fiindcă Lili se dovedea în continuare atît de bună și se îngrijea în permanență de ea, iar tatăl ei, tatăl ei bun, se interesa prea puțin de ea și dacă nu ar fi fost Lili, cine știe cum s-ar fi purtat cu propria sa fiică.

O dată pe săptămînă, uneori și de două ori, Snejina se ducea în vizită la Lili, petrecea cu ea cîteva ceasuri, discutau amîndouă ca două prietene, iar cînd se întorcea acasă, la adevărata ei mamă, își zicea foarte convinsă că procedează corect, ținînd seama de cerințele vieții. Cam aceeași atitudine față de Lili o avea și Anton, iar faptul că diferența de vîrstă dintre ei era neînsemnată, îl determina s-o considere aproape ca pe-o prietenă.

Uneori mergeau împreună, el și Snejina, și atunci Lili îi întîmpina într-adevăr ca pe prietenii săi cei mai buni. Le cîștigase încrederea în asemenea măsură, că începuseră să se atașeze de ea. Și nu mai socoteau aceasta ca o trădare față de mama lor, ci doar acceptarea unei realități.

Snejina și Anton începură să calce tot mai des pragul casei tatălui lor, deși îl găseau din ce în ce mai rar acasă. În schimb, de fiecare dată o găseau pe Lili fie zăcînd pe divan, fie stînd pe vreunul din fotolii cu-o carte în miini. În ultima vreme mai slăbise și cu cît trecea timpul, cu-atît devenea mai tristă, mai gînditoare. Tatăl lor deseori lipsea, se pierdea cu zilele — așa cum explica Lili — mergea prin provincie cu tot felul de delegații. Ce se petrecea, nici Snejina, și nici Anton nu știau, dar amîndoi presupuneau că între tatăl lor și Lili se instalase răceala, ca odinioară între el și mama lor. Dar în loc să se bucure, ei se întristară și-i ținură parte tinerei femei.

Intr-o duminică ploioasă de iunie o găsiră tot așa, singură. Ea îi primi la fel de amabilă și chiar bucuroasă. Îi invită în bucătărie unde era mai cald și-i servi din belșug cu sandvișuri și ceai, iar apoi toți trei se distrară jucînd cărți. Înainte de plecarea lor, Lili se duse repede în dormitor și se întoarse de-acolo cu un pachet voluminos.

— Asta e pentru mama voastră, zise ea ușor tulburată. L-am cumpărat special pentru ea. Dacă n-are nimic împotriva, să-și facă niște rochii. Sînt două materiale diferite. Sper să-i placă...

Îmbujorată de tulburare, Snejina refuză să-l ia sub pretext că ar fi prea scump cadoul, dar Anton nu ezită și înhăță pachetul din miinile ei. Apoi amîndoi îi mulțumiră pentru amabilitate, pentru atenția acordată mamei lor și plecară.

Întorcîndu-se acasă, multă vreme se sfătuiră cum să procedeze ca să nu-și jignească mama. În cele din urmă, își luară inima în dinți și Anton îi înmînă pachetul împreună cu mesajul tinerei femei. Mama lor nu se simți jignită, ba chiar se bucură de cadoul trimis. Ce rost mai avea să se prefacă și să joace rolul unei soții înșelate și părăsite? Era mai mult decît clar că între ea și tatăl lor totul se terminase. Pentru totdeauna. Iar cît privește această Lili, se pare că nu era deloc om rău...

7

Se apropiau de sat. Veselovski abia își stăpînea enervarea și mînia. Așezată lingă el, Jeni tot timpul călătoriei tăcuse, strîngînd capricios din buze. Se certaseră încă de la plecare, și poate că s-ar fi întors din drum, dacă el nu s-ar fi comportat rezonabil, îngăduitor față de observațiile ei.

Porniseră pe o vreme îngrozitoare. Parcă se spărsese cerul. Veselovski făcea mari eforturi să străpungă cu privirea pînza deasă de ploaie, și cu toate că ștergătoarele funcționau bine, apa care se scurgea pe parbriz era atît de abundentă, că el abia mai putea urmări firul lucios al șoselei asfaltate. A dracului vreme ! De ce porniseră tocmai acum ? O vreme așa de nenorocită vedea pentru prima oară în viața lui !

În cele din urmă ajunseră.

Părăsiră șoseaua principală care tăia satul în două jumătăți egale și cotiră la dreapta pe un drumeag norios și neregulat care urca pe muchea unui deal înconjurat de-o pădurice de fagi și aluni. Trecură prin mai multe băltoace cu roțile patinînd vertiginos și în cele din urmă intrară pe-o străduță frumoasă, întreținută cu grijă, cu vile cochete cu un etaj sau două de o parte și de alta a drumului și curînd opriră la capătul străzii, în fața unui gard făcut din plasă de sîrmă vopsit în verde, dublat pe dinăuntru cu un gard viu, crescut hălăciugă în toată lungimea lui.

Veslovski alergă și deschise poarta de fier, micuță și cochetă, se întoarse repede udat de ploaie și cu o nemulțumire clar zugrăvită pe față, se așeză în spatele volanului și conduse Mercedes-ul pe aleea de nisip, apoi coti brusc și opri în fața unei clădiri frumoase cu două etaje. Fațada avea aspectul unei vile în stil alpin, cu un acoperiș țuguat, ușor arcuit spre streșini, cu ferestre încadrate cu soclu alb și cu o lucarnă tăiată în țiglele roșii, strălucitoare. Curtea era largă, cu un mic parc în față și în spate cu o livadă de pomi fructiferi ; pe margini brazi înalți o înconjurau din toate părțile, așa încît ea nu se vedea de nicăieri.

Veslovski sări afară, scoase de sub banchetă o pelearină, o puse pe el alergă din nou pe sub șuvoaiele intermitente și deschise ușa vilei. Tot așa, în fugă, se întoarse și începu să caie din portbagaj ba una, ba alta, tot ceea

ce aduseseră cu Jeni — genți, coșuri, pachete cu mâncare, sticle cu tot felul de băuturi. Și în timp ce el căra totul înăuntru, ea stătea în față, lingă volan și-l urmărea curios, cu un zîmbet provocator pe fața ușor încremenită. În cele din urmă, el veni la ea, îi oferî o altă pelerină și amîndoi, astfel protejați de ploaia torențială, intrară în fugă, gîfîind în holul rece. Veselovski băgă în priză caloriferul electric și se apucă imediat să facă focul în *cheminée*. Jeni se înfășură cu un pled și se cuibări într-un fotoliu lingă calorifer.

În timp ce Veselovski aranja lucrurile, ea cerceta curioasă încăperea.

Totul în hol era nou și bine aranjat, cu gust și pricepere. „Cu siguranță că toate astea le-a făcut nevastă-sa !” îi trecu ei prin cap și se bucură că uite acum ea se va folosi de toate. Cînd se gîndi ce trebuie să fie la etaje, unde erau cele două băi, dormitoarele și cabinetul lui de lucru, încăperile de serviciu, o apucă invidia față de soția care avea dreptul prin lege de-a dispune de vila asta minunată.

— Frumoasă vilă ai, foarte frumoasă ! se întoarse ea spre Veselovski, cînd acesta se opri obosit și ud lingă foc.

— Da, dădu el din cap.

Jeni strînse buzele într-un zîmbet răutăcios.

— Cine știe cîte femei ai adus pînă acum aici !

Veselovski o privi surprins, dar nu spuse nimic, mormăi doar nemulțumit, se aplecă și începu să scormonească în butucii care își întindeau limbile lungi de foc. I se acrise de întrebările și aluziile ei, de suspiciunile, îndoielile, neîncrederea și provocările ei și de întreaga ei comportare. Dar trebuia să recunoască, totuși, că se teme puțin de ea, de încăpățînarea și insistența ei, de dragostea ei pătimașă. Și nu numai că se temea, dar simțea

că din proprie inițiativă nu se poate rupe de ea, pentru că o mai iubește, că se află sub stăpânirea ei de-a dreptul tiranică, dar și robul propriilor sale pasiuni, a mistuitoarelor dorințe de a o poseda.

Începuse să se încălzească și acum în hol era plăcut. Deodată Jeni se întoarse spre el cu dorința evidentă de a-l răni.

— Spune-mi, dar să-mi spui sincer, Sașo, ai putea petrece cu nevastă-ta aici mai mult de o zi ?

El se încruntă.

— Te rog, Jeni ! Ți-am spus să n-o amesteci pe nevastă-mea în discuțiile dintre noi doi...

— Dar eu n-o amestec, ci doar te întreb și te rog să-mi răspunzi, își mușcă ea buzele roșii. Și totuși, spune-mi ! Vii des cu ea aici ?

— Nu prea, dar...

— Și când veniți, nu stați mai mult de o zi, nu-i așa ?

El dădu din cap.

— Iar cu mine vei petrece aici mai mult de o zi... două, trei, poate chiar patru... Ești mulțumit ? și-i zîmbi seducător.

Se înțelege, răspunse el.

— Vei fi mai mulțumit cu mine, decît cu ea ?

— Oh, Jeni, încetează, te rog ! răbufni el iritat și scormoni din nou în jar cu vătraiul.

— Bine, voi înceta, dar promite-mi și tu că ne vom iubi tot așa, ca pînă acum...

El o privi surprins...

Afară continua să toarne cu găleata și ploaia răpăia și-roind pe geamuri, îngreunînd și încetîșind privirea. Probabil că tot așa era și în sufletul lui. El privi afară aleea

îngustă de nisip, în care ploaia făcuse mici băltoace, la picăturile care cădeau repezi formînd bășici mari, privi și la brazii înalți, înnegurați, apoi la pomii scunzi din livadă cu crengi ude, împovărate și i se păru că întreaga natură e nemulțumită de ceva. Dar el, oare de ce anume era nemulțumit ? De Jeni ? Oh, nu, se înțelege ! Deși se purtase „țepos“ și provocator pe drum, totuși fusese foarte drăguț din partea ei că acceptase să vină aici, de fapt fusese inițiativa ei — să petreacă mai multe zile împreună, departe de zgomotul și deșertăciunea orașului, de grijile și vînzoleala oamenilor. El știa că acum acolo, acasă la el, în apartamentul lor confortabil, Lili se ocupa cu ceva, sau zace întinsă pe sofa, ori poate citește și nici nu bănuiește unde este și cu cine este, încrezătoare în explicațiile lui, convinsă că însoțește delegația germană... Poate că se plictisește fără el și îl așteaptă răbdătoare, iar el e cu Jeni, aici, cu această făptură minunată, cu fermecătoarea și inegalabila Jeni...

Cînd se întoarse spre ea, Veselovski observă că își scosese hainele groase și rămăsese doar în paltonul ei fin și într-o bluziță subțire, transparentă, sub care fremătau provocator sinii ei frumoși, în timp ce pe față îi înflorise zîmbetul acela fascinant, din cauza căruia nu o dată își pierduse mințile. Amețit de prezența ei, fără să-i spună un cuvînt, Veselovski o strînse cu-o pornire sălbatică la pieptul său, pentru ca în clipa următoare, la fel de brusc s-o elibereze din îmbrățișările sale.

— Ești flămîndă ? o întrebă el cu totul neașteptat. Dacă vrei, pregătesc imediat totul... și se repezi spre masa încărcată cu de toate.

— Nu, sînt obosită și aș dormi.

— Dar mai întii să mîncăm...

— Nu, nu pot, aș vrea să dorm ! zise ea și se întinse ca un copil. Hai, dragă, să ne culcăm...

— Bine, încuviință el, facă-se voia ta...

Anton se ataşa tot mai mult de cea de-a doua soţie a tatălui său. El se convinsese că ceea ce îi lipseşte, va găsi aici, în această casă.

În dimineaţa asta părăsi devreme universitatea. Trebuia s-o vadă pe Lili care-l rugase să se abată pe la agenţia „Balkanturist“ şi să întrebe dacă pot închiria în iulie sau august două camere în staţiunea „Slănţev Briag“. Aşa cum stabiliseră, toţi trei — Lili, el şi Snejina aveau să meargă în timpul verii la mare şi să petreacă măcar trei săptămîni acolo — să zacă pe nisipul fierbinte, să se prăjească la soare, să respire aerul îmbibat de aburii ce iod ai mării şi să răsufle departe de viermuiala capitalei. Bine-nţeles că el se conformase şi se edificase în amănunţime. Curînd coborî din tramvai şi traversînd bulevardul, o porni grăbit pe străduţa laterală către casa tatălui său, mai ales că se dezlănţuise o ploaie torenţială. El alerga lipit de clădiri, doar-doar va scăpa de apa care şiroia în jurul lui, dar străduinţele lui fură zadarnice, deoarece ploaia bătea pieziş...

Îi mai rămăseseră de traversat încă două străduţe. El se grăbi, sărînd peste băltoacele de pe trotuar şi tocmai cînd să cotească la stînga, spre străduţa pe care locuia tatăl său, deodată o maşină îi tăie drumul. Anton se opri şi privi mirat în urma ei. Noul Mercedes al tatălui său ! Dar fără şofer, înăuntru era numai el. Băiatul ar fi vrut s-o ia pe urmele lui, chiar îl strigă, dar curînd maşina frînă brusc în faţa unei clădiri vechi cu două etaje. Portiera se deschise şi Veselovski îşi scoase capul afară. Din intrarea întunecată a clădirii alergă spre el o femeie tînără cu o geantă de drum, se urcă în maşină şi se aşeză lîngă el. Anton văzu cum tatăl său se aplecă şi sărută femeia pe obraz, pentru ca în clipa următoare să demareze grăbit.

Anton tresări. Cine era această femeie ? Și unde plecau amândoi ? Inima i se zbătu în coșul pieptului. Nu mai exista nici-o îndoială că tatăl lui se întâlnise cu amanta sa și că acum se ducea cu ea undeva. Deodată își aminti că Lili se plingea că mergea prea des în delegații. Ca să vezi ce reprezentau delegațiile lui ! Deci el acum o înșela pe actuala sa nevastă pentru care o înșelase și o schimbase pe mama lor... Dar în loc să se bucure și să încerce o satisfacție că iată, în sfârșit, pedeapsa nu întârziase, Anton întâmpină asta ca pe o jignire față de Lili, pe care în acest moment o compătimea sincer. Nu, tatăl său nu proceda deloc bine ! Asta pur și simplu era o mîrșăvie ! Dar ce vină avea el, fiul ? Măcar de-ar putea-o ajuta cu ceva, să-i ușureze suferințele... Desigur, ea nici nu bănuiește. Păi, atunci... Să-i spună ? Se înțelege că nu ! În nici un caz nu trebuie să se dea de gol. Se va preface calm și plictisit, chiar obosit, va sta puțin la ea, vor trîncăni un pic, iar mai apoi se va ridica și va pleca...

Anton mai merse puțin și curînd se pomeni în fața apartamentului tatălui său. Sună, dar nimeni nu veni să-i deschidă. Probabil că Lili plecase undeva, iar servitoarea fiind singură, nu îndrăznea să deschidă. Sună a doua oară. Și nu așteptă mult. Curînd se auzi un zgomot în spatele ușii și înțelese că cineva ezită să-i deschidă. Cu siguranță că e servitoarea. Să-i zică oare ceva ? Oare nu e mai bine să renunțe și să se întoarcă acasă ? Cîteva clipe Anton rămase nehotărît. Dar deodată ușa se deschise și în tocul ei apărură Lili. Era doar într-o cămașă de noapte, iar pe deasupra își aruncase un halat.

— Ești singură ? întrebă el zîmbind și deîndată își luă seama că se poartă prosteste, știa foarte bine că tatăl lui nu este aici, atunci de ce o mai întreabă dacă e singură...

— Sînt singură, tatăl tău a plecat din nou în delegație.

Anton ar fi vrut să-1 spună : „Știu“, dar se abținu:

— Dar servitoarea unde e ?

— S-a dus să-și vadă părinții. Dar de ce stai afară ?
Intră, intră ! Ia uită-te la tine cum arăți, ești ud ciuciulete !...

Lili traversă holul și intră în dormitor. Inconștient, fără să se mai gîndească, Anton o urmă. Înăuntru era înăbușitor, mirosea a medicamente și parfum. În jur era dezordine, dar el nu văzu nimic. Lili își scoase halatul și rămase în fața lui doar în cămașă de noapte.

— Tu ia loc, iar eu am să mă bag în pat, zise ea și se vîrî sub pled.

El trase un scaun mai într-o parte și se așeză prevăzător pe el, deoarece din hainele lui șiroia apa.

— Ce ai ? Nu cumva ești bolnavă ? o întrebă el îngrijorat.

— Sînt bolnavă. Cred că am răcit. Mă doare puțin gîtul. Dar tû... Ce-i ? Ia dezbracă-te, ești leoarcă. Uite acolo, pe scaun flaneaua tatălui tău...

Anton se supuse pe loc, își scoase sacoul, îl puse pe spătarul scaunului și îmbracă flaneaua, dar aceasta se dovedi a fi prea mare. Lili se ridică în coate :

— Îți este mare și nu te vei simți bine în ea. Dar dacă-ți dau o pijama... și pijamaua tatălui tău tot mare e !... zise ea, apoi se sculă și se duse la șifonier, de unde luă o altă pijama... Uite, ia-o pe-a mea, ea îți va fi tocmai pe măsură... Și hai mai repede, schimbă-te odată că... uită-te ce apă curge din tine !...

Ea se vîrî din nou sub pled. El se întoarse cu spatele spre ea, își scoase cu atenție pantofii și pantalonii, apoi tricoul și îmbracă pijamaua ei. Cu toate că era cam strîmtă, totuși îi stătea mai bine. Cînd îl văzu în pijamaua ei, Lili se lumină toată. El se așeză din nou pe scaun.

— Vino, vino mai aproape ! îi făcu ea semn cu mina.

El se supuse și trase scaunul lângă pat. Tinăra femeie continua să stea întinsă. Aplecat ușor spre ea, în papucii tatălui său și în pijamaua ei, Anton observă cât de mult îi slăbise fața, care acum părea chinuită. Oare din cauza bolii sau din cauza gândurilor și a unor presimțiri rele ? Ochii îi străluceau neobișnuit de mari, iar fruntea, pielea din jurul gâtului și cuta dintre sîni, atît cît se putea vedea, erau ușor transpirate. Se pare că avea temperatură. Lui Anton i se făcu milă de ea și cum nu știa să-și exprime compătimirea în alt fel, îi luă mîinile și i le strînse : erau fierbinți. Mîinile lui reci îi făcură bine, atingerea lor îi procură o senzație nouă, neobișnuit de plăcută și ea nu-și mai retrase mîinile.

— Arzi, Lili !

— Nu... nu știu... sau poate că... adică da...

— Învește-te, zise Anton și se întinse să-i acopere cu capătul pledului, gîtul și pieptul.

— Nu, mi-e prea cald, zise ea pe un ton plîngăreț și oftă. Sînt transpirată !

— Tocmai de aceea ! insistă el și încă o dată se întinse s-o acopere, dar ea îl opri.

— Mai bine ajută-mă să mă schimb, zise ea încet, aproape în șoaptă, și-și descoperi picioarele, făcînd un efort să se ridice. Deschide, te rog, șifonierul și uită-te acolo, în despărțitura din stînga, unde sînt hainele mele, caută acolo un combinezon, un maieu... și dă-mi-le.

Anton tresări, dar se supuse. Cu pași șovăitori, chinuindu-se să nu privească spre ea, se ridică și se duse la șifonier, îl deschise și rămase în fața despărțiturilor tic-site de haine. Pe polița cea mai de sus erau tot felul de pălării, mai jos erau aranjate cearșafurile unul peste altul, spălate și curate, iar sub ele... da, într-adevăr în-

tr-una din despărțituri era lenjeria ei intimă. Anton se întinse și luă atent cu două degete un combinezon de mătase și un maieu, închise ușa șifonierului, se întoarse și... rămase pe loc, înmărmurit.

Lili stătea în picioare lângă pat și cu mișcări încete își scotea cămașa de noapte cu dantele care, în cele din urmă, cu un foșnet ușor, parcă se prelinse pe cover. Băiatul închise ochii. O clipă doar, și când îi deschise, ea era absolut goală, iar cămașa i se adunase în jurul picioarelor ca un colac de salvare golit de aer. Anton păși spre ea și-i întinse combinezonul și maieu. Ea le luă cu mîna-i albă, catifelată și în loc să se îmbrace cu ele, le aruncă pe pat, apoi iute și cu totul neașteptat se aruncă asupra lui și-l strînse la pieptul ei. Prin pînza subțire a pijamalei Anton simțea fierbințeala trupului ei. Îl apucă ameteala, dar în clipa următoare își reveni, o cuprinse peste mijloc și, la rîndul său, o strînse puternic la piept...

9

Veselovski se trezi și observă imediat că locul de lângă el era gol. Jeni se sculase devreme, fără s-o simtă și ieșise în grădină. Prin fereastra dormitorului de la etajul al doilea el o văzu plimbîndu-se de colo-colo, pe alee, oprindu-se din cînd în cînd în fața vreunei tufe înflorite și aplecîndu-se pentru a miroși florile, după care continua să se miște ca o zîină prin pădure. Într-adevăr semăna cu o zîină : zveltă, cu trupul ei mlădios, îmbrăcată într-o cămașă de noapte lungă pînă la glezne, strînsă în mijloc, cu o panglică bleu în părul blond, aureolată de

soarele dimineții, ea îi atrăgea de departe privirea și-l făcea să se tulbure la fiecare pas al ei...

Veselovski oftă. I se părea că e exagerase foarte mult cu libertatea pe care și-o luase singur, cu predilecția sa spre o viață mai ușoară, desfrînată, plină de plăceri.

Judecînd după sine, el îi disculpa pe toți aceia care se abăteau, ca și el, de la normele îndeobște acceptate în ceea ce privește viața conjugală, fidelitatea soților, credința lor și nicidecum nu considera că face vreo crimă față de nevastă-sa și copii. Găsea chiar o justificare comportării sale, care-i oferea noi desfătări, o viață ușoară și plăcută.

O viață ușoară și plăcută !... În fond ce viață e aceea care nu-i aduce omului satisfacții și bucurii ? Atunci de ce mai trăiește pe pămînt ? Iar pentru el viața era într-adevăr un izvor de satisfacții și bucurii... De ce să-și mai bată capul cu alte probleme, să se chinuiască și să sufere ca odinioară ? Nu, hotărît lucru, nu mai concepea o viață de renunțări.

Această fericire o obținuse cu mari greutăți și griji, cu străduință și perseverență. Ajunsese, ce-i drept, la o carieră strălucită, dar nu putea să nu recunoască că asta îl costase multe eforturi. Dacă acum ocupă o astfel de funcție asta era ca urmare a perseverenței sale, cu care ani de-a rîndul după război muncise și-și bătuse capul, învățase și se străduise să strălucească prin cunoștințele sale, reușind astfel să se remarce și să se ridice. Și iată că, în cele din urmă, chinurile lui, dacă prin tot ce-a trecut se pot numi chinuri, au fost răsplătite !

Ca specialist, ca om încercat în comerțul cu firmele străine, el era preferat în fața celorlalți la încheierea diferitelor tranzacții. Ministrul îl căuta și-l lua mereu cu sine cînd mergea în vreo țară occidentală. Ei călătoreau întotdeauna într-un cupeu, dacă trebuiau să ia trenul, sau stăteau unul lingă altul în avionul cu care de obicei tra-

versau granița și mai tot timpul trăncăneau ba una, ba alta, glumeau și timpul trecea neobservat. Și cât de plăcut, cât de vesel petreceau acolo, în capitala țării pe care o vizitau ! După terminarea muncii sale, la care participa cu toată abnegația, executîndu-și cu toată conștiinciozitatea îndatoririle sale de consilier, cu toții se angajau în distracții, folosind din plin fiecare minut. Și câte nu le oferea fiecare minut petrecut într-un mare oraș occidental ! Tot ce putea fi mai frumos, mai interesant, mai vesel, mai amuzant !

Oare ce s-ar întîmpla, dacă ar divorța și de Lili și s-ar căsători pentru a treia oară... Cu Jeni ? La mijloc nu era doar pasiunea, ci și o anumită curiozitate, o dorință irezistibilă de a vedea cum ar arăta viața lui cu ea. Oare va fi mai fericit ?

Și de ce nu ? Are bani destui și nu numai la C.E.C., ci și în străinătate la o bancă elvețiană. Pentru orice eventualitate ! Dolari... Îi primise ca recompensă, un fel de „comision“ de la acea firmă vest-germană cu care încheiase cele mai multe acorduri comerciale. La început, cînd îi oferiseră o sumă mică, dar totuși destul de substanțială, el se zăpăcise și refuzase banii, dar mai apoi șeful firmei, *herr Schmidt*, cu care avusese o convorbire discretă după cocteilul ce fusese dat în cinstea delegației, îi spusese zîmbind că aceasta nu este mită, ci dreptul lui, pe care firma îl remite fiecărui reprezentant comercial prin care încheie o tranzacție avantajoasă, și că dacă nu-și va lua banii, ei oricum rămîn la dispoziția lui. În cele din urmă, după lungi ezitări primi, se înțelege, „cadoul“ și fu de acord ca banii să fie depuși pe numele lui în bancă. De atunci, toți cei cu care intra în contact, își îndeplineau obligațiile conștiincios și depuneau legal pe numele lui partea ce i se cuvenea. Și iată că acum această sumă crescuse în asemenea măsură, că nu-i mai știa adevărata valoare.

Oare fusese mituit ? Oare își trădase patria ? Oare se vînduse dușmanului și rupseseră cu convingerile sale ? Poate pentru oricine care nu știa în ce constă munca lui, din punctul de vedere al celui care suferă de miopie politică, putea apărea drept un criminal, dar din punctul său de vedere el era absolvit de orice vină. El nu și-a trădat nici țara, și nici convingerile, ci din contră — întotdeauna a dat dovadă de tărie, tact și abilitate la încheierea acordurilor comerciale cu străinătatea, și acestea au fost întotdeauna în folosul țării. Și dacă, în ultimă instanță, a luat banii, i-a luat pentru că i-au fost oferiți ca fiind dreptul lui „legal“. Și, bineînțeles, a procedat bine ! Altfel n-ar fi putut să-și satisfacă toate cerințele, toate obligațiile atît în țară, cît și în străinătate, nu s-ar fi simțit acum atît de bine în proprii săi ochi și mai cu seamă în ochii încîntătoarei Jeni...

Jeni ? Femeia asta îl costa foarte mult ! Ce de bănet prăpădiseră cu ea ! Dacă ar sta să socotească, nu i-ar ajunge o zi întreagă... Oare cum va întîmpina ea propunerea lui de-a se despărți, cînd i se va acri de capriciile ei ?

Veselovski se înfioră la acest gînd. Deocamdată nu avea o asemenea intenție. Niciodată pînă acum nu-l stăpîniseră o dorință atît de arzătoare ca să posede o astfel de femeie. Dar cum rămîne cu Lili ? S-o înșele în continuare, sau să se despartă de ea ?

El se ridică și porni spre ușă, dar tocmai în acest moment de jos, pe scări, alergă Jeni gîfîind, și cum era îmbrăcată subțirel, însuflețită și stîrnită de soarele primăverii, de aerul proaspăt și de întreaga frumusețe a naturii pe care o contemplase, alergă tulburată spre el. Veselovski o îmbrățișă, o ținu așa cîteva clipe la piept, după care o îndepărtă ușor, și după ce se uită la ea zîmbitor, o întrebă pe un ton vesel, șăgalnic :

— Ei, ai pregătit micul dejun ?

- Încă nu, zise ea cu o expresie naivă.
- De ce ?
- Încă nu sînt flămîndă.
- Iar eu, închipuie-ți, am flămînzit !

Coborîră să mănînce. Veselovski se instală pe canapea, și în timp ce ea aranja masa, el o studia gînditor și concentrat. După ce totul fu gata pentru micul dejun, lucru nu prea ușor pentru ea, întrucît niciodată nu se ocupase cu astfel de treburi, ci mama ei, Jeni își desfăcu brațele și cu o fizionomie încîntătoare bătu din palme :

- Nu doriți *sir*, înainte de micul dejun și un whisky ?

El înțelese gluma ei, dar nu ca o ironie, ci ca un lucru foarte intim și apropiat, cu care vroia să se distingă în fața lui.

— Nu, *lady*, deocamdată nu, ci mai tîrziu, cînd îmi voi fuma trabucul.

— Excelent, *sir* ! Iar acum... hai să gustați din ceea ce v-a pregătit soția dumneavoastră cu atîta străduință !

Cuvintele acestea îl întoarseră pe dos. El se încruntă și regretă că acceptase să vină cu ea aici.

Jeni se și instalase la masă și începuse să mănînce tacticos, fără să-i acorde vreo atenție, dar se vedea că e nemulțumită de el. Veselovski se așează în fața ei tăcut și nehotărît, dar după o clipă se întinse și luă un ou. Îl mîncă fără să scoată o vorbă, apoi se întinse după al doilea, dar în aceeași clipă se răzgîndi și își retrase mîna. Ajunge ! Era destul și un singur ou la tendința vizibilă pe care o avea de a lua proporții ! Jeni îl privi mirată. De cînd erau împreună, el nu se abținuse de la nimic — nici de la mîncare, nici de la băutură, și uite că acum...

- De ce nu mănînci ?
- Nu trebuie, vreau să țin regim.

Ea îl străfulgeră cu o privire batjocoritoare.

— De cînd ai luat hotărîrea asta ?

El îi întîlni ochii ironici și înțelese că e departe de a-l compătimi. Se simți chiar jignit, dar făcu un efort ca să nu-și dezvăluie indignarea.

— De mult trebuia să încep cu regimul ăsta, dar am tot amînat, zise el încet.

Ea nu răspunse și nu-i mai puse nici-o întrebare. Asta îl nemulțumi și mai mult. Și văzînd-o cum mîncă lacom, ca un pui de rîndunică flămîndă, a cărui mamă cu toată strădania ei nu poate să-i satisfacă pofta, simți deodată cum îl cuprinde ura împotriva ei. În momentul acela în privirea ochilor ei luminoși descoperi o ironie ucigătoare : „Cit de mult te-ai îngrășat și cit de respingător ai devenit !” spunea această privire și el începu să o evite. Așteptă cu nerăbdare să termine de mîncat și imediat se apucă să adune resturile de la masă. Abia după ce se pregăti să ducă geamantanul și geanta ei în mașină, ea îi înțelese intențiile și-l întrebă surprinsă :

— Nu mai rămînem aici ?

— Nu, dragă.

— Plecăm ?

— Da, Jeni.

— Chiar acum ?

— Cum facem paturile și aranjăm totul...

„Totul ?... Ca să nu înțeleagă nevastă-sa, cînd va veni data viitoare cu el !” se gîndi ea și deodată o cuprînsese o ură turbată și împotriva ei, și împotriva lui. Dar ca să nu-și dea minia pe față și ca să nu arate că se răzbună, întrebă :

— Să fac paturile ?

— Nu, paturile le fac eu... tu pregătește-te de plecare.

— Dar de ce te grăbești ? Își mușcă ea buzele.

— Nu mă grăbesc, dar... oare nu-i destul cît am stat aici amîndoi ?

Ea zîmbi cu răutate.

— Unde te duci acum ?

— La -slujbă... am foarte mult de lucru, e vorbă de ceva care nu suferă amîinare...

— Dar pînă acum n-ai spus nimic despre asta !

— Uite că ți-am spus acum !

Ea încercă să-l îmbuneze :

— Dar mai e timp, Sașo, mai stai, nu te grăbi ! și-i încolăci gîtul cu brațele.

El o respinse ușor :

— Nu, Jeni, tu nu știi ce treabă am...

— Poate te căiești și te grăbești să te întorci la nevastă-ta ? Ea te așteaptă, nu-i așa ?

De nemulțumire fața i se zbîrci toată :

— Nu, ea nu știe că sînt aici, ci cu o delegație..:

— Și tu acum ești neliniștit, ai remușcări și te grăbești să te-ntorci la ea, să-ți ispășești într-un fel păcatele, nu-i așa ?

— Jeni, nu vorbi așa !

Ochii femeii scăpărară !

— Dar ce-ai pățit, ce s-a întîmplat, că dintr-odată ai hotărît să pleci, de parcă ar fi intrat un diavol în tine și te-ar împinge la fapte necugetate !

— Nu ți-am spus, o dată ? Am o treabă urgentă, ceva care...

— Și nu se poate amîna pînă mîine ?

— Nu, nu se poate.

— Las-o pentru mâine, dragă, să mai rămînem aici !
Încă puțin... Altfel... fără tine îmi va fi greu toată
noaptea...

— Mîine ne vom vedea din nou... îți promit.

— Nu pot răbda pînă mîine.

— Dar i-am promis soției...

Veselovski tăcu și-și mușcă buzele. Nu lipsi mult să-și
muște și limba. Jeni înțese totul. Ea se înfioră toată, își
căută paltonul și se înfășură cu el. Deodată simți cum
frigul îi șerpuiește prin trup.

Soția lui ! Adunînd în ea toată mînia și ura, toată
indignarea și repulsia față de el, îl conduse cu o privire
rea, provocatoare, în timp ce se urca pe scări spre dormi-
tor, ca să aranjeze paturile și să pună totul la locul lui.
Apoi îl așteptă cu nerăbdare să se întoarcă, se ridică și-l
urmă, tăcută, își ocupă locul în mașină și tot timpul cît
dură călătoria pînă la Sofia, nu scoase un cuvîntel. Iar
la despărțire, în fața intrării vechii clădiri, cenușii, în
care locuia cu mama ei, întinse vîrfurile degetelor sale, pe
care el le sărută, iar mai apoi se despărți în grabă cu o
mînie care fierbea în sufletul său, deși el îi promisese
că o va căuta chiar a doua zi pentru a se întîlni din nou
la cofetăria lor.

10

Ușa se deschise și secretara își vîrî capul, zîmbind
șăgalnic și clipind din ochii ei frumoși :

— Vă cheamă directorul.

Veselovski își ridică privirea spre ea, îi zîmbi la rîndul
său și se îndreptă spre cabinetul șefului. Intră cu pași

hotărîți, pregătit să suporte pînă la capăt ședința care-l aștepta, dar se dovedi că de data aceasta directorul îl chemase pentru altceva — să discute între patru ochi unele probleme legate de viitoarele acorduri comerciale.

Mărunțel, brunet și cu părul ondulat, cu o față ascuțită, ciolănoasă și cu privirea de viezure a ochilor săi mici, strălucitori, directorul prinse din zbor esența problemelor de care se loveau amîndoi în discuție. El era un om încercat și inteligent și îl uimi și de data asta pe Veselovski cu capacitatea și viteza gîndirii sale. Dar cînd terminară cu toate problemele, el se convinse că de fapt nu pentru asta îl chemase, că altceva îl preocupa. Ce anume? Veselovski se uită la el tulburat și pentru prima oară descoperi în ochii lui mici, vicleni, un interes pentru munca lor, ci curiozitate, dar își arboră o mină nepăsătoare. Directorul era teribil de surescitat. Fața i se destinse toată de un zîmbet vesel, chiar exagerat de vesel, trăsăturile pielii sale ușor zbîrcite erau întinse și buzele groase, umede, întoarse ca la un negru se umplură parcă de-o dorință arzătoare, de a-l întreba despre ceva. Totuși, se stăpînea, ca și cum ar fi așteptat momentul prielnic să facă asta. Așa trecură cîteva minute de tăcere. Apoi, omul mărunțel, dar nemaipomenit de vioi și de elastic ieși din spatele biroului său, se apropie de el și oprindu-se în mijlocul încăperii, îl fulgeră cu privirea provocatoare a ochilor săi cenușii.

— Îți merg ploile, nu te poți plînge! zise el pe un ton glumeț cu vocea sa de bas.

— De ce? tresări neliniștit Veselovski. Ce ai în vedere?

— Ce să am în vedere? îl privi directorul cu aceeași expresie provocatoare. Iarăși vei călători... bine-nțeles nu singur, și de data asta tot cu ea... și-i făcu cu ochiul.

— Cu care ea ? întrebă Veselovski, chipurile, uimit, cu toate că înțelegea foarte bine la ce se referă. Și unde voi pleca din nou ?...

— În Germania Federală... cu translatorea ministrului...

— Dar de ce eu și... și de ce ea ?

— Ooo ! Omul mărunțel, țigănos și cu părul ondulat întinse arătătorul spre el. Și, tot așa, zîmbind misterios, dădu din cap. Nu sînteți numai voi doi, mai e și ministrul... și încă mulți alții, se înțelege... O delegație întreagă... Ei, hai, să fie într-un ceas bun și pregătește-te de drum !

Veselovski se tulbură cu-adevărat :

— Și cînd va fi asta ?

— Curînd, după o zi, cel mult două.

— Dar eu am început să merg cam prea des în străinătate...

— Nu-i nimic, nu-i nimic. Țăsta ți-e norocul. De vreme ce te-ai ocupat mereu de treaba asta și te-ai specializat în domeniul acesta, tu vei fi și nimeni altul !

Directorul își reluă locul din spatele biroului și Veselovski înțelese că discuția luase sfîrșit. Părăsi cabinetul șefului său cu dorința să rămînă cît mai repede singur, ca să poată gîndi în liniște la tot ce-i spusese. Vroia să pătrundă mai adînc aluziile directorului, ca să înțeleagă pînă unde ajunseseră zvonurile cu privire la legăturile lui cu translatorea.

Oare știa șeful lui despre relațiile lor sau poate era o simplă presupunere și-l tachina doar din curiozitate și orgoliu bărbătesc ? Dar dacă într-adevăr se răspîndise zvonul și toată lumea știa povestea ? Veselovski se uită speriat în jurul său. Și lucru ciudat : gîndurile îi alergară speriate ca ciutele, iar în sufletul său, în conștiința sa obosită se instală liniștea și o limpezime de cristal,

încît el însuși se minună de unde atîta forță la el ca să se poată stăpîni atît de bine.

Deci, va călători din nou cu ministrul și cu Jeni ? Ah, această Jeni ! Oare cum se vor comporta acum ? Se vor preface în continuare ? Ea — translatoare, el — director adjunct, membru al delegației... Oare nu se vor da de gol cu intimitatea lor, cu legătura lor ?

Acum îi părea rău că ultima oară cînd fuseseră la vilă, se împunseseră și apoi tot timpul călătoriei tăcuseră, iar a doua zi, cînd se întîlniseră din nou în cofetărie, după cum îi promisesese, stătuseră gînditori și tăcuți în fața unei cești de cafea și se despărțiseră aproape ca niște străini. Și de atunci nu se mai văzuseră, deși trecuseră două săptămîni. Ceva, ca o barieră, se așezase între ei. Care era de fapt acea barieră ? Nu era nici o îndoială că aceasta era Lili ! Deși nevăzută, ea era o prezență permanentă. Ea era bariera. Dar cum s-o înlătore ? Cum să se elibereze de umbra ei, care ca un coșmar umplea conștiința lui ?

Veselovski petrecu aproape întreaga după amiază în cabinetul său, fără să iasă și fără să primească pe cineva. Seara tîrziu, cînd se aprinseră lămpile, se ridică și părăsi întreprinderea. Nu se urcă în mașină, îi spuse șoferului să se ducă acasă și o luă de unul singur pe străzi. Simțea nevoia să meargă, să se mai miște. În ultima vreme se îngrășase cam mult și grăsimile din corp îi împiedicau circulația normală a sîngelui — obosea repede și gîfnea din te miri ce ! Pînă acasă erau mai mult de doi kilometri și el spera că în felul acesta va mai topi puțin din grăsime, și în afară de asta, va avea posibilitatea să se gîndească mai calm la toate problemele care încă de dimineață îi ocupau mintea.

Seara era călduță. De obicei vremea către sfîrșitul primăverii la Sofia e încă răcoroasă, uneori chiar rece, dar de data asta și iarna se dusesse mai devreme, iar vara se pare că se instala mai iute ca în alte dăți. Făcîndu-și

drum printre oameni, Veselovski se străduia să nu îmbrîn-cească pe nimeni. Înainta ușor amețit de zgomotul străzii, de furnicarul omenesc, de duduitul și viteza mașinilor, de priveliștea pestriță a vitrinelor și firmelor strălucitoare, a inscripțiilor și reclamelor luminoase. Bucuros că scăpase de îmbrîn-ceală, el se smulse din șuvoiul omenesc și apropiindu-se, în cele din urmă, de străduța pe care locuia, se îndreptă repede spre intrarea largă și luminoasă a casei sale.

Sus, Lili îl aștepta în salon. Așezată pe divan, ea răs-foia o revistă străină, și când el intră, nu ridică decît ușor capul și din privirea ei, mai ales din expresia feței obosite, neobișnuit de mohorîte, Veselovski înțelese că nu se bucură. Nici măcar nu-i zîmbi ca altă dată, ci continuă să privească îngrijorată, închisă în ea, de parcă ascundea ceva. El se prefăcu că nu observă indiferența ei, era mulțumit în fond că nu-i pune nici una din acele întrebări care erau întotdeauna prilej de discuții neplăcute.

După cină, cînd se retraseră în dormitor și se întinseră unul lîngă celălalt în patul larg, el nu se putu stăpîni și întrebă :

— Spune-mi, Lili, de ce ești indispusă ? Nu cumva te nemulțumește ceva ?

— Nu, i-o întoarce ea încet, însă după tonul vocii, înțelese că nu spune adevărul.

— Atunci nu cumva ți s-a întîmplat ceva neplăcut ?

— Nu mi s-a întîmplat nimic.

Veselovski căzu pe gînduri.

— Nu cred, văd că te roade ceva !

— Așa ți se pare. Poate pentru că sînt obosită. Dar tu de ce ești atît de neliniștit ?

— Oare sînt neliniștit ?

— Da. Ai aerul unui om care ascunde ceva.

Veslovski cit pe-aci să scoată un strigăt de uimire. Pentru prima oară ea dovedea perspicacitate și asta îl dăduse gata. Oare cum ar fi primit vestea legăturilor lui cu Jeni, dacă zvonul ar fi ajuns pînă la ea ? El își reveni imediat și hotărî să mai facă un pas pentru a înlătura bănuielele ei.

— Știi, Lili, mă așteaptă o nouă călătorie în străinătate, zise el după o tăcere scurtă. În Germania Federală, unde voi rămîne cîteva zile...

Ea nu spusese nimic, nici măcar nu-l întrebă cînd va pleca. El observă că fața ei rămase tot așa de indiferentă și de închisă. Inima i se strînse de o presimțire. În loc să se îngrijoreze, ea aproape că se bucură. De ce ? Se săturase de el ? Fără să-și trădeze tulburarea, Veslovski încercă să-și înăbușe îndoiala care i se cuibărise în suflet, dar curînd alungă o bănuială atît de nedreaptă și punînd totul pe seama nervilor ei zdruncinați, se liniști și continuă să privească în tăcere întunericul din fața sa...

În cele din urmă, către miezul nopții, cînd se convinse că și ea este trează, Veslovski reuși să găsească tonul cel mai potrivit ca să poată continua discuția cu ea.

— Eh, spune-mi totuși, cum ți-ai petrecut timpul fără mine ?

Umerii ei tresăriră ușor.

— Parcă nu știi ? ! Citesc și mă plictisesc !

— Dar de ce, draga mea ? De ce nu-ți cauți vreo distracție ?

Cu buzele strînse, Lili tăcea încăpățînată.

— Găsește-ți ceva, găsește-ți o ocupație, continuă el cu o voce vinovată. Știu că ți-e greu singură, dar dacă n-ai cu cine să te distrezi, ieși la plimbare, du-te la cinematograful la teatru...

— Singură ?

— Păi... singură sau cu cineva,

— Tu glumești ? Cu cine ?

El rămase încurcat, nu putu să-i răspundă.

— Cu Toni sau cu Snejina, ar putea să te însoțească ei...

— Consideri că ei sînt obligați să-și piardă timpul cu mine ?

— De ce să-și piardă ? Și Toni, și Snejina o vor face cu plăcere, vor fi bucuroși să te însoțească.

— Ești convins de asta ?

— Da, se înțelege.

— Iar eu, închipuie-ți, deloc nu gîndesc așa.

Lili tăcu din nou.

Veselovski se tulbură, înțelese că era nemulțumită de el. Dar de ce oare ? Pentru că lipsea deseori și nu venea acasă cu zilele ? ! Nici nu-i trecea prin cap că ar putea ști ceva despre legăturile lui cu Jeni. Nu n-avea de unde să știe. Starea ei se datora numai faptului că i se acrise să stea tot timpul singură.

Lili se prefăcea că doarme, dar el știa că e trează și era convins că adevărata cauză a stării sale este insatisfacția, nemulțumirea ei că nu e fericită cu el, că toate speranțele i-au fost înșelate. Dar nici de data asta nu se simți vinovat. Nu făcu nici un efort ca s-o îmbuneze, ci continuă să zacă tăcut lîngă ea cu imaginația stîrnită, gîndindu-se la apropiata călătorie.

Avionul dispăru în nori. Lili oftă ușurată și se întoarse spre Toni. El stătea lîngă ea cu fața ușor încruntată, cu

privirea înflăcărată, arzînd de neliniște, puțin slăbit, dar la fel de atrăgător pentru ea în noul său costum și cu cravata pe care ea însăși i-o alesese. Privirile lor se întîlniră și se înțeleseseră. Apoi, se urcară tăcuți în mașină și porniră spre oraș. Dar cînd ajunseră la șoseaua largă, panoramică, Lili coti brusc la stînga și o luă spre satul unde se afla vila lor, hotărîtă să rămînă cîteva zile acolo cu Toni, netulburați de nimeni. Oare asta era dragoste? Pentru el poate că era dragoste și ceva chiar mai mult decît atît, dar pentru ea nu eră nimic altceva decît satisfacerea unei pasiuni. Ce-ar zice tatăl lui, dacă ar afla? Ea îl privi cu coada ochiului și înțelese că oricîte eforturi ar face el, oricît de chinuitoare i-ar fi strădaniile, nu se va putea elibera de atracția pe care ea o exercita asupra lui, o atracție coplesitoare, de o nebănuită forță.

La rîndul său și Anton o privi pe furiș. Dumnezeuule, cît e de frumoasă! Și deși este cu cîtiva ani mai mare decît el, e încă atît de tînără! Tulburat de aceste constatări, el își feri ochii. Lili observă acest lucru, se întoarse pentru o clipă spre el și-i zîmbi încurajator. Ea nu se simțea în nici-un fel vinovată față de Anton, cu atît mai mult față de tatăl lui. De fapt, nu se simțea vinovată cu nimic în fața nimănui... Și cum să fie vinovată, cînd el, bărbatul ei, altădată drăguț și atent cu ea, începuse să se comporte atît de rece și de nepăsător cu ea? La foarte scurt timp, în ultimii doi ani, el se schimbase incredibil, devenise de nerecunoscut și imposibil cu veșnicul său timp ocupat, cu deseale lui delegații în străinătate, cu obligațiile sale personale și de serviciu. În plus, se îngrășase și pierduse din aspectul său atrăgător de odinioară, iar ea era tînără, atît de tînără încă și însetată după mîngîieri și dragoste, arzînd de dorința de-a lua totul de la viață, de-a lua ceea ce el nu vroise sau nu putuse să-i dea. Și-apoi se plictisise și se chinuise destul tot singură, ca o

deținută în propriul său apartament, de parcă ar fi fost osîndită să răscumpere păcatele nu știu cui...

Nimeni n-ar putea-o învinui că nu-și îndeplinește obligațiile față de el. Cu o jumătate de oră în urmă îl condusesese la aeroport împreună cu ceilalți membrii ai delegației — toți bărbați, iar între ei doar o singură femeie. O translatoare oarecare ! Oare ce reprezenta această gaiță clămpănită, încît toată lumea se întorcea spre ea cu un respect și un interes provocator, pînă și bărbatul ei, un om atît de serios și de „solid“ în ochii tuturor ? ! Încă din prima ochire, Lili înțelise că este una dintre cele mai obișnuite toante, un manechin, o păpușă înzorzonată din vitrina unui magazin de modă, cu care orice bărbat se poate distra. Și cum își mai dădea ochii peste cap, ochi strălucitori ca de pisică, cum vorbea și cum strîmbea din nas și din buze și cum zîmbea cînd se întorcea spre bărbatul ei, de parcă i-ar fi fost cel puțin amantă, cu toate că el era atît de reținut cu ea...

Lili nu se îndoia de soțul ei, nu-l suspecta cu nimic, dar o apucă ciuda la gîndul că această pupăză strîcată va călători cu el și poate că va sta alături de el în avion. Și dacă nemulțumirea față de bărbatul ei se dezlănțui cu-o forță turbată, asta se datora numai comportării lui jignitoare față de ea. Acum, cînd el nu mai era aici, simțea dorința unei răzbunări nestăvilite pentru a-și potoli patima, setea de mîngîieri și alintări tocmai cu fiul său. Urmărind atentă și cu ochii întredeschiși banda de asfalt a drumului care strălucea în soare, ea apăsă și mai tare pe accelerator și elegantul „Mercedes“ zbură cu o viteză amețitoare.

Intrară în sat, îl traversară și cotiră la dreapta pe drumul îngust, în sus, prin păduricea de fagi și aluni care înconjură ca un brîu dealul.

Anton privea cu o vădită curiozitate frumosul peisaj,

căci venea pentru prima oară aici. Ca să vezi, diavolul, ce loc își alesese ! Dar vila oare cum arăta ? Uimirea lui fu și mai mare cînd mașina se opri în fața unei vile cochete cu două etaje, cu acoperișul țuguiat și cu ferestre și uși vopsite în verde.

După două minute erau înăuntru, în holul larg și răcoros, care mirosea ușor a lemne de brad arse de curînd. Lili ridică jaluzelele, și de afară, odată cu aerul proaspăt de munte, năvăli și lumina zilei însoțite de iunie.

Anton se minuna de ceea ce vedea : *cheminée*-ul cu bu-tucii arși pe jumătate și cu o grămadă de cenușă, care parcă pudrase cu făină tăciunii negri, o masă imensă și scaune în stil alpin, toate sculptate cu grijă, un divan, o canapea, fotolii, iar în colț un pat neobișnuit de scund, acoperit cu o cergă groasă, mițoasă, roșie ca focul...

Totul era nemaipomenit de frumos !

El se uită la Lili. Ea stătea în mijlocul holului cu miinile lăsate în jos, atîrnînd fără vlagă, cu o expresie necunoscută lui pe fața ei, cuprinsă de o ușoară paloare, cu ochii pironiți în *cheminée*, ceea ce trăda cît de neplăcută era starea prin care trecea.

Anton se înfioră văzînd-o cît de mult se chinuiește. Continua să stea nemișcată, părea pur și simplu paralizată. Nu găsea în ea puterea necesară ca să facă măcar un pas înainte și rămase așa, pe gînduri, minute în șir... Ce se petrecea cu ea ? De ce dintr-odată buna ei dispoziție se evaporase ? Anton nu putea înțelege și în zadar încerca să pătrundă în sufletul ei, ca să poată descoperi cauza schimbării care survenise.

Lili își pironise acum privirea pe cele două fotolii de lîngă *cheminée*. Doi oameni stătuseră și se încălziseră aici, la foc. Deși respira adînc, simțea că se sufocă. Pieptul i se

ridica neobișnuit de iute, ca și cum aerul pe care-l primea cu nările larg deschise nu i-ar fi ajuns. Fața i se schimonosise, iar trăsăturile ei, care pînă de curînd fuseseră semnul tinereții și al proșteimii, acum se conturau adînci în jurul ochilor, lăsîndu-se în două cute în jos spre buzele ei crisplate.

Lili mai stătu așa un timp amețită, apoi umerii îi tremurară, și cu o mișcare bruscă a brațelor, se trezi deodată din starea în care căzuse. Și, fără să mai stea pe gînduri, cu pași repezi și hotărîți, se duse la masă, înhăță de pe ea un obiect mic, metalic și strălucitor, apoi măsurîndu-l cu privirea, probabil că știa să prețuiască așa ceva, clătină din cap și-l virî în buzunarul jachetei sale.

Anton nu văzu bine obiectul și nu înțelese de ce îl luase, dar curînd își dădu seama, după strălucirea lui ; era un ruj, un ruj obișnuit de femeie. Al cui putea fi ? Și cine îl lăsase aici ? Privirea lui alunecă din nou spre Lili, dar nu îndrăzni să suflă un cuvînt. Ca și ea, rămase cîteva minute tăcut și gînditor. Pentru el nu mai exista nici-o îndoială că tatăl lui venise cu cealaltă femeie, pe care-o văzuse cu cîteva zile în urmă în ploaie, cînd plecaseră cu Mercedes-ul într-o direcție necunoscută. Și uite că în cele din urmă, Lili înțelesese înșelăciunea, rămăsese trăznită, ca și paralizată, fără să poată face nimic altceva, decît să stea lingă el cutremurată și distrusă ! Să-i spună că-i văzuse ? Nu, n-avea sens ! La ce i-ar folosi ? Nu merită să-i amplifice durerea. Să mai pună și el paie pe foc ?... Ridică ochii și-i căută privirea, dar ea parcă-l evita...

În cele din urmă, Lili își reveni și aruncînd o privire scăpărătoare în jurul ei, își scutură capul și se îndreptă grăbită spre ieșire.

— Hai, Toni, să mergem ! zise ea calm și fără să se mai întoarcă, ieși cu-o hotărîre atît de fermă, că el nu îndrăzni să o contrazică. O urmă supus, în tăcere.

12

Snejina era foarte atașată de fratele ei. Se bucura de succesele lui la Universitate și întotdeauna înainte de examene se tulbura mai mult decît el. Dar Anton parcă nu prețuia îndeajuns dragostea ei de soră. De la o vreme își cam neglijase învățătura și nu numai că amînase unul din cele mai importante examene, dar avea o atitudine de-a dreptul nepăsătoare față de obligațiile sale de student. Din cauza asta Snejina era foarte îngrijorată. Uneori se chinuia într-atîta, că dacă el ar fi știut, poate că s-ar fi trezit la realitate și nu ar mai fi dat ocazia ca sora lui să trăiască nici un minut mai mult cu aceste emoții, cu-această spaimă față de viitorul lui.

Snejina nu o dată se întrebase cum anume și în ce fel ar putea să-l ajute, să-l scoată din încurcătură, poate chiar din nenorocirea care-l amenința, dar niciodată nu se putea hotărî să-l întrebe și cu atît mai puțin să-i reproșeze ceva. Ea nu îndrăznea să se amestece în viața lui, nici măcar să-i amintească cu vreun cuvînt despre îndoielile ei, cu toate că vedea cum din zi în zi se lăsa tot mai mult pe tînjeală.

Anton lipsea de acasă și se întorcea noaptea tîrziu, de obicei în revărsat de zori, ba uneori lipsea și mai multe zile la rînd. Iar cînd apărea, era de nerecunoscut, avea un aer ciudat și de nepătruns, ca al unui om chinuit, suferind.

Atunci se închidea în camera lui, nu lăsa pe nimeni să intre la el și rămânea acolo cu orele, fără a discuta nici cu ea, și nici cu mama sa, cu toate că amîndouă făceau eforturi disperate, doar-doar vor înțelege care sînt cauzele care îl aduseseră în starea asta ?

Acum ele îl așteptau cu sufletul la gură, cuprinse de o presimțire rea. Ieșise de dimineață și încă nu se întorsese. Se dusese undeva, fără să le spună nimic. Și uite că se apropia timpul ca Snejina să se ducă la balul absolvenților și el nu mai apărea. Fata alerga mereu la fereastra bucătăriei care da în curticică, tot nădăjduind că îl va vedea venind. Dorea atît de mult ca el s-o însoțească pînă la restaurantul în care avea să aibă loc balul, să nu intre singură în local, și colegele ei s-o compătimească...

Îmbrăcată în rochia cea nouă, cu părul lăsat în bucle pe umeri, cu un colier din perle false și cu pantofi eleganți, Snejina stătea în fața oglinzii și își controla pentru ultima oară toaleta. Lîngă ea, mama ei, cuprinsă de o neobișnuită mîndrie, își dădea silința s-o ajute cu ce putea, bucurîndu-se din toată inima de rezultatul celor două zile de muncă extenuantă. Ea îi cosese această rochie superbă, și o făcuse cu atîta meticulozitate, că ea însăși se minuna acum de îndemînarea și gustul său de croitoreasă. Materialul și pantofii, ca și lenjeria fină pe care Snejina le purta, fuseseră cumpărate de Lili, față de care ea, mama copiilor, nu mai avea nici-un fel de gînduri rele. Cu-atît mai mult, cu cît se dovedise o femeie de treabă, cu suflet, care poate că nu avea nici o vină... de ce să fie supărată pe ea ? ! Dimpotrivă, ar trebui să-i mulțumească și dacă vreodată se va întîmpla în așa fel, încît ele două să se întîlnească și să fie nevoite să schimbe cite-o vorbă-două, ea va arăta prin comportarea sa că nu se mai simte rănită și că-i dorește numai binele...

— Mamă, sînt gata, da ? se întoarse Snejina spre ea și-și opri privirea încîntătoare pe mîinile care se mișcau iute în jurul ei.

— Ești gata, copila mea... Haide, pornește, fiindcă altfel vei întîrzia ! zise mama bucuroasă și ochii îi străluciră înotînd în lacrimi.

Snejina se mai învîrți o dată prin fața oglinzii.

— Ce păcat că n-a venit nenea ! oftă ea și, ridicîndu-și poalele rochiei sale lungi, porni încet spre ușă.

Mama, tulburată, o conduse doar cu privirea.

Snejina ieși din curte, traversă curtica și tot așa, solemnă, ca o prințesă, care se duce la balul regelui, o porni pe străduța mică și pustie. Cu toate că era îngrijorată și întristată din cauza lipsei fratelui său, în sufletul ei parcă auzea cum cîntă o voce curată și luminoasă. Și era atît de curată și de luminoasă această voce, că nici nu vedea pe unde calcă, pe ce străzi trece și cu ce oameni se întîlnește. Amețită și îmbătăită de atîta fericire, simțea că nu se mai mișcă, ci plutește...

Deodată în fața ei apărură un taximetru. Îi făcu semn cu mîna și îl opri. În gentuța avea o sumă frumușică, pe care Lili i-o dăuse, ca nu cumva să se simtă stingherită fără bani la ea tocmai într-o seară ca asta și de aceea, fără să mai stea pe gînduri, se instală repede pe canapeaua moale a taximetrului.

Mașina porni în zbor pe strada largă care ducea la restaurant. Snejina își cercetă ceasul de mîină, dăruit tot de Lili, și cînd înțelese că pînă la începerea balului mai este încă destulă vreme, se hotărî să se abată pe la ea și să-i arate toaleta sa de seară. În clipa următoare, se aplecă și-i șopti ceva șoferului, care imediat coti pe o străduță laterală ce dădea în bulevardul mare și luminos.

Snejina se bucură nespus de mult că-i venise ideea s-o vadă pe Lili. Îi va face o surpriză apărînd așa, pe neaștep-

tate și tinăra femeie se va convinge că n-a aruncat în vînt atîția bani pentru materialul acesta scump, din care mama ei i-a cusut rochia și nici pentru pantofii aceștia eleganți. O va vedea pe Lili ! Pe omul înțelegător și săritor. Era atît de bună și de duioasă, că acum se simțea legată de ea ca de propria sa mamă. Într-adevăr, ce vină avea Lili, că tatăl ei ieșise un om atît de nestatornic și de dezaxat !

Snejina nu simți cînd ajunseră în fața clădirii, plăti șoferului, sări sprintenă pe trotuar și ridicîndu-și poalele rochiei, se repezi spre intrarea largă. În momentul în care intra în holul blocului, o văzu pe Nikolina, servitoarea, care se ducea cu găleata de gunoi spre curtea interioară și vru să strige după ea, s-o întrebe dacă Lili e sus, dar se răzgîndi și zbură pe scări.

Ușa apartamentului era deschisă. Ușurel, pășind pe vîrfuri, pentru ca surpriza să fie deplină pentru Lili, Snejina intră înăuntru. Dar în hol nimeni, și nici în salon. Se abătu pe la bucătărie. Și aici nimeni. Atunci, fără să ezite, tot așa de ușor trecu din nou prin hol, se duse la ușa dormitorului și o întredeschise.

Deodată încremeni. Fața ei veselă, și fericită se schimonosi brusc, ochii i se holbară, iar gîtul subțire, lung îi înțepeni. Lili stătea în fața oglinzii toaletei, cu spatele spre ea și-și cerceta trupul, în timp ce cu un zîmbet mulțumit își punea un sutien din mătase strălucitoare. Lîngă ea, în pat, gol pînă la mijloc, dormea adînc Toni...

Snejina cît pe-aci să strige de groază, dar aerul i se opri în gît. Ea se clătină cuprinsă de amețală și închise ochii. Apoi îi deschise repede și fără să scoată un sunet, sau să-și trădeze prezența, ieși iute așa cum venise și zbură înapoi pe scări.

Undeva, la o cotitură a etajului o întîlni pe Nikolina cu găleata goală, dar nu se opri și nu răspunse nimic privirii ei întrebătoare, uimite, ci continuă să coboare cu o

repeziciune atît de mare, că servitoarea nu reu i să-i pună nici-o întrebare. Ie i din clădire  i, găsindu-se în libertate, departe de tot ce văzuse, alergă  i mai repede pe stradă. Oamenii care o  nt lneau, se opreau mira i ca s-o privească. Dar ea nu era con tient  de ceea ce face, nu simțea dec t bătăile puternice ale inimii.  i continua să alerge înnebunită.

La o întretăiere de străzi, tocmai c nd vroia să traverseze, un autobuz se năpusti asupra ei,  i ca să nu cadă sub ro ile lui, Snejina se trase instinctiv înapoi, dar în aceea i clipă un alt autobuz, care venea din direc ie opusă, apăru în fa a ei. Văzu doar culoarea roșie a caroseriei, apoi pentru o frac iune de secundă fa a desfigurată de groază a  oferului din spatele parbrizului strălucitor al cabinei. Tot atunci auzi scri netul infernal al fr nelor, strigătele oamenilor din jurul ei,  i i pierdu echilibrul, se clătină  i căzu cu capul pe asfaltul tare al străzii...

13

Anton deschise ochii o clipă, dar se convinsese că nu-i nimic  i adormi la loc. Nu trecu însă un minut  i se trezi din nou, se ridică într-un cot  i se u t  cu atenție la u a întredeschisă : i se păruse că cineva  i i vir se capul, iar apoi dispăruse ca o vedenie.

Fără să se mai îndoiască, sări în picioare  i începu repede să se îmbrace. La un pas de el, Lili  i i pieptăna părul în fa a oglinzii. Ea observă privirea lui îngrijorată  i-l întrebă imediat :

— Ce ai ? Ce s-a-nt mplat ? De ce ai sărit a a, dintr-odată ?  i pe buzele rujate apăru zîmbetul acela al ei, în fa a căruia el nu putea rezista. Nu cumva ai visat ceva ?

Anton doar o privi tulburat și nemulțumit, de parcă în ea se ascundea cauza nemulțumirii lui și, fără să-i dea vreo explicație, se duse la ușă și o închise. Abia acum Lili înțelese neliniștea lui : Nikolina se întorsese din concediu — o auziră cum zăngăne afară cu găleata de gunoi și cu papucii pe cimentul din antreu.

Lili îi mulțumi din priviri, se aruncă asupra lui și îl sărută, dar el o îmbrinci și continuă să se îmbrace. Brutalitatea asta a lui n-o supără, ba dimpotrivă, o consideră drept o prudență în plus, ceea ce dealtfel ei îi lipsea. Contaminată de prudența lui, ea se duse în bucătărie, schimbă cîteva cuvinte cu Nikolina, apoi se întoarse și-i făcu un semn din mină, din care el înțelese că-și luase toate măsurile de prevedere și că nu există nici un pericol de-a fi descoperiți.

Anton ieși deîndată din dormitor, se instalează pe canapeaua din hol, și în timp ce Lili încă întîrzia, tuși cu zgomot ca să lase impresia că abia acum sosise și o așteaptă. Auzind zgomot, Nikolina alergă din bucătărie și cînd îl văzu, rămase uimită de prezența lui.

— Dumneavoastră... sînteți aici ? întrebă ea, de parcă nu-și credea ochilor. Ați venit de mult ?

— Da, se înțelege, îi răspunse el scurt și cît se poate de calm și, chipurile mirat de întrebarea ei. De ce ?

— Păi n-ați văzut ?

— Ce să văd ?

— Sora dumneavoastră, Snejina... Ea n-a fost aici ?

— Nu, răspunse el indiferent.

Servitoarea îl privea uluită.

— Dar eu am întîlnit-o pe scări. Alerga așa... ca o...? parcă cineva ar fi fugărit-o ! Iar fața îi era atît de palidă, că m-am speriat !

Anton sări în picioare, dar își luă seama deîndată că în felul acesta se va da de gol și se așează din nou pe canapea.

— Oare să fi fost ea ?

— Păi dumneavoastră nu știți ? Nu ați văzut-o ?

— Nu, zise el deznădăjduit. N-a dat nici-un semn că ar fi...

Nikolina îl privi cu-o vădită neîncredere.

— Nu cumva s-a întâmplat ceva între voi ? V-ați certat, cumva ? N-ați jignit-o ?

— Doar ți-am spus că n-am văzut-o ! zise el enervat. Și tu de ce n-ai oprit-o ? De ce n-ai vorbit cu ea ? S-o întrebi de ce a venit, de ce n-a intrat și a plecat fără să vorbească măcar cu Lili ?

— Dar ea se grăbea atât de tare, că... Nu, nu se grăbea, ei pur și simplu gonea pe scări și fața îi era palidă, atât de palidă, că... și Nikolina vru să-i arate prin mimică cum arăta Snejina, în timp ce gonea pe scări, fugărită parcă de cineva.

— Cine gonea pe scări și cine avea fața palidă ? întreabă Lili, care în momentul acela ieșea din dormitor. Ea nu auzise nimic din discuția dintre Anton și Nikolina ; la urechea ei ajunsese doar ultima replică și presupuse că e vorba despre cineva care a fost aici, și deodată înțelese ce se întâmplase.

— Snejina ?

— Da, a fost aici și abia a ieșit, fără să intre, explică Anton, vrînd să pară indiferent. Probabil că a venit după mine, zise el și se ridică. Eu trebuie să mă duc, Lili.

Ea îl conduse pînă la ușa de la intrare a apartamentului. Cum ieși, zbură pe scări în jos și în mai puțin de un minut se găsi în stradă. N-avea de ce să se mai prefacă

în continuare indiferent și calm, de aceea porni în goană înnebunit, așa cum mai înainte alergase Snejina. În conștiința lui stăruia un singur gând : s-o prindă din urmă, undeva pe stradă, înainte de a ajunge acasă și înainte de-a spune totul mamei lor. Adînc în sufletul lui îi părea rău și se căina amarnic că se întîmplase așa cum se întîmplase, cum nici el și nici Lili nu se așteptară. Dracu' s-o ia de treabă, de ce nu-și luaseră toate măsurile de prevedere ? ! Dar dacă în locul Snejinei i-ar fi văzut tatăl lor ?

Alerga și se gîndea la nenorocirea care ar putea să se abată asupra lui. Își aminti vag de clipa aceea, cînd deschisese ochii și văzuse, dar nu, nu atunci, ci în somn, poate-n vis, cînd i se păruse că vede o ființă încîntătoare într-o rochie lungă de bal, din mătase albă și cu un colier de perle la piept... Ființa asta se pare că fusese Snejina, dar el nu apucase s-o vadă, fiindcă în aceeași clipă somnul îi atinsese pleoapele și-l biruise.

Își simțea inima prinsă în cîngile groazei. Cum se va justifica acum, ce explicații îi va da mamei sale ?

Anton alergă pînă la prima stație și se urcă în troleibuzul care-l ducea spre strada lui. Abia cînd ajunsese acasă, își dădu seama că Snejina se pregătise să meargă la bal. Deci, îi stricase această seară unică — toate plăcerile, toate bucuriile, toată fericirea legată de acest bal ! Balul absolvenților...

Pe coridor îl întîlni mama lui. După înfățișarea ei înțelese deîndată că Snejina nu se întorsese. Unde se dusesese ? Nu putea să admită că după tot ce văzuse, se putea duce acolo, la bal și să se distreze fără nici-o grijă, să fie veselă... Și-atunci ? El îi răspunse repede maică-si la întrebarea unde-a fost, de ce a întîrziat și se grăbi să se retragă

în camera lui, dar fu nevoit să se întoarcă, deoarece exact în aceeași clipă cineva bătu insistent la ușă.

Mama lui se duse să deschidă.

Un milițian salută scurt și intră tăcut înăuntru, uitându-se atent, la ambianța sărăcăcioasă din jurul său. Anton tresări ca de o presimțire sumbră. Maică-sa își îndreptă privirea neliniștită și întrebătoare spre milițian. Dar slujbașul încercat nu se grăbea să dea vreo explicație de ce a venit. Stătu așa mai multe secunde și apoi întrebă :

— Aici locuiește Snejina Veselovski ?

— Da, aici, răspunse repede mama cu o voce înăbușită, tremurătoare. De ce ? I s-a întâmplat ceva ? Ce i s-a întâmplat ? Spuneți, vă rog...

Milițianul nu se grăbea nici cu răspunsul.

— Nimic deosebit, nu vă alarmați ! zise el și iar cercetă cu privirea camera în care îl introduseseră. Numai că... este puțin... foarte ușor rănită la cap și a suferit un pic...

— De ce anume ? Ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat ? se amestecă deîndată și Anton.

— A lovit-o un autobuz... și milițianul își roti din nou privirea, de parcă le-ar fi încredințat un mare secret și verifica dacă nu cumva mai sînt și alți oameni pe-aproape, care nu trebuie să afle...

Urechile lui Anton țiuiră, îl apucă amețea și el se clătină pe picioare, iar maică-sa înnebunită de lovitura asta atît de neașteptată deodată izbucni :

— Dumnezeu !... copilul meu ! atît mai apucă să strige ea și se prăbuși pe dușumele.

Anton se repezi ca s-o ajute, dar cînd înțelese că nu se va putea descurca singur, îl lăsă pe milițian să se îngrijească de ea, atît cît poate, și alergă pînă la vecini. Cîrînd se adunară atît de multe femei, încît căsuța se umplu

pînă la refuz. Milițianul mai dădu cîteva explicații, se învîrti puțin prin odaia în care era destulă foială, apoi zise că are o treabă urgentă și se strecură afară. Abia cînd observă lipsa lui, Anton, își dădu seama că nu-l întrebase unde se află Snejina și alergă după el. Îl ajunsese la cotul străzii tocmai cînd vroia să se urce într-un tramvai.

— Un moment ! strigă el și-l apucă de mîină. Spuneți-mi, vă rog, unde se află sora mea ?

— Păi... nu v-am spus ! ? La spital !

— La care spital ?

— Cum, la care ? Milițianul dădu din mîină, ca și cum ar fi vrut să spună că și tînărul ăsta și-a pierdut capul. Păi, se știe... la Urgență !

Milițianul făcu un efort ca să se desprindă din mîinile fratelui înnebunit, dar Antor îl ținea zdravăn.

— Iertați-mă, dar... cînd s-a întîmplat asta, la ce oră...

— Cu puțin mai înainte. Duceți-vă repede și o veți găsi acolo !...

— E vie ?

— Oh, și dumneavoastră ! se trase supărat milițianul. Doar v-am mai spus ! E ușor rănită...

— Deci e vie ! Anton îi dădu drumul și se uită la toți oamenii adunați în jurul lor, apoi, înnebunit de bucurie, porni în goană spre spital, repetînd cît putea de tare : E vie !... E vie !...

Puse stăpînire aproape cu forța pe-o mașină particulară și, în mai puțin de un sfert de ceas, ajunsese la spital. Aici n-au vrut să-l lase să intre, dar începu să strige și să amenințe în așa hal, că în cele din urmă medicul de gardă fu nevoit să-l ducă la ea.

Snejina zăcea în rochia ei albă, lungă, de bal pe o canapea din sala de pansamente. Era pe deplin conștientă. Fața ei, palidă și tristă, își păstrase expresia vioaie, și numai bandajul de pe frunte arăta nenorocirea care se abă-

tuse asupra ei. Dar nu asta îl impresionă pe Anton, ci privirea ochilor ei mari, mai mari și mai mirați ca oricând. În ei descoperi nu numai spaimă, groază de ceea ce se întâmplase, dar și o silă față de el.. Ea își mușca buzele și tăcea. Era clar că nu vroia să vorbească cu el. Nu vroia nici măcar să-l privească. Totuși, se apropie, se aplecă și se întinse spre fața ei ca s-o mângâie, dar ea tresări, se întoarse brusc cu spatele și-și ascunse ochii în cearșaful alb al crapelei.

Anton se simți neputincios și totodată de prisos. Se uită în jur să vadă dacă mai sînt și alți oameni pe acolo, dar descoperi că erau singuri în toată încăperea. Oftă. Se mai liniști puțin. Dar în același timp simți cum i se umple inima de durere și de milă pentru sora sa. Nu se putu stăpîni și se aplecă încă o dată.

— Sneja, eu... recunosc că sînt un mizerabil, dar tu... nu mă alunga, fiindcă nu mai pot... mi se face rău... Înțelege-mă, te rog !

Ea tăcea. Umerii ei continuau să se zguduie de un plîns nestăpînit. El se aplecă din nou.

— Îți promit că... niciodată n-am să... Și-apoi nici mama nu e bine, chiar acum vin de-acasă și pot să-ți spun că zace leșinată acolo, și dacă nu te întorci, nu se știe ce se poate întîmpla... Înțelege, te rog !

Anton repeta întruna unul și același lucru, dar din partea ei nu urmă nici-un răspuns, nici cel mai mic sunet sau semn că ar fi gata să-l ierte. El stătea aplecat asupra ei și aștepta. Înțelegînd însă situația fără ieșire în care se afla, că toate încercările lui de a muia inima ei se izbesc ca de un zid, îl cuprinsese disperarea și căzu în genunchi. Ea continua să tacă. Cu buzele strînse, gemea ușor și doar din cînd în cînd i se auzea plînsul surd, înăbușit, cu sughițuri. Atunci, neputincios și înnebunit că nu o poate înduioșa, îi luă mîinile și începu să le sărute cu o și mai mare disperare și lipindu-și capul de pletele ei, izbucni în hohote de plîns.

În primul moment Lili nu înțelege ce se întîmplase, dar mai apoi își dădu seama și o cuprinse nu numai rușinea, dar și mînia la gîndul neplăcerilor care ar fi putut urma.

Se înțelege, vinovat era numai el, bărbatul ei ! Și dacă temerile ei se vor adevăra, nu-l va cruța pentru nimic în lume...

Cu toate că în sine, ea știa că fapta ei este imorală, căuta o scuză, o justificare. Oare făcuse bine că se încurcase cu fiul lui ? Ea nu avea capacitatea să aprecieze gravitatea infidelității sale, cum de altfel nici remușcările ei nu mai erau atît de mari ca la început, cînd încă nu aflase că și el face același lucru, pe ascuns. Acum, cînd se gîndea la comportarea lui, la plecările permanente și interminabile, ea se convingea tot mai mult că acel caz acolo, la vilă, nu poate fi singurul din viața lui, mai ales din ultimii ani. Deci, nu va fi nici ultimul. Atunci de ce s-ar simți vinovată în fața lui ? De ce să sufere ?

Lili se ridică de pe canapea, se plimbă fără vreun scop prin hol, apoi prin salon, și cum nu găsi nicăieri un colțisor potrivit, unde să se ghemuiască, unde să-și găsească liniștea necesară sufletului său tulburat, se duse în dormitor. Dar cum nici acolo nu se putu concentra, se îmbracă și ieși să se plimbe.

Hoinări pe străzi pînă seara tîrziu, apoi se abătu pe la o cofetărie. Se duse și la un cinematograf, își cumpără bilet, stătu puțin și fără să aștepte sfîrșitul filmului, care i se păru atît de prost și de insipid, încît o apucă indignarea, părăsi sala și începu din nou să colinde prin oraș. Veni acasă înainte de miezul nopții, cînd Nikolina dormea, se

dezbracă fără să aprindă luminile și vîrîndu-se în pat, în același pat în care petrecuse atîtea clipe fericite cu Toni, se chinui să adoarmă, dar somnul nu venea și atunci se apucă să citească un nou roman. În cele din urmă, sleită de puteri, se lăsă în mrejele somnului și dormi pînă în zori, cînd fu trezită de niște vase trîntite, scăpate probabil de Nikolina în bucătărie.

Se trezi abia către seară, simțind prezența cuiva în cameră. Cineva intrase în timp ce ea dormise profund, se apropiase de pat și acum stătea aplecat asupra ei. Și înainte de a-și deschide ochii, în timp ce încă se mai lupta cu somnul, se gîndi mai întîi la bărbatul ei, la Alexandr.

Într-adevăr, el era. Abia se întorsese de la aeroport și așa cum era, îmbrăcat, cu fața obosită de călătorie și cu o privire înfrigurată, se uita fix la ea, de parcă ar fi vrut să verifice cum se comportă în somn și să se convingă că nu a intervenit nici-o schimbare în viața ei. Ea îi înțîmpină privirea, îi văzu zîmbetul pe buzele groase, dar nu făcu nici-un efort să-i răspundă cu vreo prefăcătorie. În memoria ei apăru deodată imaginea vilei cu *cheminée*-ul din holul imens și din nou o cuprinse acea tulburare, mînte și ură împotriva lui, care o cutremurasă atunci cînd văzuse pe masă rujul acela, rujul unei femei străine. Ochii îi sclipiră asemeni ochilor unei pisici, gata să se arunce și să zgîrie cu ghearele fața lui, dar nu făcu nimic, nici măcar nu se mișcă, ci continuă să zacă și să se uite în ochii lui, ca și cum în privirea lor ar fi vrut să descopere ca atunci, acolo, în cărbunii stinși, sub cenușa vetrei de la vilă, un gînd secret. Apoi se ridică fără grabă, își puse halatul de casă pe umeri și întrebă indiferentă :

— Ești de mult aici ?

— Abia am sosit, răspunse el vinovat și nu îndrăzni ca altădată s-o sărute, înțelegînd după chipul ei că știe deja unele lucruri despre el.

Ea nu-l întrebă cum își petrecuse timpul în străinătate, ci se duse direct la baie să se spele. Când se întoarse, se schimbă, și tot așa de indiferentă față de întoarcerea lui, se lăsă pe unul din fotolii, puse picior peste picior și aprinse o țigară. El se așeză tăcut în fața ei. O privea și nu putea să înțeleagă, dacă este supărată pe el că se întorsese pe neașteptate, fără s-o anunțe, sau e numai indispusă. Dar cum tăcerea ei începea să-l apese și devenea insuportabilă, el fu primul care începu discuția :

— Am încheiat o tranzacție foarte bună. Știi ce avantaje va avea țara noastră ? Un câștig de aproape două milioane de dolari. În general, contractul a venit la timp. L-am încheiat repede și sîntem foarte mulțumiți...

— Cu cine ? deschise ea în cele din urmă gura.

— Cu Austria, Olanda, Belgia și Danemarca.

Ea îl privi nedumerită :

— În Germania Federală ați încheiat tranzacții comerciale cu Austria, Olanda, Belgia și Danemarca ?

— Da, am fost în Germania Federală, dar ne-am repezit și pînă în Olanda, Belgia și Danemarca...

— Aha, deci așa ! zise ea și tăcu în continuare, fără să arate vreun interes pentru contractele lui comerciale. Această constatare îl umplu de amărăciune, dar el hotărî să nu se enerveze și nici pe ea să n-o irite în plus. Mai așteptă puțin, în speranța că ea îl va întreba ceva, dar cum femeia tăcea, nu putu rezista și reînnoi discuția :

— Am călătorit tot timpul. Am fost și la Amsterdam, și la Copenhaga, dar cel mai mult din timp l-am petrecut la Viena. Oraș vechi, frumos... Un oraș minunat ! Am fost și la operă, am vizitat cîteva muzee, ne-am plimbat... În ultima zi, înainte de-a ne întoarce, ne-am distrat și noi ca oamenii...

Se aștepta să-l întrebe cu cine a fost, dacă a fost singur cu cu altcineva, dar ea nu scoase un cuvîntel.

— Și știi cât am câștigat din toată afacerea asta ?

Abia acum ea își ridică privirea.

— Nu, n-am nici cea mai vagă idee.

— Comisionul la care am dreptul... se înțelege, absolut legal, potrivit tradiției lor... a unei vechi tradiții, se ridică nici mai mult, nici mai puțin la... cinci mii de dolari !....

— Atît de mult ?

— Da, e mult, dar celorlalți... de exemplu ministrului... i-a picat și mai mult.

— Și ce faceți, nu-i depuneți în contul statului ?

— Numai o parte, restul rămîne pentru noi.

— Zău ? Ea scăpă un rotocol de fum albăstrui. Și ce-o să faci cu atîția bani ?

El tresări :

— Cum ce ?... Păi... odată și-odată tot vor fi de folos la ceva !

Ea îl privi cu ochii mijîți prin norul de fum.

— Ce nevoie ai de ei ?

— Cum, ce ? Hm ! El căzu pe gînduri. Nimeni nu știe niciodată ce i se poate întîmpla în viață. Lasă-i să stea acolo, în bancă, le va veni lor timpul.

— În care bancă ?

— Se știe, în cea elvețiană ! preciză el într-un fel jig-nit, că tot nu-l înțelege, și-l cuprinse părerea de rău că o gă-sise într-o stare sufletească atît de deplorabilă !

Cu toate că petrecuse foarte bine la Viena și se distrase pe săturate cu Jeni, acum tare ar mai fi dorit ca so-ția lui să fie mai drăguță cu el. Dar uite că în loc să-l întîmpine ca în alte dăți, cu bucurie, ea se purta cu el provocatoare în discuții, nemulțumită și arogantă, aproape cu ostilitate. Era clar, că aflase ceva sau presimțea ceva după unele semne și de aceea se comporta așa.

Veselovski ar fi vrut s-o predispună la o discuție deschisă, dar Lili se dovedi prea independentă și mult mai

hotărîtă decît o socotise pînă acum și probabil că n-avea nici-o intenție să apară în fața lui ca o soție slabă și supusă, după cum ar fi vrut el ; o soție care își așteaptă cu nerăbdare bărbatul să vină din străinătate, după o lungă absență de-acasă, ca să-i ofere în dar bucuria unei zile plăcute petrecute cu el. "

Nu, orice-ar face, orice-ar dreg, pentru el nu mai era nici-o taină că ea știe despre legăturile lui cu Jeni...

Cît despre Lili, ea nu-i dăduse nici-un prilej să se îndoiască de ea, pentru ca lucrurile să ia alt curs. Venise momentul cînd putea să-și pună în aplicare hotărîrea sa de a-l pedepsi. Acel ruj nenorocit, pe care femeia aceea îl uitase pe masa de la vilă, încă se mai afla în gentuța ei și, la nevoie, dacă va fi cazul, cu prima ocazie și la momentul potrivit îl va arăta și-i va cere socoteală. Să vedem, atunci, ce explicații îi va da ? O să rămînă mut, desigur ! Cît privește comportarea ei, ea nu poate fi învinuită de nimic, fiindcă are tot dreptul să se răzbune în felul acesta după tot ce aflase despre el, cu toate că începuse jocul ei cu Anton înainte de-a se îndoi de ceva. Oricum i s-a acrit de el, de teatrul ieftin pe care-l joacă în fața ei, că vezi, dragă-doamne, el e atît de nevinovat și de curat, cînd, în fond, e foarte vinovat de decădere ei !

Lili trase cu sete din țigară, mototoli chiștocul în scrumiera de pe măsuta din fața sa și îndreptînd o privire indiferentă spre el, încercă să-i dea de înțeles că tot ce-i povestește, mai ales despre timpul petrecut acolo, la Viena, îi este absolut indiferent și, că n-are de ce să se amăgească cu intențiile sale de-a o predispune la o discuție mai intimă și cît de cît sinceră.

Veselovski întilni deîndată privirea ei, și după strălucirea metalică a pupilelor înțelese că ea nu numai că bănuiește, dar știe concret despre legăturile lui cu Jeni, poate și despre escapada lor de la vilă... El tresări imperceptibil. Se pare că după plecarea lui fusese acolo și des-

coperise ceva. Dar după cîte își amintea el avusese grijă să ștergă toate urmele ca să nu-i trezească nici cea mai mică bănuială, dacă întîmplător ar fi hotărît să se ducă acolo. Atunci ce se întîmplase ?

Fără să se gîndească la urmările pe care le-ar putea avea comportarea lui de acum, Veselovski se ridică și, tăcut, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat între ei, se apropie de ea, se aplecă și o sărută pe gîtul gol, pe care scăpaseră doi zuluși poznași, acoperind o parte din pielea ei albă și delicată. Lili tresări și se ghemui speriată. Ea nu-l respinse, ci doar continuă să stea tot așa, nemișcată, vinovată parcă de ceva, dar numai față de sine...

15

Două zile mai tîrziu el se întoarse de la slujbă într-o stare atîta de disperată, că semăna cu un moșneag strivit de povara nemiloasă a anilor ! Primul lucru pe care îl observă Lili, fură ochii lui, mici, cufundați în pungile din jurul lor : erau reci și fără viață, cu o privire tulbure, care parcă nu era a unui om viu, ci a unui mort. Tinăra femeie sări speriată și-l întîmpină cu inima strînsă, înnebunită de spaimă.

— Sașo !... Ce s-a întîmplat cu tine că arăți așa, de parcă abia te-ar fi dat jos din ștreang ?

Clătînîndu-se pe picioare, Veselovski mai făcu doar cîțiva pași.

— Oh, nu-mi vorbi de asta ! gemu el și se lăsă greoi pe canapea. S-a terminat cu mine !... E sfîrșitul vieții mele !... Acum nu-mi rămîne nimic altceva decît să mă culc și să mor..

— Dar, Dumnezeuule, ce s-a întîmplat ?

— M-au destituit... și nu numai pe mine, ci și pe director și încă mulți alți funcționari, l-au destituit și pe ministrul nostru...

— De ce ? strigă Lili. Vorbește !... Ce sînt toate biugielile astea ?

— Din cauza tranzacțiilor noastre și... se înțelege, din cauza valutei pe care o avem în băncile străine...

— Și ce vor de la voi ?

— Deocamdată nimic, dar mai tîrziu... mai tîrziu vor cere totul, ne vor lua totul și se pare că ne vor exclude și din partid...

— Cum așa ? Pe ce bază ?

— Păi, în baza legii... sîntem dați în judecată și va trebui să răspundem... Veselovski zîmbi amar și ochii i se umplură de lacrimi. Iar pînă atunci va trebui să stau acasă. N-am voie să merg nicăieri. N-am voie să părăsesc apartamentul...

Ea nu vroia să afle mai mult. Nu mai avea nevoie de alte amănunte. Aceste cîteva cuvinte erau destule ca să înțeleagă totul. Deci, venise, în cele din urmă, nenorocirea și pe capul lor ! Văzu negru în fața ochilor ! Ce se va face fără el, dacă într-adevăr îl vor judeca și-l vor condamna, dacă li se va lua apartamentul, vila, mașina ? Cum va trăi fără bani ? Fără să-și dea seama ce face, îl lăsă singur în hol, înhăță geanta și fugi afară.

Unde să se ducă mai întii ? Cui să-i ceară ajutor ?

Se știe, la ei, la Toni și Snejina, la copiii fostei lui soții. care nu se putea să n-o compătimească și să n-o sprijine în acest moment greu !

Cu ea, cu fosta lui soție, nu se cunoșteau, dar era convinsă că nu va fi respinsă, că o va primi și o va asculta. Știa ce-i va spune și spera că se va bucura de bunăvoința ei. Oh, numai de-ar vrea s-o asculte, o va cîștiga și va fi întotdeauna de partea ei, iar mai apoi totul va decurge normal și se va aranja de la sine !

Are ea vreo vină că s-a întâmplat așa ? Nu, se înțelege ! Nu se poate ca ei, copiii, și ea, mama lor, să nu înțeleagă ce-i așteaptă dacă nu-i vor întinde o mână de ajutor acum, când a lovit-o nenorocirea, care s-ar putea să-i lovească și pe ei. Și Toni, și Snejina sînt destul de înțelepți și probabil că s-au resemnat cu soarta lor de copii părăsiți, au uitat obida și răul pricinuit de tatăl lor. Și în afară de asta, Toni este atașat de ea și o iubește atît de mult ! Oare a uitat cîte a făcut ea pentru el și cît îi datorează ? Ceasurile petrecute împreună poate că vor rămîne cele mai frumoase din viața lui. El nu se poate dezice de ea, nu se poate să nu-i întindă o mână de ajutor... E convinsă că și Snejina va fi recunoscătoare, că și ea îi va sări în ajutor s-o determine pe mama lor, s-o convingă că trebuie să se acționeze energic. Toți patru trebuie să ia taurul de coarne, să facă totul pentru salvarea lui. Dacă se vor zbate, dacă se vor duce unde trebuie și dacă vor reuși să-i înduioșeze pe oamenii de care depinde soarta lui, cu toții vor avea de cîștigat, nu numai ei, ci și ea, mamă copiilor...

Cu o mașină mică, pe care o închirie în stradă, Lili ajunse repede la căsuța unde locuiau Toni și Snejina cu mama lor. Dar nu-i mai găsi, se mutaseră într-un alt cartier. Unde ? De la noii chiriași nu putu afla nimic. Vru să știe dacă au prieteni, oameni apropiați printre vecini, pe care să-i întrebe despre ei, dar oamenii n-au putut să-i dea nici o informație. Și atunci, zdrobită de realitate, se întoarse acasă de-a dreptul disperată.

Nu-l mai găsi pe bărbatul său în hol, unde-l lăsase. Nu-l găsi nici în dormitor. În locul lui, de-acolo țîșni Nikolina înecîndu-se de plîns. Cum o văzu, începu să plîngă și mai jalnic, se aruncă asupra ei și o îmbrățișă, de parcă ar fi așteptat de la ea salvarea. Lili abia reuși s-o liniștească și întreabă :

— Unde e Alexandr ?

Printre lacrimi și sughițuri Nikolina se chinui să-i explice :

— Au venit doi bărbați și l-au invitat să meargă cu ei la miliție pentru o informație, zise ea și se puse din nou pe plîns.

Lili înțelese deîndată ce se întîmplase în lipsa ei. I se făcu negru înaintea ochilor, dar găsi destule puteri ca să rămînă în picioare. Se tirî pînă la canapea și se lăsă pe ea.

— Știu eu ce fel de informație... L-au arestat ! strigă ea și-și acoperi fața cu mîinile. Așa l-au luat odinioară și pe tatăl meu, și după aia... după aia nu s-a mai întors... Oh, maică-măiculiță, ce-am să mă fac acum fără el ? Cum voi trăi ? Cine va avea grijă de mine ? Și aruncîndu-se cu fața pe canapea, începu să plîngă în hohote ca o fetiță mică și neajutorată.

CUPRINS

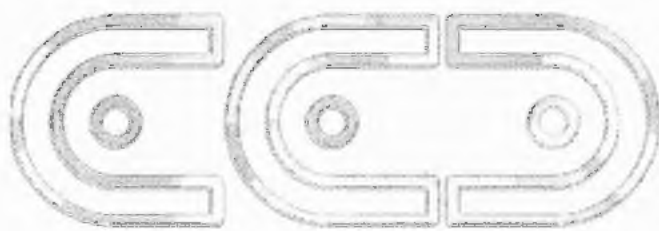
[illegible]

Lector : SUZANA CARMEN DUMITRESCU
Tehnoredactor : ELENA CALUGĂRU

Bun de tipar : 09.01.1088
Coli ed. 13,10. Coli tipar 8,5

Comanda nr. 70 267
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
Piața Scintei nr. 1, București
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2026

